

Ella Pelkonen, Heta Pikkarainen, Soja Ukkola (toim.)

YHDESSÄ RAKENTAMISTA

- Oulun seudun kuntakokeilun ensimmäinen toimintavuosi 3/2021–2/2022

Sisällysluettelo

1. Johdanto	3
2. Oulun seudun kuntakokeilukuntien yhteinen kehittämistoiminta	6
2.1. Kokeilukuntien koordinaatio ja yhteistyö	6
2.2. Työnantajapalvelujen kehittäminen	8
2.3. Työvoimakoulutukset, koulutustarpeiden määrittely ja osaamisen kehittämisen tarpeiden tunnistaminen	8
2.4. Palveluintegraatio osatyökyisille (PALO) -hanke	9
2.5. Työllisyydenhoidon tiedolla johtamisen kehittäminen	10
2.6. Oulun kaupunkiseudun työllisyyskokeilun tukihankkeen (ESR) toiminta	11
3. Asiakaskunnan, työnhaun ja työttömyyden tilastollinen tarkastelu.....	13
3.1. Työnhakijat, työttömät työnhakijat, rakennetyöttömät ja laaja työttömyys	13
3.2. Työnhakija-asiakkaiden ikäryhmittäinen tarkastelu.....	17
3.3. Maahanmuuttajien ja kotoutumisasiakkaiden palvelut sekä vieraskielisten määrän kehitys	17
3.4. Työhaun aloitukset, kestot ja päättymiset sekä työttömyyden virtaamat.....	19
3.5. Aktivointiaste ja palvelujen käyttö	23
3.6. Kykyviisari työhön kuntoutumisen ja työllistyvyyden edistämisen seurannassa	27
3.7. Asiakastytyväisyys	28
4. Kuutoskaupunkien työllisyyskokeilujen tilastoja ensimmäisenä kokeiluvuonna	30
5. Ii.....	35
6. Kempele.....	45
7. Liminka.....	54
8. Lumijoki	65
9. Muhos.....	73
10. Oulu	85
11. Tyrnävä.....	112
12. Yhteenveto.....	122
LIITTEET	125
LIITE 1. Kuntakokeilun tavoitteet ja vaikuttavuusarvioinnin malli	125
LIITE 2. Asiakasmäärän kehitys Oulun seudun kuntakokeilussa ja Pohjois-Pohjanmaan TE-toimistossa kokeilualueen kunnissa	127

1. Johdanto

Työllisyyden kuntakokeilut käynnistyivät osana hallituksen työllisyystoimia 1.3.2021. Työ- ja elinkeinoministeriö linjasi työllisyyskokeilujen tavoitteet seuraavasti: **”Työllisyyskokeilujen tavoitteena on nykyistä tehokkaammin edistää työttömien työnhakijoiden työllistymistä ja koulutukseen ohjautumista ja tuoda uusia ratkaisuja osaavan työvoiman saatavuuteen. Kokeilujen tarkoituksena on parantaa erityisesti pidempään työttömänä olleiden ja heikommassa työmarkkina-asemassa olevien pääsyä työmarkkinoille. Kokeiluissa kehitetään työnhakijoille tarjottavia työllistymistä tukevia palveluja ja palvelumalleja, joiden avulla voidaan nykyistä paremmin tunnistaa ja ratkaista asiakkaiden yksilölliset palvelutarpeet, työllistymisen esteet sekä osaamisen kehittämistarpeet”**¹.

Työllisyyskokeiluissa osa TE-palvelujen asiakkaista siirrettiin kuntien palveluihin. Kuntakokeilun asiakkaaksi tulivat, ja kokeilujen aikana tulevat, työnhakijaksi ilmoittautuneet asiakkaat, joiden *kotikunta on kuntakokeilussa mukana* ja hän on *työtön, lomautettu, työllistettynä oleva* tai *työllistymistä edistävässä palvelussa* ja lisäksi jokin seuraavista ehdoista täyttyy:

- asiakkaalla ei ole oikeutta ansiopäivärahaan, vaan hän saa työmarkkinatukea tai peruspäivärahaa Kelasta.
- äidinkieli on muu kuin suomi, ruotsi tai saame tai kansalaisuus on muu kuin Suomi
- asiakas on alle 30-vuotias.

Oulun seudun kuntakokeilu hyväksyttiin kuntakokeilualueeksi, jonka muodostavat Oulu, Kempele, Muhos, Ii, Liminka, Lumijoki, Tyrnävä ja Hailuoto. Asiakkaita siirtyi kokeiluun 1.3.2021 alkaen TE-toimistosta niin sanottuina manuaalisiirtoina. Suurin osa asiakkaista, 13 769 ² henkilöä, siirrettiin kokeilukuntiin asiakastietojärjestelmä URA:ssa 13 - 14.3.2021.

Vuosiraportissa tarkastellaan Oulun seudun kuntakokeilun ensimmäistä toimintavuotta (1.3.2021 - 28.2.2022) kuvaten sanallisesti ja numeerisesti toimintaa ja kehittämistyötä. Tilastollinen tarkastelu kohdistuu työnhakija-asiakkaisiin. Raportti etenee koko kokeilualueen tarkastelusta kuntakohtaiseen raportointiin. Tarkastelussa on kaikkien muiden paitsi Hailuodon kehitys. Hailuodon asiakasmäärä on niin pieni, että kehityksen tarkka määrällinen tarkastelu on salassapitoseikkojen vuoksi mahdotonta usean indikaattorin kohdalla. Luku yksi käsittelee Oulun seudun kuntakokeilun kuntien yhteistä toimintaa ja työllisyyden kehitystä työ- ja elinkeinoministeriön työllisyyskokeiluille määrittelemän mittariston valossa.

¹ <https://tem.fi/tyollisyyskokeilut>; HE 84/2020 ja HE 114/2020

² ELY-keskusten ja TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskus KEHA:n ilmoittama luku

Samassa yhteydessä **tarkastellaan erikseen pitkäaikaistyöttömyyden vähentymistä, joka on Oulun seudun kuntakokeilun ylätason tavoite.**

Pitkäaikaistyöttömyyden vähentymisen tavoite ei tarkoita, että toiminnan huomio olisi vain pitkäaikaistyöttömissä. Huomioiduksi tulevat kaikki työttömät, koska pitkäaikaistyöttömyyttä lähestytään kolmesta näkökulmasta:

- pitkäaikaistyöttömyyden ehkäisy (mittari työttömyyden virta yli 3kk, 6kk, 12 kk)
- pitkäaikaistyöttömyyden katkeaminen (mittari pitkäaikaistyöttömien aktivointiaste)
- pitkäaikaistyöttömyyden päättyminen (mittari yli 12 kuukautta työttömänä olleiden työttömyyden päättyminen)

Pitkäaikaistyöttömyyden ehkäisy linkittyy työnhaun vahvaan alkuun panostamiseen ja työnhaun tukeen työttömyyden alkuvaiheessa. Pyrkimyksenä on vaikuttaa siihen, ettei työttömyys pitkity. Työttömyyden pitkittymistä voidaan seurata työttömyyden virtatiedoilla³.

Pitkäaikaistyöttömyyden katkeaminen voi olla osalle asiakkaista varteenotettavin vaihtoehto esimerkiksi silloin, kun ennen työllistymisen mahdollisuutta on tarve osaamisen kehittämiseksi tai työkyvyn kohentamiseksi eri palveluissa. Pitkäaikaistyöttömyyden katkeamista voidaan seurata aktivointiasteessa⁴. Muidenkin kuin pitkäaikaistyöttömien aktivointiasteen seuraaminen on tärkeää ja aktivointiasteen nousu tavoiteltavaa, koska silloin asiakas saa palvelujen avulla tukea työllistymiseensä ja työttömyysaika mahdollisesti lyhenee.

Pitkäaikaistyöttömyyden päättyminen pitää sisällään erilaisia tilanteita. Pitkäaikaistyötön voi esimerkiksi työllistyä, siirtyä työvoiman ulkopuolelle tai aloittaa päätoimisen opiskelun. Tilastollisesti pitkäaikaistyöttömyys päättyy myös aktivointiasteeseen laskettaviin palveluihin, mutta tällä tavoitteella ja mittarilla tarkoitetaan nimenomaan työttömyyden kokonaan päättymistä ja pysyvämmän ratkaisun ja muutoksen löytymistä pitkittyneeseen työttömyyteen.

Kokeilun päämäärään, pitkäaikaistyöttömyyden vähenemiseen, pyritään toiminnalle määriteltyjen tavoiteltavien tulosten ja niiden vaikutusten kautta. Tavoiteltavat tulokset on määritelty yhdessä koko kokeilualueen edustajien yhteisissä työpajoissa.

³ Työttömyyden virta-/virtaamaprosentti kertoo, kuinka monta prosenttia tietynä kuukautena työttömyytensä aloittaneista henkilöistä on työttömänä vielä 3, 6, tai 12 kuukauden kuluttua aloitusajankohdasta.

⁴ Aktivointiaste kuvaa työvoimapolitiisissa aktiivipalveluissa (työvoimakoulutus, työnhaku-, työhön- ja uravalmennus, palkkatuettu työ, työ- ja koulutuskokeilu, starttiraha, kuntouttava työtoiminta, omaehtoinen opiskelu, vuorotteluvapaa) olevien työnhakijoiden osuutta työttömien ja palveluissa olevien summasta.

Oulun seudun **kuntakokeilun tavoiteltavia tuloksia ovat:**

- ***Työvoiman kohtaanto ja osaamisen vahvistaminen***
- ***Tehostettu asiakasohjaus ja palveluekosysteemin yhteistyön vahvistaminen***
- ***Työhön kuntoutuminen ja työllistyvyyden edistäminen***
- ***Tiedolla johtamisen kehittäminen ja tiedolla johdetut asiakasprosessit***

Epäsuorana tavoitteena nähdään kunnan työmarkkinatuen maksuosuuden aleneminen tehtyjen toimien vaikutuksesta. Työmarkkinatuen maksuosuudella tarkoitetaan kuntien maksamaa osuutta työmarkkinatukimenoista. Osuutta maksetaan yli 300 päivää työmarkkinatukea saaneiden osalta 50 % menoista ja yli 1000-päivää työmarkkinatukea saaneiden maksuista 70 %. Kuntien maksuosuutta ei makseta siltä ajalta, kun asiakas on aktiivipalveluissa. Tuolta ajalta työmarkkinatuen maksaa kokonaan valtio.

Kuntakohtaisissa kappaleissa mennään syvemmälle kunnissa tehtyyn toimintaan, jolla tähdätään edellä mainittujen tavoitteiden saavuttamiseen. **Tavoitteiden määrittelyn prosessista ja kokeilun alkuvaiheessa laaditusta vaikuttavuuden arviointimallista voi lukea lisää liitteestä yksi.**

Kuntien oma panostus työllisyyskokeiluun

Kuntakokeilujen ideana oli siirtää valtion tehtäviä valtion resursoimana kuntien vastuulle. Kuntakokeiluun siirtyi kuntien työnjohdon alle valtion henkilöstöresursseja sekä päätösoikeus työllisyysmäärärahojen käyttöön kokeilujen asiakasvolyyymien mukaisesti. Valtion resursoinnin lisäksi **työ- ja elinkeinoministeriö edellytti kokeiluun lähdetessä, että myös kunnat tuovat kokeiluun omia panoksia palvelutason nostamiseksi ja palvelujen kehittämiseksi.** Kuntien oman resursoinnin viitearvona ministeriö käyttää vuositasolla vähintään 15 %:n tasoja vuoden 2018 työmarkkinatukimenoista käsittäen kokeiluun kohdentuvan henkilötyöpanoksen, kehittämispanoksen sekä muut kuin lakisääteiset palvelut kokeilun asiakkaille.

Kokeiluun mukaan lähteneiden Oulun seudun kuntien yhteenlasketut työmarkkinatuen kuntaosuudet vuonna 2018 olivat yhteensä 24,6 miljoonaa euroa, josta 15 %:n osuus oli yhteensä 3,7 miljoonaa euroa. Tästä Oulun osuus oli 3,4 miljoonaa euroa.

Talouden raportointikausi on aina kalenterivuosi, joten kokeilun ensimmäisen vuoden raportointi talouden kannalta on hieman hankalaa, koska kokeilu käynnistyi kesken kalenterivuoden. Voidaan kuitenkin sanoa, että **Oulun seudun kuntien oma taloudellinen panostus kuntakokeiluun on merkittävää henkilöstömäärällä ja kustannuksilla mitattuna.** Esimerkiksi BusinessOulun Työllisyyspalveluissa työskenteli ennen kokeilua 67 henkilöä, ja kokeilun alkaessa rekrytoitiin 20 uutta henkilöä lisää. 87 henkilöstä noin 60 henkilöä teki asiakaspalvelutyötä. Myös kokeilun seutukunnat ovat tehneet lisärekrytointeja kokeilua varten.

Vuonna 2021 Oulun seudun kuntakokeiluun siirrettiin TE-toimistosta työntekijöitä 74. Siirtyvien määrää lisättiin kokeilun aikana siten, että keväällä 2022 heitä oli 103.

Oulun kaupunki panosti taloudellisesti työllisyyskokeiluun ensimmäisenä toimintavuonna (3/2021–2/2022) yli 13 000 000 euroa. Summassa on mukana myös palveluita, joita kaupunki toteutti jo ennen kokeilua, mutta jotka se yhdisti osaksi kokeilua kokeilun aikana. Ajanjaksolla Oulussa maksettiin työllistymistä edistäviä avustuksia (kuntalisät yhdistyksille ja yrityksille, kaupunkitutkityöllistämisen kulut, tutor-avustukset sekä nuorten kesäsetelit ja kesätyöt) noin 6 miljoonaa euroa. Henkilöstökustannukset olivat noin 4,7 miljoonaa euroa. Oulussa kokonaiskustannusten lisäksi kaikkien Työllisyyspalvelujen hankkeiden nettokustannukset olivat vuonna 2021 yhteensä hieman yli miljoona euroa. Myös seutukunnissa on panostettu rahallisesti työllisyyden edistämiseen, mistä on kerrottu raportin kuntakohtaisissa osioissa.

On kuitenkin huomioitava, että **kokeilukuntien taloudellinen panostus kokeiluun alkoi jo ennen kokeilun käynnistymistä** lisäbudjetoimalla. Lisäbudjetin tarpeeseen johtivat muun muassa kokeilun aloituksen ajankohdan siirtyminen useamman kerran ja varautuminen tilojen riittävyyteen ja henkilöstön palkkaamiseen ajoissa ennen kokeilua. Oulun lisäpanostus kuntakokeiluun valmistautumisessa oli ajalla 3/2020–2/2021 yhteensä noin 400 000 euroa.

Kunnat ovat tuoneet kokeiluun merkittäviä taloudellisia panostuksia lakisääteisten työllisyysenhoidon tehtäviensä lisäksi, mutta laki ei edellytä tämän rahoituksen käyttöä valtiolta siirtyneiden tehtävien hoitamiseen, vaan ajatus on koordinoida lisäarvoa tuottaen yhteen te-palveluja ja kuntien yleisen toimialan mukaisia työllisyyspalveluja. Tähän on sitouduttu vuonna 2019 kuntakokeiluhakemuksessa. Mikäli kunnat joutuvat käyttämään lisäpanostukseksi ajateltuja resursseja valtion kunnille siirtämiin tehtäviin, kokeilun lähtökohtana ollut koordinaation ja tehtävien yhteen liittämisen lisäarvo jää vaatimattomaksi.

2. Oulun seudun kuntakokeilukuntien yhteinen kehittämistoiminta

Oulun seudun kokeilukunnat ovat **Oulu, Kempele, Muhos, Ii, Liminka, Lumijoki, Tyrnävä ja Hailuoto**. Kunnilla on ollut yhteistä toimintaa sekä eri toimintojen organisoimisessa että kehittämistyössä. Seutukunnallinen yhteistyö on ollut hyvää. **Oululla on työllisyyskokeilua johtava ja koordinoiva rooli** muun muassa seuraavissa asioissa: perehdytys, rekrytointiyhteistyö TE-toimiston kanssa, viestintä, tiedolla johtaminen ja TE-palvelujen hankinnat.

2.1. Kokeilukuntien koordinaatio ja yhteistyö

Kokeilualueella Oulu on vastannut tiettyjen palvelujen ja tuen tuottamisesta seutukunnille ja kehittämistyötä on tehty eri teemakokonaisuuksien parissa. Tiedonkulkua ja yhteistä asioiden jakamista on

varmistettu **säännöllisillä palavereilla** kokeilujen vastuuhenkilöille. Kokeilujen edetessä järjestettiin viikkopalaverit myös koko seutukunnan henkilöstölle. Kokeilualueella on järjestetty **yhteistä perehdytystä ja infotilaisuuksia** eri aihealueista. Erilaisille perehdytysmateriaaleille ja ohjeille koottiin jatkuvasti täydentyvä materiaalipankki Teamsiin.

Oulun seudun työllisyyden kuntakokeilun ”**pienet kunnat**” Kempele, Muhos, Ii, Liminka, Lumijoki, Tyrnävä ja Hailuoto ovat kokeilun ajan **tehneet keskenään yhteistyötä ja kokoontuneet yhteen pienten kuntien palavereissa**. Pienissä kunnissa koettiin, että olisi hyödyllistä vaihtaa ajatuksia, koska niissä palvelurakenne on erilainen kuin Oulussa ja vertaistuelle ja asioiden jakamiselle oli tarvetta. Palaverien tarkoituksena on ollut tietojen vaihto, ajankohtaisten ja kunnissa pohdituttavien asioiden jakaminen ja alueellisen tekemisen ja yhteisen kehittämisen vahvistaminen. Palaverit on järjestetty Teams-yhteydellä ja niissä on keskusteltu vapaasti ennalta sovituista teemoista sekä muista ajankohtaisista asioista. Lisäksi Teams-keskusteluryhmässä on voinut kysyä nopeasti apua erilaisiin asiakaspalveluun liittyviin kysymyksiin. **Osassa kuntia on omavalmentajien työpanos jaettu** siten, että yksi omavalmentaja palvelee useamman kunnan alueen työnhakijoita.

Oulun toteuttamia toimintoja ja asiakaspalveluja seutukunnille ovat muun muassa yhteinen viestintä, tiedolla johtamisen tuki, kotoutumisasiakkaiden palvelu, ammatinvalinnan ohjauksen jalkautuminen seutukuntiin, palkkatuki- ja starttirahapäätösten teko ja eräiden harkinnanvaraisten tukien myöntäminen sekä hankintatarpeiden kokoaminen ja hankintojen suunnittelu.

Työllisyyskokeiluun valmistautuessa ja sen edetessä pyrkimyksenä oli toteuttaa ajatusta *kokeilusta* ja tuoda kokeilumaisuutta kehittämiseen. Vaikka lainsäädäntö asettaa tiukat raamit erityisesti asiakastyöhön, nähtiin eri toimintojen kehittämisessä mahdollisuus kokeilla esimerkiksi eri toimintamalleja niin organisaation sisällä kuin sidosryhmien ja verkostojen kanssa.

Yksi toimintamalli, jota lähdettiin kaikissa kokeilualueen kunnissa kokeilemaan, oli omavalmentajuus. **Omavalmentaja** on asiakkaalle nimetty yksi henkilö, joka palvelee häntä työnhaun eri asioissa. Omavalmentajuuteen liittyy ajatus, ettei työntekijä hoida vain lakisääteisiä asioita, vaan hän toimii asiakkaan tukena työnhaun kaikissa tilanteissa valmentavalla työotteella. Pyrkimys on, että sama omavalmentaja palvelee asiakasta hänen eri työnhaun vaiheissaan. Nimetty omavalmentaja tarjoaa asiakkaalle mahdollisuuden luottamukselliseen ja vaikuttavaan asiakassuhteeseen, jossa asiakkaan yksilöllinen tilanne ja palvelutarve ovat keskiössä. Asiakkaan palvelutarpeen niin vaatiessa omavalmentaja kokoaa prosessiin mukaan moniammatillisen verkoston, jotta asiakkaan tilannetta saadaan edistettyä.

Yhteiseen viestintään liittyen Työllisyyden kuntakokeilun käynnistyessä asiakkaita lähestyttiin yhteisellä viestintäilmeellä ja eri kampanjoin. Maaliskuussa 2021 tehtiin monikanavaista asiakasviestintää muun

muassa MTV3:lla, Bauer Median kanavilla paikallisesti sekä Kaleva.fi:ssä ja valtakunnallisessa display-verkostossa omien kanavien lisäksi. Kokeilua markkinoimaan luotiin Osku-hahmo. Lisäksi perustettiin nettisivut www.oulunseudunkuntakokeilu.fi. Sivustolla vieraili lähes 17 000 kävijää ensimmäisen toimintavuoden aikana. Työnhakijoiden työllistymiseen panostettiin mm. Mahdollisuuksien marraskuu -kampanjalla, jossa nostettiin esille rekrytointitilaisuuksia ja palkkatukipaikkoja. Joulukuussa alettiin tuottaa omaa kuukausittain ilmestyvää uutiskirjettä koko kokeilualueen työnhakijoille. Kokeilun alusta alkaen julkaistiin uutiskirjettä myös sidosryhmille ja verkostoille.

2.2. Työnantajapalvelujen kehittäminen

Rekrytoinnin edistämiseksi Työllisyyskokeilun tavoitteena on nykyistä tehokkaammin edistää työttömien työnhakijoiden työllistymistä ja koulutukseen ohjautumista ja tuoda uusia ratkaisuja osaavan työvoiman saatavuuteen. Erityisesti halutaan parantaa pidempään työttömänä olleiden ja heikossa työmarkkina- asemassa olevien pääsyä työmarkkinoille.

Kuntakokeilun toimintavuoden aikana työnantajien rekrytointiprosessien helpottamiseksi on tavattu säännöllisesti alueen muiden kuntakokeilujen, Pohjois-Pohjanmaan TE-toimiston ja ELY-keskuksen toimijoiden kesken, jotta saadaan rakennettua yhtenäistä palvelumallia työnantajille ja vältetään työnantajien tarvetta asioida usealla luukulla. Vuoden aikana on sovittu yhteisestä yhteydenottojen vasteajasta sekä toimintamallista työnantajien toimeksiantoihin vastaamisessa ja sopivien työnhakijoiden etsimisessä niin kuntakokeilun kuin TE-toimiston työnhakija-asiakkaista. Yhteisistä toimintatavoista on sovittu ja perehdytetty henkilöstöä. Työnhakijoiden ja yritysten työvoimatarpeiden kohtauttamiseksi järjestettiin kuntakokeilun henkilöstölle ajankohtaisia toimialainfoja. Toimialoista esiteltiin matkailu ja ravitsemusala, ict-ala, cleantech ja teollisuus sekä henkilöliikenne ja logistiikka. Koordinoivana tahona kehitystyössä toimi BusinessOulun Osaaminen ja rekrytointi -yksikkö.

2.3. Työvoimakoulutukset, koulutustarpeiden määrittely ja osaamisen kehittämisen tarpeiden tunnistaminen

Osaamisen tunnistamiseksi ja osaamistarpeiden kehittämisen tueksi kuntakokeilussa on loppuvuodesta 2021 otettu käyttöön **digitaalinen työkalu** Hakosalo. Työkalu auttaa sopivien osaajien ja työpaikkojen kohtauttamisessa. Sekä asiakastyötä tekevät että työnhakija-asiakkaat voivat työkalun avulla tunnistaa työnhakijan osaamista ja mahdollisia osaamisen kehittämisen tarpeita.

Osaamistarpeiden kokoamisen toimintamallia ja yhteistyötä on rakennettu yhteistyössä kokeilukuntien, ELY-keskuksen ja TE-toimiston kanssa. Toimijoiden kanssa on sovittu hankinta-aikatauluihin sopivat

osaamis- ja koulutustarpeiden toimittamisen ajankohdat sekä säännölliset kuukausipalaverit tarpeista ja hankinnoista keskustelemiseksi ja toteutuneiden koulutusten seuraamiseksi.

Kuntakokeilussa on **pyritty luomaan uudenlaista yhteistyömallia työvoimakoulutusten opiskelijavalintoihin ja kuntakokeilun rooliin koulutuksiin ohjautumisissa**. Yhteistyön tiivistäminen TE-toimiston ja oppilaitosten kanssa opiskelijavalintoihin liittyvissä teemoissa voisi tuoda paremmin näkymää työvoimakoulutuksiin ja opiskelijavalintoihin liittyen ja tätä kautta voitaisiin löytää ratkaisuja ongelmakohtiin tai eväitä työvoimakoulutusten kehittämiseen ja suuntaamiseen. Nyt kuntakokeilulla on heikko näkymä taustalla oleviin ohjauksellisiin haasteisiin ja näin ollen myös vähäiset mahdollisuudet osallistua haasteiden ratkomiseen.

Seudullista yhteistyötä osaamisen kehittämisessä ja sen näkyväksi tekemisessä on tehty myös **opinnollistamisen edistämisessä**. Opinnollistaminen tarkoittaa aikaisemmin hankitun osaamisen näkyväksi tekemistä. Sen tavoitteena on työnhakijan olemassa olevan osaamisen tunnistaminen ja uuden osaamisen kartuttaminen. Työnhakija saa opinnollistamisen tuloksena osaamistodistuksen. Osaamistodistuksen pohjalta osaaminen tunnistetaan ja työnhakija voi päästä näyttöön osoittamaan osaamisensa tutkintotodistuksen saamiseksi oppilaitoksesta. Seudullista yhteistyötä on tehty opinnollistamisen työryhmässä Kempeleen, Iin, Tyrnävän ja Oulun kesken ja käynnistetty Työkykypassin pilotointi yhteistyössä Suomen ammatillisen koulutuksen kulttuuri- ja urheiluliitto Saku ry:n kanssa.

2.4. Palveluintegraatio osatyökyisille (PALO) -hanke

PALO-hanke on osa hallituksen työkykyohjelmaa, jossa etsitään ratkaisuja osatyökyisten työllistymisen ongelmiin. Työelämän ulkopuolella arvioidaan olevan noin 65 000 osatyökyistä, jotka arvioivat kykenevänsä työhön ja haluaisivat työskennellä. **Tavoitteena on tukea heidän työllistymistään ja työssä jaksamista tarkoituksenmukaisilla ja yksilöllisillä palveluilla**. PALOn asiakkaita ovat sekä Oulun seudun kuntakokeilun että TE-toimiston osatyökyiset työttömät työnhakijat.

PALO-hankkeessa kehitettiin sosiaalihuollon asiakkaiden sekä vaikeasti työllistyvien ja paljon palveluja tarvitsevien asiakkaiden **työllistymistä tukevaa palvelupolkua** lisäämällä työhön sijoittumista edistäviä toimia. Hankkeessa otettiin käyttöön **laatukriteereihin perustuva tuettu työhönvalmennus**, joka tutkitusti edistää tasa-arvoisia mahdollisuuksia osallistua työelämään. Työhönvalmentajan tuella **lisättiin työnantajan, työntekijän ja työyhteisön välistä aktiivista yhteistyötä ja vuoropuhelua työpaikalla**. Lisäksi yhteistyötä tehtiin muun muassa Kelan kanssa taloudellisiin tukiin ja kuntoutukseen liittyen. Taloudellisten etuuksien ja palkan yhteensovittaminen on tärkeää, jotta työllistäminen ja työn vastaanottaminen on kaikissa tilanteissa kannattavaa.

PALO-hankkeen järjestämät **koulutukset ja seminaarit** on suunnattu kaikille, myös seutukuntien edustajille. Hanke on tehnyt monialaista yhteistyötä ja auttanut yhdessä seutukuntien omavalmentajien kanssa seutukuntien työhakijoita työllistymään.

2.5. Työllisyydenhoidon tiedolla johtamisen kehittäminen

Yksi Oulun seudun kuntakokeilun tavoitteista on työllisyydenhoidon tiedolla johtamisen kehittäminen sisältäen asiakasprosessien kehittämisen yhä enemmän tiedolla johdetuiksi. Kehittäminen ja kokeiluun valmistautuminen aloitettiin hyvissä ajoin ennen kokeilun virallista aloitusta maaliskuussa 2021 **laatimalla kokeilulle tavoitteet ja mittaristoa**.

Tavoitteet ja mittaristo oli tarpeen täsmentää ja muokata jäsentyneeseen muotoon, ja tätä työtä tehtiin **neljässä tiedolla johtamisen työpajassa** kaksi kertaa ennen kokeilun alkua ja kaksi kertaa kokeilun ensimmäisen vuoden aikana. Työpajoista jokaiseen osallistuivat seutukuntien edustajat, BusinessOulun Työllisyyspalvelujen kokeilun johto, palvelupäälliköt ja tiimiesimiehet sekä verkostot ja hallinto -yksikön edustajat. Kahteen ensimmäiseen ylätasoon tavoitteita käsitelleeseen työpajaan osallistuivat myös TE-toimiston ja ELY-keskuksen edustajat.

Ensimmäisessä ja toisessa työpajassa **tunnistettiin kokeilun päämääriin liittyen nykytila, määriteltiin tavoiteltu muutos ja se, mitä kokeilussa tulisi oppia**. Lisäksi selvitettiin sen hetkistä osallistujien käsitystä ja tietämystä kansallisella ja kokeilutasolla kokeilujen tavoitteista ja seurannasta sekä erityisen haastavana koettuja asioita kokeilujen tiedolla johtamisessa. Osallistujat arvioivat myös kokeilun vaikutuksia omaan työhönsä, kokeilun toimenpiteiden tuloksia ja kokeilujen mitattavuutta.

Työpajoissa keskityttiin seuraavaksi **valtakunnalliseen kokeilujen mittaristoon ja oman tiimin, palveluyksikön tai kunnan mahdollisuuden vaikuttaa kyseiseen mittariin**. Samalla tunnistettiin myös niitä haasteita, joita niihin vaikuttamiseen liittyi. Työryhmissä **työstettiin kokeilun operatiivisen toiminnan mittaristo** täydennykseksi valtakunnalliselle kaikkia kokeiluja koskevalle mittaristolle.

Tiedolla johtamisen neljäs työpaja alkuvuonna 2022 keskittyi **itsearvioinnin** teemaan perehtymiseen sekä kartoittamaan pienryhmissä, mistä aihealueista kokeilussa tarvitaan itsearviointitietoa. Työpajassa arvioitiin tiedonsaannin tilannetta ja itsearviointitiedon tarpeita tiimikohtaisesti ja seutukunnat yhteisesti.

Ensimmäisenä kokeiluvuonna kehittämistoiminnassa merkittävä rooli oli sen kehityksen seuraamisella ja siihen reagoimisella, **millaista tietoa ja missä muodossa kuntakokeilut saavat käyttöönsä**. Työ- ja elinkeinoministeriö sekä ELY-keskusten ja TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskus KEHA toteuttivat kuntakokeiluille seurantaan varten **Power BI -sovelluksia**, joissa eri asioita pystyi seuraamaan. Kehitystyö tapahtui kuitenkin kohtuullisen hitaasti, ja tiimi- ja virkailijakohtaista tietoa alettiin saada vasta yli puoli

vuotta kokeilujen alun jälkeen. Samoin kuntakokeilujen mahdollisuus saada niin kutsuttua **raakadataa** (URA-järjestelmästä olevaa asiakasdataa, jota ei ole valmiiksi jalostettu tietyksi tietokokonaisuudeksi, vaan dataa pystyy itse käsittelemään) oli hyvin pitkään epäselvää ja varmistui kokeilujen käynnistyttyä. **Tiedonsaannin hitaus ja muuttuva tieto datan saannista kokeilujen käyttöön vaikeutti seurannan valmistelua ja seurantatiedon systemaattista keräämistä.** Lisäksi se aiheutti vaikeuksia hahmottaa, mitä seurantatyökaluja ja mitä tietoa kunnat saavat valmiina käyttöönsä ja mitä seurantaan liittyviä asioita on syytä tehdä itse.

Tiedolla johtaminen, ja erityisesti **kokeilujen seuranta, on ollut yhtenä teemana jokaisessa seutukuntapalaverissa.** Lisäksi seutukuntia on tuettu yhteisellä ja henkilökohtaisella **perehdytyksellä** seurantatyökaluihin ja työllisyysneuvonpidon tilastointiin sekä **tilastomateriaalin tuottamisella.** Tiedolla johtamisen kehittämistä on mahdollistanut Oulun kaupunkiseudun työllisyyskokeilun tukihanke (ESR-hanke).

2.6. Oulun kaupunkiseudun työllisyyskokeilun tukihankkeen (ESR) toiminta

Koko kokeilualueen yhteisen toiminnan merkittävänä tukena on toiminut Oulun kaupunkiseudun työllisyyskokeilun tukihanke (ESR, S22209). Hanke toimii ajalla 1.9.2020–30.4.2023. Kokeilun ensimmäisen vuoden aikana hanke on tukenut ja auttanut kuntakokeilun toimintaa ja muutosta TE-toimiston ja seudun kuntien työllisyyspalveluiden välisessä muutosprosessissa. Tukemalla kokeiluun liittyvää muutosta on varmistettu, että **kokeiluorganisaation johto ja sitä toteuttava henkilöstö ovat saaneet ajantasaista tietoa sekä uusia välineitä asiakaspalvelutyön toteuttamiseksi ja kehittämiseksi kuntakokeilun tavoitteiden suuntaisesti.** Muutosprosessia tukemalla on pyritty **varmistamaan henkilöstön osaamisen kehittyminen sekä työssä jaksaminen** uusien, asiakaspalvelua ja työllistämistyötä koskevien toimintamallien kehittyessä.

Hankkeen varsinaisena kohderyhmänä on Oulun seudun kuntakokeilun henkilöstö mukaan lukien TE-toimistosta kuntien työnjohdon alaisuuteen siirtyvät henkilöt ja kuntien työllisyyspalveluissa jo työskentelevät henkilöt sekä kokeiluun resursoituidet uudet henkilöstöresurssit. Lisäksi kohderyhmänä on TE-toimiston ja kuntien johto sekä yhteistyöverkostot, joita voivat olla myös eri kuntien sisäiset ja ulkoiset sidosryhmät muun muassa sosiaali-, terveys-, sivistys-, kulttuuri- ja koulutusorganisaatioista. Hankkeessa toteutettavien toimenpiteiden varsinaiseen kohderyhmään kuuluu **noin 200 kuntakokeilun toteuttamiseen, suunnitteluun tai johtamiseen osallistuvaa henkilöä.**

Kuntakokeilun ensimmäisen vuoden aikana tukihankkeen toimintana järjestettiin valmennuksia ja työpajoja. Kokeilujen käynnistyttyä maaliskuussa 2021 järjestettiin **yhtenäisen työkuultuurin työpajatyöskentelyt ja siihen liittyvät vastuuhenkilöiden sparraukset.** Kesäkuussa 2021 toteutettiin **haastavien asiakaspalvelutilanteiden koulutus,** joka sisälsi turvallisuus- ja ennakoitiosuudet. Kokeilun työntekijät näkivät tarvetta asiakastyön **englannin kielen koulutukselle** keskittyen työllisyys- ja koulutuspalveluiden

sanastoon. Koulutusta järjestettiin alkuvuonna 2022. Kuntakokeilun **palveluja ja palveluprosesseja kehitettiin palvelumuotoilun avulla**, ja ensimmäinen tilaisuus liittyen uuteen työvoimapalvelumalliin toteutettiin helmikuussa 2022.

Koko kuntakokeilun henkilöstölle pidettiin ensimmäisen kokeiluvuoden aikana **kaksi Kokeilupäivää**, marraskuussa 2021 ja helmikuussa 2022. Molemmissa tilaisuuksissa oli tarkoituksena ensimmäistä kertaa tavata koko henkilöstö lähitapaamisen merkeissä, mutta kummallakin kerralla vallitseva koronatilanne pakotti pitäytymään etäyhteyksien päässä. Kokeilupäivien sisältö saatiin kuitenkin molemmilla kerroilla toteutettua hyvin.

Marraskuun 2021 Kokeilupäivässä keskityttiin henkilöstön yleiseen hyvinvointiin, työssä jaksamiseen, työnantajan toimintaan ja työympäristöön. Lisäksi käsiteltiin työyhteisön toimintaa ja johtamiseen sekä esimiestyöhön liittyviä asioita. Helmikuun 2022 Kokeilupäivän keskiössä oli 2.5.2022 voimaan tulevan uuden työvoimapalvelumallin toteutuksen suunnittelu pienryhmissä.

3. Asiakaskunnan, työnhaun ja työttömyyden tilastollinen tarkastelu

Kuntakokeilun asiakkaaksi tulivat ja tulevat työnhakijaksi ilmoittautuneet asiakkaat, joiden kotikunta on kuntakokeilussa mukana ja henkilö on työtön, lomautettu, työllistettynä oleva tai työllistymistä edistävässä palvelussa ja lisäksi jokin seuraavista ehdoista täyttyy:

- asiakkaalla ei ole oikeutta ansiopäivärahaan, vaan hän saa työmarkkinatukea tai peruspäivärahaa Kelasta.
- äidinkieli on muu kuin suomi, ruotsi tai saame tai kansalaisuus on muu kuin Suomi
- asiakas on alle 30-vuotias.

Ensimmäisen toimintavuoden aikana kuntakokeilussa oli **työnhakija-asiakkaana keskimäärin 15 690 eri asiakasta kuukaudessa** ⁵.

3.1. Työnhakijat, työttömät työnhakijat, rakennetyöttömät ja laaja työttömyys

Kuntakokeilun asiakasmäärien kehitystä seurataan Työnvälitystilaston ja URA-asiakastietojärjestelmästä suoraan saatavien lukumäärien mukaisesti kuntatason lisäksi palveluyksikkö-, tiimi- ja työntekijäkohtaisesti.

Vuosiraportissa esitetään luvut kuntatasolla.

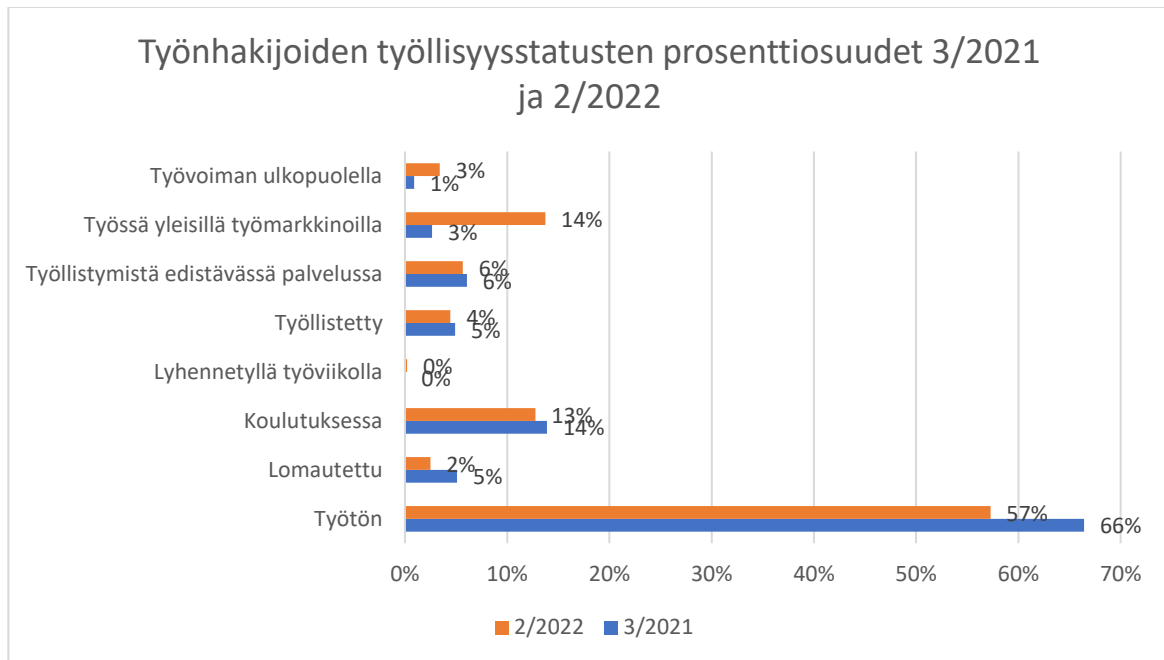
Maaliskuun 2021 lopusta helmikuun 2022 loppuun työnhakija-asiakkaiden **kokonaisuus kasvoi lähes 1100 henkilöllä** ja oli korkeimmillaan helmikuun 2022 lopussa (15 864 asiakasta). Asiakasmäärä ei ole laskenut alle 15 000 henkilön kesäkuun 2021 jälkeen.

Työnhakijoiden kokonaisasiakasmäärä koostuu kaikista niistä asiakkaista, jotka ovat työnhakijoina riippumatta heidän työllisyystilanteestaan, koska asiakkuus säilyy kunnassa sen kerran sinne siirryttyä. Kuntaan siirtämisen tilanteessa asiakkaat ovat kriteerien mukaisesti työttömiä, lomautettuja, työllistettyjä tai palveluissa olevia. Mikäli heidän työllisyystilanteensa on muuttunut sen jälkeen, kun heidän asiakkuutensa siirrettiin kuntaan, he voivat olla muun muassa työttömiä, lomautettuja, työssäkäyviä, opiskelijoita ja työvoiman ulkopuolella. Kuviossa 1 on kuvattuna asiakaskunnan rakenne työllisyysstatuksen/-kategorian mukaan maaliskuun lopussa 2021 ja helmikuun lopussa 2022. Liitteessä 1 kuvataan puolestaan kuntakokeilun ja TE-toimiston asiakasmäärän kehitystä kuntakokeilualueella.

Työttömien osuus kaikista työnhakija-asiakkaista oli helmikuun 2022 lopussa 9 prosenttiyksikköä pienempi kuin maaliskuun 2021 lopussa. Lomautettujen osuus laski kolmella prosenttiyksiköllä. Työvoiman ulkopuolella olevien osuus oli helmikuun 2022 lopussa kolme prosenttiyksikköä suurempi kuin kokeilun

⁵ Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto

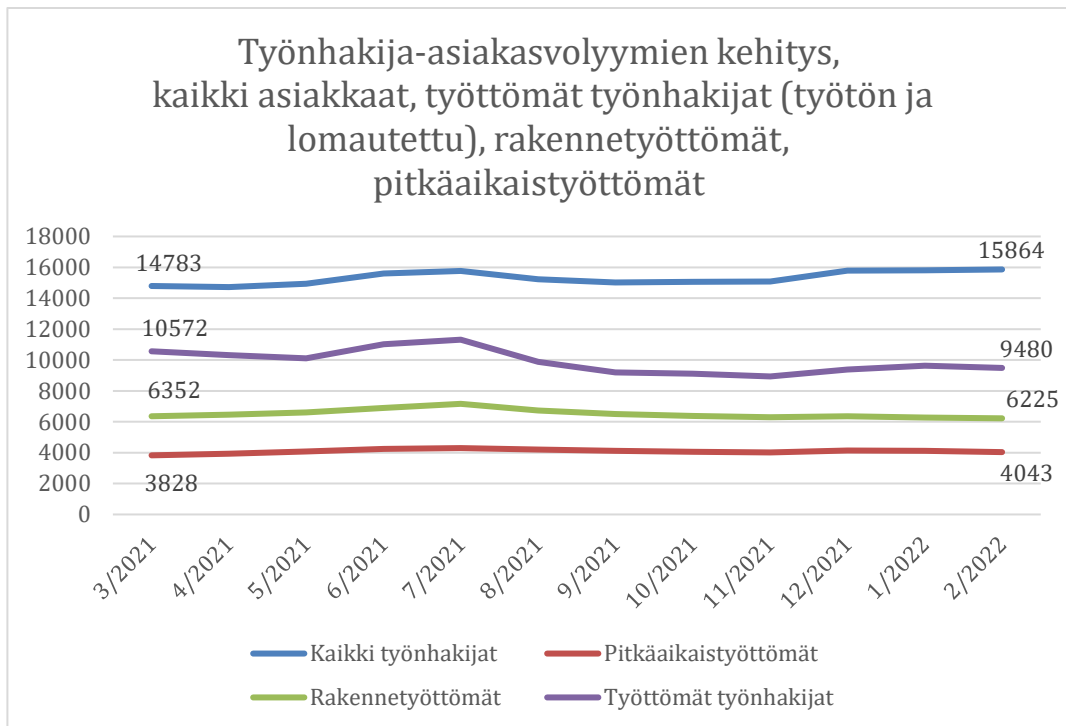
ensimmäisen kuukauden lopussa. **Suurin muutos on yleisillä työmarkkinoilla työssä käyvien osuuden 11 prosenttiyksikön kasvulla.** Kasvua selittävät muun muassa se, että lähtötaso on matala, koska työssä käyvät työnhakijat jäivät TE-toimistoon; osa-aikatyötä tekevien määrän kasvu (työssä olevaksi merkitään yli 4 viikkotyötuntia työssä käyvä); työllistyminen; se, että myös työssä käyvät ilmoittautuvat työnhakijaksi ja työllistyneet jättävät työnhakunsa voimaan. Työssä olevien osuus on kasvanut erityisesti alle 30-vuotiaiden ikäryhmässä.

Kuvio 1. Työnhakija-asiakkaiden prosenttiosuudet työllisyyskategorioittain 3/2021 ja 2/2022, Oulun seudun kuntakokeilu. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

Ensimmäisen toimintavuoden aikana tapahtuneita muutoksia voidaan tutkia myös eri tilastollisissa työnhakijaryhmissä. **Työttömien työnhakijoiden (työtön ja lomautettu) lukumäärä on vähentynyt** maaliskuun 2021 lopusta helmikuun 2022 loppuun **lähes 1100** henkilöllä (noin -10 %). Lasku on ollut tasaista vuoden 2022 alkuun asti lukuun ottamatta määrän tyypillistä kasvua kesäkuussa ja joulukuussa. Määrä oli alimmillaan marraskuun lopussa (8936), eikä tälle tasolle ole päästy vuodenvaihteen nousun jälkeen, vaan helmikuussa työttömiä työnhakijoita oli lähes 9500.

Kaikkien työnhakija-asiakkaiden, työttömien työnhakijoiden, pitkäaikaistyöttömien ja rakennetyöttömien asiakasmäärän kehitys esitetään kuviossa 2.

Kuvio 2. Työnhakija-asiakasvolyymien kehitys eräissä ryhmissä: kaikki työnhakija-asiakkaat, työttömät työnhakijat, pitkäaikaistyöttömät, rakennetyöttömät. Oulun seudun kuntakokeilu. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

Pitkäaikaistyöttömien⁶ määrä maaliskuun 2021 lopussa oli 3828 henkilöä. Määrä kasvoi heinäkuun loppuun saakka (4297), minkä jälkeen se lähti laskuun. Laskua jatkui marraskuun loppuun saakka, minkä jälkeen määrä lähti jälleen nousuun. **Kokeiluvuoden aikana pitkäaikaistyöttömien määrä on noussut 5,6 %**, ja pitkäaikaistyöttömien määrä oli helmikuun lopussa 4043 henkilöä. **Pitkäaikaistyöttömien osuus työttömistä työnhakijoista kasvoi kokeiluvuoden aikana noin seitsemän prosenttiyksikköä.** Osuus työttömistä työnhakijoista oli maaliskuun lopussa noin 36 % ja helmikuun lopussa noin 43 %. Osuuden kasvuun vaikuttaa myös työttömien työnhakijoiden kokonaismäärän vähentyminen.

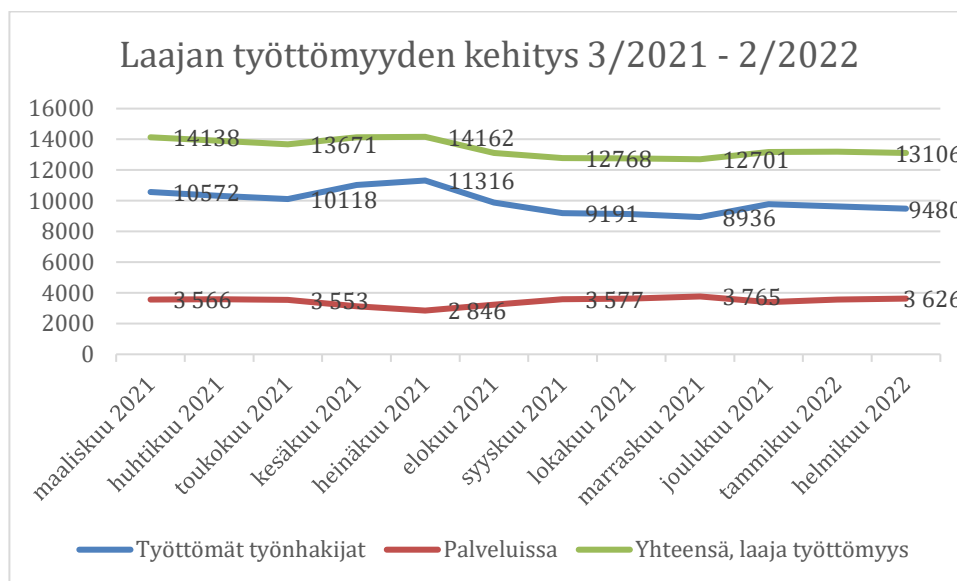
Rakennetyöttömien⁷ määrä laski maaliskuun 2021 lopusta helmikuun loppuun **noin 2 %**. Heitä oli 6352 henkilöä maaliskuussa 2021 ja 6225 henkilöä helmikuussa 2022. Rakennetyöttömien määrässä suurimman ryhmän muodostavat pitkäaikaistyöttömät. Heitä oli maaliskuussa noin 60 % ja helmikuussa noin 65 % rakennetyöttömistä. Rakennetyöttömien määrän vähenemistä selittääkin muiden kuin pitkäaikaistyöttömien määrän kehitys.

⁶ Pitkäaikaistyöttömiksi lasketaan henkilöt, jotka ovat olleet yhtäjaksoisesti työttöminä työnhakijoina vähintään 12 kuukautta.

⁷ Rakennetyöttömiin kuuluvat pitkäaikaistyöttömät, rinnasteiset pitkäaikaistyöttömät, toimenpiteiltä työttömäksi jääneet sekä toimenpiteiltä uusille toimenpiteille sijoittuneet. Rinnasteisilla pitkäaikaistyöttömillä tarkoitetaan työttömiä työnhakijoita, jotka ovat olleet viimeisen 16 kuukauden aikana vähintään 12 kuukautta työttöminä.

Rakennetyöttömien joukosta **rinnasteisten pitkäaikaistyöttömien⁸ määrä laski** maaliskuun lopun 2021 tilanteesta (1148) helmikuun lopun 2022 (997) noin 150 henkilöllä. **Palveluilta palveluille siirtyneissä⁹ tapahtui laskua** maaliskuun lopun 2021 tilanteesta (259) helmikuun lopun 2022 tilanteeseen (215) 44 henkilöä. **Palveluilta työttömäksi¹⁰ siirtyneiden määrissä tapahtui myönteistä kehitystä.** Maaliskuun 2021 lopussa sellaisia asiakkaita, jotka eivät olleet työllistyneet kolme kuukautta palvelun päättymisen jälkeen oli 1117. Nämä asiakkaat ovat olleet palveluissa ennen kuntakokeilua. **Kuntakokeilu aikana palvelunsa aloittaneista palveluilta työttömäksi jääneiden määrä alkoi laskea** lukuun ottamatta kesä-heinäkuun kasvua. Helmikuussa 2022 palveluilta työttömäksi jääneitä oli 970.¹¹

Laaja työttömyys kuvaa työttömyysastetta laajemmin avoimien työmarkkinoiden työpaikkaa vailla olevien lukumäärää. Laajan työttömyyden piiriin lasketaan työttömänä työnhakijana olevat sekä työvoimapolitiittisissa aktiivipalveluissa¹² (aktivointiasteeseen laskettavissa palveluissa olevat henkilöt). Oulun seudun kuntakokeilualueella **laajan työttömyyden piirissä olevien asiakkaiden määrä laski noin 7 prosenttia maaliskuusta 2021 helmikuuhun 2022** (kuvio 3). Laskua selittää erityisesti työttömien työnhakijoiden määrän väheneminen.

Kuvio 3: Laajan työttömyyden kehitys, Oulun seudun kuntakokeilu. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

⁸ Rinnasteisilla pitkäaikaistyöttömillä tarkoitetaan työttömiä työnhakijoita, jotka ovat olleet viimeisen 16 kuukauden aikana vähintään 12 kuukautta työttöminä.

⁹ Palveluilta palveluille sijoittuneisiin lasketaan henkilöt, jotka ovat vähintään toista kertaa jossakin palvelussa laskentapäivänä ja he ovat edeltävän 16 kuukauden aikana olleet yhteensä 12 kuukautta joko työttömänä työnhakijana tai jossakin palvelussa.

¹⁰ Palveluilta työttömäksi jääneisiin lasketaan palvelun päättäneet, jotka eivät ole 3 kuukauden kuluttua palvelun päättymisen jälkeen työllistyneet, vaan ovat palanneet uudelleen työttömiksi työnhakijoiksi.

¹¹ Lähde: TEM Työnvälitystilasto

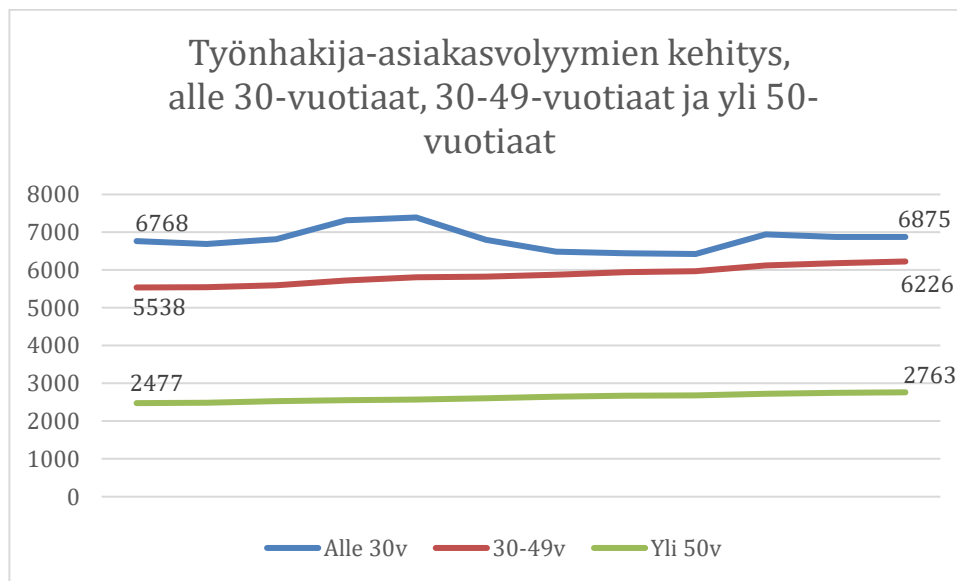
¹² työvoimakoulutus, työnhaku-, työhön- ja uravalmennus, palkkatuettu työ, työ- ja koulutuskokeilu, starttiraha, kuntouttava työtoiminta, omaehtoinen opiskelu, vuorotteluvapaa

3.2. Työnhakija-asiakkaiden ikäryhmittäinen tarkastelu

Työnhakijoiden ikäryhmittäisessä tarkastelussa voidaan käyttää erilaisia ikäluokituksia. Esimerkiksi nuorisotyöttömyyden ikärajaa alle 25-vuotta käytetään usein yhtenä ikäjakona. Tässä yhteydessä alimmaksi ikärajaksi on otettu alle 30-vuotiaat, koska he muodostivat yhden suuren ryhmän kokeilualueille siirrettävistä asiakkaista. Vanhemmista ikäluokista on usein käytetty jakoa yli 50- tai yli 55-vuotiaat. Raportissa tarkastellaan ikärajaa yli 50-vuotiaat. Ikäryhmittäinen tarkastelu esitetään kuviossa 4.

Alle 30-vuotiaiden lukumäärä oli maaliskuun 2021 lopussa 6768 ja helmikuun 2022 lopussa 6875, joten **kasvua oli 107 henkilöä (1,6 %)**. Määrän vaihteluissa näkyy kesäkuulle ja joulukuulle ajoittuvat opintojen päättyminen kasvaneina työnhakijoiden määrinä. Korkeimmillaan alle 30-vuotiaiden määrä kävi heinäkuussa (lähes 7400) ja alimmillaan määrä oli marraskuussa (noin 6420).

30–49-vuotiaiden määrässä sen sijaan tapahtui kasvua noin 12 %. Myös yli 50-vuotiaiden määrä kasvoi. Kasvua oli noin 12 %. Näin ollen **kuntakokeilun asiakasmäärän kasvu on tapahtunut erityisesti yli 30-vuotiaiden ikäluokassa**.

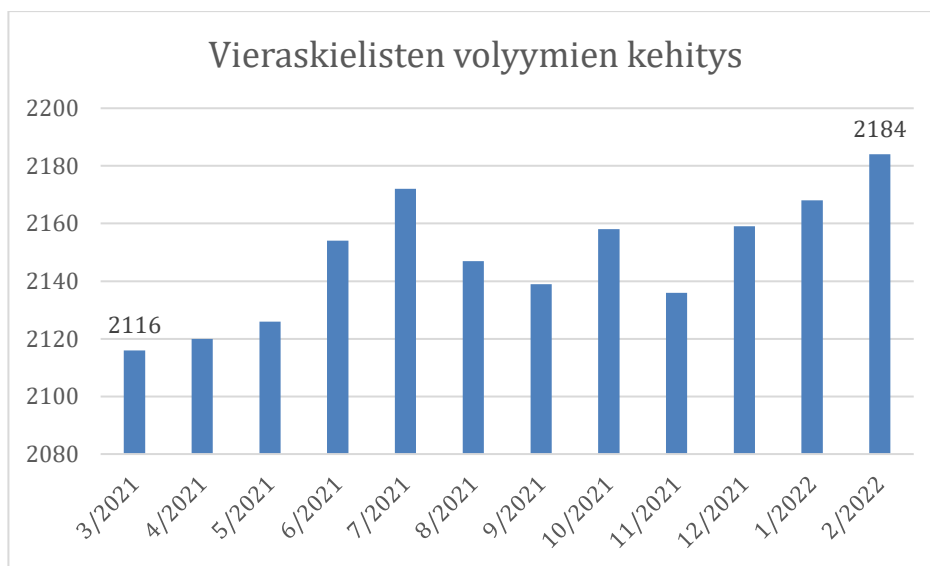
Kuvio 4. Työnhakija-asiakasvolyyymien kehitys ajalla 3/2021–2/2022. Alle 30-vuotiaat, 30–49-vuotiaat ja yli 50-vuotiaat. Oulun seudun kuntakokeilu. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

3.3. Maahanmuuttajien ja kotoutumisasiakkaiden palvelut sekä vieraskielisten määrän kehitys

Yksi kuntakokeiluihin siirrettävistä asiakasryhmistä oli maahanmuuttajat. Asiakassirroissa 13.-14.3.2021 TE-toimistosta kuntakokeiluun 'maahanmuuttajaa' tarkasteltiin kansalaisuuden (muu kuin Suomi) ja äidinkielen

(muu kuin suomi, ruotsi, saame) mukaan. Tilastoissa vastaavaa maahanmuuttajan määrittymistä on vaikea tehdä. Työnvälitystilastoissa käytetty käsite on 'ulkomaalainen', jota tarkastellaan kansalaisuuden pohjalta. Tässä aihetta tarkastellaan kielivalinnan perusteella asiakkaan kielen ollessa 'muut kielinimet' kuin suomi, ruotsi ja saame.

Vieraskielisten asiakkaiden määrä kasvoi koko kokeilualueella ensimmäisen kokeiluvuoden aikana hieman yli kolme prosenttia. Kuitenkin heidän osuutensa kaikista työnhakija-asiakkaista pysyi lähes samana, ja osuus oli maaliskuun lopussa 2021 hieman yli 14 % ja helmikuun 2022 lopussa hieman alle 14 %. Vieraskielisten määrän kehitystä kuvataan kuviossa 5.

Kuvio 5. Vieraskielisten työnhakija-asiakkaiden volyymien kehitys, Oulun seudun kuntakokeilu. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

Kun työkäinen maahanmuuttaja saapuu Suomeen, hän voi hakeutua TE-toimiston/kuntakokeilun kotoutumispalveluiden asiakkaaksi. **Kotoutumispalvelut** ovat kotoutumislakiin perustuvia palveluja. Niiden tavoitteena on vahvistaa maahanmuuttajien työllisyyttä ja sitä tukevia valmiuksia, toimivan suomen kielen taidon omaksumista ja antaa yhteiskunnan osallisuudessa tarvittavaa riittävää tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta.

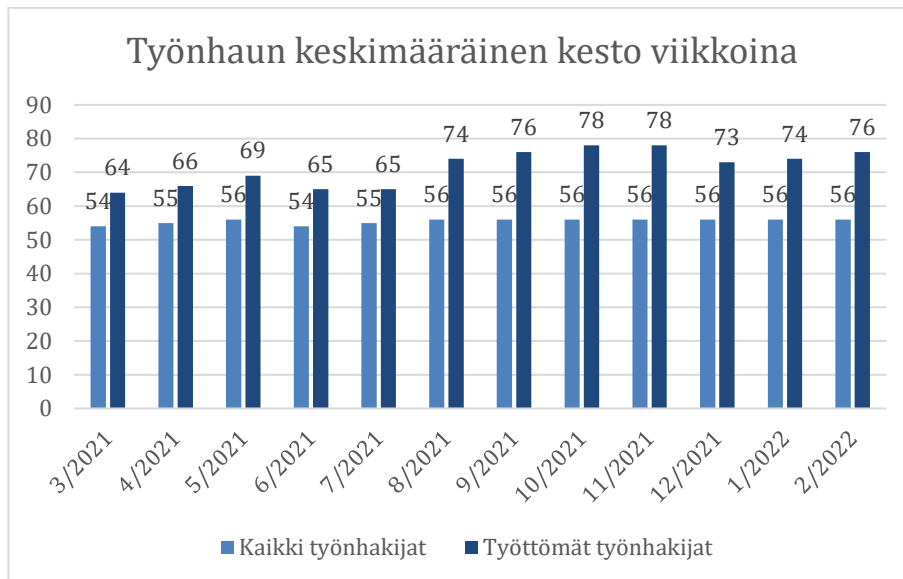
Kotoutumisasiakkaiden **palvelut on järjestetty yhdessä ELY:n, TE-toimiston, Oulun kaupungin ja kotoutumiskoulutusta järjestävien oppilaitosten, kolmannen sektorin toimijoiden sekä muiden yhteistyökumppaneiden kanssa.** Työnantajayhteistyöllä on merkittävä rooli kotokoulutusten työharjoittelujaksojen, työkokeilujen ja palkkatuettujen työpaikkojen tarjoamisessa kotoutumisajalla oleville heidän siirtyessään kohti itsenäistä työnhakua ja työmarkkinoita. Oulun seudun kuntakokeilussa Oululla on koordinoiva rooli kotoutumisasiakkaiden palveluissa.

3.4. Työhaun aloitukset, kestot ja päättymiset sekä työttömyyden virtaamat

Vuoden aikana tapahtui yhteensä **7326 työhaun aloitusta**¹³. Keskimäärin työhaun aloituksia tapahtui 571 kappaletta kuukaudessa.¹⁴

Työhaun keskimääräinen kesto tarkoittaa sitä aikaa, jolloin asiakkaan työnhaku on ollut voimassa, ja työhaun kesto on eri asia kuin varsinainen työttömyyden kesto. Osa asiakkaista pitää työnhakunsa voimassa, vaikka työllistyisi. Lisäksi on vaihtelevia käytäntöjä siinä, missä tilanteissa työnhaku pidetään voimassa ja missä ei. Kuviossa 6 on erikseen tilastoituna työhaun keskimääräinen kesto kaikilla työnhakijoilla ja työttömillä työnhakijoilla.

Kaikkien työnhakijoiden osalta työhaun keskimääräisessä kestossa ei näy huomattavaa muutosta kokeilun ensimmäisenä vuonna, sillä työhaun kesto on vaihdellut 54–56 viikon välillä, ja asettui 56 viikkoon elokuusta 2021 alkaen. Sen sijaan **työttömillä työnhakijoilla työhaun kesto on pidentynyt maaliskuun 2021 lukemasta helmikuun 2022 lukuun 12 viikolla**. Työhaun kesto oli pisimmillään loka-marraskuussa 2021 työnhakijoilla olevilla.

Kuvio 6. Työhaun keskimääräisen kesto viikkoina. Kaikki työnhakijat yhteensä sekä työttömät työnhakijat. Oulun seudun kuntakokeilu. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

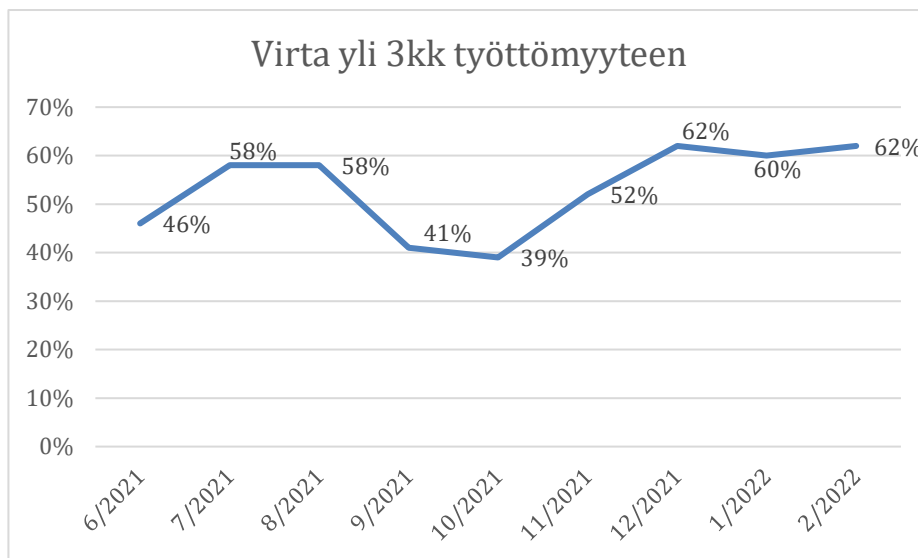
Oulun seudun kuntakokeilussa **työttömyyden virtatiedoilla** seurataan erityisesti tavoitteen ”pitkäaikaistyöttömyyden ehkäisy” toteutumista. Virtatieto kertoo vahvaan työhaun alkun

¹³ Työhaun aloitus tarkoittaa työhaun käynnistämistä. Sama henkilö voi aloittaa työnhakunsa useita kertoja lyhyelläkin aikavälillä esimerkiksi työhaun voimassa olon katkettua, kun sen uusiminen on unohtunut tai henkilön työttömyyden ja työssä olon vaihdellussa usein.

¹⁴ Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

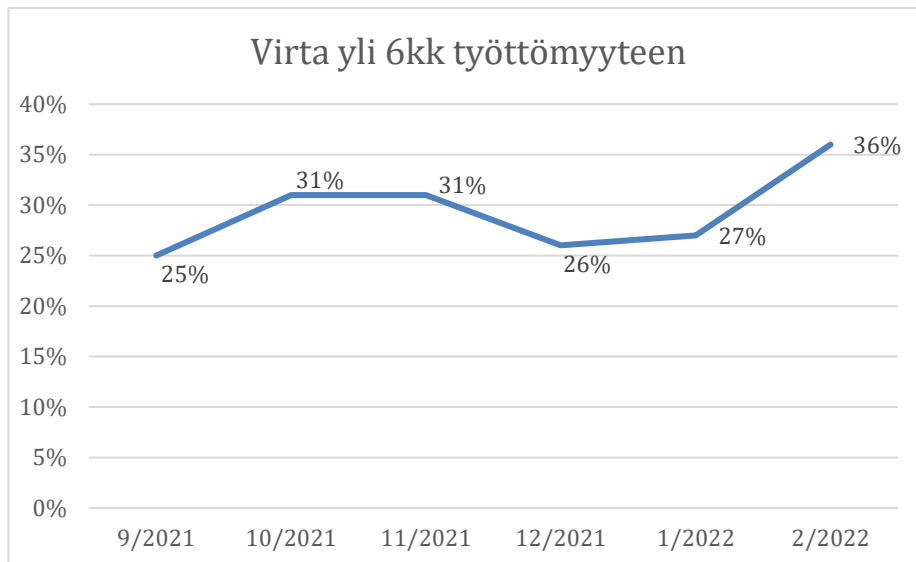
panostamisesta ja palvelutarpeen arvion onnistumisesta työnhaun alussa. Työttömyyden virta-/virtaamaprosentti kertoo, kuinka monta prosenttia tiettyinä kuukautena työttömyytensä aloittaneista henkilöistä on työttömänä vielä 3, 6, tai 12 kuukauden kuluttua työttömyyden aloitusajankohdasta. Virtatieto kertyy yhtäjaksoisesta työttömyydestä, joten työttömyyden keston kertyminen katkeaa aina, kun asiakkaan työttömyys katkeaa. Näin ollen esimerkiksi lyhytkin palveluissa olemisen aika katkaisee kertymän ja sen tilastointi alkaa alusta.

Oulun seudun kuntakokeilun työnhakija-asiakkaiden ensimmäinen virtaprosentti saadaan kesäkuulta 2021. Tuolloin virtaprosentti oli 46 %, eli maaliskuussa 2021 työttömyyden aloittaneista 46 % oli työttömänä vielä kolme kuukautta työttömyytensä aloittamisen jälkeen. Alimmillaan virtaprosentti on syys-lokakuussa, kun kesä-heinäkuussa työttömäksi jääneet ovat syksyn tullessa työllistyneet tai aloittaneet opintonsa. Syys-, loka- ja marraskuussa työttömäksi jääneistä oli kolmen kuukauden kuluttua edelleen työttömänä 60–62 %. Virtaamatiedot esitetään kuviossa 7.

Kuvio 7. Työttömyyden virta yli 3 kuukauden työttömyyteen. Oulun seudun kuntakokeilu. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

Kun tarkastellaan **työttömyyden virtaamaa yli puoli vuotta kestävään työttömyyteen** (kuvio 8), havaitaan luonnollisesti sama kausivaihtelu kuin kolmen kuukauden kohdalla kesä-heinäkuun työttömien työttömyyden päättymisestä syksyn tultua. Elokuussa työttömäksi jääneistä on edelleen työttömänä puolen vuoden kuluttua 36 %, joka on 11 prosenttiyksikköä enemmän kuin maaliskuussa 2021 työttömäksi jääneillä.

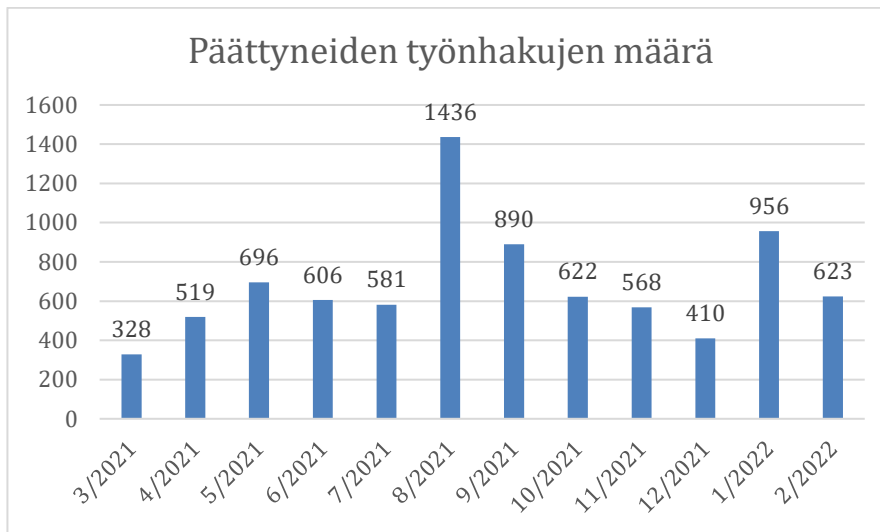
Kuvio 8. Työttömyyden virta yli 6 kuukauden työttömyyteen. Oulun seudun kuntakoikeilu. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

Kuntakoikeiliasiakkaiden **12 kuukauden virtatiedot** täyttyivät ensimmäisen kokeiluvuoden lopussa. **Maaliskuussa 2021 työttömyytensä aloittaneiden virtaprosentti yli 12 kuukautta kestävään työttömyyteen (eli pitkäaikaistyöttömyyteen) oli 13,6 %**. Toisin sanoen maaliskuussa 2021 työttömyytensä aloittaneista oli vielä 12 kuukauden jälkeen työttömänä 13,6 prosenttia. Ensimmäistä 12 kuukauden lukua on hieman vaikea suhteuttaa mihinkään, koska koronapandemia vaikutti monin tavoin työttömien ja lomautettujen määriin ja työllisyyskehitykseen alkukevästä 2020 alkaen. Kuntakoikeiluaajan 12 kuukauden Oulun virtaprosenttia noin 14 % verratessa kuutoskaupunkeihin, oli se Tampereella noin 10 %, Espoossa noin 13 %, Helsingissä noin 11 %, Vantaalla noin 18 % ja Turussa noin 19 %. Kuutoskaupunkien joukossa Oulun virtaprosentti asettuu keskivaiheille, eikä Oulun tilanteen voida ajatella olevan poikkeuksellisen hyvä tai heikko työttömyyden keston pitkäaikaistyöttömyyteen virtaamisessa.

Työnhaun ja työttömyysjaksojen päättymiset

Työnhaun päättymisen tarkastelu kuvaa tilanteita, jolloin asiakas lopettaa, tai hänen asiakkuutensa päätetään, kokonaan. Asiakkuus voi päättyä useista syistä, eikä syystä ole aina tietoa. Asiakkuus jätetään myös usein voimaan, vaikka asiakas työllistyisi avoimille työmarkkinoille tai palkkatuettuun työhön. Työnhaku päättyy myös, ellei asiakas toimita pyydettyjä selvityksiä tai, jos hän on unohtanut uusia työnhakunsa, tai työnhaku on ollut voimassa määräajan. Työnhaku voi päättyä myös työllistymiseen, koulutuksen aloittamiseen tai työvoiman ulkopuolelle siirtymiseen.

Toimintavuoden aikana päättyi noin 8200 työnhakua (kuvio 9). Päättyneitä työnhakuja oli keskimäärin 476 kappaletta kuukaudessa. Elokuun korkeassa määrässä näkyy työnhaun päättymisen ja koulutuksen aloittaminen.

Kuvio 9. Päättyneiden työnhakujen määrä. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

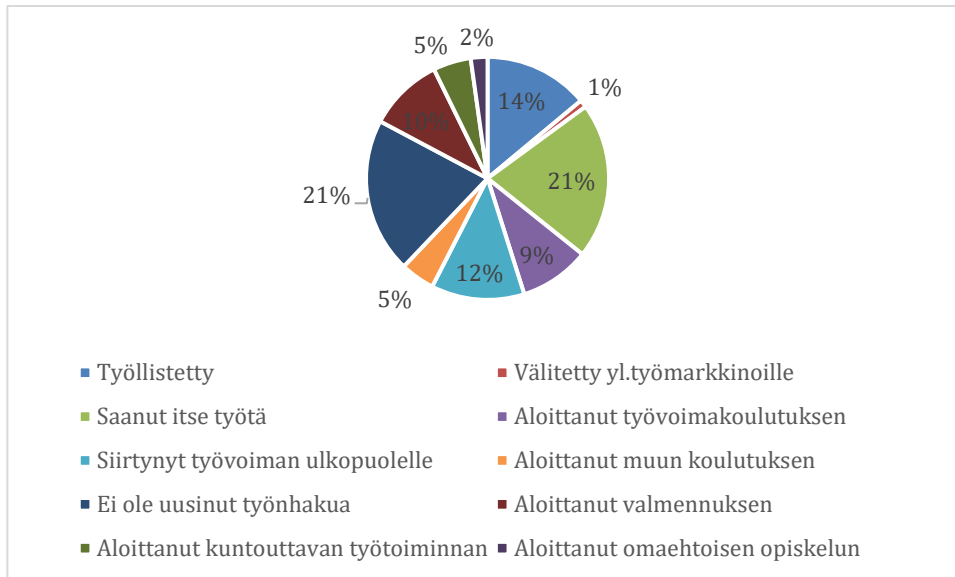
Päättyneitä jaksoja oli puolestaan yhteensä noin 26 700. Keskimäärin kuukaudessa päättyi noin 1800 jaksoa. Päättyneiden jaksojen keston kuukausikeskiarvojen vuosikeskiarvo oli 25 viikkoa.¹⁵

Pitkäaikaistyöttömien päättyneet jaksot

Pitkäaikaistyöttömiä, eli yli 12 kuukautta yhtäjaksoisesti työttömänä olleita, oli maaliskuun 2021 lopussa 3828 ja helmikuun 2022 lopussa 4043 henkilöä. Pitkäaikaistyöttömien jaksoja päättyi vuoden aikana yhteensä 1701 kappaletta. Jaksoja tarkastellessa on hyvä muistaa, että yhdellä työnhakijalla voi alkaa ja päättyä useita jaksoja jopa kuukauden sisällä ja tarkasteltavalla aikajaksolla. Jaksojen *päätymissyiden prosentuaaliset osuudet* kuvataan kuviossa 10. Kaksi yleisintä jakson päätymissyitä olivat, ettei asiakas ole uusiutunut työnhakuaan (353 jaksoa / 21 %) ja hän on saanut itse työtä (355 jaksoa / 21 %). Työvoiman ulkopuolelle siirtymiseen päättyi 12 % jaksoista. Niin kutsuttuihin aktiivisiin työvoimapolitiittisiin palveluihin¹⁶ päättyi yhteensä 41 % päättyneistä jaksoista.

¹⁵ Lähde: TEM Työnvälitystilasto

¹⁶ Mukana laskennassa: työllistetty, aloittanut työvoimakoulutuksen tai valmennuksen tai kuntouttavan työtoiminnan tai omaehtoisen opiskelun.

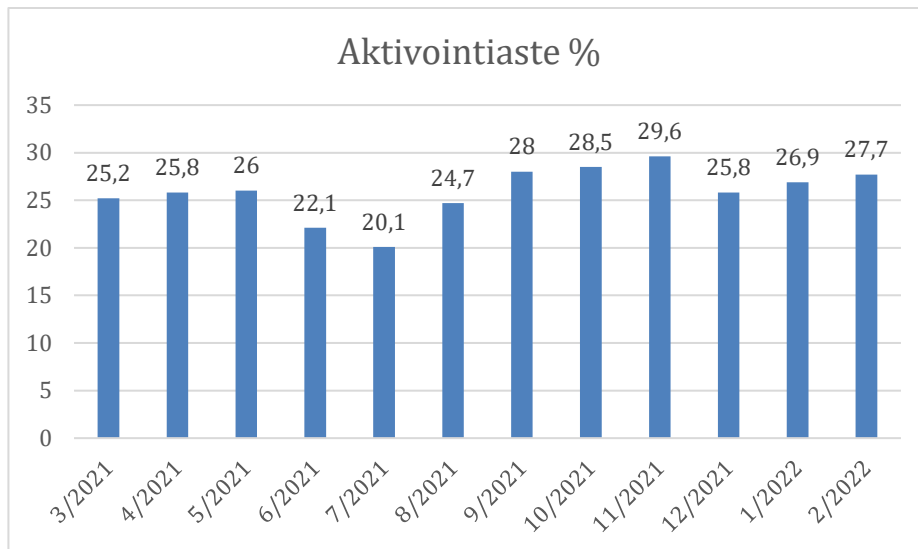

Kuvio 10. Yli 12 kuukautta työttömänä olleiden jaksojen päättymissyys, prosenttijakauma. Poistettu muutosten syykoodit, joissa ei yhtään henkilöä. Alle viisi jaksoa sisältävät tiedot ovat salassapitosäännön alaisia, eivätkä ole luvuissa mukana. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

3.5. Aktivointiaste ja palvelujen käyttö

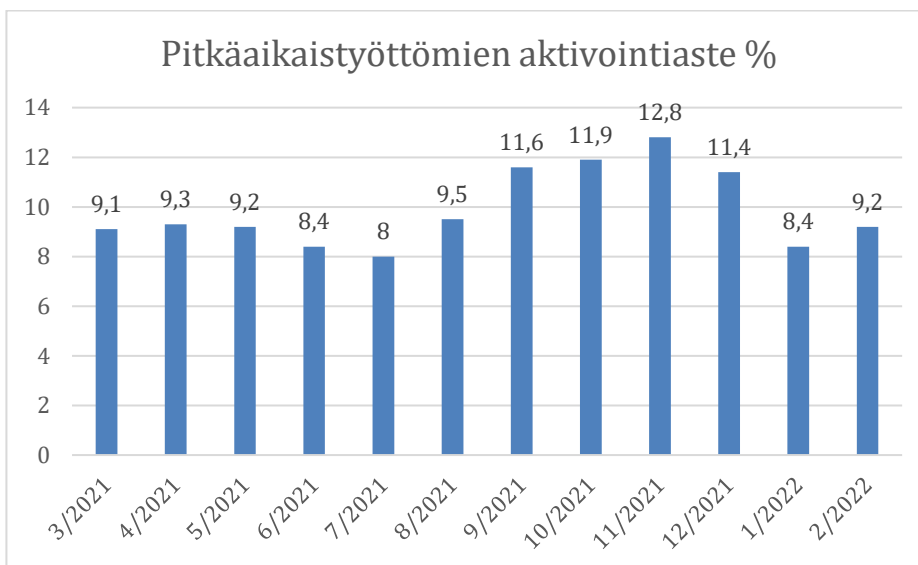
Aktivointiaste kuvaa työvoimapolitiisissa aktiivipalveluissa (työvoimakoulutus, työnhaku-, työhön- ja uravalmennus, palkkatuettu työ, työ- ja koulutuskokeilu, starttiraha, kuntouttava työtoiminta, omaehtoinen opiskelu, vuorotteluvapaa) olevien työnhakijoiden osuutta työttömien ja palveluissa olevien summasta. Aktivointiaste ilmaisee, kuinka moni laajan työttömyyden (työttömät työnhakijat ja palveluissa olevat työnhakijat) piirissä olevista henkilöistä on aktiivipalveluissa, eikä niin kutsutusti passiivityöttömyydessä.

Oulun seudun kuntakokeilun aktivointiasteen kehitys esitetään kuviossa 11. **Aktivointiaste on noussut tasaisesti kokeilun ensimmäisen vuoden aikana** lukuun ottamatta kesä-heinäkuun ja joulukuun aktivointiasteen laskua. Lasku johtuu siitä, että iso osa palveluista on joko tauolla tai päättynyt ennen kesäkautta tai vuodenvaihdetta ja samaan aikaan työttömien määrä nousee. Aktivointiaste kasvoi kokeilujen alusta helmikuun 2022 loppuun 2,5 prosenttiyksikköä.

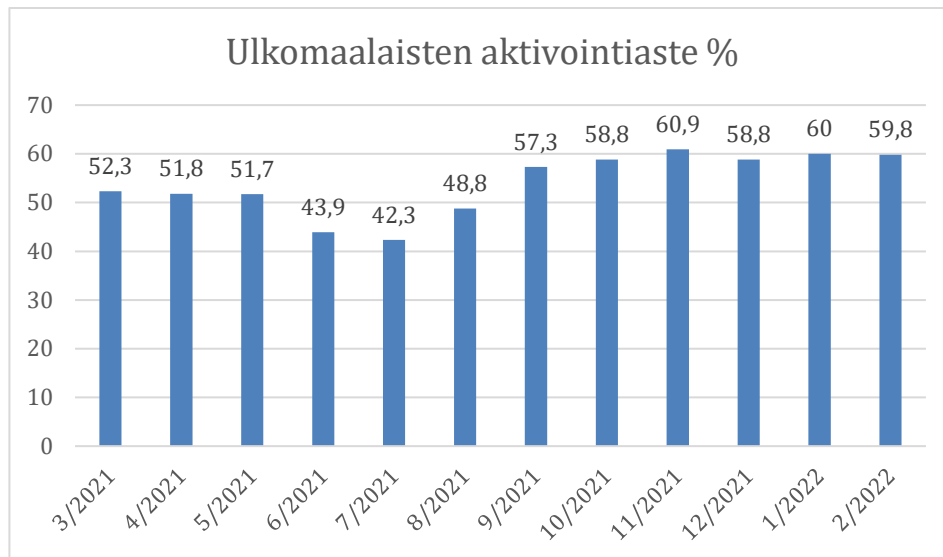
Kuvio 11: Aktivointiaste, Oulun seudun kuntakokeilu. Lähde Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

Pitkäaikaistyöttömien aktivointiasteessa (ks. kuvio 12) tapahtui **merkittävää nousua maaliskuun 2021 tilanteeseen nähden elokuusta joulukuuhun**. Tammikuussa 2022 näkyi vielä, etteivät palvelut olleet käynnistyneet täydellä teholla vuodenvaihteen jälkeen. Helmikuun 2022 lopussa tilanne oli sama kuin maaliskuun 2021 lopussa.

Kuvio 12. Pitkäaikaistyöttömien aktivointiaste, Oulun seudun kuntakokeilu. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

Ulkomaalaisten aktivointiaste (ks. kuvio 13) lähti hienoiseen laskuun kokeiluvuoden alussa, mutta kesä-heinäkuun normaalin kausivaihtelun jälkeen se nousi merkittävästi ollen **helmikuun 2022 lopussa 7,5 prosenttiyksikköä suurempi kuin ensimmäisenä kokeilukuukautena**. Ulkomaalaisten aktivointiasteen korkeaa prosenttiosuutta selittää kotoutuja-asiakkaiden kotoutumisajan velvoittavat kotoutumiskoulutukset.

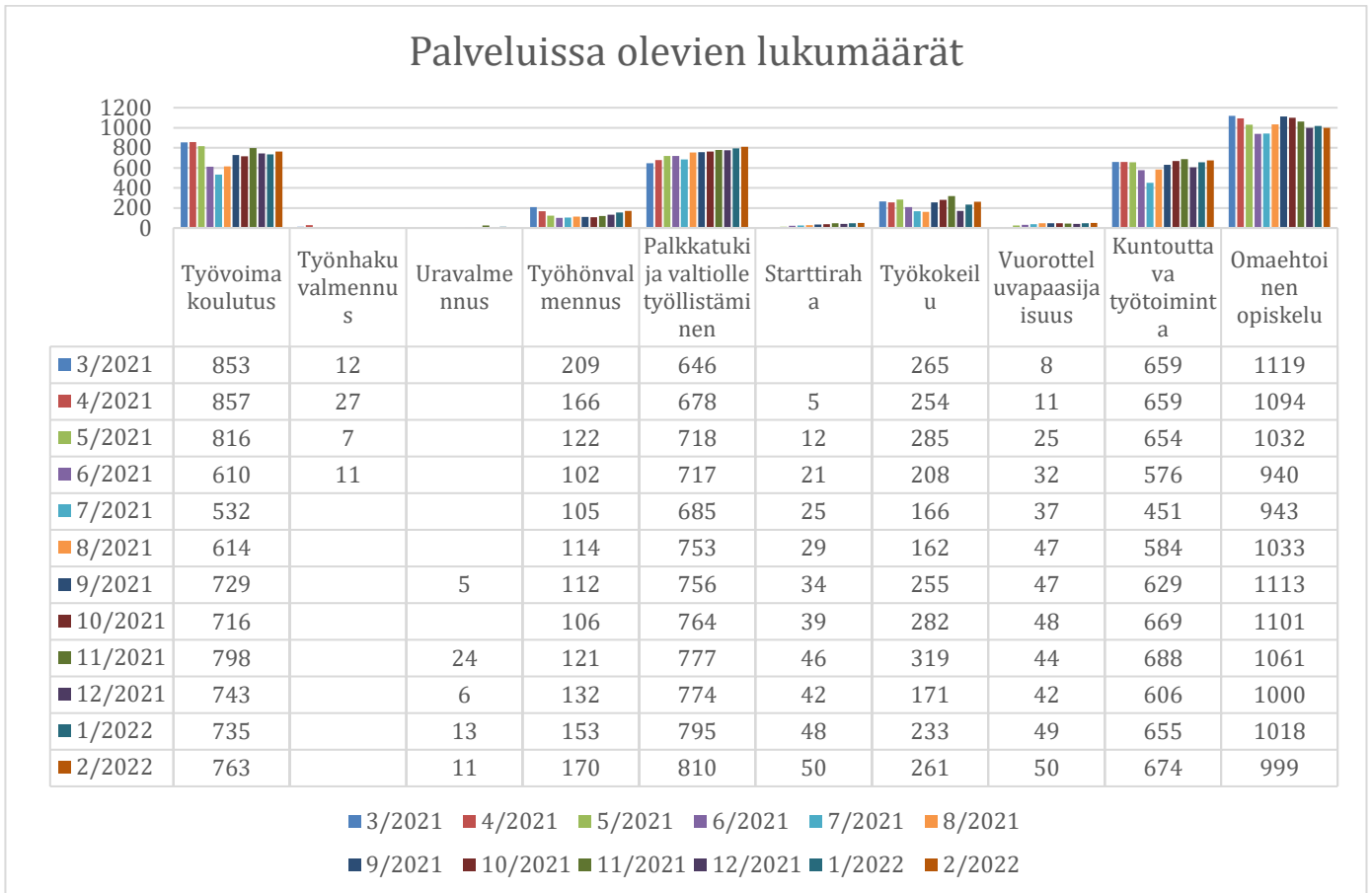
Kuvio 13. Ulkomaalaisten aktivointiaste, Oulun seudun kuntakokeilu. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

Työvoimapolitiisissa aktiivipalveluissa olevien lukumäärät

Aktivointiastetta tarkempi kuva eri palveluissa olevien määrästä ja palvelujen yleisyydestä saadaan tarkastelemalla asiakaslukumäärien kehitystä eri palveluissa, mitä on kuvattu taulukossa 1. Lukumääräisesti **eniten asiakkaita on opiskellut omaehtoisesti työttömyysetuudella tuettuna**. Työvoimakoulutukset ja palkkatuettu työ ovat volyymiltaan lähes yhtä suuria ja kuntouttava työtoiminta hieman niitä pienempi.

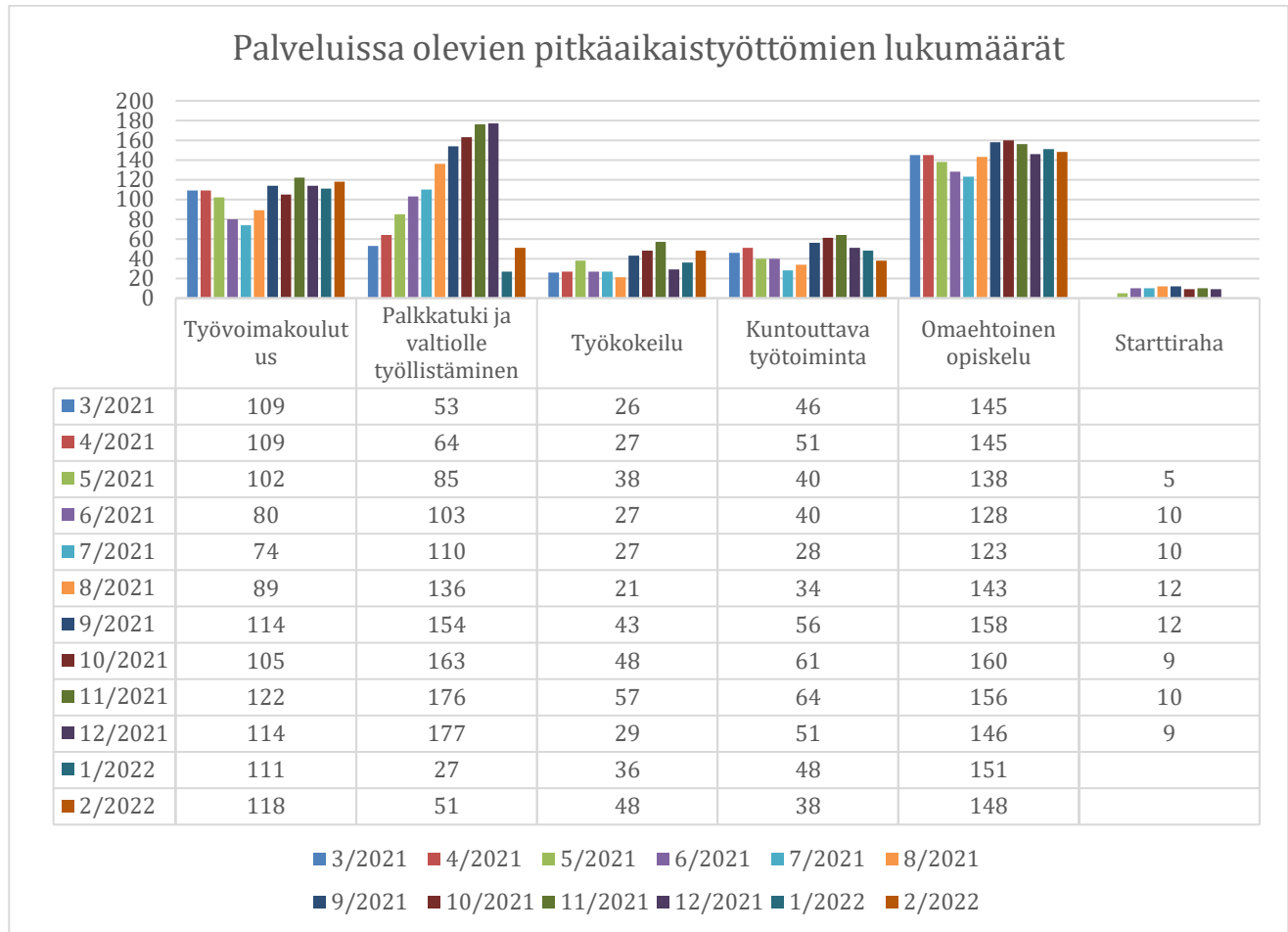
Ajalla maaliskuun loppu 2021 - helmikuun 2022 loppu työvoimakoulutuksissa olevien määrä laski noin 11 prosenttia, työhönvalmennuksessa olleiden määrä laski noin 19 prosenttia, palkkatuetussa työssä olevien määrä nousi 25 prosenttia, vuorotteluvapaasijaisten määrä nousi yli sata prosenttia, kuntouttavassa työtoiminnassa olevien määrä nousi noin 2 prosenttia ja omaehtoisessa opiskelussa työttömyysetuudella tuettuna määrä laski noin 11 prosenttia. Starttirahaa saavien määrä nousi huhtikuusta 2021 helmikuuhun 2022 yli sata prosenttia.

Taulukko 1. Palveluissa olevien lukumäärät. Taulukossa tyhjä perustuu salassapitovelvollisuuteen ja sillä viitataan alle 5 henkilön määrään. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

Pitkäaikaistyöttömien osallistuminen eri palveluihin ensimmäisen kokeiluvuoden aikana kuvataan taulukossa 2. Työvoimakoulutuksissa olevien määrä on vaihdellut tarkasteluajalla kuukauden laskentapäivänä 105 ja 122 välillä, kun kesä-elokuun välistä aikaa ei huomioida. Palkkatukityöhön työllistymisen määrät nousivat tasaisesti aina alkuvuoteen 2022 saakka. Tammi-helmikuussa työllistettyjen sopimuksia oli päättyneet runsaasti, mikä näkyy kyseisten kuukausien luvuissa. Työkokeilussa olevien määrä on kasvanut liki 85 % maaliskuusta helmikuuhun. Kuntouttavassa työtoiminnassa tapahtui laskua syyskuulle saakka, minkä jälkeen määrät alkoivat nousta noin maaliskuun tasolle. Omaehtoisesti työttömyysetuudella opiskelevien määrät ovat pysyneet varsin tasaisena touko-heinäkuuta lukuun ottamatta.

Taulukko 2. Palveluissa olevien pitkäaikaistyöttömien lukumäärät. Taulukossa tyhjä perustuu salassapitovelvollisuuteen ja sillä viitataan alle 5 henkilön määrään. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

3.6. Kykyviisari työhön kuntoutumisen ja työllistyvyyden edistämisen seurannassa

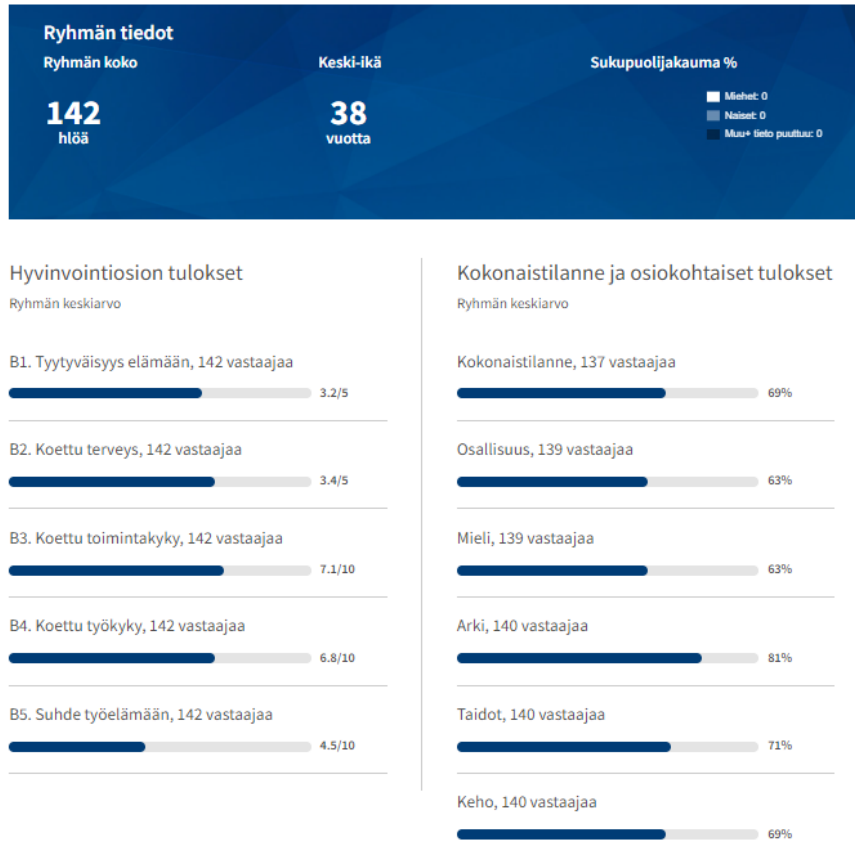
Työ- ja elinkeinoministeriö otti mukaan kuntakokeilujen seurantaan työnhakija-asiakkaiden hyvinvoinnin ja työkyvyn kehittymisen. Seurantatyökaluna on Työterveyslaitoksen kehittämä Kykyviisari¹⁷. Kykyviisarissa seurataan eri osa-alueina osallisuutta, mieltä, arkea, taitoja ja kehoa sekä näiden muodostamaa kokonaistilannetta. Kuntakokeilujen käynnistyessä Oulun seudun kuntakokeilu otti käyttöönsä Hakosalon järjestelmän, johon on integroituna Kykyviisari. Hakosalo otettiin käyttöön marraskuun alussa 2021, joten Kykyviisariinkin käyttö alkoi tuolloin. Joissakin Oulun seudun kokeilukunnissa oli käytetty tätä ennen Kykyviisaria Työterveyslaitoksen alustan kautta. Työterveyslaitoksen ylläpitämään kokeilujen seurantaan on 31.12.2021 mennessä Oulun seudun kuntakokeiluun kirjattu 142 alkutilanteen Kykyviisaria. Vastausten koonti on oheisessa kuviossa 14. Varsinaista seurantatietoa asiakkaiden hyvinvoinnin ja työkyvyn

¹⁷ Lisätietoja työkalusta: www.kykyviisari.fi

kehittämisestä saadaan, kun asiakas täyttää toisen kerran Kykyviisarin, ja lähtötilannetta voidaan verrata seurantakyselyyn.

Kuntakokeilut: Oulun seutu – alkutilanneraportti

Raportti luotu 18.2.2022

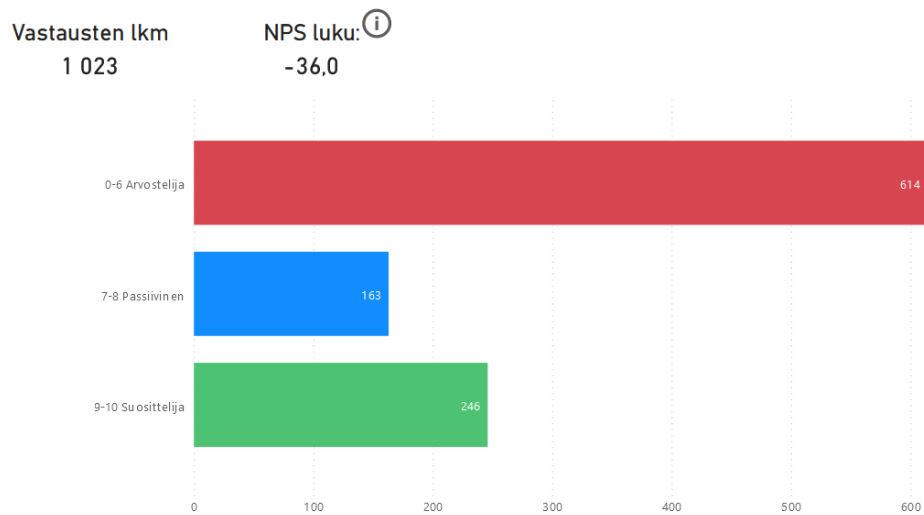
Kuvio 14. Oulun seudun kuntakokeilun Kykyviisarien alkutilanneraportti 31.12.2021 tilanteessa. Lähde: Kuvakaappaus sivustolta <https://sivusto.kykyviisari.fi/tietoa-kykyviisarista/tulokset/koko-aineisto-alkutilanneraportti-oulun-seutu/>

3.7. Asiakastyytyväisyys

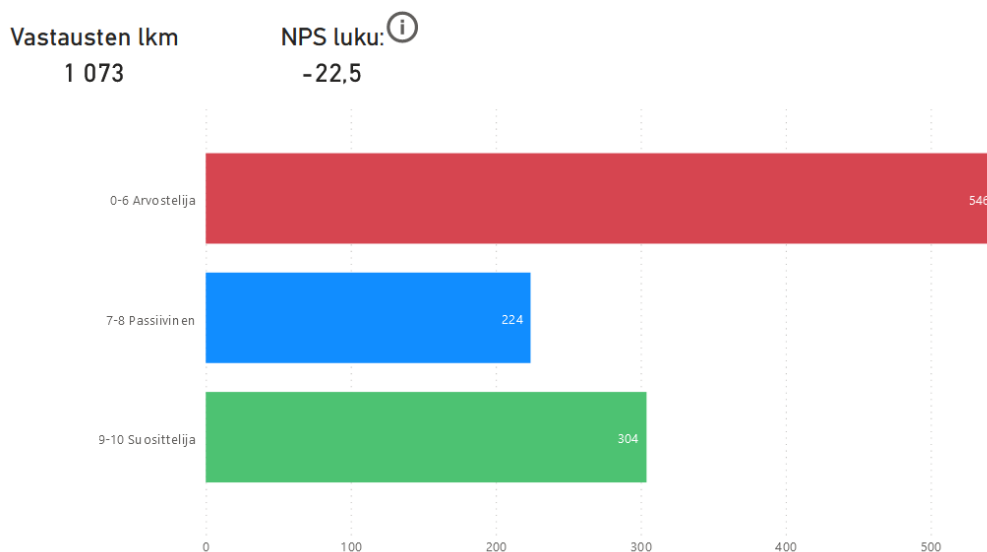
ELY-keskusten ja TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskus KEHA selvittää kuntakokeiluasiakkaiden tyytyväisyyttä palveluihin säännöllisillä asiakastyytyväisyyskyselyillä. Ensimmäisen kokeiluvuoden aikana tehtiin neljä asiakastyytyväisyyskyselyä, joista ensimmäinen jo huhtikuun alussa 2021. Huhtikuun ja lokakuun kyselyt tehtiin asiakkaille, jotka olivat uusia asiakkaita, eivätkä olleet saaneet kyselyä aiemmin. Heinäkuussa ja tammikuussa lähetetyt kyselyt lähetettiin puolestaan kaikille niille, jotka olivat olleet asiakkaina touko-kesäkuussa tai marras-joulukuussa.

Asiakastyytyväisyyttä kokonaisuutena voidaan tarkastella NPS-luvun (Net Promoter Score) avulla, joka kertoo palvelun suositeltavuudesta. Kun verrataan touko-kesäkuussa ja marras-joulukuussa olleiden asiakkaiden

tyytyväisyyttä, on se parantunut merkittävästi. Kansainvälisen NPS benchmarking -vertailun mukaan pisteet luokitellaan ja tulkitaan seuraavasti: tulos -100 - 0 merkitsee, että pitää parantaa, tulos 0–50 on hyvä, tulos 50–70 on erinomainen ja tulos 70–100 on maailmanluokkaa¹⁸.

Kuvio 15: Oulun seudun kuntakokeilun NPS-luku touko-kesäkuussa 2021. Lähde: Mylly Power BI -sovellus Kuntakokeilut - Asiakastytyväisyys

Kuvio 16: Oulun seudun kuntakokeilun NPS-luku marras-joulukuussa 2021. Lähde: Mylly Power BI -sovellus Kuntakokeilut - Asiakastytyväisyys

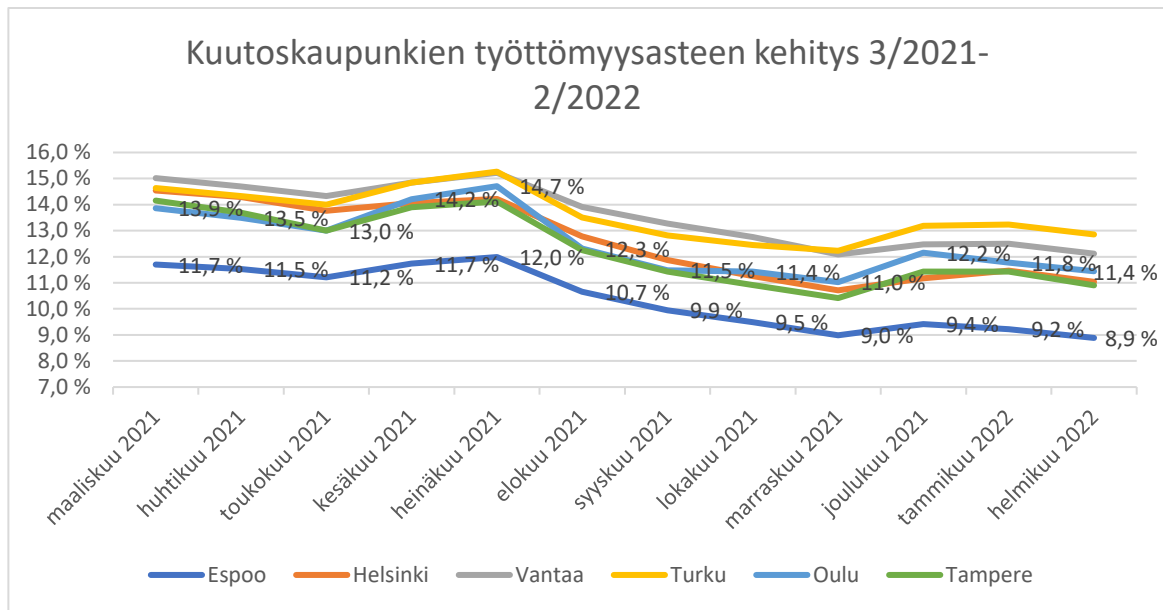
¹⁸ ks. esim. <https://www.tampere.fi/tampereen-kaupunki/organisaatio/sosiaali-ja-terveyspalvelujen-palvelualue/asiakastytyvaisuus/tietoa-nps-kyselysta.html>

4. Kuutoskaupunkien työllisyyskokeilujen tilastoja ensimmäisenä kokeiluvuonna

Yksi Työllisyyden kuntakokeilujen seuranta ja vaikuttavuuden arviointia haastava tekijä on vertailtavuuden vaikeus kokeilua edeltävään aikaan, koska kokeilujen kohderyhmä muodostettiin vasta 1.3.2021. Valtakunnallisesti ei myöskään ole olemassa verrokkia, jolloin olisi voitu seurata työllisyyden kehitystä esimerkiksi kahden ison kokeiluun kuuluvan ja kuulumattoman kaupungin välillä. Lisäksi tässä ensimmäisen toimintavuoden raportissa ei ole vielä mahdollista esittää tyypillistä vertailutilastoa samalta kuukaudelta peräkkäisten vuosien välillä. Onkin pitäydettävä pääosin sen kuvaamisessa, millainen kehitys on ollut ensimmäisen toimintavuoden aikana.

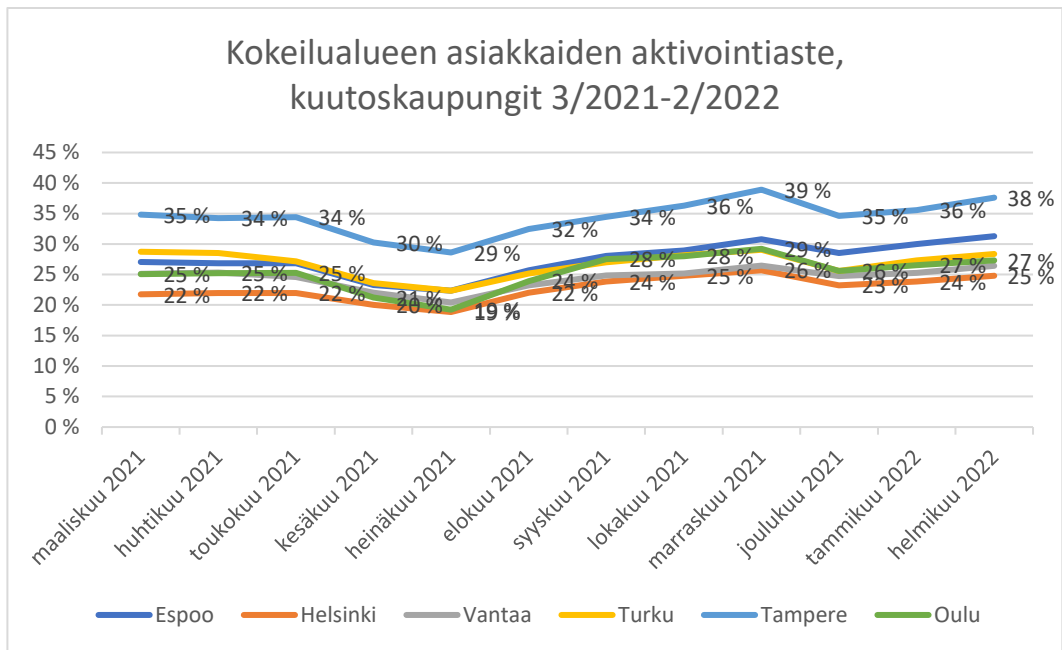
Ensimmäisen vuoden kehityksen suhteellistamisen tukena tarkastellaan työllisyyden kehitystä niin kutsuttujen kuutoskaupunkien (Helsinki, Vantaa, Espoo, Turku, Tampere, Oulu) osalta muutamalla keskeisellä indikaattorilla.

Työttömyysaste kehittyi kokeilun ensimmäisenä toimintavuonna (3/2021–2/2022) suotuisasti kaikissa kuutoskaupungeissa. Helsingissä työttömyysaste laski kyseisellä ajalla kuutoskaupungeista eniten (-3,5 prosenttiyksikköä). Tampereella seuraavaksi eniten (-3,3 prosenttiyksikköä) ja kolmanneksi eniten Vantaalla (-2,9). Espoossa lasku (-2,8 prosenttiyksikköä) oli lähes sama kuin Vantaalla. Oulussa työttömyysaste aleni 2,4 prosenttiyksiköllä ja Turussa 1,8 prosenttiyksiköllä. Oulun työttömyysasteen lasku on ollut maltillisempaa kuin neljässä muussa kuutoskaupungissa, mitä ainakin osittain selittää lähtötilanteen matalampi työttömyysaste kuin muilla kuutoskaupungeilla Espoota lukuun ottamatta. Helsingin, Vantaan ja Tampereen työttömyysasteet olivat lähtötilanteessa Oulua korkeammat. Espoossa työttömyysaste on onnistunut laskemaan kuutosista toiseksi eniten huolimatta siitä, että sen lähtötasokin oli kuutosista alhaisin. Luonnollisestikaan ei voida tehdä johtopäätöstä, että työttömyysasteen lasku selittyisi kuntakokeiluilla, vaan siihen heijastuvat laajasti kaikki työmarkkinoihin ja työllisyyteen vaikuttavat tekijät.

Kuvio 17: Kuutoskaupunkien työttömyysasteen kehitys 3/2021–2/2022. Tarkat luvut esitetty Espoon ja Oulun osalta. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

Kuntakokeilujen asiakkaiden osallistumista palveluihin voidaan tarkastella **aktiivointiasteella**. Kuutoskaupunkien kokeilujen työnhakija-asiakkaiden aktiivointiaste kehittyi alla olevan kuvion 18 mukaisesti. Kaikkien kaupunkien kohdalla aktiivointiasteen kehitys noudattelee tyypillistä kausivaihtelua. Kokeilujen aikana eniten aktiivointiastettaan kasvatti Espoo (+4 prosenttiyksikköä) ja seuraavaksi eniten Helsinki ja Tampere (molemmat +3 prosenttiyksikköä). Myös Oulu (+2 prosenttiyksikköä) ja Vantaa (+1 prosenttiyksikkö) kasvattivat aktiivointiastettaan. Turussa aktiivointiaste oli lähes sama maaliskuun 2021 lopussa ja helmikuun 2022 lopussa. Aktiivointiasteen kehitys ei suoraan kerro palveluissa olevien määrän kasvusta, koska se lasketaan suhteellisena osuutena työttömien työnhakijoiden ja palveluissa olevien summasta. Näin ollen työttömien työnhakijoiden määrän vaihtelut vaikuttavat aktiivointiasteeseen.

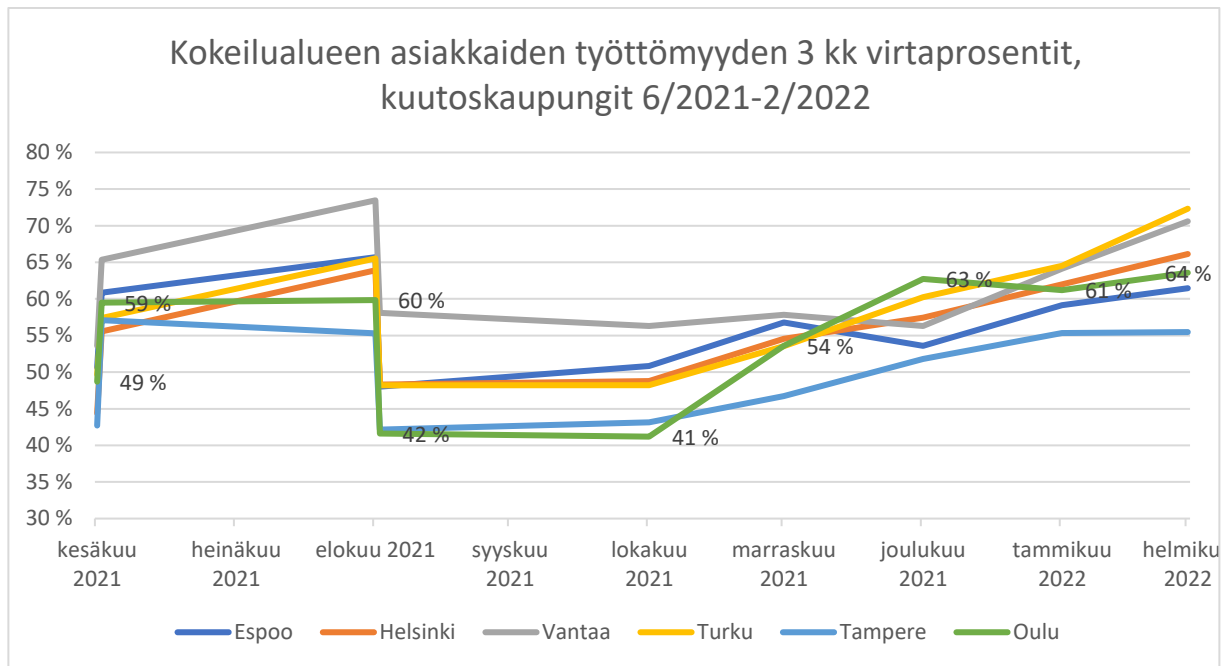
Kuvio 18: Kuutoskaupunkien kokeiluun kuuluvien työnhakija-asiakkaiden aktivointiaste 3/2021–2/2022. Tarkat luvut esitetty Tampereen (korkein), Oulun ja Helsingin (matalin) osalta. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

Työ- ja elinkeinoministeriön kuntakokeiluihin hakeutumisen kirjeessä kerrotaan kokeiluihin tulevasta tehostetusta palvelumallista, jolla pyritään työhaun vahvaan alkuun panostamiseen. Tällä tähdätään työttömyyden pitkittymisen ehkäisyyn, mikä on oletettavasti kaikkien kuntien tavoite. Työhaun alkuun panostamisen voi ajatella näkyvän **työttömyyden virtatiedoissa**, joista tässä tarkastellaan virtaa yli kolmen kuukauden työttömyyteen (kuvio 19). Kuntakokeilun asiakkaista ensimmäiset virtatiedot ovat kesäkuulta 2021, jolloin saadaan tiedot niiden työttömien työnhakijoiden osuudesta, joilla maaliskuussa alkanut työttömyys on kestänyt yli kolme kuukautta.

Kesäkuun 2021 tilanteessa kuutoskaupunkien kolmen kuukauden virtaprosentti vaihteli Tampereen matalimmasta (43 %) Vantaan suurimpaan (54 %). Oulun virtaprosentti oli 49 %. Koska virtaprosentti on hyvin herkkä kausivaihtelulle, sen kuukausittainen vertailu, tai kesäkuun 2021 virtaprosentin vertailu helmikuun 2022 virtaprosenttiin, ei ole järkevää. Kokeilujen edetessä on mielekkäämpää verrata keskenään eri vuosien saman ajankohdan virtaprosenttia.

Virtaprosenttikaaviosta kuitenkin nähdään, että Oulun virtaprosentissa on jyrkempiä vaihteluja kuin muissa kuutoskaupungeissa. Oulun virtaamaprosentti oli syys- ja lokakuussa jopa kuutosten alhaisin, mutta kääntyi jyrkkään nousuun ollen joulukuussa kuutosten korkein. Tämän jälkeen virtaama kääntyi laskuun, ja helmikuussa 2022 Oulu oli samalla sijalla virtalukemassa kuin kokeilujen alkaessa; sen virtaamaprosentti oli kuutosten kolmanneksi alhaisin. Syys-lokakuun alhainen virtaprosentti kertoo siitä, että kesä-heinäkuussa työttömäksi jääneet ovat muun muassa työllistyneet tai aloittaneet koulutuksessa, ja ”vain” 42–41 % tuolloin työttömyytensä aloittaneista on edelleen työttömänä syksyn koittaessa. Marras-joulukuun jyrkkä kasvu

virtaprozentissa kuvaa puolestaan sitä, että elo-syyskuussa työttömyytensä aloittaneiden on ollut vaikea löytää töitä tai koulutuspaikkaa, ja jopa 54 % ja 63 % tuolloin työttömyytensä aloittaneista on yhä työttömänä kolmen kuukauden kuluttua. Myös vuodenvaihteen jälkeen Oulun virtaprosentti säilyi korkealla yli 60 prosentissa, mikä kertoo isolla osalla syksyn ja loppuvuoden aikana työttömäksi jääneiden työttömyyden pitkittymisestä yli kolmeen kuukauteen.

Kuvio 19: Kuutoskaupunkien kokeilualueen asiakkaiden työttömyyden virta yli kolmeen kuukauteen ajalla 6/2021–2/2022. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

Yhteenvetona voidaan todeta, että positiivisuuntaisesta kehityksestä huolimatta Oulun työttömyysasteen ja aktivointiasteen kehitys ei ole ollut yhtä vahvaa ja nopeaa kuin useimmissa muissa kuutoskaupungeissa. Työttömyysastettaan pystyivät laskemaan Oulua enemmän prosenttiyksiköillä laskettuna kaikki muut paitsi Turku. Erot ovat kuitenkin pieniä. Esimerkiksi Espooseen on työttömyysasteen laskussa eroa vain 0,4 prosenttiyksikköä, ja eniten laskua tavoittaneeseen Helsinkiinkin alle prosenttiyksikkö (0,9).

Aktivointiasteessa Tampere on omaa luokkaansa yli 30 % aktivointiasteella, ja muut kuutoskaupungit ovat helmikuun lopun tilanteessa välillä 25–31 % Oulun ollessa keskivaiheilla 27 prosentillaan. Aktivointiasteen kasvussa kokeilun ensimmäisenä vuonna Oulu on myös keskivaiheilla Espoon, Helsingin ja Tampereen ollessa sen edellä ja Turun sekä Vantaan ollessa sen jäljessä.

Virta yli kolmen kuukauden työttömyyteen jakaa kehityksellään kuutoskaupunkeja. Lukuun ottamatta elosyyskuun normaalia alenemista, se on kasvanut kohtuullisen tasaisesti Helsingillä, Turulla ja Tampereella. Puolestaan Oululla, Espoolla ja Vantaalla havaitaan niitä jyrkempiä muutoksia laskuineen ja nousuineen, mikä tilastollisesti kertoo eri kuukausina työttömäksi jääneiden vaihtelevista osuuksista työttömyyden pitkittymiseen nähden. Tästä ei voida tehdä kuitenkaan suoraa johtopäätöstä, että tiettyinä kuukautena

työttömäksi jääneen olisi vaikeampi löytää töitä tai koulutusta kuin jonakin toisena kuukautena. Virtatietoja tarkastellessa on huomioitava useita tilastointiin liittyviä seikkoja. Esimerkiksi työttömyyden kertymä katkeaa ja alkaa alusta lyhyenkin palveluissa olon jälkeen ja esimerkiksi tilanteissa, joissa työnhaku on vain unohtunut uusia. Ei voida tulkita, että se osuus, joka on virtaprosentin ”ulkopuolella”, olisi löytänyt pysyvän muutoksen työttömyyteen.

5. li

lin kunta on mukana Oulun seudun työllisyyden kuntakokeilussa, joka käynnistyi maaliskuun alussa 2021. Oulun ja lin lisäksi kuntakokeilussa ovat mukana Hailuoto, Kempele, Liminka, Lumijoki, Muhos ja Tyrnävä.

Työllisyyden kuntakokeiluilla pyritään lisäämään työllisyyspalveluiden vaikuttavuutta ja sujuvuutta yhdistämällä uudella tavalla valtion ja kuntien resursseja, osaamista ja palveluja. Kuntakokeilujen tavoitteena on edistää tehokkaasti työttömien työnhakijoiden työllistymistä ja koulutukseen ohjautumista sekä tuoda uusia ratkaisuja osaavan työvoiman saatavuuteen. Kokeilujen tarkoituksena on parantaa erityisesti pidempään työttömänä olleiden ja heikossa työmarkkina-asemassa olevien pääsyä työmarkkinoille, ehkäistä pitkäaikaistyöttömyyden syntymistä ja edistää pitkäaikaistyöttömyyden katkeamista ja päättymistä. Kokeilussa panostetaan erityisesti työnhaun alkuun, alkuvaiheen kartoitukseen ja tavoitteiden asetteluun.

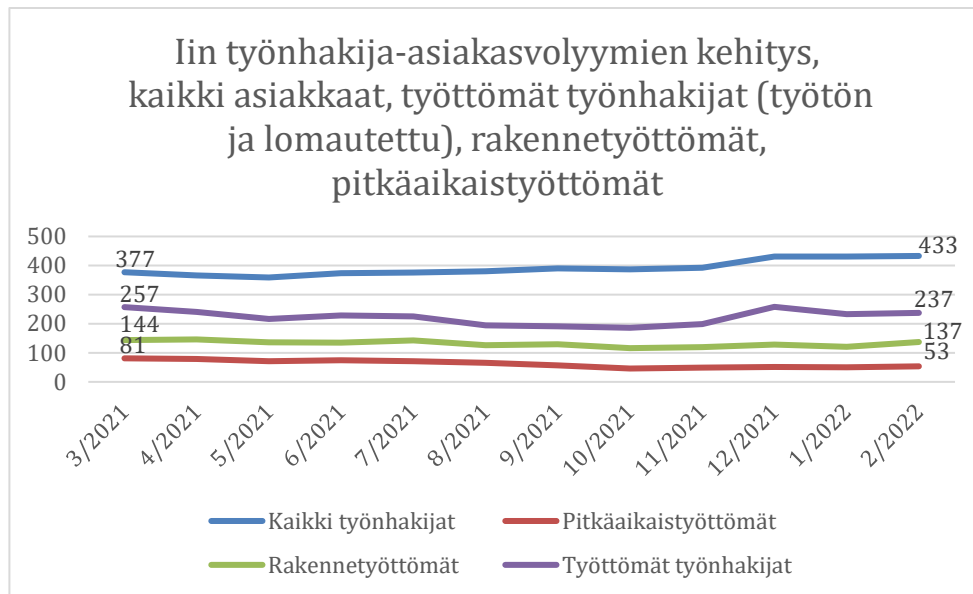
Oulun seudun kuntakokeilussa on täsmennetty kokeilun päämääräksi **pitkäaikaistyöttömyyden väheneminen**, johon pyritään toiminnalle määriteltyjen tavoiteltavien tulosten ja niiden vaikutusten kautta. Tässä raportissa kuvataan lissä tehtyä toimintaa tavoiteltaviin tuloksiin nähden ensimmäisenä kokeiluvuonna (3/2021–2/2022) sekä tarkastellaan kokeilua numeerisesti työ- ja elinkeinoministeriön kokeiluille laatiman mittariston valossa. Oulun seudun kuntakokeilun tavoiteltavia tuloksia ovat:

- ***Työvoiman kohtaanto ja osaamisen vahvistaminen***
- ***Tehostettu asiakasohjaus ja palveluekosysteemin yhteistyön vahvistaminen***
- ***Työhön kuntoutuminen ja työllistyvyyden edistäminen***
- ***Tiedolla johtamisen kehittäminen ja tiedolla johdetut asiakasprosessit***

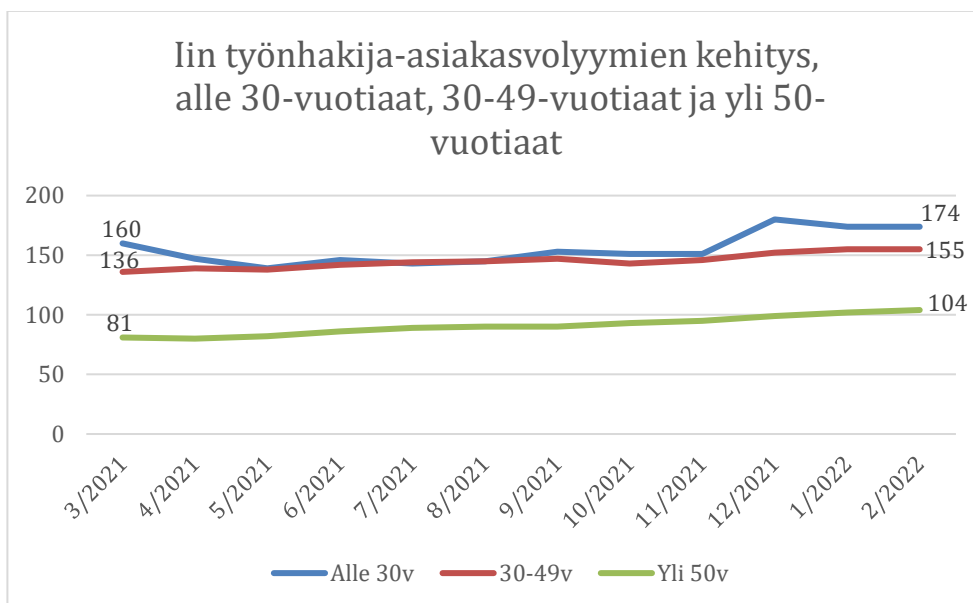
lin kunnan työllisyyspalveluissa tarjotaan palvelua työnhakija- ja työnantaja-asiakkaille kuntakokeilun kohderyhmän mukaisesti. Asiakkaita palvelee lin Micropoliksen toimipisteessä osoitteessa, Piisilta 1 B ja tarvittaessa jalkaudutaan myös kentälle.

Kuntakokeilun tarkastelujaksolla maaliskuu 2021-helmikuu 2022 lin kunnassa kaikkien asiakkaiden määrä on kasvanut 56:lla asiakkaalla. Työttömien työnhakijoiden määrä on laskenut 20:lla asiakkaalla, rakennetyöttömien määrä laskenut seitsemällä (7) asiakkaalla ja pitkäaikaistyöttömien määrä laskenut 28:lla asiakkaalla. Asiakasvolyymeja kuvataan kuviossa 20.

Ikäryhmittäistä kehitystä tarkastellessa kaikissa ikäryhmissä asiakkaiden määrä on kasvanut (kuvio 21). Alle 30-vuotiaiden työnhakija-asiakkaiden määrän kasvamista marraskuussa selittää varusmiespalvelusta vapautuneiden, syksyn uusien ylioppilaiden, koulutuksen keskeyttäneiden ja ns. kausitöissä työnsä päättäneiden siirtyminen työnhakijoiksi.

Kuvio 20. Iin kunnan työnhakija-asiakasvolyymien kehitys: kaikki työnhakija-asiakkaat, työttömät työnhakijat, pitkäaikaistyöttömät, rakennetyöttömät. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

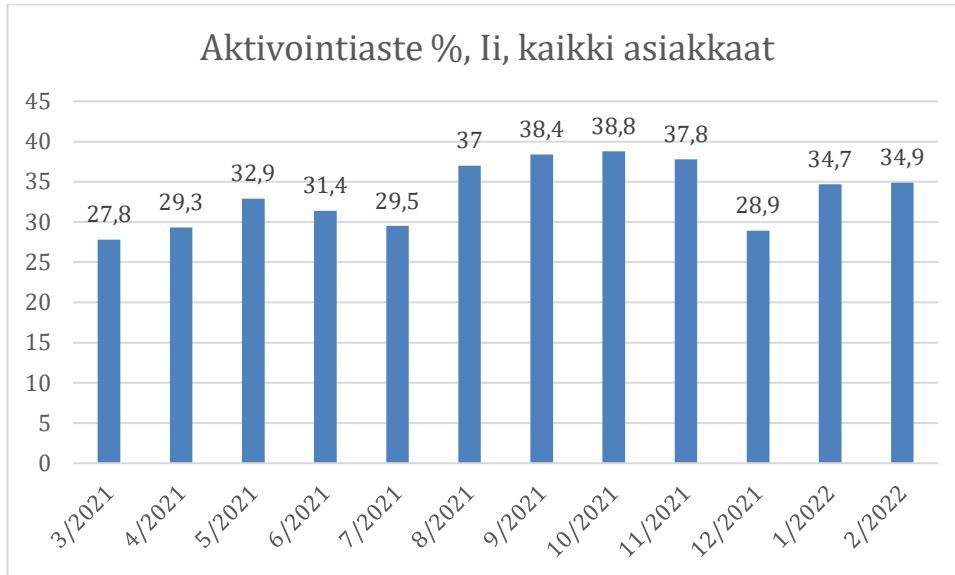

Kuvio 21. Iin työnhakija-asiakasvolyymien kehitys alle 30-vuotiaat, 30–49-vuotiaat ja yli 50-vuotiaat. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

Aktivointiaste alkoi nousta kevään 2021 aikana kuntakokeilun alettua. Kesä-heinäkuussa työttömien määrä nousi mm. opiskelunsa päättäneiden siirryttyä työnhakijoiksi valmistumisensa jälkeen, mikä näkyi aktivointiasteen alenemisena. Aktivointiasteen alenemiseen heinäkuussa vaikutti myös se, että kuntouttavan työtoiminnan palvelut työpajatoiminnoissa keskeytyivät työpajatoiminnan henkilöstön vuosilomien keskittämisen vuoksi. Aktivointiasteen alenemaan joulukuussa vaikuttivat työnhakijamäärän kasvaminen kaikissa työnhakijaryhmissä ja mm. opetuspalveluissa työkokeilussa ja palkkatuella työllistettyjen

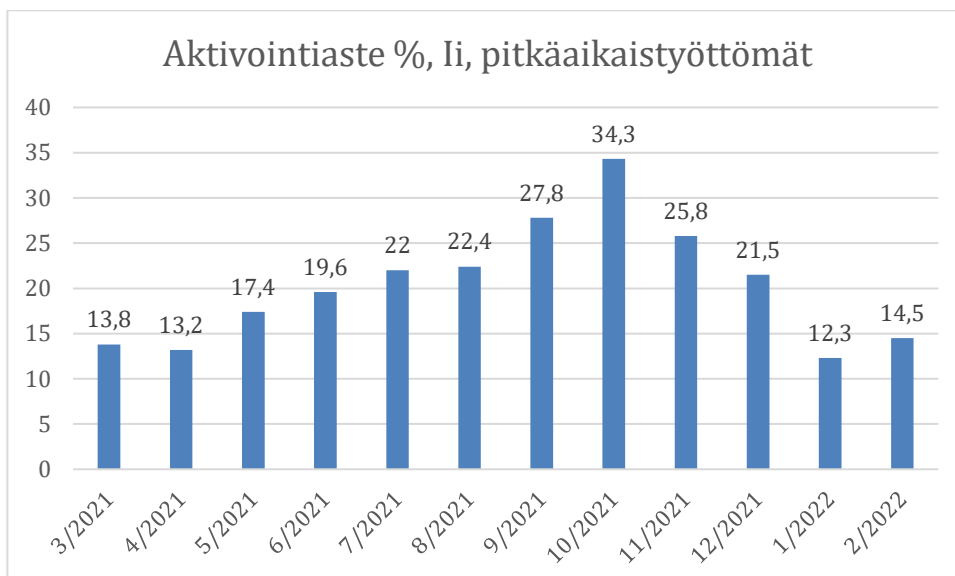
sopimusten päättyminen syyslukukauden loppuun ennen joulua. Ensimmäisen kokeiluvuoden aktivointiasteessa näkyy vuosittainen työttömien määrän kuukausivaihtelu, jonka profiiliin ei kokeilun ensimmäisen vuoden aikana ole tullut suurta muutosta.

Kaikkien lin kunnan asiakkaiden aktivointiaste nousi tarkasteluajalla 7,1 prosenttiyksikköä (kuvio 22).

Kuvio 22. Aktivointiaste, li. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

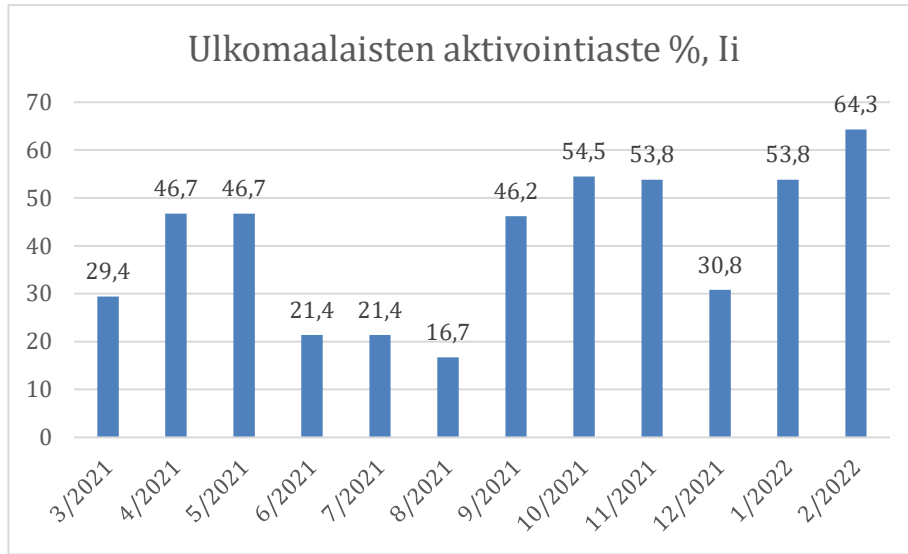
Pitkäaikaistyöttömien aktivointiaste oli 13,8 % maaliskuussa 2021 ja nousi lokakuussa 34,3 prosenttiin. Helmikuussa 2022 pitkäaikaistyöttömien aktivointiaste oli 14,5 % (kuvio 23).

Kuvio 23. Aktivointiaste, pitkäaikaistyöttömät, li. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

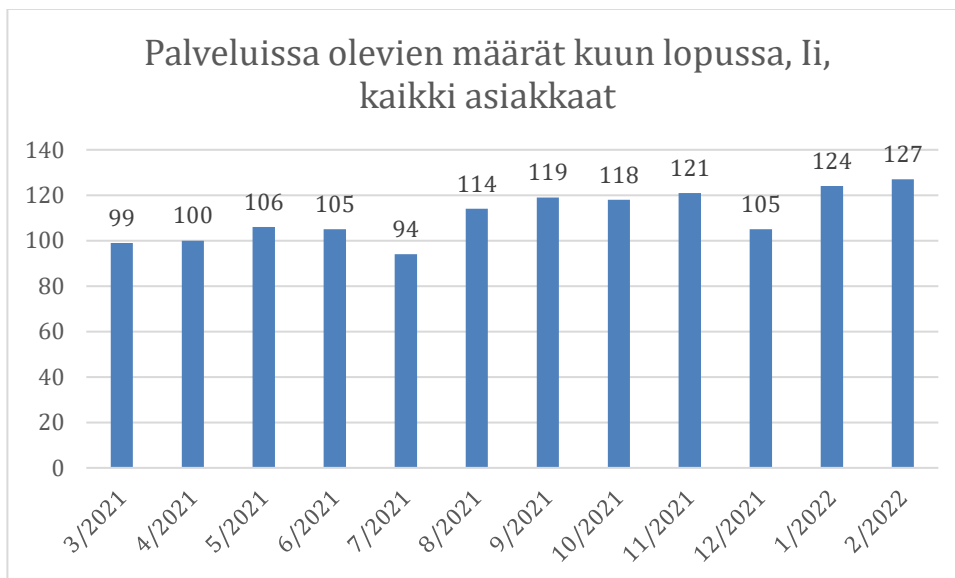
Ulkomaalaisten työnhakijoiden määrä lissä on vähäinen. Yksittäiset toimenpiteet ja niiden päättyminen näkyvät aktivointiasteen merkittävänä nousuna ja laskuna. Kokeiluvuoden aikana ulkomaalaisille tarjottiin

työkokeilua ja palkkatukityötä kunnan yksiköissä. Ulkomaalaisten asiakkaiden aktivointiaste nousi 34,9 prosenttiyksikköä aikavälillä maaliskuu 2021 – helmikuu 2022 (kuvio 24).

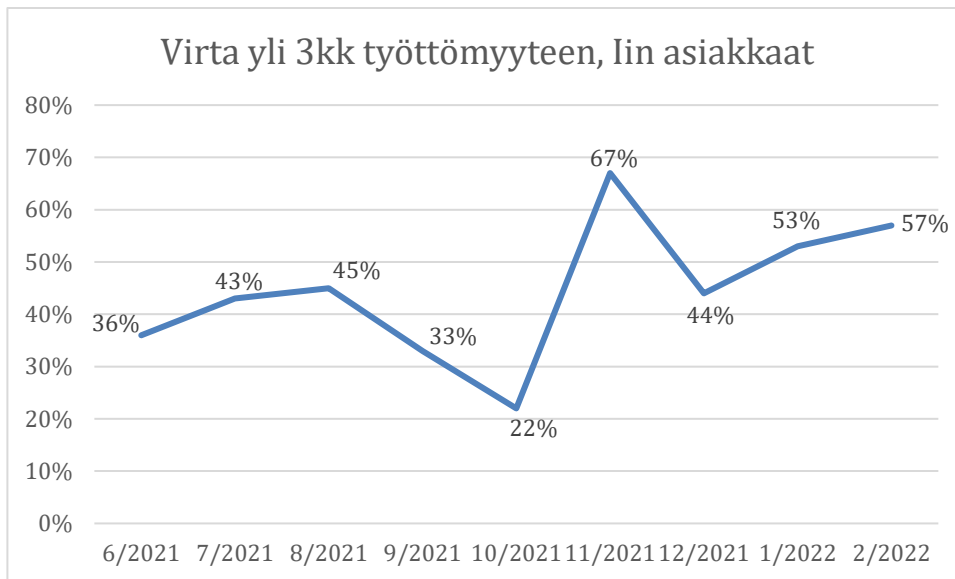
Kuvio 24. Aktivointiaste, ulkomaalaiset, Ii. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

Palveluissa olevien asiakkaiden määrään (kuvio 25) vaikuttivat kuntouttavan työtoiminnan keskeytykset kunnan työpajatoiminnan henkilöstön vuosilomien keskittämisestä heinäkuulle ja eräiden toimialojen mm. opetuspalveluiden työkokeilu- ja palkkatukityösopimusten päättyminen ennen joulua.

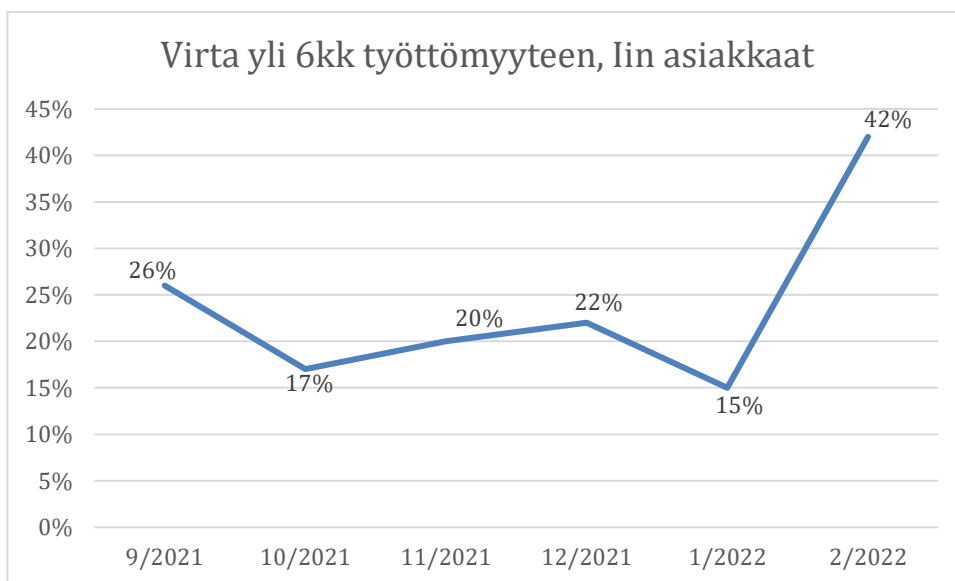

Kuvio 25. Palveluissa olevien määrät kuun lopussa, Ii. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

Kuntakokeilun yhtenä tavoitteena on vähentää työnhaun keskimääräistä kesto ja virtaa yli kolmen kuukauden työttömyyteen. Kesäkuussa kolme kuukautta kuntakokeilun käynnistymisestä virta yli kolmen kuukauden työttömyyteen oli 36 % ja lokakuun lopussa pienimmillään 22 %. Helmikuussa 2022 virta yli kolmen kuukauden työttömyyteen oli 57 % (kuvio 26).

Kuvio 26. Työttömyyden virta yli 3 kuukauden työttömyyteen, li. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto. lin kunnassa virta yli kuuden kuukauden työttömyyteen oli 26 % syyskuussa 2021 ja 42 % helmikuussa 2022 (kuvio 27). Tammikuussa 2022 työnhakija-asiakkaiden kirjaamiskäytäntöä muutettiin ja työnhakija-asiakuuteen kirjattiin myös työkyvyttömät työnhakijat mm. Kelan ammatillisessa kuntoutuksessa olevat.

Kuvio 27. Työttömyyden virta yli 6 kuukauden työttömyyteen, li. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

Henkilöstömäärän kehitys

Kuntakokeilun käynnistyessä maaliskuun alussa 2021 lin kuntakokeiluorganisaatiossa oli mukana työllistämispäällikkö, työsuunnittelija ja neljä omavalmentajaa, joiden työajasta kuntakokeilutyöhön oli varattu viisikymmentä prosenttia. Lisäksi aloitusvaiheessa 1.3.2021 Pohjois-Pohjanmaan TE-palveluista lin kuntakokeilun toimipisteeseen siirtyi yksi kokoaikainen omavalmentaja. Lisäksi lin kuntakohtaisesta TE-

palveluista siirtyneestä henkilöstöressurssista 0,6 henkilövuotta sijoitettiin Oulun kaupungin kuntakokeiluorganisaatioon Ouluun keskitettyihin palveluihin (mm. starttiraha-, ammatinvalinnanohjaus- sekä maahanmuuttajien ja vieraskielisten palvelut, siltä osin, kun ne eivät kuuluneet kotouttamishjelman piiriin). 3.1.2022 lin kuntakokeilutoimipisteeseen siirtyi TE-palveluista vielä yksi kokoaikainen omavalmentaja vahvistukseksi 2.5.2022 käynnistyvän uuden työvoimapalvelumallin asiakastyöhön.

Kunnan työllistämispalveluiden henkilöstömäärää ei varsinaisesti lisätty kuntakokeilun kuntaan siirtyvien uusien tehtävien myötä, mutta työllistämispalveluiden organisaatorakennetta ja tehtävänkuvia muokattiin uudelleen siten, että tehtävien uudelleenjaossa hyödynnettiin ohjaushenkilöstön koulutusta, työkokemusta ja vahvuuksia. Kuntakokeilun valmisteluvaiheessa avoimeksi jääneiden tehtävien tehtävänkuvat tarkennettiin ja rekrytoinneilla vahvistettiin tiimin laaja-alaista osaamista.

Kuntakokeilun asiakaspalvelutoimitilat toimivat työllistämispalveluiden aiemmin vuokraamissa tiloissa lin Micropoliksessa, johon tehtiin tarvittavat muutokset, mm. lisäämällä toimistotiloja ja äänieristystä. Loppuvuodesta 2021 otettiin kuntakokeilun käyttöön vielä yksi toimistotila, jotta kaikilla työntekijöillä olisi mahdollisuus tavata asiakkaita omissa työtiloissaan 2.5.2022 voimaan tulevan uuden työllistämispalvelumallin myötä. Työllistämispäällikkö ja työnsuunnittelija työskentelevät toistaiseksi lin Kunnanvirastolla.

Työvoiman kohtaanto ja osaamisen vahvistaminen

lin kunnan työllistämispalveluiden henkilöstö teki tiivistä yhteistyötä lin Micropolis Oy:n yrityspalveluiden kanssa yhteisen toimintamallin rakentamiseksi. Yhteinen **Duunitiimi**, johon kuuluu edustajia kunnan eri toimielimistä ja lin Micropolis Oy:n yrityskehityksestä, kokoontui säännöllisesti. Omavalmentajista kahden työntekijän tehtävänkuvaan on sisällytetty erityisesti yritys- ja työnantajayhteistyön kehittäminen, ja he seurasivat aktiivisesti eri somekanavia ja työnantajien nettisivuja, sekä kontaktoivat työnantajia heidän tarpeisiinsa liittyen. Työnhakijoiden ja työnantajien kohtauttaminen ja neuvontapalvelut sisältyvät myös muiden omavalmentajien työhön.

Omavalmentajat olivat yhteyksissä asiakkaiden tarpeiden mukaan koulutusorganisaatioihin ja selvittivät mm. omaehtoisen opiskelun ja oppisopimuksen mahdollisuuksia. **Opinnollistamista** on lin kunnan työllisyyspalveluissa kehitetty jo usean vuoden ajan ja kuntakokeilun myötä opinnollistamista jatkettiin ja kehitettiin edelleen. Kööki & Kihveli-pajan oppimisympäristö tunnistettiin helmikuussa 2022 kiinteistöpalvelualan perustutkintoon, ylläpitosisivouspalveluihin.

Työtarjousten ja esittelyjen kohdalla kuntakokeilun ensimmäisenä toimintavuonna tehtiin laaja-alaista harkintaa, jotta kohtaanto ja tarjousten osuvuus olisi mahdollisimman hyvä. Työtarjouksia tehtiin pääasiassa iiläisiin yrityksiin.

Koronatilanteen jatkuminen ja paikkakunnalla vasta vuodenvaihteen molemmin puolin lisääntyneet koronartunnat hidastivat jonkin verran kuntakokeilun omavalmentajien jalkautumista yritysvierailuille ja siirsivät Micropolis Oy:n yrityskehityksen kanssa yrittäjille suunniteltuja live-tapahtumia.

Työhön kuntoutumisen ja työllistyvyyden edistäminen

Kykyviisari, joka on työ- ja toimintakyvyn itsearviointimenetelmä, otettiin käyttöön lissä kuntakokeilun asiakkaille toukokuussa 2021. Kyselylinkit lähetettiin asiakkaille sähköpostilla. Helmikuun 2022 loppuun mennessä kysely lähetettiin 56 asiakkaalle, joista 13 vastasi kyselyyn eli 24 % vastaajista vastasi kyselyyn. Koska vastausprosentti sähköpostitse lähetettävistä kyselyistä jäi pieneksi, jatkossa on hyvä miettiä, kuinka kyselyt olisi hyvä toteuttaa, jotta niistä saataisiin vertailukelpoisia tuloksia. Lisäksi olisi hyvä myös pohtia Kykyviisarin käyttöä asiakkaiden tarpeiden näkökulmasta.

lin kunnan sosiaali- ja terveyspalveluiden tuottamisesta vastaa Oulunkaaren kuntayhtymä. Kuntakokeilun myötä osa TE-palveluiden JTYP-lain mukaisista palveluista siirtyi kunnan tehtäväksi ja tämä toi muutoksia työnhakija-asiakkaiden aktivointi- ja monialaisen palvelutarpeen arviointeihin. Kuntakokeilun ensimmäisen vuoden aikana sosiaali- ja terveyspalveluiden, erityisesti työikäisten sosiaalipalveluiden henkilöstössä, tapahtui useita ja toistuvia henkilöstömuutoksia, mikä väistämättä vaikeutti myös työllistämispalveluiden kanssa tehtävän **monialaisen yhteistyön** sujuvuutta ja kehittämistä sekä heikensi erityisesti työikäisten asiakkaiden ensisijaisiin palvelutarpeisiin ohjautumista/vastaamista. Työikäisten mielenterveyspalvelut, työttömien terveystarkastukset ja psykologipalvelut toimivat hyvin ja yhteistyö asiakkaan asioissa oli sujuvaa. Keskustelua ja neuvotteluja kehittämistyön tarpeesta ja sen käynnistämisestä käytiin, mutta ne päästään aloittamaan, kun tilanne työikäisten sosiaalipalveluissa tasaantuu kevään 2022 aikana.

Kuntouttavan työtoiminnan päätökset tekivät Oulunkaaren työikäisten sosiaaliohjaajat ja -työntekijä yhteistyössä kuntakokeilun asiakkaan ja asiakkaan omavalmentajan kanssa käydyn aktivointisuunnitelma- tai työllistämisen monialaisen palvelutarpeenarviointi-keskustelun pohjalta. Kuntouttavan työtoiminnan palvelujen tuottamisesta vastasi kunnan työllistämispalveluorganisaatio. Kuntouttavaa työtoimintaa järjestettiin tarpeen mukaan eri ikäisille asiakkaille lipajan eri työpajoilla: Puutyö-, Kööki ja Kihveli-, Varasto- ja alle 29-vuotiaiden Tieto ja Taito-pajoilla sekä ympäristötekniisessä valmennustiimissä ja Kuivaniemen kuntouttavan työtoiminnan ryhmätoiminnassa. Lisäksi muutamille asiakkaille järjestettiin kuntouttavaa työtoimintaa Oulunkaaren kuntayhtymän sosiaalipalveluiden toimipisteissä.

Koronapandemia keskeytti ja vaikeutti jo ennen kuntakokeilun käynnistymistä kuntouttavan työtoiminnan toteuttamista kunnan ja Oulunkaaren kuntayhtymän yksiköissä ja tilanne jatkui lähes samanlaisena myös kuntakokeilun ensimmäisenä tarkasteluvuonna. Kuntouttavaa työtoimintaa pystyttiin tarjoamaan eri pajoilla asiakkaiden tarpeiden mukaan, eikä palveluun pääsyyn tarvinnut jonottaa. Kaikille asiakkaille pystyttiin

järjestämään paikka palveluun. Kuntouttavaan työtoimintaan ajalla 1.3.2021-28.2.2022 osallistui yhteensä 70 henkilöä.

Vuoden 2023 alusta lukien kuntouttavan työtoiminnan järjestämisvastuu siirtyy hyvinvointialueen järjestämisvastuulle, eikä palvelun tuottaja ole vielä tiedossa.

Työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun (TYP) asiakkaita tarkastelujaksolla oli 34. TYP-asiakkaisen yksilövalmennusta on tehostettu ja asiakkaille on tarjottu laajennettua palvelua, jotta on pystytty turvaamaan asiakkaiden perusasioiden hoito.

Työikäisten sosiaalipalveluiden henkilöstön vaihtuvuus ja rekrytointivaiheet vaikeuttivat TYP-asiakkaiden sosiaalipalveluiden saantia. Yhteistyö Kelan asiantuntijoiden kanssa toimi hyvin ja työntekijät olivat tavoitettavissa ja palaverit järjestyivät mm. etäyhteyden välityksellä.

Tehostettu asiakasohjaus ja palveluekosysteemin yhteistyön vahvistaminen

Yhteistyötä ja palveluekosysteemin kehittämistä etenkin sosiaali- ja terveystieteiden tuottavan Oulunkaaren kuntayhtymän kanssa vaikeuttivat useat ja toistuvat työntekijävaihdokset asiakastyötekevien ja työnjohdon tasolla, johtuen osin sote-palveluiden valmistelutyöstä hyvinvointialueille siirtymiseen. Henkilöstövaihdosten ja sosiaalityön toimitilamuutosten johdosta palveluverkoston tuntemus rapautui kokeiluvuoden aikana ja kumppanien resurssihaasteiden vuoksi kehittämistyölle ei yrityksistä huolimatta tarjoutunut aikaa tai mahdollisuuksia. Keskustelua on kuitenkin pidetty yllä työikäisten palveluiden kehittämistarpeesta ja tuleviin muutoksiin, niin sote-palveluiden kuin työllistämispalveluiden, tarpeisiin vastaamiseksi ja yhteisen ekosysteemin vahvistamiseksi.

Kuntakokeilun omavalmentajilla oli käytössä **Kelan** neuvontanumero, ja TYP-työssä Kelan yhteyshenkilöt olivat hyvin tavoitettavissa ja antoivat konsultoivaa ohjausta asiakastilanteisiin. Asiakkaan asioita Kelan asiantuntijoiden kanssa hoidettiin asiakkaan hyväksymän/allekirjoittaman suostumuslomakkeen avulla.

Omavalmentajat ovat opastaneet sähköistä asiointia asiakaskäynneillä. Asiakkaat ovat voineet myös varata aikoja henkilökohtaista opastusta varten.

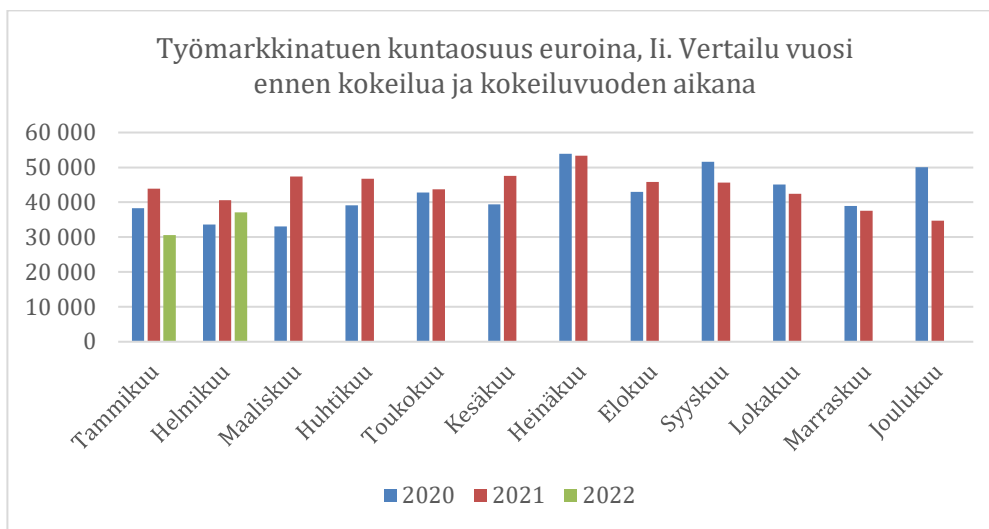
Tiedolla johtamisen kehittäminen ja tiedolla johdetut asiakasprosessit

Jotta asiakkaiden yksilöllisestä työ- ja toimintakyvystä sekä osaamisesta on saatavilla ajantasainen tieto, **URA-asiakasjärjestelmässä olevia vanhentuneita tietoja on korjattu ja täydennetty** esimerkiksi työhistoria-, koulutus-, ja terveystietojen osalta. **Asiakkaiden tavoitteet on kirjattu** työllistymis- ja aktivointisuunnitelmiin.

Asiakastytyväisyyttä selvitetään webropol-kyselyillä työnhakija- ja työnantaja-asiakkaille sekä yhteistyökumppaneille (sosiaali- ja terveystieteiden palvelut, yrityspalvelut, muut mahdollisesti).

Työmarkkinatuen kuntaosuus

Kuntakokeilujen epäsuorana tavoitteena on vaikuttaa työmarkkinatuen kuntaosuuden vähenemiseen. Iissä työmarkkinatuen kuntaosuuden maksut olivat 512 736 euroa ajalla maaliskuu 2021 - helmikuu 2022. Vuotta aiemmin (2020–2021) vastaavana ajankohtana osuus oli 521 424 euroa. Kuviossa 28 esitetään kuntaosuuden maksuosuuden kehitys kuukausittain kalenterivuosina 2020, 2021 ja 2022. Summissa ovat mukana kaikki maksuosuuden piiriin kuuluvat henkilöt riippumatta siitä, ovatko he kuntakokeilun vai TE-toimiston asiakkaita.

Kuvio 28. Työmarkkinatuen kuntaosuuden kehitys ennen kokeiluvuotta ja kokeiluvuonna, li. Lähde: Kela. Työttömyysturvan käsittelyjärjestelmästä muodostetut aineistot (kokonaisaineisto).

Yhteenveto

Merkittävin kuntakokeilun mukanaan tuoma muutos asiakkaan näkökulmasta on ollut henkilökohtainen yhteyshenkilö, omavalmentaja, joka auttaa asiakasta etenemään kohti henkilökohtaisia tavoitteitaan. Työllistymis- ja aktivointisuunnitelmien päivittämisen lisäksi omavalmentajat opastivat asiakkaita työnhaussa sekä koulutuksiin ja muihin palveluihin hakeutumisessa. Lisäksi tarjottiin konkreettista apua esimerkiksi sähköisten palveluiden käytössä, työhakemusten tekemisessä ja CV:n päivittämisessä. Palvelua tarjottiin paikallisesti lin toimipisteessä ja tarpeen mukaan omavalmentajat jalkautuivat myös Kuivaniemelle ja työpaikoille.

Kuntakokeilun asiakasryhmien kohdalla korostuu **verkostoyhteistyön merkitys** ja tässä oli ajoittain suuriakin haasteita, johtuen mm. yhteistyökumppaneiden henkilöstövaihdoksista ja -vajeista. Yritysyhteistyön käynnistämistä ideoitiin ja suunniteltiin yhteistyössä lin yrityspalveluiden kanssa. Tavoitteena oli tiedottaa kuntakokeilun työnantajapalveluista jalkautumalla erilaisiin yrittäjätapahtumiin, mutta koronapandemian mukanaan tuomien rajoitusten vuoksi tapaamiset siirtyivät tulevalle vuodelle.

Lähitulevaisuudessa toisen kokeiluvuoden alkaessa tehdään työllisyyspalveluja tutuksi pitämällä info-tapahtumia lin torilla ja Kuivaniemellä yhteistyössä hanketoimijan kanssa. Suunnitteilla on myös kohtaannon edistämiseksi tapahtuma lin yrittäjien kanssa. Syksyllä 2022 lin Micropoliksessa aletaan järjestää säännöllisiä työnhakupajoja kunnan toimintana.

6. Kempele

Kempeleen kunta osallistuu Oulun seudun työllisyyden kuntakokeiluun, jossa kuntien roolia työllisyyspalvelujen järjestäjänä vahvistetaan. Kuntakokeilua varten vuokrattiin toimitilat osoitteesta Voimatie 6. Työllisyyden kuntakokeilut käynnistyivät osana hallituksen työllisyystoimia 1.3.2021. Työllisyyskokeiluissa osa TE-palvelujen asiakkaista siirrettiin kuntien palveluihin. Kuntakokeilun asiakkaaksi tulivat, ja kokeilujen aikana tulevat, työnhakijaksi ilmoittautuneet asiakkaat, joiden *kotikunta on kuntakokeilussa mukana* ja hän on *työtön, lomautettu, työllistettynä oleva* tai *työllistymistä edistävässä palvelussa* ja lisäksi jokin seuraavista ehdoista täytyy:

- asiakkaalla ei ole oikeutta ansiopäivärahaan, vaan hän saa työmarkkinatukea tai peruspäivärahaa Kelasta.
- äidinkieli on muu kuin suomi, ruotsi tai saame tai kansalaisuus on muu kuin Suomi
- asiakas on alle 30-vuotias.

Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan: **”Työllisyyskokeilujen tavoitteena on nykyistä tehokkaammin edistää työttömien työnhakijoiden työllistymistä ja koulutukseen ohjautumista ja tuoda uusia ratkaisuja osaavan työvoiman saatavuuteen. Kokeilujen tarkoituksena on parantaa erityisesti pidempään työttömänä olleiden ja heikommassa työmarkkina-asemassa olevien pääsyä työmarkkinoille. Kokeiluissa kehitetään työnhakijoille tarjottavia työllistymistä tukevia palveluja ja palvelumalleja, joiden avulla voidaan nykyistä paremmin tunnistaa ja ratkaista asiakkaiden yksilölliset palvelutarpeet, työllistymisen esteet sekä osaamisen kehittämistarpeet”**¹⁹.

Oulun seudun kuntakokeilussa tavoitteita on määritelty yllä olevaa kuvausta täsmällisemmin. Ylätason tavoitteena on pitkäaikaistyöttömyyden vähentyminen. Pitkäaikaistyöttömyyden vähentymisen tavoite ei tarkoita, että toiminnan huomio olisi vain pitkäaikaistyöttömissä. Huomioiduksi tulevat kaikki työttömät, koska pitkäaikaistyöttömyyttä lähestytään kolmesta näkökulmasta: pitkäaikaistyöttömyyden ehkäisy, pitkäaikaistyöttömyyden katkeaminen ja pitkäaikaistyöttömyyden päättyminen.

Kokeilun päämäärään, pitkäaikaistyöttömyyden vähenemiseen, pyritään toiminnalle määriteltyjen tavoiteltavien tulosten ja niiden vaikutusten kautta. Oulun seudun kuntakokeilun tavoiteltavia tuloksia ovat:

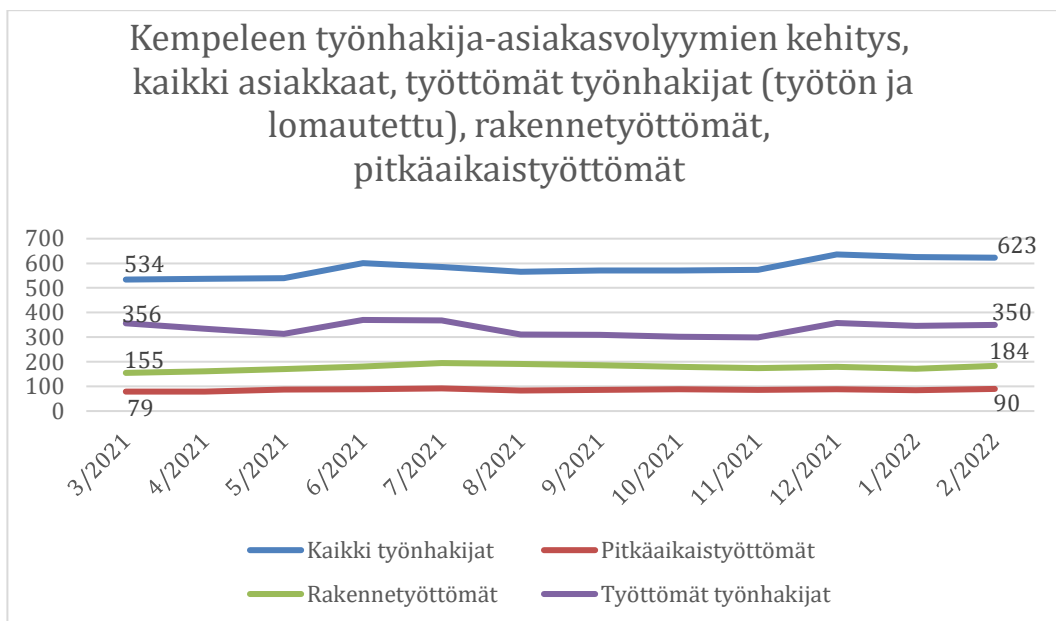
- ***Työvoiman kohtaanto ja osaamisen vahvistaminen***
- ***Tehostettu asiakasohjaus ja palveluekosysteemin yhteistyön vahvistaminen***
- ***Työhön kuntoutuminen ja työllistyvyyden edistäminen***
- ***Tiedolla johtamisen kehittäminen ja tiedolla johdetut asiakasprosessit***

¹⁹ <https://tem.fi/tyollisyyskokeilut>; HE 84/2020 ja HE 114/2020

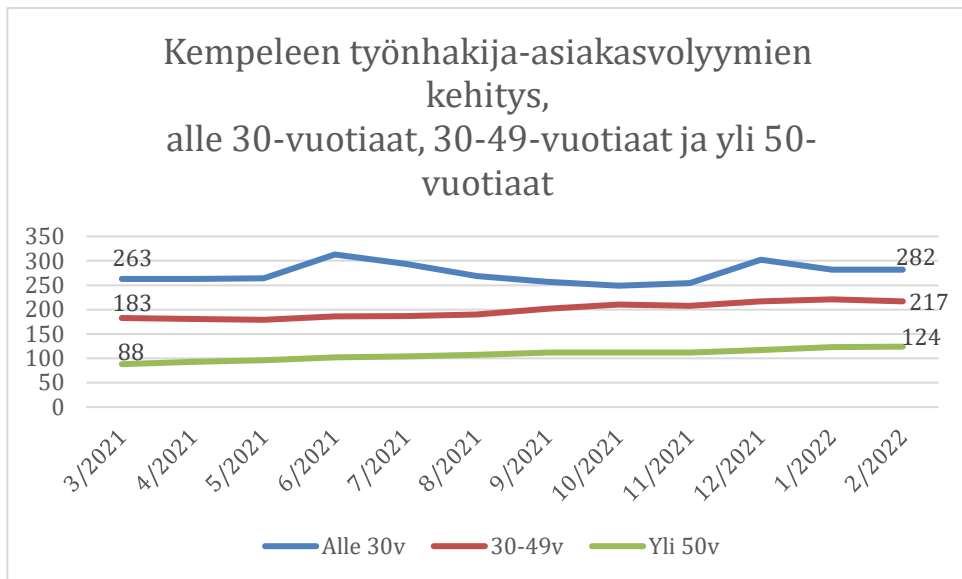
Epäsuorana tavoitteena nähdään kunnan työmarkkinatuen maksuosuuden aleneminen tehtyjen toimien vaikutuksesta. Seuraavaksi kuvataan sanallisesti Kempeleen toimintaa ensimmäisenä kokeiluvuonna (3/2021–2/2022) näiden tavoitteiden saavuttamiseksi sekä esitetään toimintojen heijastuminen numeeriseen kehitykseen työ- ja elinkeinoministeriön laatiman mittariston valossa.

Kuntakokeilu toi henkilöstömäärään muutoksia. Kuntakokeilun alussa Kempeleen työllistämisyksikköä vahvistettiin kokeilukoordinaattorilla, jonka lisäksi kahden kuntouttavan työtoiminnan ohjaajan tehtävänkuvaa muutettiin niin että 80 % tehtävistä suuntautui kuntakokeiluun. TE-toimistosta siirtyi aluksi kaksi omavalmentajaa ja Poma (Pohjoismainen työvoimapalvelumalli) resurssi lisäsi 1.1.2022 lukien henkilöstöä 1,5 omavalmentajalla. Nykyisin työllistämisyksikössä työskentelee yhteensä 11,5 henkilöä, joista asiakastyössä 3,5 TE-toimiston omavalmentajaa ja kahden henkilön työpanos kunnan resurssina.

Vaikka Kempeleen työttömyysaste on laskenut vuodesta 2015 lukien, niin **työnhakija-asiakkaiden määrä on noussut kuntakokeilun ajan**. Kuntakokeilun tarkastelujaksolla maaliskuu 2021-helmikuu 2022 kaikkien asiakkaiden määrä on noussut 89:lla, rakennetyöttömien määrä 29:lla ja pitkäaikaistyöttömien määrä 11:lla asiakkaalla. Työttömien työnhakijoiden määrä on laskenut kuudella asiakkaalla (kuvio 29). Ikäryhmittäin tarkasteltuna nousua on tapahtunut kaikissa ikäluokissa (kuvio 30).

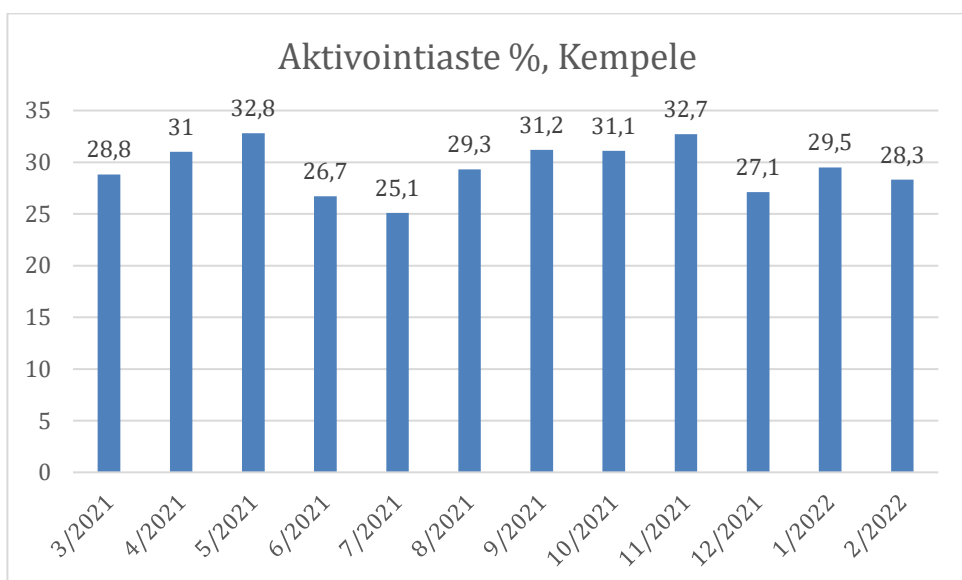

Kuvio 29. Kempeleen työnhakija-asiakasvolyymien kehitys: kaikki työnhakija-asiakkaat, työttömät työnhakijat, pitkäaikaistyöttömät, rakennetyöttömät. Tilaston poimintapäivän (kuukauden viimeinen arkipäivä) luku. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työväkilytilasto.

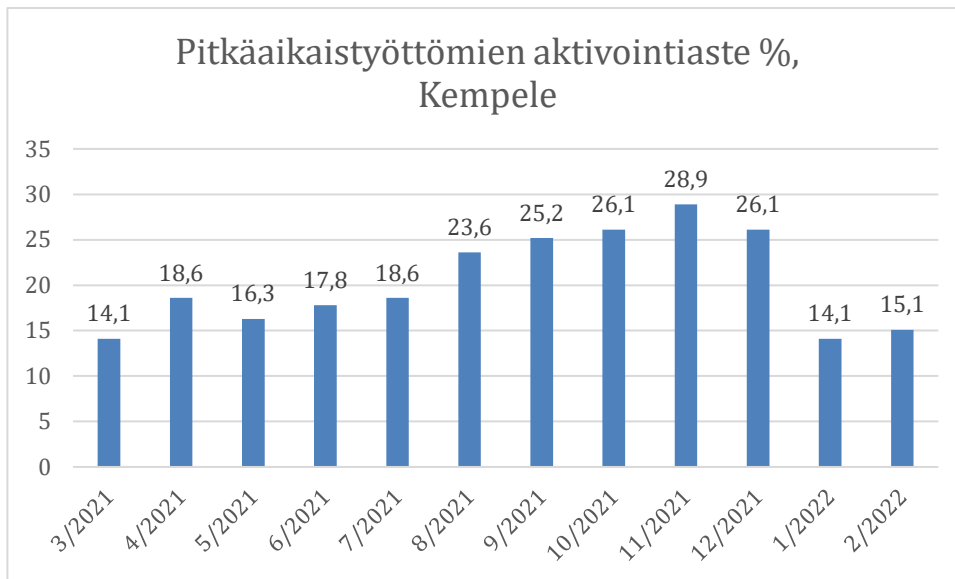

Kuvio 30. Kempeleen työnhakija-asiakasvolyymien kehitys alle 30-vuotiaat, 30–49-vuotiaat ja yli 50-vuotiaat. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

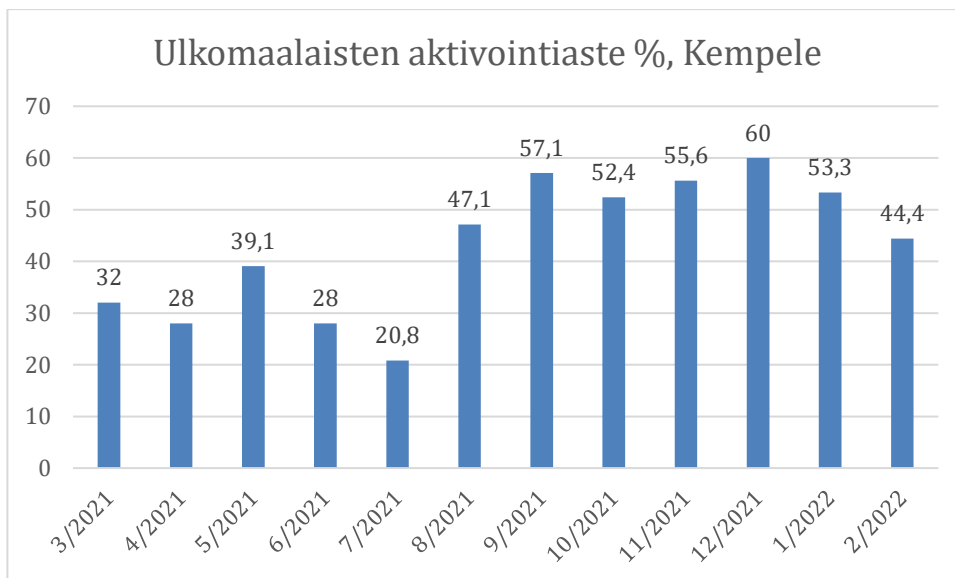
Aktivointiaste on pysynyt kohtuullisen tasaisena, ja havaittavissa on normaali kausivaihtelu (kuvio 31). **Pitkäaikaistyöttömien aktivointiaste (kuvio 32) koheni huomattavasti maaliskuun lopun tilanteeseen (14 prosenttiyksikköä) nähden kohti vuodenvaihdetta, ja se vaihteli ajalla syyskuusta joulukuun loppuun noin 25–29 % välillä.** Myös ulkomaalaisten asiakkaiden aktivointiasteessa on myönteistä kehitystä; se nousi ensimmäisenä toimintavuonna 12,4 prosenttiyksikköä (kuvio 33). Palveluissa olevien asiakkaiden lukumäärät ovat pysyneet tasaisena koko tarkastelujakson ajan (kuvio 34).

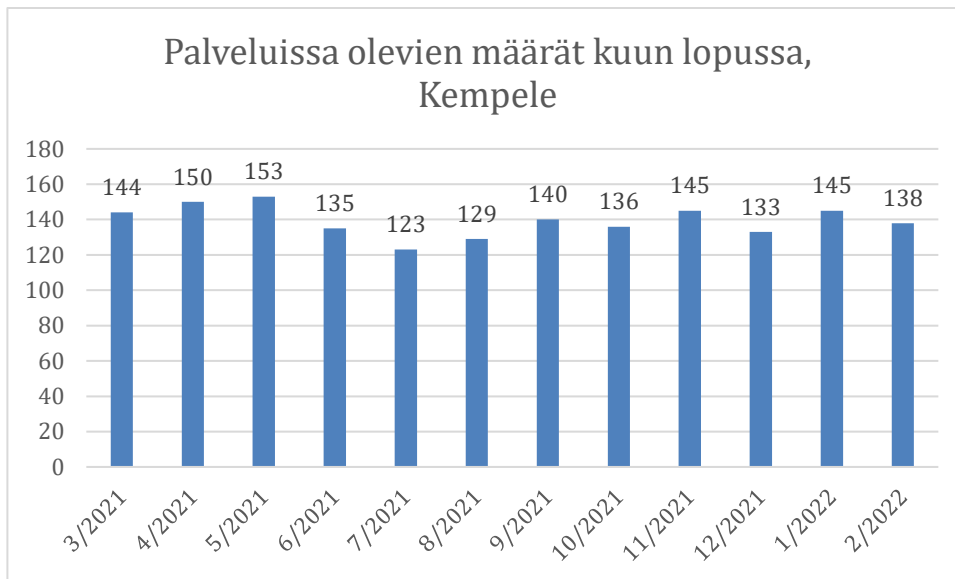
Kuvio 31. Aktivointiaste, Kempele. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

Kuvio 32. Aktivointiaste, pitkäaikaistyöttömät, Kempele. Lähde Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

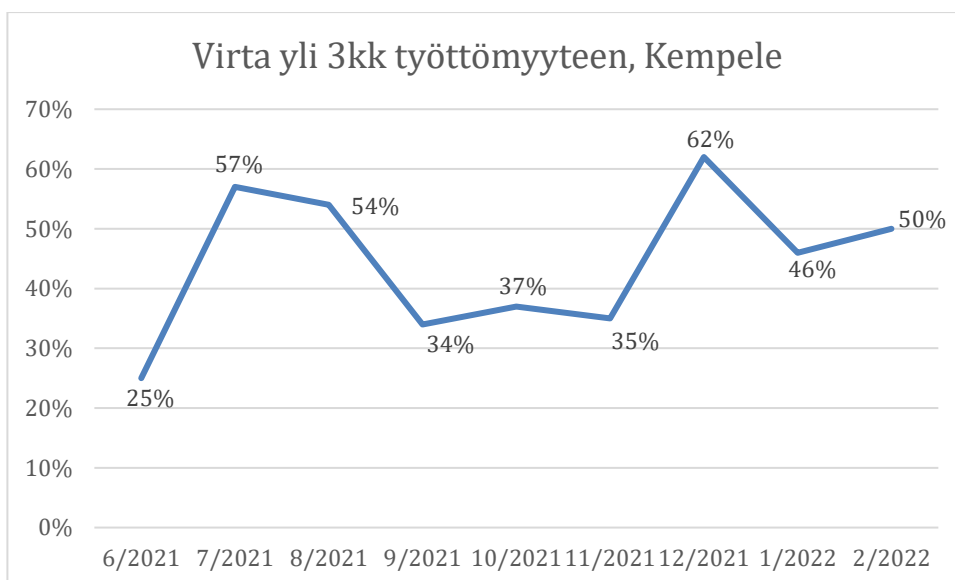

Kuvio 33. Aktivointiaste, ulkomaalaiset, Kempele. Lähde Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

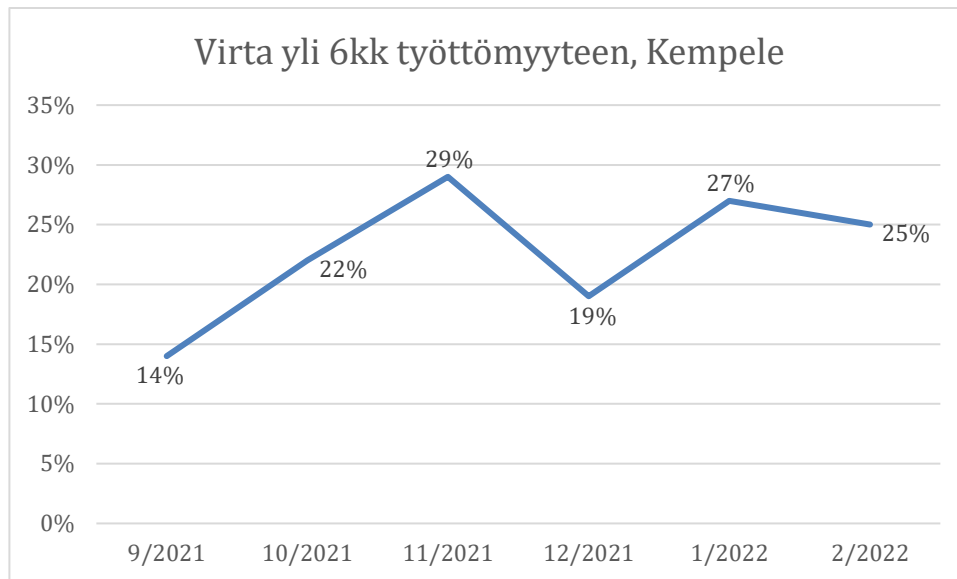

Kuvio 34. Palveluissa olevien määrät kuun lopussa, Kempele. Lähde Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

Työttömyyden virtatilastoissa Kempeleen kolmen kuukauden virtaprosentti vaihtelee ajankohdasta riippuen maaliskuun lopun 25 prosentista joulukuun 62 prosenttiin (kuvio 35). Työttömien virta yli 6 kuukautta kestävään työttömyyteen on puolestaan tarkastelujaksolla vaihdellut 14 ja 29 prosentin välillä (kuvio 36). Helmikuussa 2022 oli edelleen työttömänä elokuussa työttömäksi jääneitä noin neljännes, kun koko kokeilualan osalta luku oli 36 prosenttia.

Kuvio 35. Työttömyyden virta yli 3 kuukauden työttömyyteen, Kempele. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

Kuvio 36. Työttömyyden virta yli 6 kuukauden työttömyyteen, Kempele. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

Työvoiman kohtaanto ja osaamisen vahvistaminen

Työllistämisyksikön ja nuorisopalvelun yhteistyö tiivistyi Ohjaamo Kempele -hankkeen myötä. Alle 30-vuotiaille tarjotaan työllistämispalveluita Ohjaamon tiloissa kahtena päivänä viikossa. Työllistämisyksikön autopajalla aloitettua ammatillisen koulutuksen reformin mukaista pajatoimintojen **opinnollistamista** pyritään laajentamaan muihinkin työpajoihin.

Kuntakokeilun aikana on kiinnitetty huomiota **oppisopimuskoulutuksen** tuomiin mahdollisuuksiin. Kempeleessä kuntakokeilun työntekijät ja oppilaitosten edustajien kanssa yhdessä on mietitty keinoja vahvistaa kuntakokeilun asiakkaiden, ohjaavien tahojen ja työnantajien tietoisuutta oppisopimuskoulutuksesta, sen moninaisista mahdollisuuksista ja käytännön toteutuksesta. Oppilaitosten kanssa on tuotettu materiaalia, jonka avulla asiakkaat, ohjaavat tahot ja työnantajat saavat kokonaiskuvan oppisopimuskoulutuksesta ja sen peruseräistä sekä yksityiskohtaisempia tietoja käytännön toteutuksesta.

Yritysten, oppilaitosten ja kunnan eri hallinnonalojen kanssa yhteistyössä toteutettiin työ- ja koulutusmessut. Työ- ja koulutusmessuilla jaettiin tietoutta alueen työ- ja koulutusmahdollisuuksista sekä tarjottiin asiakkaille mahdollisuus kohdata työnantajia ja koulutuksen järjestäjien edustajia. Työ- ja koulutusmessut tarjosivat oivan mahdollisuuden käydä vuorovaikutusta kuntakokeilun työntekijöiden, oppilaitoksen edustajien ja yritysten kanssa alueen työvoimatarpeista ja koulutuksen tarjoamista mahdollisuuksista.

Ammatillisen koulutuksen edustajien, kunnan eri hallinnonalojen ohjaavien tahojen ja kuntakokeilun työntekijöiden säännölliset tapaamiset ovat mahdollistaneet asiakkaiden ohjausprosessien kehittämisen sekä lisänneet toimijoiden tietämystä ammatillisen koulutuksen tarjonnasta ja käytännöistä. Tällä tavoin asiakkaiden oikea-aikainen ohjautuminen asiakkaille sopiviin työllistymistä edistäviin koulutuksiin on tehostunut.

Omavalmentajamalli ja asiakkaiden yksilöllisten tilanteiden huomioiminen on mahdollistanut sen, että työnhakijoiden osaamisen tarpeita on tunnistettu ja työnhakijoita on ohjattu hankkimaan osaamista monin eri tavoin.

Työhön kuntoutumisen ja työllistyvyyden edistäminen

Monet kuntakokeilun asiakkaista hyötyvät monialaisesta yhteistyöstä, joten sen kehittämiseen on kiinnitetty erityistä huomiota. **Vuorovaikutusta lisäämällä eri toimijoiden välillä sekä vahvistamalla monialaista yhteistyötä ja ohjauksen toimintamalleja, on onnistuttu ohjaamaan asiakkaita aiempaa paremmin oikea-aikaisesti heidän tarvitsemiinsa palveluihin ja etuuksien piiriin. Työttömien terveystarkastus** on yksi esimerkki tärkeästä palvelusta, jonka avulla asiakkaan kokonaistilannetta tarkastellaan ja mm. hoidon tarve ja muiden palveluiden tarve on tullut hyvin esille. **Selkeä toimintamalli**, jossa vastuut, roolit ja tehtävät on selkiytetty monialaisessa yhteistyössä, **on lisännyt palvelun vaikuttavuutta**. TE-palveluiden asiantuntija-arvioinnit ovat osoittautuneet tärkeäksi palveluksi monialaista tukea tarvitsevan asiakkaan kohdalla. Verkoston asiantuntemusta hyödyntäen ja työkyvyn arviointia vahvistamalla asiakkaita on pystytty ohjaamaan heidän tarvitsemiinsa palveluihin.

Kuntakokeilun työntekijöiden vastuut, roolit ja tehtävät on jaettu jokaisen asiantuntemus huomioiden niin, että ohjausprosessit kuntakokeilun sisällä ja laajan verkoston kanssa ovat mahdollisimman sujuvat. Asiakkaan yksilöllisen tilanteen huomioiminen on tuottanut hoidon, kuntoutumisen ja työllistymisen edistämisen kannalta hyviä tuloksia. Kempeleessä kuntakokeilu on yhteistyössä sosiaali- ja terveyspalveluiden kanssa hankkinut koulutusta työkyvyn arviointiin liittyen.

Kempeleen työllistämisyksikkö tarjoaa **yksilöllistä hyvinvointi- ja työllistymisohjausta kuntouttavassa työtoiminnassa toimiville ja palkkatuella työskenteleville asiakkailleen**. Kuntouttavan työtoiminnan ryhmässä on kokeiltu **työkykypassia** yksilö- ja ryhmämuotoisena. Asioita on ryhmässä käyty yleisellä tasolla yhdessä läpi ja asiakkaat ovat itsenäisesti tehneet tehtäviä tarvittaessa ohjaajan tukemana. Kokemukset ovat osoittaneet, että työkykypassi on helpoin toteuttaa, jos ryhmä pysyy samana tietyn ajan.

Kempeleläiset työttömät saavat ensimmäisen Kempele-opiston kurssin maksutta. Kunnan tukeman liikuntapassin avulla kempeleläiset työttömät pääsevät liikkumaan Zimmarissa ja Kempelehallin kuntosalilla.

Monialaisen verkostoyhteistyön vahvistumisen myötä asiakkaiden suunnitelmissa huomioidaan monialaisuus ja kokonaisvaltaisuus. TYP asiakkaissa on tapahtunut kuntakokeilun aikana vaihtuvuutta sen myötä, kun asiakkaita on saatu ohjattua tarvittaviin palveluihin ja myös avoimille työmarkkinoille. Verkostoyhteistyön vahvistuminen erityisesti sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä nuorisopalveluiden kanssa on edistänyt myös osatyökykyisten tilanteita.

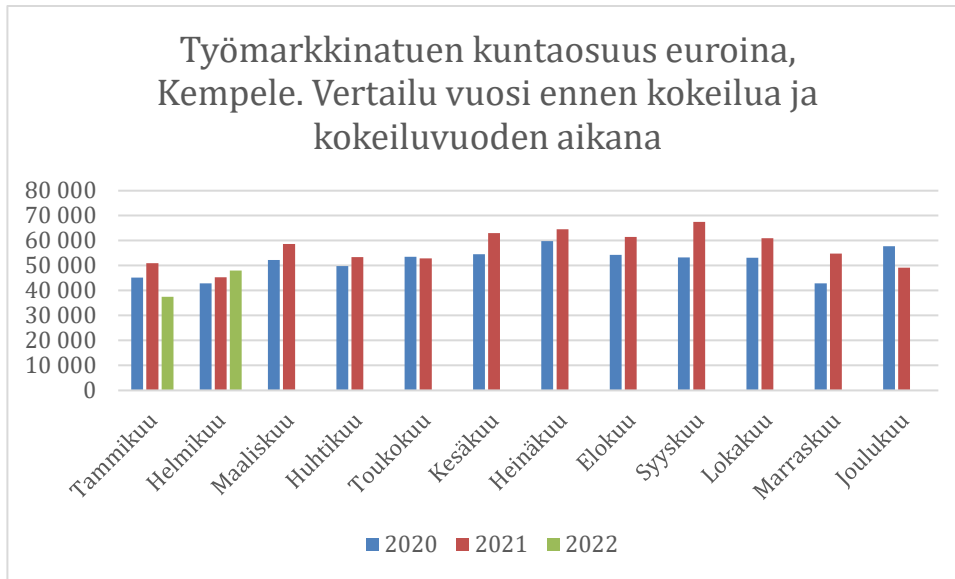
Tehostettu asiakasohjaus ja palveluekosysteemin yhteistyön vahvistaminen

Kuntakokeilun aikana on tavoitteellisesti kehitetty monialaista yhteistyötä kunnan eri hallinnonalojen, oppilaitosten ja muiden palvelun tuottajien kanssa. Työllistymisen polut ovat hyvin yksilöllisiä ja monet kuntakokeilun asiakkaista hyötyvät monialaisesta yhteistyöstä ja tarvitsevat mm. sosiaali- ja terveyspalveluita.

Terveys- ja sosiaalipalveluiden edustajien kanssa vuorovaikutusta on lisätty ja tietoisuutta työttömien työ- ja toimintakyvyn arvioinnin merkitystä tuotu esiin. Yhteisen keskustelun avulla on kehitetty malleja, joiden avulla on ohjattu asiakkaita aiempaa paremmin oikea-aikaisesti heidän tarvitsemiinsa palveluihin ja etuuskien piiriin. Palveluprosessit ovat usein aikaa vieviä, mutta **asiakkaan yksilöllisen tilanteen huomioiminen** on tuottanut hoidon, kuntoutumisen ja työllistymisen edistämisen kannalta hyviä tuloksia. Kelan kanssa yhteistyö on sujunut hyvin. Asioiden sujuvuuteen vaikuttaa se, että yhteistyötä olisi mahdollista tehdä Kelan kuntakokeilulle nimettyjen virkailijoiden kanssa. Kuntakokeilulle suunnattu alueellinen Kelan kumppanuuspuhelinpalvelu on tärkeä palvelu kuntakokeilulle.

Työmarkkinatuen kuntaosuus

Kuntakokeilujen epäsuorana tavoitteena on vaikuttaa työmarkkinatuen kuntaosuuden vähenemiseen. Kempeleessä työmarkkinatuen kuntaosuuden maksut olivat 671 921 euroa ajalla maaliskuu 2021 - helmikuu 2022. Vuotta aiemmin (2020–2021) vastaavana ajankohtana osuus oli 627 641 euroa. Kuviossa 37 esitetään kuntaosuuden maksuosuuden kehitys kuukausittain kalenterivuosina 2020, 2021 ja 2022. Summissa ovat mukana kaikki maksuosuuden piiriin kuuluvat henkilöt riippumatta siitä, ovatko he kuntakokeilun vai TE-toimiston asiakkaita.

Kuvio 37. Työmarkkinatuen kuntaosuuden kehitys ennen kokeiluvuotta ja kokeiluvuonna, Kempele. Lähde: Kela. Työttömyysturvan käsittelyjärjestelmästä muodostetut aineistot (kokonaisaineisto).

Lopuksi

Jatkossakin on tärkeää kiinnittää **huomiota monialaisen yhteistyön kehittämiseen**. Tulevaisuudessa on tärkeä **varmistaa hyväksi koettujen käytäntöjen jatkuminen** muun muassa siinä vaiheessa, kun toiminnot käynnistyvät hyvinvointialueilla. Alueen toimijoiden kanssa on tärkeää hakea yhteistä ymmärrystä työllistymiseen vaikuttavista tekijöistä löytääkseen entistä tehokkaampia keinoja ja toimintamalleja siihen, että työnhakijat voivat edetä omalla työllistymisen polullaan ja saada alueelle osaavaa työvoimaa.

7. Liminka

Limingassa on ollut jo vuosia toimiva työllisyydenhoidon malli. Maaliskuussa 2021 käynnistyi Oulun seudun kuntakokeilu, jossa Liminka on yksi kahdeksasta kokeilukunnasta. Työllisyyden kuntakokeilut käynnistyivät osana hallituksen työllisyystoimia. Työllisyyskokeiluissa osa TE-palvelujen asiakkaista siirrettiin kuntien palveluihin. Kuntakokeilun asiakkaaksi tulivat, ja kokeilujen aikana tulevat, työnhakijaksi ilmoittautuneet asiakkaat, joiden *kotikunta on kuntakokeilussa mukana ja hän on työtön, lomautettu, työllistettynä oleva tai työllistymistä edistävässä palvelussa* ja lisäksi jokin seuraavista ehdoista täyttyy:

- asiakkaalla ei ole oikeutta ansiopäivärahaan, vaan hän saa työmarkkinatukea tai peruspäivärahaa Kelasta.
- äidinkieli on muu kuin suomi, ruotsi tai saame tai kansalaisuus on muu kuin Suomi
- asiakas on alle 30-vuotias.

Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan: **”Työllisyyskokeilujen tavoitteena on nykyistä tehokkaammin edistää työttömien työnhakijoiden työllistymistä ja koulutukseen ohjautumista ja tuoda uusia ratkaisuja osaavan työvoiman saatavuuteen. Kokeilujen tarkoituksena on parantaa erityisesti pidempään työttömänä olleiden ja heikommassa työmarkkina-asemassa olevien pääsyä työmarkkinoille. Kokeiluissa kehitetään työnhakijoille tarjottavia työllistymistä tukevia palveluja ja palvelumalleja, joiden avulla voidaan nykyistä paremmin tunnistaa ja ratkaista asiakkaiden yksilölliset palvelutarpeet, työllistymisen esteet sekä osaamisen kehittämistarpeet”²⁰.**

Oulun seudun kuntakokeilussa tavoitteita on määritelty yllä olevaa kuvausta täsmällisemmin. Ylätason tavoitteena on **pitkäaikaistyöttömyyden vähentyminen**. Pitkäaikaistyöttömyyden vähentymisen tavoite ei tarkoita, että toiminnan huomio olisi vain pitkäaikaistyöttömissä. Huomioiduksi tulevat kaikki työttömät, koska pitkäaikaistyöttömyyttä lähestytään kolmesta näkökulmasta: pitkäaikaistyöttömyyden ehkäisy, pitkäaikaistyöttömyyden katkeaminen ja pitkäaikaistyöttömyyden päättyminen.

Kokeilun päämäärään, pitkäaikaistyöttömyyden vähenemiseen, pyritään toiminnalle määriteltyjen tavoiteltavien tulosten ja niiden vaikutusten kautta. Oulun seudun kuntakokeilun tavoiteltavia tuloksia ovat:

- ***Työvoiman kohtaanto ja osaamisen vahvistaminen***
- ***Tehostettu asiakasohjaus ja palveluekosysteemin yhteistyön vahvistaminen***
- ***Työhön kuntoutuminen ja työllistyvyyden edistäminen***
- ***Tiedolla johtamisen kehittäminen ja tiedolla johdetut asiakasprosessit***

²⁰ <https://tem.fi/tyollisyyskokeilut>; HE 84/2020 ja HE 114/2020

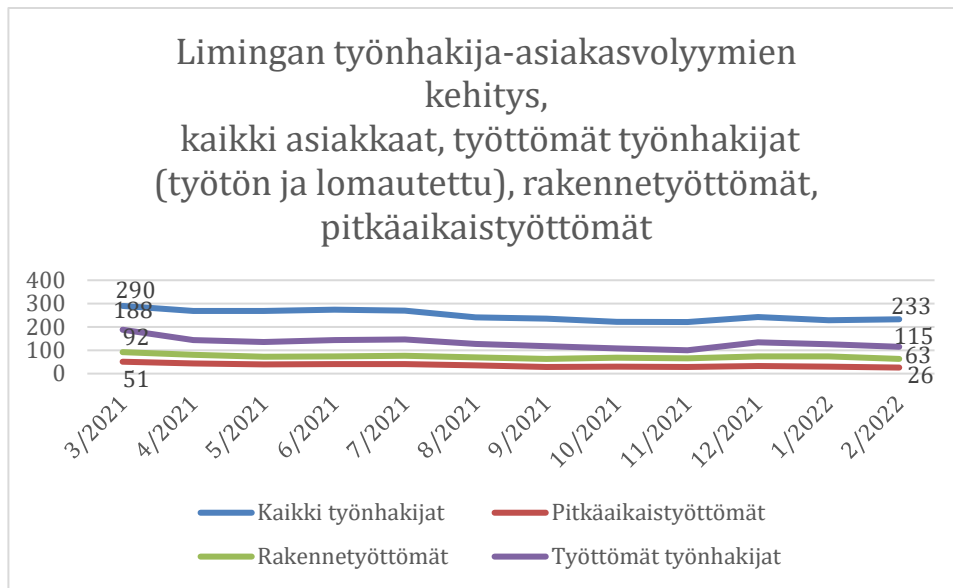
Epäsuorana tavoitteena nähdään kunnan työmarkkinatuen maksuosuuden aleneminen tehtyjen toimien vaikutuksesta. Seuraavaksi kuvataan sanallisesti Limingan toimintaa ensimmäisenä kokeiluvuonna (3/2021–2/2022) näiden tavoitteiden saavuttamiseksi sekä esitetään toimintojen heijastuminen numeeriseen kehitykseen työ- ja elinkeinoministeriön laatiman mittariston valossa.

Limingassa **kuntakokeilut käynnistivät työllisyydenhoidon saralla muutosten sarjan**. Kokeilu on mahdollistanut entistäkin tehokkaamman työllisyydenhoidon ja toiminnan kehittämisen kohti vuotta 2024, jolloin TE-palvelut ovat siirtymässä pysyvästi kuntiin. SOTE-palvelut siirtyvät 2023 hyvinvointialueille, mikä haastaa työllisyyden parissa toimijat entistäkin verkostomaisempaan työotteeseen. Kokeilu on tuonut mukanaan verkoston, josta on tukea ja etua kohdata edessä olevia muutoksia.

Kokeilun myötä Limingassa kunnan asiakkuuteen siirtyi hieman alle 300 asiakasta. Asiakkaat saavat kokeilun myötä **palvelut kotikunnastaan yhden luukun periaatteella**. Toiminta on asiakaslähtöistä edistäen työllistymistä, koulutukseen hakeutumista tai asiakkaan tilanteen mukaan työkykyisyyttä tukeviin palveluihin ohjautumista. Kokeilu on myös parantanut mahdollisuuksia kohtauttaa työnantajia ja työnhakijoita sekä kunnan mahdollisuuksia tukea työnantajia sopivan työvoiman löytämisessä ja rekrytoinnissa.

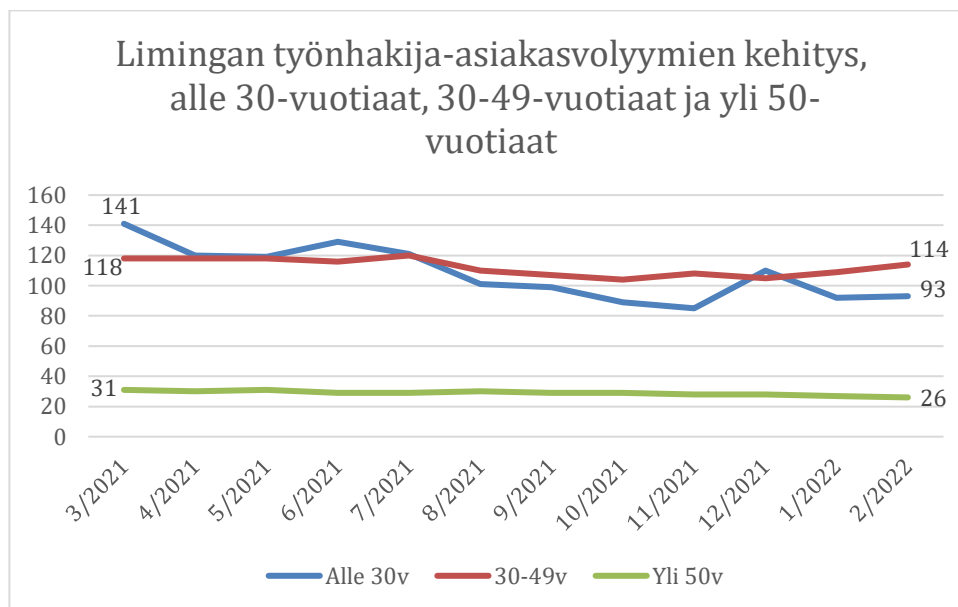
Limingan työllisyyspalveluissa on työskennellyt koko kokeilun ajan 2,5 työhönvalmentajaa. Lisäksi sosiaalipalveluista asiakastyöhön osallistuu tarvittaessa sosiaaliohjaaja tai sosiaalityöntekijä. Kokeilun alussa Liminkaan siirtyi TE-toimistosta yksi henkilö ja vuoden 2022 alusta saakka uuden työvoimapalvelumallin mukainen lisäresurssi, joka on yhteinen Hailuodon kanssa (Hailuodon osuus 20 % työajasta). Limingan kunnan työllisyydenhoidon kustannukset kuntakokeilun ensimmäisen toimintavuoden aikana olivat noin 130 000 €, joka sisältää henkilöstön palkkauskustannukset, tilavuokrat sekä muut kulut.

Limingassa kaikkien **työnhakijoiden sekä työttömien työnhakijoiden määrä on laskenut** ensimmäisen vuoden aikana. **Rakennetyöttömien ja pitkäaikaistyöttömien määrä on laskenut koko kokeilun ajan** (kuvio 38).

Kuvio 38. Limingan työnhakija-asiakasvolyyymien kehitys: kaikki työnhakija-asiakkaat, työttömät työnhakijat, pitkäaikaistyöttömät, rakennetyöttömät. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

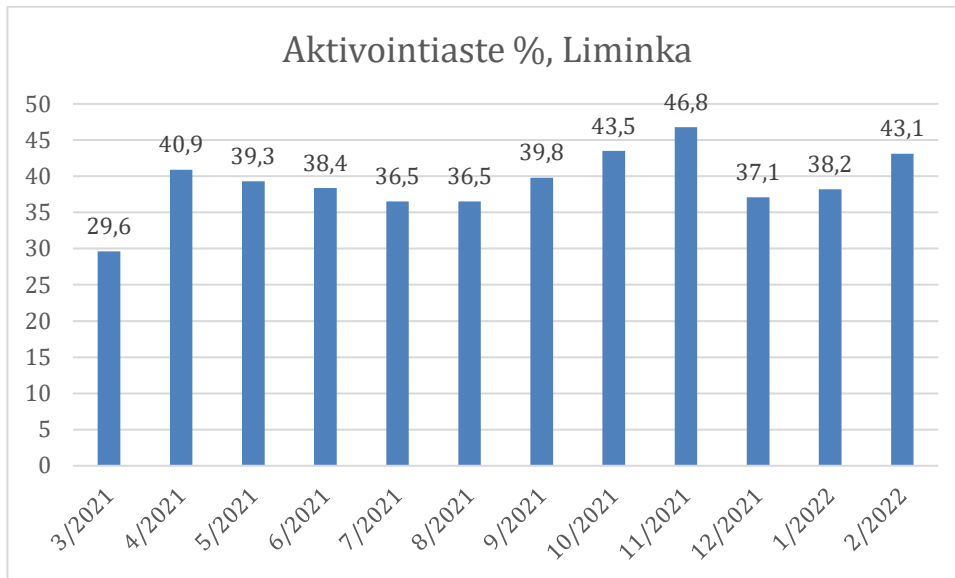
Kokeilun ensimmäisen vuoden aikana asiakasmäärät ovat vähentyneet kaikissa ikäryhmissä. **Eniten on vähentynyt alle 30-vuotiaiden työnhakijoiden määrä** (kuvio 39). Kuntakokeilu on mahdollistanut asiakkaiden nopean palvelun heti työnhaun alkuvaiheessa. Uusissa työnhakijoissa on paljon nuoria, joita on saatu tehokkaasti tuettua työllistymistä ja opintoja kohti.

Kuvio 39. Limingan työnhakija-asiakasvolyyymien kehitys alle 30-vuotiaat, 30–49-vuotiaat ja yli 50-vuotiaat. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

Aktivointiaste on kokeilun ensimmäisen vuoden aikana ollut nouseva, joskin kuukausittaista vaihtelua esiintyy. Aktivointiaste vaihtelee jonkin verran vuoden aikana ja tilapäisiä laskuja tulee kesä-heinäkuussa

sekä joulukuussa, jolloin tyypillisesti tulee runsaasti uusia työnhakija-asiakkaita (kuvio 40). Korkea aktivointiaste osoittaa tehokkaan palveluohjauksen toteutumisen työllisyyspalveluissa.

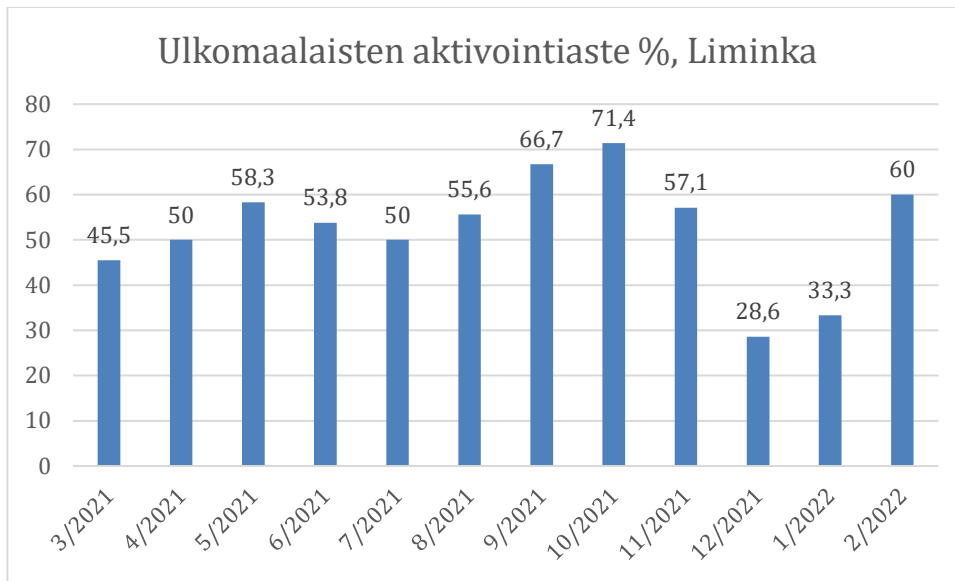
Kuvio 40. Aktivointiaste, Liminka. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

Pitkäaikaistyöttömien aktivointiaste on noussut merkittävästi kokeilun ensimmäisen vuoden aikana (kuvio 41). Vaihtelua pitkäaikaistyöttömien aktivointiasteessa aiheuttaa kuntouttavien ryhmätoimintojen määräaikaisuus, joiden loppuessa aktivointiaste hetkellisesti laskee.

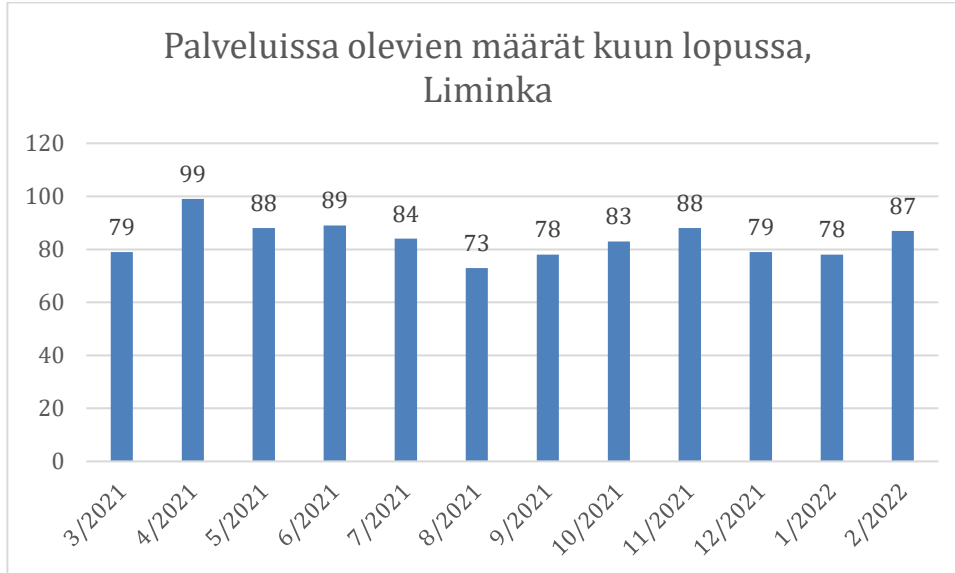
Kuvio 41. Aktivointiaste, pitkäaikaistyöttömät, Liminka. Lähde Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

Ulkomaalaisten aktivointiaste on pysynyt korkeana vuodenvaihdetta lukuun ottamatta (kuvio 42).

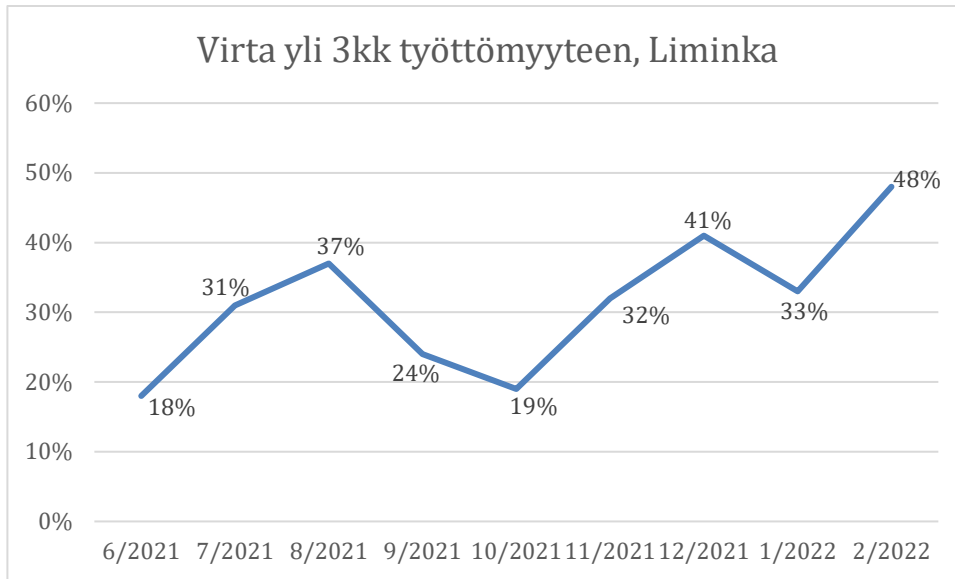
Kuvio 42. Aktivointiaste, ulkomaalaiset, Liminka. Lähde Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

Palveluissa olevien määrä on pysynyt kokeilun ajan tasaisena (kuvio 43). Palveluissa olevien määrä Limingassa on melko korkea, mitä selittää pitkään työttömänä olleiden suhteellisen suuri osuus työnhakijoista.

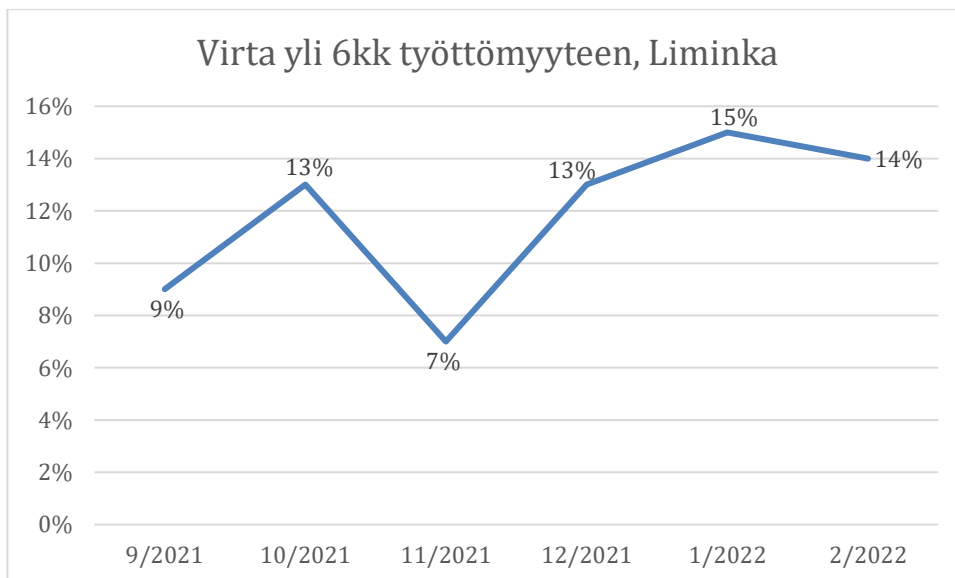

Kuvio 43. Palveluissa olevien määrät kuun lopussa, Liminka. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

Työttömyyden virtatiedoissa Limingan työttömyyden keston virrat yli kolme ja kuusi kuukautta kestävään työttömyyteen ovat kohtuullisen alhaiset, vaikka vaihtelut ovat virtamittareille tyypilliseen tapaan melko suuria. Vaihtelut virtamittareissa johtuvat useista seikoista, muun muassa työmarkkinoiden tilanteesta vuoden eri aikoina (kuvio 44 ja kuvio 45).

Kuvio 44. Työttömyyden virta yli 3 kuukauden työttömyyteen, Liminka. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

Kuvio 45. Työttömyyden virta yli 6 kuukauden työttömyyteen, Liminka. Lähde: Työnvälitystilasto.

Työvoiman kohtaanto ja osaamisen vahvistaminen

Limingan kunnan työllisyyspalvelut tekee yhteistyötä alueen työnantajien kanssa. Palveluvalikoimaan kuuluu **työnantajien neuvonta ja ohjaus** työllistämistukien hyödyntämiseen liittyvissä asioissa. Työllisyyspalveluista voidaan kartoittaa tarvittaessa sopivaa työvoimaa yrityksiin työnhakija-asiakkaiden joukosta ja työllistymisen prosessit voidaan viedä joustavasti eteenpäin. Kuntakokeilun myötä osa palveluihin liittyvistä byrokratiasta voidaan tehdä työhönvalmentajien toimesta, jonka ansioista esimerkiksi palkkatukiin ja työkokeiluihin liittyvät prosessit ovat nopeutuneet entisestään. Työllisyyspalvelut on tehnyt **yhteistyötä alueen**

yhdistysten kanssa etsien rekryointitarpeisiin sopivia henkilöitä työnhakijoista. Yhteistyö on ollut jo vuosien ajan jatkuvaa ja kuntakokeilun myötä työnhakijoiden ja työpaikkojen kohtauttaminen on ollut kokeilun aikana entistä tehokkaampaa.

Yhteistyö alueen työnantajien kanssa mahdollistaa sopivien työmahdollisuuksien kartoittamisen työnhakijalle. Myös **kunnalla on merkittävä rooli työttömien työnhakijoiden työllistymisen edistämisessä**. Kunnan palkkatukityö pyritään löytämään sellaisista tehtävistä, jotka parantavat työnhakijan mahdollisuuksia työllistyä avoimille työmarkkinoille palkkatukijakson jälkeen. Limingan kunta on vuoden 2022 alusta tukenut työttömien työnhakijoiden työllistymistä yrityksiin **palkkatuella työllistettävän siirrolla käyttäjäyritykseen** kahden kuukauden ajaksi. Jakson jälkeen työsuhteelle voi hakea palkkatuelle jatkoa suoraan yritykselle. Kokeilun toivotaan lisäävän yritysten palkkatuen hyödyntämistä ja madaltavan kynnystä työllistyä yritykseen.

Kuntakokeilun myötä erityisesti **työvoimakoulutuksiin on ohjautunut tehokkaasti asiakkaita**. **Kuntakokeilussa kunnat on osallistettu koulutusten suunnitteluun, jolloin koulutuksia on voitu räätälöidä vastaamaan alueen tarpeita**. Oulun seudun kuntakokeilu on kyselyin ja palaverein kartoittanut työvoimakoulutusten tarpeita kunnissa. Yhteistyöhön voidaan jatkossa osallistaa myös entistä enemmän myös alueen työnantajia. Uusista haettavaksi avautuvista koulutuksista on pyritty aktiivisesti tiedottamaan niistä mahdollisesti kiinnostuneita asiakkaita. Säännöllistä yhteistyötä palavereiden muodossa on ollut mm. Oulun seudun ammattiopiston kanssa.

Työllisyyspalveluissa **on tiiviit yhteydet myös alueen koulutusten järjestäjiin**, mikä mahdollistaa asiakkaan nopean ohjautumisen opintoihin ammatillisiin oppilaitoksiin. Työllisyyspalveluista on saatavilla ajantasaista tietoa erilaisista opiskelumuodoista, tutkinnoista sekä opintojen rahoitusvaihtoehdoista. Työllisyyspalvelut toimii asiakkaan rinnallakulkijana myös opintopolkujen suunnittelussa ja räätälöinnissä. Myös **työvaltaista oppimista hyödyntävät koulutusopimukset kunnan eri yksiköihin sekä oppisopimukset yrityksiin ovat olleet suosittuja opintojen suorittamisen muotoja**.

Työhön kuntoutumisen ja työllistyvyyden edistäminen

Kuntakokeilun aikana asiakkaalle voidaan tarjota palveluja nk. yhdeltä luukulta, jolloin palveluihin ohjautuminen on joustavaa. **Moniammatillinen yhteistyö** antaa osapuolille mahdollisuuden asettaa toiminnalle yhteisiä tavoitteita, joista kaikki ovat tietoisia. Työllisyyspalveluissa tehdään moniammatillista yhteistyötä asiakkaan palvelutarpeen mukaan. **Moniammatillinen yhteistyö myös kunnan sisäisten toimijoiden välillä on tiivistynyt entisestään kuntakokeilun myötä**. Aktivointisuunnitelmissa on pääsääntöisesti aina mukana sosiaaliohjaaja sosiaalipalveluista, joka arvioi sosiaalipalveluiden tarvetta ja tekee ohjauksen esimerkiksi työttömien terveystarkastukseen, kuntouttavaan työtoimintaan sekä muihin

sosiaalihuollon alaisiin palveluihin. Toimintamalli nopeuttaa ja joustavoittaa asiakkaan pääsyä palveluihin. Kuntakokeilulle on myös nimetty **Kelasta oma yhteyshenkilö**, jota voi tarvittaessa konsultoida liittyen Kelan palveluihin ja joka tarvittaessa osallistuu asiakaspalaveriin, jotta palveluihin ohjautuminen on nopeaa ja tarkoituksenmukaista.

Kuntouttavassa työtoiminnassa Limingan kunnassa ryhmämuotoisena toimintana on sosiaalipalveluissa toteutettu **hyvinvointiryhmä** yli 29-vuotiaille. Alle 29-vuotiaat ovat osallistuneet **Taiku nuorten taitopajan** ryhmämuotoiseen toimintaan. Hyvinvointiryhmä on kokoontunut kerran viikossa. Ryhmään oli mahdollista osallistua joko lähitapaamisena tai etäyhteydellä. Ryhmän aikana asiakkaan tilannetta arvioitiin säännöllisesti. Hyvinvointiryhmässä käytiin läpi kattavasti hyvinvointiin vaikuttavia eri tekijöitä. Asiakkaiden kanssa tehtiin **Kykyiisarit**. Jokaisella tapaamiskerralla oli teoreettinen osuus, yksilö- ja ryhmäharjoituksia ja yksilötehtävänä tapaamiskerran teemaan liittyvä dokumentoitava päivätehtävä. Ryhmässä kävi asiantuntijavierailijoita mm. Hyvän Mielen talosta, Takuusäätiöstä, Talous- ja velkaneuvonnasta, Limingan kunnasta elintapaohjaaja ja suuhygienisti, A-killasta ja oppilaitoksien edustajia. Ryhmässä käytiin läpi mm. ravitsemusta, liikuntaa, osallisuutta, terveydentilaa ja taloudellisia asioita. Hyvinvointiryhmässä huomioitiin erityisesti asiakkaiden mahdollisuus osallisuuteen kuntalaisena. Lisäksi ryhmässä vieraili kokemusasiantuntijoita.

Sosiaalipalveluiden ryhmämuotoisena toimintana on toteutettu myös **ryhmää yli 29-vuotiaille**, jossa työtehtäviin on kuulunut pienet siivous- ja kunnostustyöt sekä avustavat kiinteistöhuollon tehtävät. Toiminta on toteutunut kerran viikossa lähitapaamisena. Ryhmän tavoitteena on tarjota mielekästä tekemistä arkeen ja mahdollisuutta tehdä avustavia työtehtäviä / arvioida työkykyä. Ryhmään ovat ohjautuneet asiakkaat, jotka toivovat enemmän konkreettista tekemistä. Asiakkaille on annettu ryhmässä myös yksilöohjausta taloudellisissa asioissa ja etuuksien hakemisessa.

Limingan **TYP palvelussa** (työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu) asiakkaita palvelee monialainen ryhmä, johon kuuluu sosiaalityöntekijä, työhönvalmentaja, Kelan asiantuntija sekä tarvittaessa lääkäri. Tehtäviin on nimetty henkilöt, jotta palvelu olisi henkilökohtaista ja sujuvaa. Asiakastapaamiset toteutetaan aina kasvojen kautta. Tavoitteena on selvittää asiakkaan elämäntilannetta kokonaisvaltaisesti, poistaa mahdollisia työllistymisen esteitä ja edistää osaamista sekä työkykyisyyttä.

Tehostettu asiakasohjaus ja palveluekosysteemin yhteistyön vahvistaminen

Tiedonkulku ja verkostomainen työote on kuntakokeilussa vahvistunut. Kuntakokeilun verkostossa **yhteistyö on tiivistynyt alueen muiden kuntien kanssa.** Yhteistyötä tehdään muiden kokeilukuntien kanssa asiakastyön toimintamallien, palvelujen suunnittelun, asiakassiirtojen sekä muiden ajankohtaisten ja

suunnitteilla olevien toimintojen tiimoilta. Kuntakokeilun myötä **asiakastyötä tekevien valmentajien ymmärrys työllistymistä edistävästä palveluista on lisääntynyt ja asiakkaiden ohjaaminen niihin on ollut sujuvaa**. Työnhakuvalmennuksien ja työvoimakoulutuksien suunnitteluun on ollut kuntakokeilun myötä mahdollista osallistua. Kuntakokeilussa ajankohtaisista koulutuksista sekä työmahdollisuuksista on viestitty aktiivisesti, ja niihin liittyvää tietoa on ollut hyvin saatavilla.

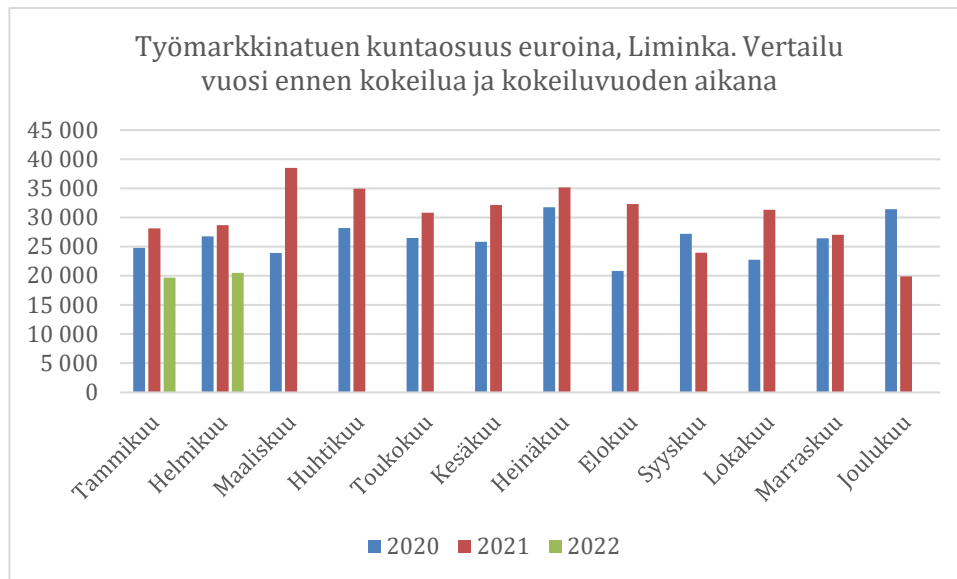
Työllisyyspalveluissa tehdään **yhteistyötä sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä nuorisopalveluiden**, kuten etsivän nuorisotyön kanssa. Yhteistyö myös kunnan sisällä on kasvanut, koska yhteisiä asiakkaita on aiempaa enemmän. Näin ollen myös **ymmärrys palveluverkostosta on yhteistyön osapuolten välillä parantunut**. Asiakkaiden palveluihin ohjautumista on sujuvoittanut myös se, että Kelasta on käytettävissä yhteyshenkilö, jota voi tarvittaessa konsultoida Kelan palveluihin liittyen. Tarvittaessa henkilö on voinut osallistua asiakaspalaveriin, jossa sopivia palveluita on voitu viiveettä suunnitella.

Työvoimakoulutuksia on suunniteltu yhteistyössä kuntakokeilun koulutuskoordinaattorin kanssa. **Koulutusten suunnittelussa huomioitiin kuntien alueelliset ja asiakaslähtöiset tarpeet**. Limingassa on koettu työvoimakoulutusten olevan työllistymistä edistäviä ja laadukkaita. Myös työnhakuvalmennukset järjestettiin ensimmäisen kokeiluvuoden aikana toiveiden perusteella ja koulutusten järjestäjiin on tilannekohtaisesti saatu suora yhteys Limingan valmennusryhmien järjestelyjen osalta.

Asiakkaita on **opastettu erityisesti Oma asiointi -palvelun käyttöön**. Edelleen on kuitenkin vähäinen määrä asiakkaita, joilla ei ole mahdollista asioida sähköisesti. Työhönvalmentajat ovat opastaneet asiakkaita myös ansioluetteloiden ja sähköisten hakemusten laatimisessa asiakkaan tilanteen mukaisesti.

Työmarkkinatuen kuntaosuus

Kuntakokeilujen epäsuorana tavoitteena on vaikuttaa työmarkkinatuen kuntaosuuden vähenemiseen. Limingassa työmarkkinatuen kuntaosuuden maksut olivat 346 408 euroa ajalla maaliskuu 2021 - helmikuu 2022. Vuotta aiemmin (2020–2021) vastaavana ajankohtana osuus oli 321 790 euroa. Kuviossa 46 esitetään kuntaosuuden maksuosuuden kehitys kuukausittain kalenterivuosina 2020, 2021 ja 2022. Summissa ovat mukana kaikki maksuosuuden piiriin kuuluvat henkilöt riippumatta siitä, ovatko he kuntakokeilun vai TE-toimiston asiakkaita.

Kuvio 46. Työmarkkinatuen kuntaosuuden kehitys ennen kokeiluvuotta ja kokeiluvuonna, Liminka. Lähde: Kela. Työttömyysturvan käsittelyjärjestelmästä muodostetut aineistot (kokonaisaineisto).

Yhteenveto

Kuntakokeilun ensimmäinen toimintavuosi on ollut **uusien asioiden ja toimintamallien suhteen haastava, mutta samalla sen hyöty työllisyydenhoidon tehostajana on ollut tilastojenkin valossa ilmeinen**. Kunnan työllistämistoimia, yritys yhteistyötä ja vahvaa asiakasosaamista on kokeilun ensimmäisen vuoden aikana kyetty hyödyntämään työllisyydenhoidon tehostamiseksi. Limingassa työttömyysaste on matala, ja noin joka kolmannella asiakkaalla työttömyys on pitkittynyt. Asiakkaat hyötyvät monialaisen yhteistyön toteutumisesta ja yhteistyö onkin kuntakokeilun myötä tiivistynyt entisestään. Kunnan palkkatukityöllistämistä suunnataan vuonna 2022 pitkäaikaistyöttömien työllistämiseen kunnan yksiköihin erilaisiin tehtäviin. Lisäksi käynnissä on kokeilu, jossa kuntaan palkkatuella työllistetyt työpanos siirretään yritykseen. Tämän toivotaan madaltavan pitkään työttömänä olleiden henkilöiden kynnystä työelämään edelleen. Kuntakokeilun myötä kunnan työllisyyspalvelut on saanut käyttöönsä TE- palveluvalikoiman, joista erityisesti alueellisesti räätälöidyt työvoimakoulutukset on todettu tehokkaaksi työllistymistä edistäväksi palveluksi.

Toimintamalleja on kuntakokeilun ensimmäisen toimintavuoden aikana muokattu ja hiottu useita kertoja huomioiden asiantuntijoiden osaaminen, käytettävissä olevat resurssit ja asiakkaiden palveluprosessien sujuvuus. Verkostoa on luotu ja myös kunnan sisäistä hallintorajat ylittävää yhteistyön toimivuuteen on kiinnitetty huomiota. **Limingan työllisyyspalvelujen etu on kokeilun aikana ollut henkilöstön monipuolinen osaaminen, innostuneisuus, työhön sitoutuneisuus ja kehittämismyönteisyys**. Kuntakokeilun myötä TE-toimistosta siirtyi Liminkaan asiantuntija, jolla oli vankka kokemus TE-palveluista ja siitä oli suurta hyötyä erityisesti kokeilun alussa, jolloin siirtyneet palvelut saatiin toimimaan heti kokeilun alusta lähtien. TE-

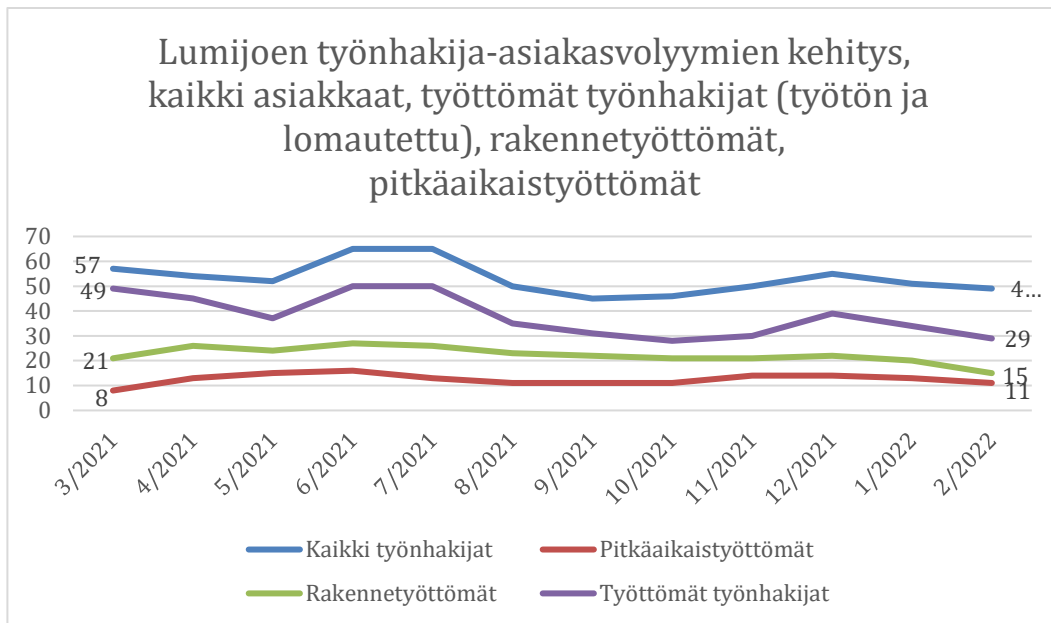
palveluiden resurssi on vaihtunut Limingassa kerran, mutta pitkää katkosta henkilöstövaihdoksen vuoksi ei tullut. Myös kunnan työhönvalmentajien osaaminen on kehittynyt kokeilun ensimmäisen vuoden aikana kattamaan TE-palvelut ja niihin liittyvät prosessit. **Kuntakokeilu on tuonut mukanaan aivan uudenlaisen verkoston, joka tarjoaa näkökulmaa, vertaistukea ja apua arkeen sekä toiminnan suunnitteluun kohti vuotta 2024.**

8. Lumijoki

Lumijoki on lähtenyt mukaan maaliskuussa 2021 käynnistyneeseen Oulun seudun kuntakokeiluun. Kokeilu on tuonut palvelut fyysisesti lähemmäksi asiakkaita ja helpottanut eri palveluiden yhteensovittamista ja palveluihin ohjaamista. Lumijoella kuntakokeiluun kuuluva asiakasryhmä on ollut kohtuullinen ja se on mahdollistanut jokaisen asiakkaan yksilöllisen ja kasvokkain tapahtuvan palvelun toteutumisen. Vaikka työllisyyspalvelujen käynnistämisessä pienessä kunnassa on ollut haasteensakin, vuoden aikana on saatu luotua uusi asiakkaiden tarpeiden mukainen palvelumalli, jonka tulokset ovat alkaneet näkyä myös asiakkaiden ohjautumisena muun muassa koulutuksiin, palveluihin ja työllisyyteen.

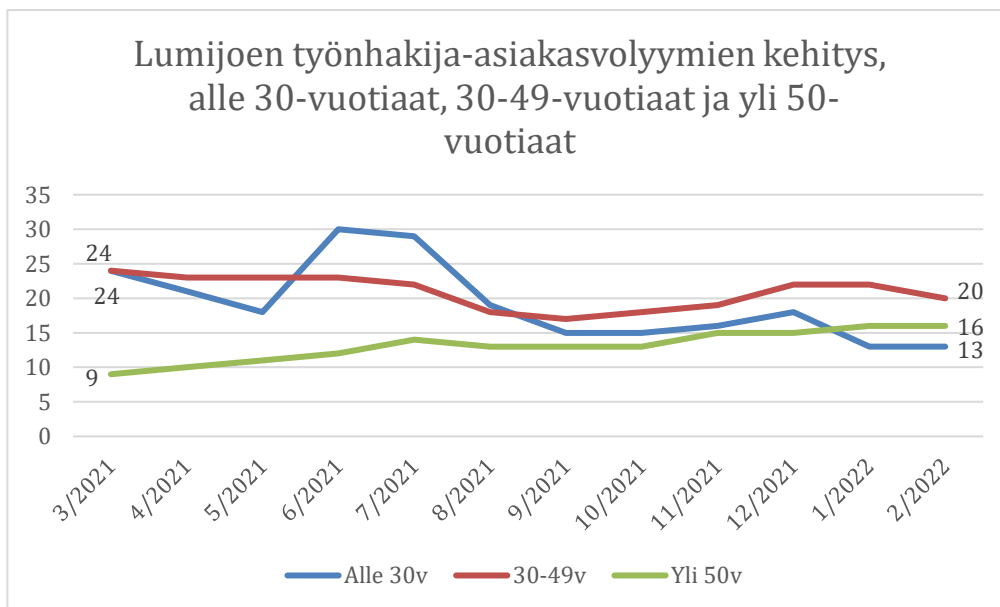
Henkilöstöresurssi on ollut Lumijoella vaihteleva kuluneen vuoden aikana, mikä on vaikuttanut työllisyyspalveluiden toimintamallin rakentamiseen kunnassa. Kunnan oma panostus kuntakokeiluun on ollut yksi työntekijä 50 %:n työajalla ja TE-toimiston työntekijän osuus Lumijoella on vaihdellut 0–30 %:n välillä (vuoteen on sisällytynyt kuukausia, jolloin valtion resurssi ei ole ollut Lumijoen käytettävissä). Kunnan ja valtion omavalmentajan työnjako on ollut selkeä, mikä on toteutuessaan selkeyttänyt asiakastyön tekemistä. Kunnan budjetissa on huomioitu 50 %:n työntekijäresurssi sekä oma osuus myös palkkatuella työllistämisen mahdollistamiseen.

Lumijoella kaikkien työnhakijoiden määrä on laskenut ensimmäisen vuoden aikana ja lasku näyttäisi edelleen jatkuvan (kuvio 47). Asiakkaisiin on pidetty yhteyttä ja tarjottu tukea ja ohjausta konkreettisella tasolla palveluihin hakeutumisessa ja työpaikkojen etsimisessä. Lumijoella on asukaslukuun suhteutettuna paljon pitkäaikaistyöttömiä ja kuluneen vuoden aikana heitä on pyritty ohjaamaan eri palveluita yhdistämällä lähemmäs työelämää. Mitä pidempään työttömyys on jatkunut, sen pitkäjänteisempää työskentelyä myös vaatii, että asiakkaat saadaan askel kerrallaan kohti sijoittumista työelämään.

Kuvio 47. Lumijoen työnhakija-asiakasvolyyymien kehitys: kaikki työnhakija-asiakkaat, työttömät työnhakijat, pitkäaikaistyöttömät, rakennetyöttömät. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

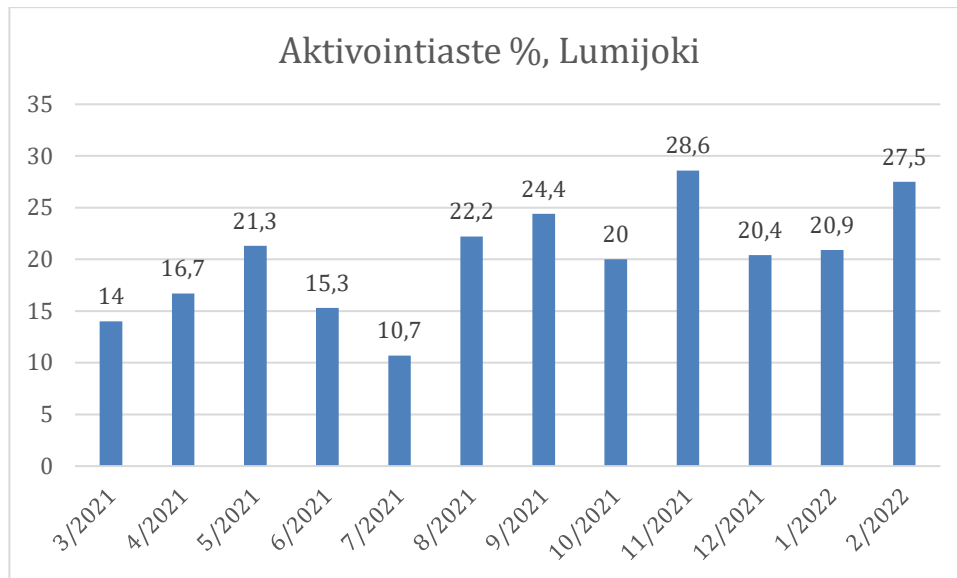
Ikäryhmittäisessä tarkastelussa (kuvio 48) sekä alle 30-vuotiaiden että 30–49-vuotiaiden määrä on laskenut kokeilujen alusta helmikuun 2022 loppuun. Sen sijaan yli 50-vuotiaiden määrä on laskenut.

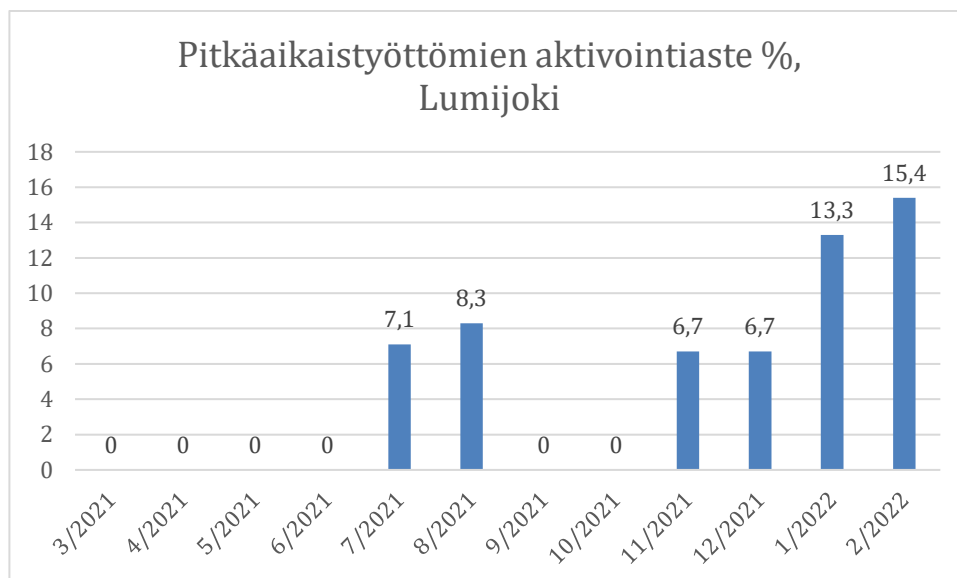
Kuvio 48. Lumijoen työnhakija-asiakasvolyyymien kehitys alle 30-vuotiaat, 30–49-vuotiaat ja yli 50-vuotiaat. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

Lumijoen aktivointiasteen (kuvio 49) vaihteluihin on vaikuttanut osaltaan vaihtelevuus työntekijäresurssissa kuluneen ensimmäisen vuoden aikana, mikä on heijastunut asiakkaiden palveluihin ohjaamiseen. Aktivointiasteeseen on vaikuttanut myös selkeästi kesän lomakuukaudet. Palvelumallin mukaisesti

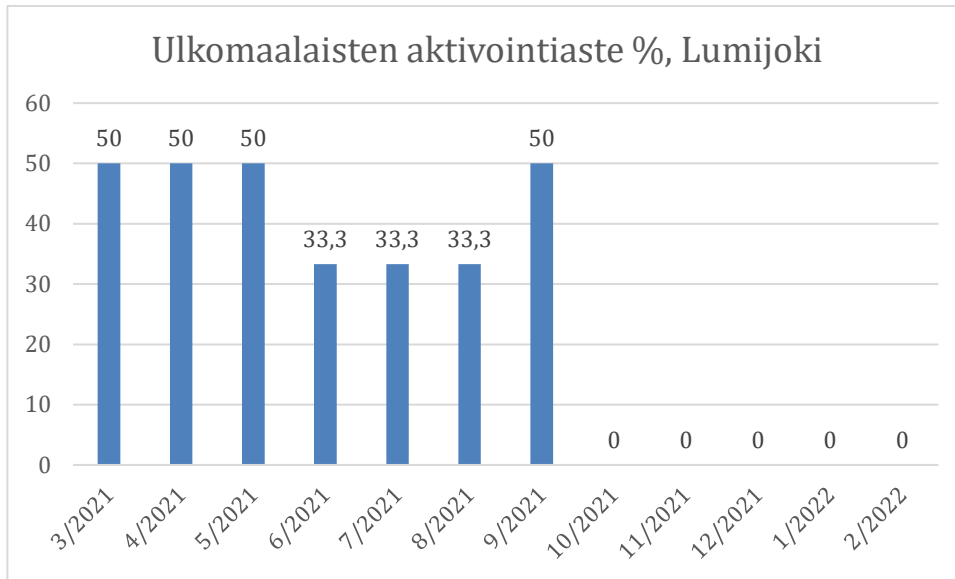
pitkäaikaistyöttömien toimintasuunnitelmia on päivitetty kolmen kuukauden välein ja ohjattu palveluihin, mikä ilmenee myös tilastosta (kuvio 50). Lumijoen alueella on ollut kuluneen vuoden aikana vain yksittäisiä ulkomaalaistaustaisia asiakkaita. Ulkomaalaisten asiakkaiden aktiivisuusaste on kaikkien asiakkaiden aktiivisuusasteeseen verrattuna korkea (kuvio 51).

Kuvio 49. Aktiivisuusaste, Lumijoki. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

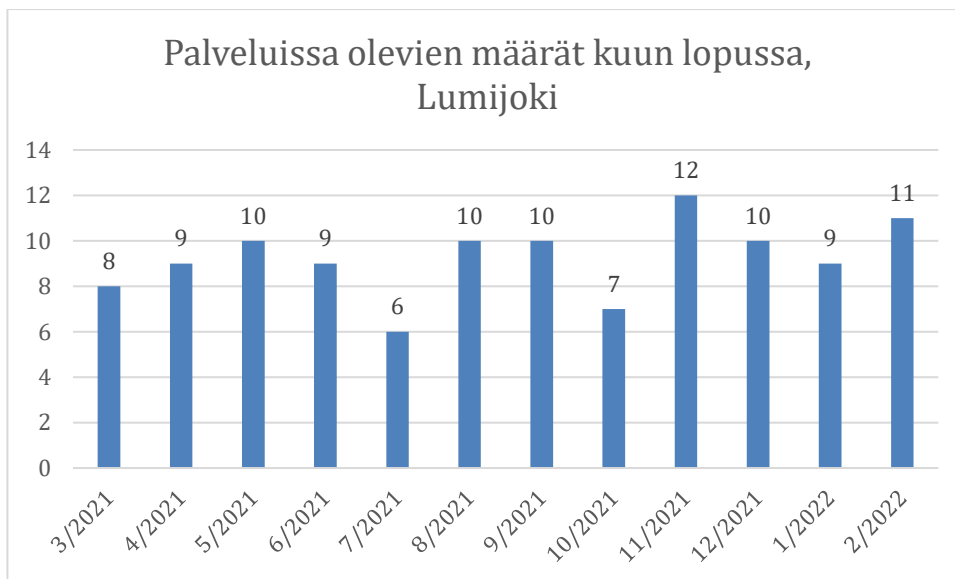

Kuvio 50. Aktiivisuusaste, pitkäaikaistyöttömät, Lumijoki. Alle viisi henkilöä sisältävät kuukaudet poistettu salassapitosäännösten vuoksi. Lähde Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

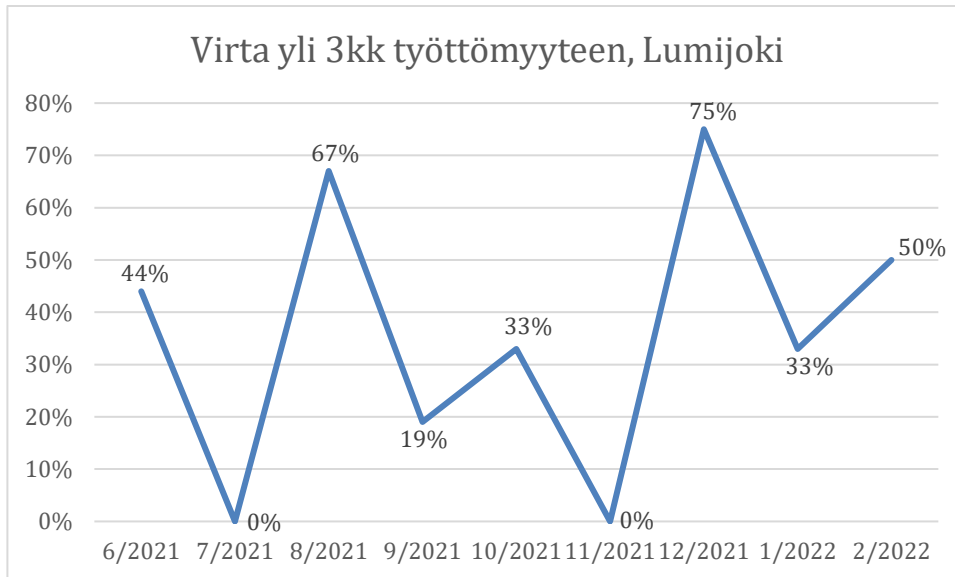
Kuvio 51. Aktivointiaste, ulkomaalaiset, Lumijoki. Alle viisi henkilöä sisältävät kuukaudet poistettu salassapitosäännösten vuoksi. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

Palveluissa olevien asiakkaiden määrä on pysynyt tasaisena koko kuntakokeilun ajan (kuvio 52).

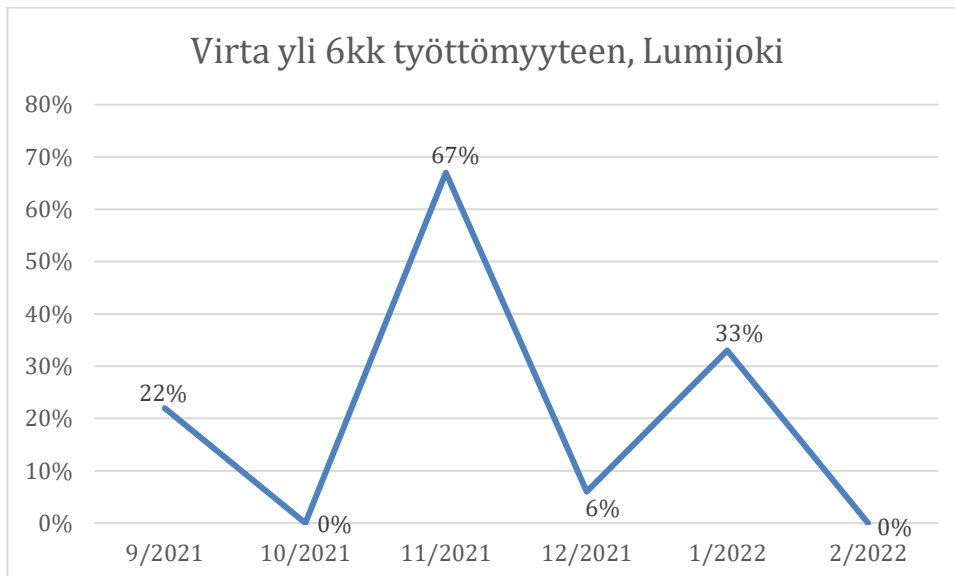
Kuvio 52. Palveluissa olevien määrät kuun lopussa, Lumijoki. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

Kesäkuussa 2021 virta yli kolmen kuukauden työttömyyteen oli 44 %. Helmikuussa 2022 virta yli kolmen kuukauden työttömyyteen oli 50 %. Tarkastelujaksolla virtatiedot olivat 0 % sekä heinäkuussa 2021 että marraskuussa 2021 (kuvio 53). Pienessä kunnassa ja pienellä työnhakijoiden määrällä tilastolliset vaihtelut ovat suuria vain muutamakin henkilön työllisyysmuutoksen tapahtuessa.

Kuvio 53. Työttömyyden virta yli 3 kuukauden työttömyyteen, Lumijoki. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

Syyskuussa 2021 virta yli kuuden kuukauden työttömyyteen oli 22 %. Helmikuussa 2022 virta yli kuuden kuukauden työttömyyteen oli 0 %. (kuvio 54).

Kuvio 54. Työttömyyden virta yli 6 kuukauden työttömyyteen, Lumijoki. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

Työvoiman kohtaanto ja osaamisen vahvistaminen

Omavalmentaja on rakentanut yhteyttä työnantajiin esittelemällä kuntakokeilua ja työllisyyspalveluita alueen yrittäjille järjestetyssä tilaisuudessa sekä lähestymällä työnantajia puhelimen ja sähköpostin välityksellä. Yrityksiä on informoitu muun muassa työkokeilu- ja palkkatukimahdollisuuksien tarjoamisesta. Yhteistyön kehittäminen työnantajien kanssa on lähtenyt hyvin käyntiin ja tavoitteena on jatkossa

organisoida yhteistyön kehittämistä tarkemmin ja säännöllisemmäksi. Alueen työnhakijoihin ja työnantajiin tutustuminen henkilökohtaisesti on auttanut kohdistamaan työnhakijoita muun muassa työkokeiluun, palkkatuelle ja työllistymään eri alueen työpaikkoihin.

Asiakkaiden ohjaaminen mm. koulutuskokeiluihin ja opintoihin on ollut haasteellista. Osittain tätä selittää se, että alle 30-vuotiaita asiakkaita on suhteellisen vähän ja pitkäaikaistyöttömillä kynnys lähteä opiskelemaan on usein korkeampi. Myös Lumijoen sijainti kauempana useista palveluista ja koulutusmahdollisuuksista voi selittää osaltaan opintoihin ja koulutuksiin hakeutumisen vähäisyyttä. Opiskelemaan orientoituneista ja hakeneista asiakkaista vain yksittäisiä on tullut valituksi koulutuksiin. Lumijoella ei ole ollut tarjolla hankkeita, joihin asiakkaita voisi ohjata. Omavalmentajat ovat pyrkineet hyödyntämään hankkeita, joihin Lumijoen asiakkailta on ollut mahdollisuus osallistua, esimerkiksi TyöSIB -hanke.

Työ- ja elinkeinoministeriön mittaristossa seurataan myös tehtyjen työtarjousten määrää ja vaikuttavuutta. Lumijoella työtarjousten määrä on ollut vähäinen, koska asiakaskohderyhmälle hyvin kohdennettuja työtarjouksia on ollut haasteellinen tehdä. Vaikuttavia tekijöitä on ollut muun muassa koulutuksen puuttuminen, sosiaaliset haasteet ja pitkäaikaistyöttömyys. Asiakkaiden suunnitelmien päivittämisen yhteydessä tehdyt epäviralliset työtarjoukset eivät näy tilastoissa. Järjestelmän kautta tehtyjen työtarjousten tekeminen ei ole näyttäytynyt vaikuttavana, sen sijaan henkilökohtaisen asioinnin kautta asiakkaita on saatu hyvin ohjattua työpaikkoihin. Henkilökohtaiselle työhönvalmennukselle olisikin selkeä tarve Lumijoella. Ryhmämuotoista valmennusta pyrittiin omavalmentajien toimesta saamaan Lumijoelle, mutta valmennus peruuntui osallistujien puuttuessa.

Työhön kuntoutumisen ja työllistyvyyden edistäminen

Yhteistyö Kelan ja terveystalveluiden kanssa on tiivistynyt selkeästi kuluneen vuoden aikana. Asiakkaille moniammatillisuus on näkynyt selkeästi siten, että heitä on voitu palvella moniammatillisesti saman tapaamisen yhteydessä "yhden luukun periaatteella". Kunnan resursseilla pystytään vastaamaan asiakastilanteisiin nopeasti, jopa saman päivän aikana (esim. lääkäriaajan varaaminen, työttömien terveystarkastus). Moniammatillista ja TYP-yhteistyötä kehittäisi, mikäli osallisena olisi myös eläkeasioihin suuntautunut asiantuntija. Eläkeselvittelyt ovat osoittautuneet haasteellisiksi ja palvelupolku tuntunut epäselvältä.

Kuntouttavaa työtoimintaa on kehitetty työllisyyspalveluiden ja kuntouttavan työtoiminnan kanssa yhteisiä tapahtumia järjestämällä. Lisäksi kuntouttavaan on sisällytetty väliarviointi, johon myös työllisyyden omavalmentaja on osallistunut. Kuntouttavassa työtoiminnassa on myös tehostettu työ- ja toimintakyvyn

selvittämistä ja järjestetty asiakkaille mahdollisuuksia työhön tutustumisiin ja kokeiluihin kunnan työpaikoissa.

Osatyökykyisille on selvitetty työkykyä ja kartoitettu alueen työllistymismahdollisuuksia. Ohjattu myös Kelan työkykyarvioihin ja valmennuksiin, esimerkiksi Nuotti-valmennukseen. Oulun kaupungin vetämän **PALO-hankkeen** (Palveluintegraatio osatyökykyisille) toiminnan kehittämisessä ei ole Lumijoelta oltu mukana, mutta asiakasohjauksessa kyllä.

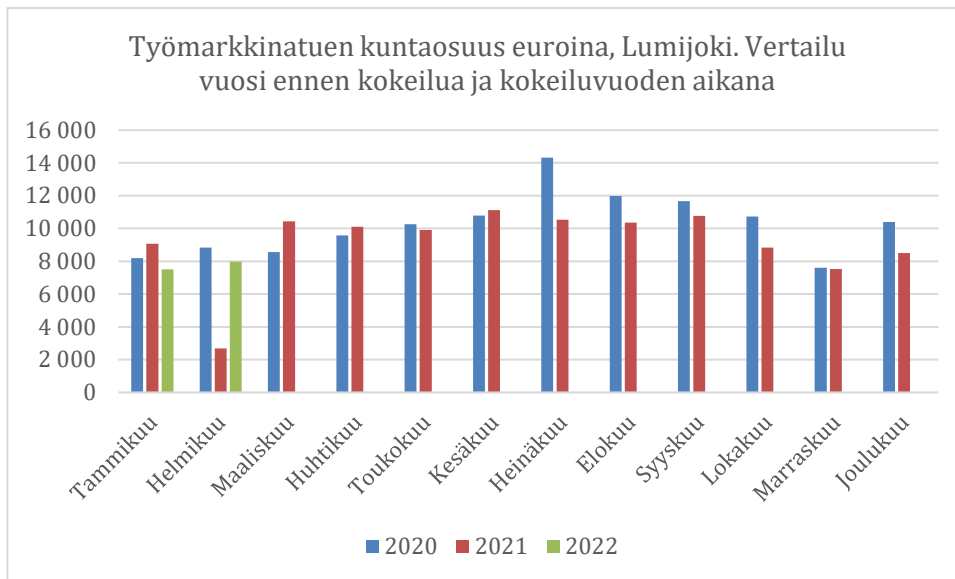
Tehostettu asiakasohjaus ja palveluekosysteemin yhteistyön vahvistaminen

Asiakkaita on ohjattu ensisijaisesti asioimaan oma-asiointipalvelun kautta, opastettu sen käytössä ja tarvittaessa annettu mahdollisuus myös asioida puhelimitse tai paikan päällä. Suostumuslomake tietojen vaihtamiseen työllisyyspalveluiden, sosiaalitoimen ja kelan välillä on sujuvoittanut yhteistyön etenemistä.

Tiedonkulku on ollut mutkatonta kaksoisroolissa (omavalmentaja/sosiaaliohjaaja), kun yksi työntekijä on voinut hoitaa kokonaisvaltaisemmin asiakkaiden asioita. Helposti saatavilla on ollut myös tukena muun muassa mutkaton konsultointi seutukuntien ja muiden yhteistyötoimijoiden kanssa, esim. TYP-asiantuntijan konsultaatio.

Työmarkkinatuen kuntaosuus

Kuntakokeilujen epäsuorana tavoitteena on vaikuttaa työmarkkinatuen kuntaosuuden vähenemiseen. Lumijoella työmarkkinatuen kuntaosuuden maksut olivat 113 583 euroa ajalla maaliskuu 2021 - helmikuu 2022. Vuotta aiemmin (2020–2021) vastaavana ajankohtana osuus oli 117 653 euroa. Kuviossa 55 esitetään kuntaosuuden maksuosuuden kehitys kuukausittain kalenterivuosina 2020, 2021 ja 2022. Summissa ovat mukana kaikki maksuosuuden piiriin kuuluvat henkilöt riippumatta siitä, ovatko he kuntakokeilun vai TE-toimiston asiakkaita.

Kuvio 55. Työmarkkinatuen kuntaosuuden kehitys ennen kokeiluvuotta ja kokeiluvuonna, Lumijoki. Lähde: Kela. Työttömyysturvan käsittelyjärjestelmästä muodostetut aineistot (kokonaisaineisto).

Yhteenveto

Lumijoen osalta kuntakokeilun ensimmäinen vuosi on ollut monivaiheinen. Ensimmäiset kuukaudet kuluivat työn sisältöihin tutustuen ja toimintamalleja hakien ja hioen. Kuntakokeilun nimen mukaisesti vuoden aikana on kokeiltu paljon ja poimittu käytäntöön niitä ideoita, jotka ovat osoittautuneet toimiviksi ja pohdittu vaihtoehtoja niille kokeiluille, jotka eivät ole tuottaneet toivottua tulosta. Alkuun kokeilun liikkeelle lähtemistä hidastutti se, että sekä kunnan että valtion työpanokset ovat osa-aikaisia ja yhteistä työn suunnittelu-aikaa vain yksi työpäivä viikossa. Kuluneen vuoden aikana työntekijäresurssi on vaihdellut paljon ja sisältänyt myös kuukausia, jolloin valtion resurssi ei ole ollut käytettävissä. Haasteista huolimatta paljon on ehditty vuodessa kokeilemaan, kehittämään ja tuloksia on alkanut yhä selkeämmin näkyä myös työllisyystilastoissa.

Selkeimpänä havaintona kuluneesta vuodesta on ollut se, että yleisten tapahtumien ja ryhmävalmennusten sijaan työnhakija-asiakkaat tarvitsevat yksilöllistä ohjausta ja neuvontaa. Selkeimpänä kuntakokeilun idean mukaisena onnistumisena on ollut se, että asiakkaiden tavoitettavissa on ollut koko ajan yksi ja sama työntekijä, joka tuntee asiakkaat ja voi hyödyntää moniammatillista informaatiota suunnitellessa asiakkaan palvelupolkua eteenpäin. Erityisesti työllisyyspalveluiden, sosiaalitoimen ja terveyskeskuspalveluiden yhteensovittaminen on onnistunut hyvin.

Seuraavaan kuntakokeiluvuoteen oleellisimpina tavoitteina on kehittää entisestään tiiviimpää yhteistyötä työnantajiin, että työnhakijoiden ja työnantajien tarpeet saataisiin mahdollisimman tehokkaasti kohtaamaan. Toisena tärkeänä tavoitteena on panostaa asiakkaiden oikea-aikaista ohjaamista erilaisten palveluiden kautta kohti parempaa työ- ja toimintakykyä.

9. Muhos

Työllisyyden kuntakokeilut käynnistyivät osana hallituksen työllisyystoimia 1.3.2021. Työllisyyskokeiluissa osa TE-palvelujen asiakkaista siirrettiin kuntien palveluihin. Kuntakokeilun asiakkaaksi tulivat, ja kokeilujen aikana tulevat, työnhakijaksi ilmoittautuneet asiakkaat, joiden *kotikunta on kuntakokeilussa mukana* ja hän on *työtön, lomautettu, työllistettynä oleva* tai *työllistymistä edistävässä palvelussa* ja lisäksi jokin seuraavista ehdoista täyttyy:

- asiakkaalla ei ole oikeutta ansiopäivärahaan, vaan hän saa työmarkkinatukea tai peruspäivärahaa Kelasta.
- äidinkieli on muu kuin suomi, ruotsi tai saame tai kansalaisuus on muu kuin Suomi
- asiakas on alle 30-vuotias.

Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan: **”Työllisyyskokeilujen tavoitteena on nykyistä tehokkaammin edistää työttömien työnhakijoiden työllistymistä ja koulutukseen ohjautumista ja tuoda uusia ratkaisuja osaavan työvoiman saatavuuteen. Kokeilujen tarkoituksena on parantaa erityisesti pidempään työttömänä olleiden ja heikommassa työmarkkina-asemassa olevien pääsyä työmarkkinoille. Kokeiluissa kehitetään työnhakijoille tarjottavia työllistymistä tukevia palveluja ja palvelumalleja, joiden avulla voidaan nykyistä paremmin tunnistaa ja ratkaista asiakkaiden yksilölliset palvelutarpeet, työllistymisen esteet sekä osaamisen kehittämistarpeet”²¹.**

Oulun seudun kuntakokeilussa tavoitteita on määritelty yllä olevaa kuvausta täsmällisemmin. Ylätason tavoitteena on pitkäaikaistyöttömyyden vähentyminen. Pitkäaikaistyöttömyyden vähentymisen tavoite ei tarkoita, että toiminnan huomio olisi vain pitkäaikaistyöttömissä. Huomioiduksi tulevat kaikki työttömät, koska pitkäaikaistyöttömyyttä lähestytään kolmesta näkökulmasta: pitkäaikaistyöttömyyden ehkäisy, pitkäaikaistyöttömyyden katkeaminen ja pitkäaikaistyöttömyyden päättyminen.

Kokeilun päämäärään, pitkäaikaistyöttömyyden vähenemiseen, pyritään toiminnalle määriteltyjen tavoiteltavien tulosten ja niiden vaikutusten kautta. Oulun seudun kuntakokeilun tavoiteltavia tuloksia ovat:

- ***Työvoiman kohtaanto ja osaamisen vahvistaminen***
- ***Tehostettu asiakasohjaus ja palveluekosysteemin yhteistyön vahvistaminen***
- ***Työhön kuntoutuminen ja työllistyvyyden edistäminen***
- ***Tiedolla johtamisen kehittäminen ja tiedolla johdetut asiakasprosessit***

Epäsuorana tavoitteena nähdään kunnan työmarkkinatuen maksuosuuden aleneminen tehtyjen toimien vaikutuksesta. Seuraavaksi kuvataan sanallisesti Muhoksen toimintaa ensimmäisenä kokeiluvuonna 3/2021–

²¹ <https://tem.fi/tyollisyyskokeilut>; HE 84/2020 ja HE 114/2020

2/2022) näiden tavoitteiden saavuttamiseksi sekä esitetään toimintojen heijastuminen numeeriseen kehitykseen työ- ja elinkeinoministeriön laatiman mittariston valossa.

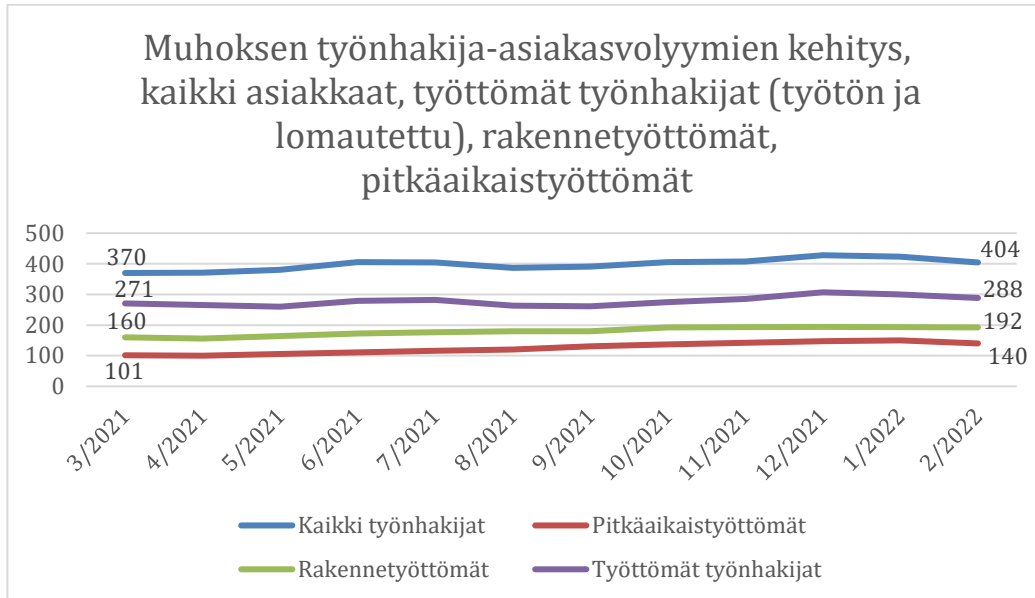
Muhoksen kunnan työllisyyspalvelut, Nuorten Ystävien Mutteri-hanke ja Nuorten Ohjaamo -palvelut nuorille käynnistivät Muhoksen kunnan kuntakokeilun palvelut maaliskuussa 2021. **Omavalmentajat, Nuorten Ystävät ry:n Mutteri -hanke, Nuorten Ohjaamo sekä monialainen verkosto sijoittuivat fyysisesti toimimaan saman katon alla työllisyys- ja opintopalvelukeskus Vinkkeliin** osoitteeseen Valtatie 9 Muhos. Vinkkelissä tarjotaan tietoa, neuvontaa ja ohjausta kaiken ikäisille työhön, koulutukseen, opintoihin, urasuunnitteluun ja yrittäjyyteen. Vinkkelin säännölliseen verkostoon kuuluvat seuraavat toimijat: sosiaali- ja terveystyö, Kelan palvelut, ammatinvalintapsykologin palvelut, oppilaanohjaajan palvelut sekä liikuntaneuvojan palvelut. Vuoden 2021 aikana Vinkkeli tavoitti maaliskuu-joulukuun aikana keskimäärin 86 henkilöä kuukaudessa. Mutteri-hankkeessa asiakkaita oli 75, Nuorten Ohjaamo -toiminnassa oli asiakkaita 66 (10/2021 saakka).

Kuntakokeilun alku toi haasteita Muhoksen kunnan työllisyyspalveluihin. Resurssina kuntakokeiluun oli 51 %:n työpanoksella omavalmentaja Muhoksen kunnasta sekä yksi TE-palvelujen asiantuntija, jonka sijoituspaikkana oli Muhos. **Omavalmentajien vaihtuvuus** TE-palveluissa sekä kunnan työllisyshoidon työntekijän eläkkeelle siirtyminen ja **resurssivaje** vaikuttivat kuntakokeilun palveluiden järjestämiseen, asiakkaiden tavoittamiseen sekä kunnan lakisääteisten työllisyshoidollisten tehtävien hoitoon. Nuorten Ohjaamo -toiminnan koordinaattori siirtyi kunnan palvelukseen omavalmentajaksi 10/2021, jolloin Nuorten Ohjaamo -toiminta päättyi Vinkkelissä.

Alkuvuodesta 2022 resurssivajeita on korjattu, ja varsinainen tuloksellinen työllisyshoito on käynnistynyt alkuvuonna 2022. Resurssina kuntakokeilun omavalmentajiin vuonna 2022 on kaksi TE-asiantuntijaa ja kaksi Muhoksen kunnan omavalmentajaa. Tehtävänkuvan jakona kunnan omavalmentajilla ovat seuraavat: yksi 70 % TE-palveluihin ja 30 % kunnan lakisääteisiin työllisyshoidon tehtäviin ja toinen 51 % TE-palveluihin ja 49 % kunnan lakisääteisiin työllisyshoidon tehtäviin. Syksyksi 2022 avataan uusi omavalmentajan virka työaikaprosenteilla 51 % kuntakokeiluun ja 49 % Muhoksen kunnalle. Lisäresurssilla pyritään ensisijaisesti muokkaamaan tehtävänkuvia siten, että työnhakija-asiakkailta on mahdollisuus asioida palvelutarpeensa mukaisen omavalmentajan kanssa.

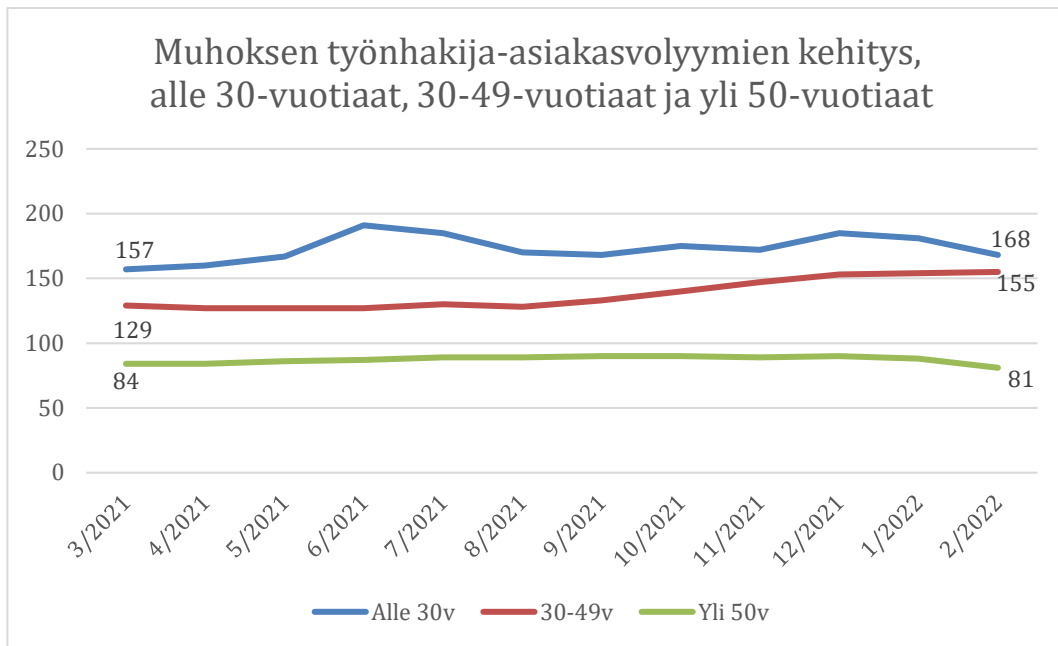
Nuorten Ystävät ry:n **valmennuspajoilla Tärpissä ja Mahiksella** on ollut vuoden 2021 aikana kuntouttavassa työtoiminnassa yhteensä 63 henkilöä. Asiakkaita valmennuspajoilla on ollut yhteensä 86 henkilöä. Osalla heistä asiakkuus on sosiaalitoimen ja pajan omilla sopimuksilla tai asiakkaat ovat olleet palveluohjauksessa. **Korona-ajan vaikutukset näkyvät asiakkaiden tilanteiden pitkittymisenä.** Pajoilla on hyödynnetty kunnan tuettuja työpaikkoja siltana kohti työelämää.

Muhoksen työnhakija-asiakasvolyymien (kuvio 56) määrä on kasvanut 34 asiakkaalla tarkastelujaksolla 3/2021–2/2022. Tilastoissa heijastunee vuoden 2021 resurssivaje työllisyyspalveluissa: pitkäaikaistyöttömyys on kasvanut 39 asiakkaalla, ja varsinaista laskua työttömien työnhakijoiden kokonaismäärässä on tullut vasta ajalla 1–2/2022.

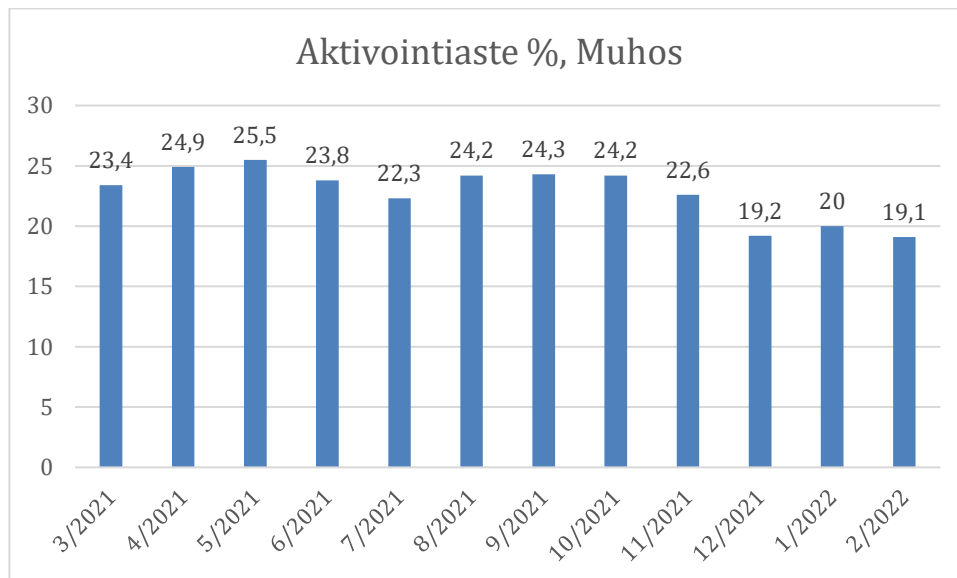
Kuvio 56. Muhoksen työnhakija-asiakasvolyymien kehitys: kaikki työnhakija-asiakkaat, työttömät työnhakijat, pitkäaikaistyöttömät, rakennetyöttömät. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

Muhoksen työnhakija-asiakasvolyymien kehityksessä ikäryhmittäin (kuvio 57) näkyy **aikajaksolla nousut työttömyys alle 30-vuotiaiden sekä 30–49 –vuotiaiden ryhmässä**. Alle 30-vuotiaiden työnhakija-asiakkaiden määrän kasvamista 6/2021 ja 11/2021 selittää varusmiespalveluksesta vapautuneiden, uusien ylioppilaiden, koulutuksen keskeyttäneiden ja ns. kausitöissä työnsä päättäneiden siirtyminen työnhakijoiksi. **Yli 50-vuotiaiden työttömien määrän kehityksessä parempaan suuntaan on tapahtunut vasta ajalla tammi-helmikuu 2022, kun työttömiä on ohjattu oikeiden palveluiden piiriin**, ja asiakkaita on ohjattu aktiivisesti työllisyys- ja opintopalvelukeskus Vinkkelin palveluihin. Yli 50-vuotiaiden ryhmässä helmikuun luvussa näkyvää laskua selittää muun muassa ohjautumiset oikeisiin palveluihin, kuten työ- ja toimintakyvyn selvittämiseen, pitkille sairauslomille, työkyvyttömyyseläkkeelle tai työllistyminen joko avoimille työmarkkinoille tai kunnan palkkatuettuihin työpaikkoihin.

Kuvio 57. Muhoksen työnhakija-asiakasvolyymien kehitys alle 30-vuotiaat, 30–49-vuotiaat ja yli 50-vuotiaat. Lähde: Työnvälitystilasto.

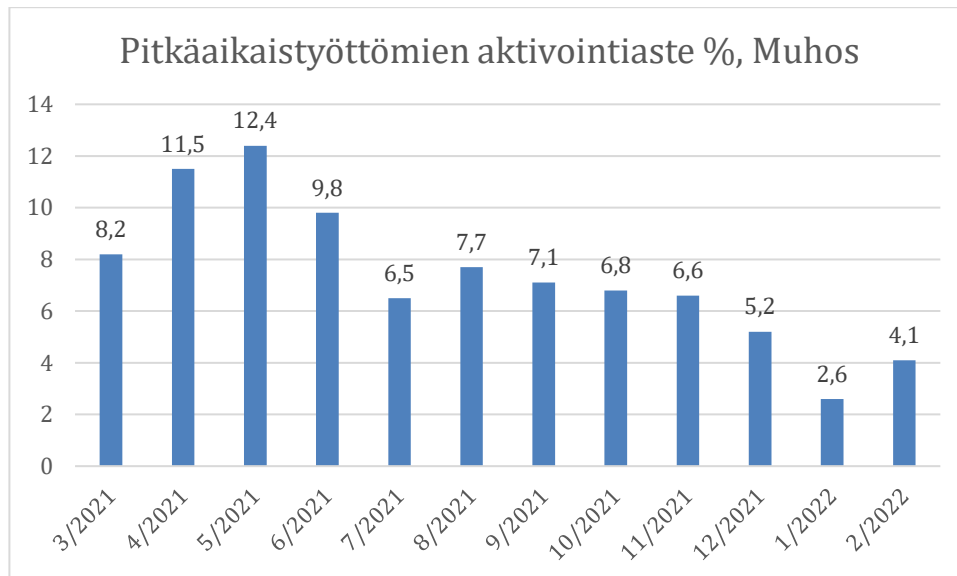
Aktivointiaste (kuvio 58) on pysynyt aikavälillä 3/2021–11/2022 kutakuinkin samana, mutta lähti laskuun joulukuussa, eikä palannut aiemmalle tasolle vielä helmikuun loppuun mennessä. Nuorten Ystävien Mutteri -hankkeen kautta tehty kunta- ja yritys yhteistyö sekä TE-palveluiden yhteistyö on edesauttanut aktivointiasteen tasaisuutta.

Kuvio 58. Aktivointiaste, Muhos. Lähde Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

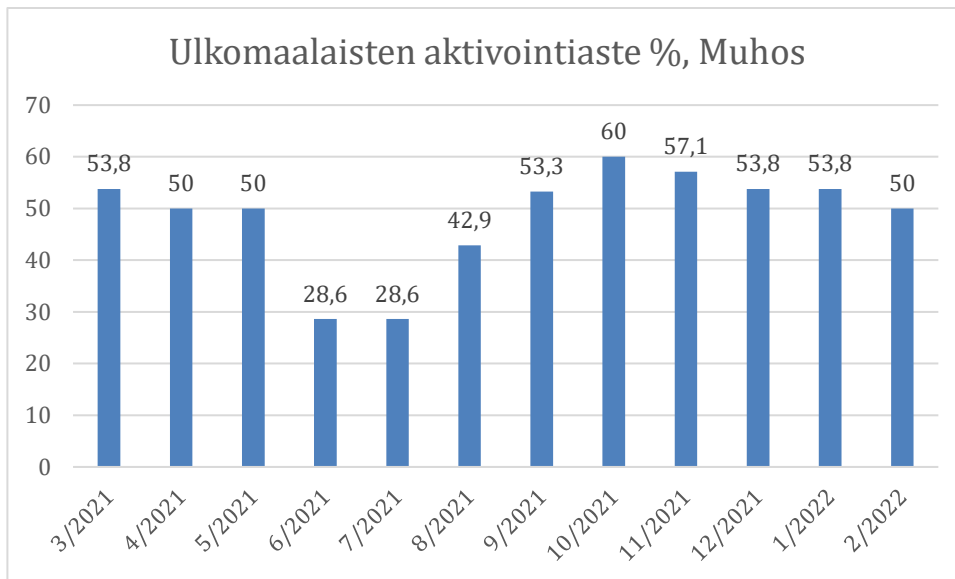
Pitkäaikaistyöttömien aktivointiaste (kuvio 59) on Muhoksella laskenut roimasti (4,1 prosenttiyksikköä) kuntakoikeilun käynnistymisen jälkeen. Osaltaan resurssivaje on vaikuttanut tähän, mutta myös

muhoslaisten pitkäaikaistyöttömien haasteet työllistymisessä näkyvät tilastossa. Pitkäaikaistyöttömillä on usein moninaisia työkykyyn vaikuttavia terveydellisiä (esimerkiksi riippuvuudet), sosiaalisia, henkisiä ja fyysisiä esteitä tai hidasteita. **Kunnan tarjoamat palvelut ovat melko hajanaisia, eikä kuntakokeilun aikana palveluiden yhtenäistämiseen ja yhteiseen suunnitteluun ole ollut resursseja.** Kunnasta johtuvaan jäsentymättömyyteen tulee muutoksia vuoden 2022 aikana.

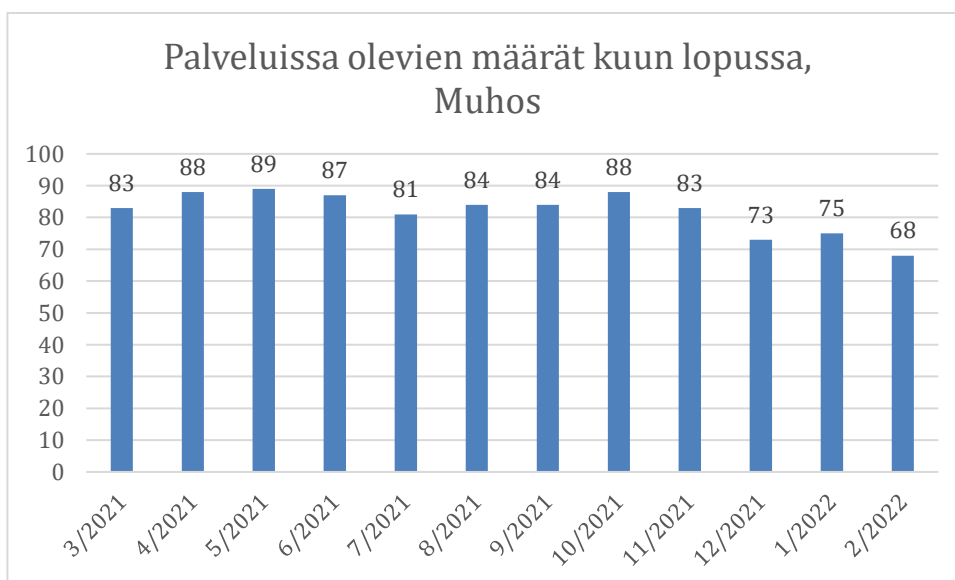
Kuvio 59. Aktivointiaste, pitkäaikaistyöttömät, Muhos. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

Ulkomaalaisten aktivointiaste (kuvio 60) on **kutakuinkin pysynyt samoissa lukemissa** kokeilun ensimmäisen vuoden aikana. Merkittävin lasku on ollut palvelujen kesälomakaudella 6–7/2022, kun sekä aktivointiasteeseen luettavat palvelut että palveluihin ohjaavat työllisyys- ja opintopalvelukeskus Vinkkelin työntekijät ovat olleet kesälomalla. Normaalisti Muhoksella erityisesti ulkomaalaistaustaiset ovat löytäneet Vinkkelin palvelut, ja he ovat saaneet hyödyttävää palvelua työelämään ja koulutukseen etenemiseen.

Kuvio 60. Aktivointiaste, ulkomaalaiset, Muhos. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

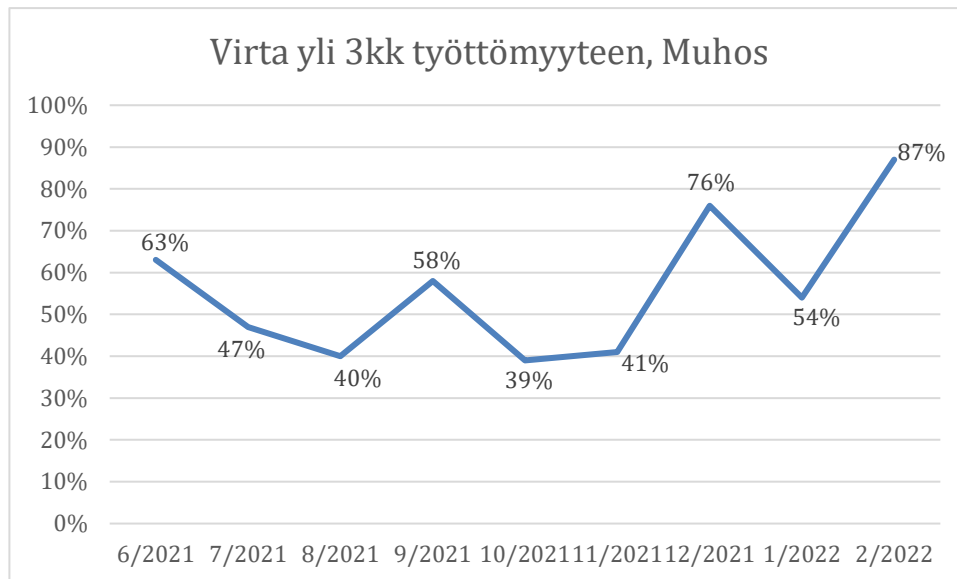
Palveluissa olevien määrät (kuvio 61) ovat pysyneet samansuuruisina 11/2021 asti. Palveluissa olevien lasku 12/2021 näkyy sopimusten päättymisenä, eikä sopimuksia ole jatkettu. Pääsyyinä palveluissa olevien tipahtamiselle ovat kolmikannassa päivitetyt aktivointisuunnitelmat, joissa on todettu asiakkaan kohdalla palvelun olevan väärä asiakkaan tilanteeseen nähden, ja on lähdetty miettimään muuta ratkaisua.

Kuvio 61. Palveluissa olevien määrät kuun lopussa, Muhos. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

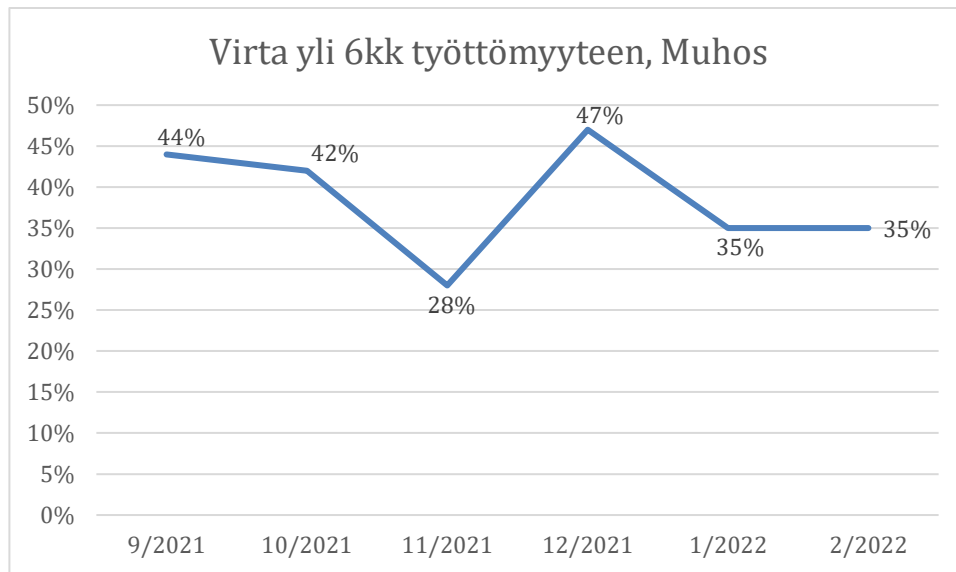
Virta yli kolmen kuukauden työttömyyteen (kuvio 62) on Muhoksella vaihteleva ja nousussa. Niiden maaliskuussa työttömäksi jääneiden osuus, jotka ovat vielä kesäkuussa työttömänä, on kohtuullisen suuri (63 %). Sen sijaan heinä-elokuussa työttömäksi jääneistä 39 % ja 41 % on vielä loka-marraskuussa työttömänä. Osaltaan syksyllä kouluista valmistuneet, koulunsa keskeyttäneet, kausityönsä ja/tai

asevelvollisuutensa päättäneet näyttäytyvät piikkeinä. Nousu voi selittyä myös opinnoista valmistuneiden ja työnantajien kohtaanto-ongelmana.

Kuvio 62. Työttömyyden virta yli 3 kuukauden työttömyyteen, Muhos. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

Virta yli kuuden kuukauden työttömyyteen vaihtelee tarkastelujaksolla 3/2021–2/2022 28–47 %:n välillä (kuvio 63). Maaliskuussa 2021 työttömäksi jääneistä on edelleen työttömänä syyskuussa 44 %. Puolestaan syyskuussa työttömäksi jääneistä on vielä joulukuussa työttömänä 47 %. Työttömyyden pitkittymistä ja kohtaanto-ongelmia on kyetty ratkomaan työnhakijan ja työnantajan välillä ohjaamalla työnhakijaa ottamaan yhteyttä suoraan työnantajaan tai tarvittaessa Mutteri-hankkeen työhönvalmentajan kanssa yhteisellä yhteydenotolla. Muhoksella elinkeinopäällikön ja Nuorten Ystävien Mutteri-hankkeen kautta tehdyt Yritysharava-kyselyt ovat olleet myös tärkeitä kohtauttamisessa ja työllistymisen tukemisessa. Yritysharavan tarkoituksena on ollut selvittää Muhoksen yritysten työvoimatarpeita.

Kuvio 63. Työttömyyden virta yli 6 kuukauden työttömyyteen, Muhos. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

Työvoiman kohtaanto ja osaamisen vahvistaminen

Muhoksella Nuorten Ystävien Mutteri-hankkeen kautta on lähdetty **kehittämään työnantajayhteistyön malleja**. Kunnan elinkeinopäällikön ja työhönvalmentajan toimesta Muhokselle aktioitiin **Yritysharava-haastattelut**, joissa haastattelijat olivat suoraan yhteydessä Muhoksen yrittäjiin. Yrittäjiä tavoitettiin haastatteluihin runsaasti, ja yrittäjien työvoima- ja osaamistarpeita saatiin selvitettyä. Raportointi, tiedonvaihto ja työhönohjaus yrityksiin tehdään yhteisen alustan kautta, joka otetaan käyttöön syksyllä 2022. Joitakin yrittäjiä on oma-aloitteisesti asioinut Vinkkelissä tiedustelemassa, löytyykö hänen yrityksensä tarpeisiin heti työvoimaa Muhoksen työttömistä työnhakijoista.

Mutteri-hankkeen kautta on hankittu työllisyys- ja opintopalvelukeskus Vinkkeliin myös **yritysneuvojan käyntejä**, jolloin ilman ajanvarausta muhoslaiset yrittäjäksi haluavat saavat ohjausta ja neuvontaa yritystoiminnan käynnistämiseksi. Myös liiketoimintasuunnitelmien laatimiselle on saatavilla apua yritysneuvojalta. Mutteri-hanke on kilpailuttanut myös työllistymistä edesauttavia **korttikoulutuksia**, jotka ajoittuivat keväälle 2022.

Kuntakokeilun aikana 3/2021–2/2022 osa muhoslaisista on löytänyt työllisyys- ja opintopalvelukeskus Vinkkelin palvelut. Tietoa on tullut kuitenkin myös, että Vinkkelin mainonta ei ole ollut koko kuntaa kattavaa. Tähän on alettu kiinnittää enemmän huomiota kevään 2022 aikana.

Työhön kuntoutumisen ja työllistyvyyden edistäminen

Muhoksen työllisyydenhoidollisissa tehtävissä **moniammatilliseen työryhmään kuuluu omavalmentajien lisäksi Mutteri-hankkeen työhönvalmentajat, sosiaalityöntekijä, työttömien terveydenhoitaja, Valmennuspaja Mahiksen ja Tärpin työhönvalmentajat, OSAO:n oppilaanohjaaja, ammatinvalintapsykologi ja toukokuuhun 2022 asti Kelan palveluneuvoja.** Terveydenhoitajan kanssa yhteistyössä on saavutettavissa myös liikuntaneuvojan palvelut – omavalmentajat eivät voi ohjata asiakasta liikuntaneuvojan vastaanotolle.

Kuntouttavaa työtoimintaa Muhoksella järjestetään ostopalveluna Nuorten Ystävät ry:ltä. Valmennuspaja Mahis keskittyy alle 29-vuotiaisiin muhoslaisiin ja **valmennuspaja Tärppi** yli 29-vuotiaisiin muhoslaisiin. Lisäksi kunnan toimialoilla on mahdollista suorittaa **työympäristössä** kuntouttavaa työtoimintaa. Työympäristöihin keskittyneen kuntouttavan työtoiminnan osallistuminen on ollut vähäistä Muhoksella, alle 10 asiakasta vuodessa.

Muhoksella Nuorten Ystävien Mutteri-hankkeen kautta on aktivoitu kerran viikossa järjestettävä matalan kynnyksen **kuntosalitoiminta**, jossa ohjaajina toimivat työhönvalmentaja ja Muhoksen kunnan liikuntaneuvoja. Asiakkaita on riittänyt jokaiselle viikolle, mutta enemmänkin mahtuisi mukaan. Nuorten Ystävien Mutteri-hanke on lisäksi suunnitellut ja toteuttanut asiakkaiden kanssa yhteisiä **liikunnallisia retkiä**. Lisäksi kunnantalon Kumma-tiloissa on järjestetty 10/2021 alkaen ostopalveluna kerran viikossa **matalan kynnyksen toimintaa**, jonka sisältö määräytyy osallistujien tarpeen mukaisesti. Pääsääntöisesti toiminta on keskittynyt luoviin- ja kädentaitoihin. Ohjaajina toiminnassa on toiminut alussa psykofyysinen fysioterapeutti, myöhemmin toimintaterapeutti ja Mutteri –hankkeen työhönvalmentaja.

Osatyökykyisille on omavalmentajan toimesta pyritty aktivoimaan tarvittavia työllistymistä edistäviä palveluita sekä jalkautuvaa kenttätyötä työhönvalmentajien toimesta. Työhönvalmentajat ovat olleet mukana esimerkiksi työnhakijan tarvitsemisissä tutkimuksissa.

TYP-toiminta Muhoksella on ollut heikoilla kantimilla resurssivajeen vuoksi ensimmäisenä kokeiluvuonna 2021–2022. Vasta keväällä 2022 resurssivajeeseen tulleen helpotuksen myötä sosiaalityöntekijän työparina TYP-asiakkuuksissa toimii kaksi Muhoksen kunnan palkkalistalla olevaa omavalmentajaa. Aiemmin Muhoksen TYP-asiakkuuksia hoidettiin etäyhteyksin sosiaalityöntekijän, asiakkaan ja TE-toimiston TYP-työntekijän toimesta.

Työ- ja toimintakyvyn arviointimenetelmä **Kykyviisaria** on alettu hyödyntämään aktiivisesti asiakastyössä vasta loppukevästä 2022, kun tuetun työllistymisen ja monialaisen yhteispalvelun asiakkaiden palveluihin on saatu riittävästi osaamista Kykyviisarin hyödyntämiseksi. Muhoksella pääsääntöisesti TYP-asiakkailla on käytössä kartoitusjaksolle Kykyviisari. Aiemmin Kykyviisaria työssään ovat hyödyntäneet Nuorten Ystävien

Mutteri-hankkeen työhönvalmentajat sekä valmennuspajojen henkilökunta. Työkykypassi on puolestaan käytössä Muhoksen OSAO:lla oppilaille.

Tehostettu asiakasohjaus ja palveluekosysteemin yhteistyön vahvistaminen

Muhoksen työllisyys- ja opintopalvelukeskus Vinkkelissä otettiin 3/2021 alkaen käyttöön toimintamallin kehittäminen, jossa muhoslaisilla on mahdollista **saada kohdennettua palvelua yhden katon alta**. Vinkkeliä ovat vuoden 2021 aikana pyörittäneet pääsääntöisesti Nuorten Ystävien Mutteri-hankkeen kolme työhönvalmentajaa sekä asiakasrajapinnan työpanoksellaan Nuorten Ystävien projektipäällikkö.

Toimintamallilla **vahvistettiin sote-palveluihin matalan kynnyksen pääsymahdollisuuksia** sekä kunnasta puuttuvaa henkilökohtaista **Kela-asiointia**. Sote-palveluista Vinkkelissä on ollut tavattavissa sosiaalityöntekijä tai sosiaaliohjaaja, terveydenhoitaja ja liikuntaneuvoja.

Nuorten Ystävien **työhönvalmentajat ovat opastaneet muhoslaisia asiakkaita viranomaisasioinneissa**. Lisäksi työhönvalmentajien työpanos on kohdentunut suoraan asiakastyöhön, jossa yhteys on otettu viranomaisiin ja virastoihin yhdessä puhelimitse tai verkkovideopuheluiden välityksellä. Työhönvalmentajat ovat kehittäneet myös **jalkautumista asiakkaan konkreettisessa palveluprosessissa mukana olemisessa**; työhönvalmentajan kanssa on selvitetty kunnan toimialalta ja yksityisyrittäjästä sopivaa työkokeilupaiikkaa, osallistuttu asiakkaan kanssa työkokeilun haastattelutilaisuuksiin ja sopimusten tekemisiin sekä täytetty palkkatukihakemukset kunnan toimialoille. Työnhakijoiden **työnhakutaitoja on edistetty** tarjoamalla työhönvalmentajan apua käytännön työnhaussa (CV:n päivitys, avoin hakukirje, työ-/koulutuspaikkojen kartoitus ja etsintä).

Valmennuspajat Mahis (alle 29-vuotiaat) ja Tärppi (yli 29-vuotiaat) ovat olleet merkittävässä roolissa työnhakijoiden palveluprosessien tarpeiden kartoittamisessa. Valmennuspajoilla on kiinnitetty huomioita **yksilöllisen tilanteen arvioimiseen ja huomaamiseen sekä elämäntilanteen kartoittamiseen**. Valmennuspajojen palveluissa voi asioida pajan ja asiakkaan välisellä sopimuksella silloin, kun asiakkaalla ei ole tarvetta sosiaalipalveluiden päätökselle. Valmennuspajalla työnkuvaan on kuulunut tarvittaessa **jalkautuminen asiakkaan tarvitsemiin palveluihin**. Valmennuspajojen henkilökunnan osalta huomautusta on tullut työtteen muuttumisesta ennaltaehkäisevästä enemmän kuntoutuksen suuntaan, ja tähän toivotaan parannusta kuntakokeilun myötä.

Tiedolla johtamisen kehittäminen ja tiedolla johdetut asiakasprosessit

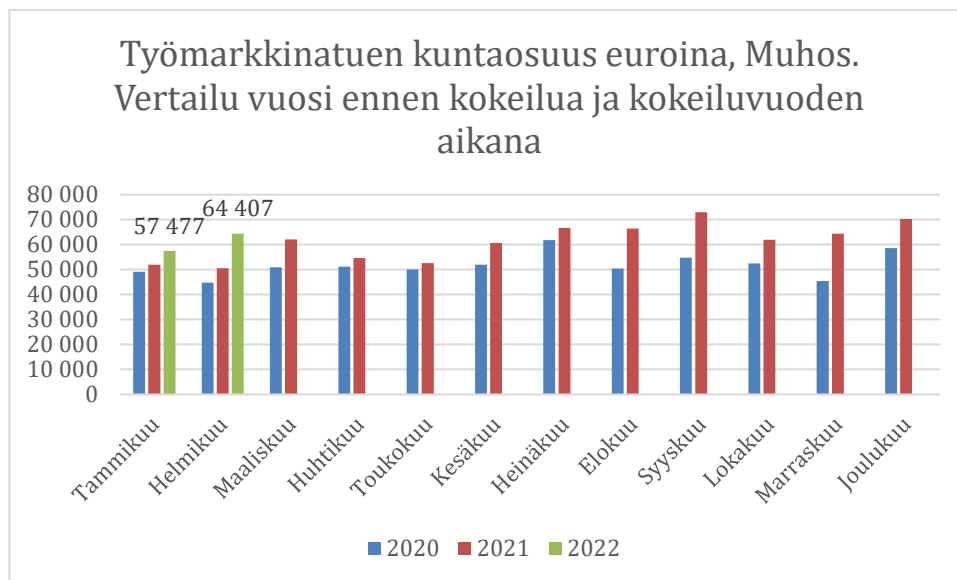
Tiedolla johtaminen kuntakokeilun ensimmäisenä toimintavuotena on ollut **puutteellista resurssivajeen vuoksi**. Nuorten Ystävien Mutteri-hankkeen avulla on saatu kartoitettua työnhakijoiden osaamista, selvitetty työ- ja toimintakykyä ja asetettu työnhakijoille realistisia tavoitteita. **Resurssivajeen helpotettua**

omavalmentajilla on ollut kattavasti tietoa työnhakijoiden tarpeista myös henkilökohtaisella tasolla. Varsinaista asiakaspalautetta ei ole hankkeen asiakkailta kerätty asiakkailta henkilökohtaisesti kirjeitse tai sähköisesti. Työllisyys- ja opintopalvelukeskus **Vinkkelissä on käytössä sähköinen asiakaspalautelaite**. Muhosella omaa kuntakokeilun kautta lähetettyä varsinaista asiakastytyväisyyskyselyä ei ole tehty, mutta mahdolliset kyselyt varmasti tulevat olemaan hyvä itsearviointityökalu omavalmentajille.

Työmarkkinatuen kuntaosuuden vähenemien

Muhoksella työmarkkinatuen kuntaosuus oli vuonna 2020 yhteensä noin 621 000 euroa (keskimäärin 51 800 euroa /kuukaudessa) ja vuonna 2021 yhteensä noin 735 000 euroa (keskimäärin 61 300 euroa kuukaudessa). Kuntaosuudessa ovat mukana kaikkien osuuden piirissä olevien henkilöiden maksut olivatpa he kuntakokeilun tai TE-toimiston asiakkaita.

Kuntakokeilun aikana työmarkkinatuen kuntaosuudet ovat vaihdelleet (kuvio 64). Kuntaosuuden maksuissa vuoden 2022 tammi-helmikuussa tapahtui vähentymistä aiempiin kuukausiin nähden, mutta nousua aiempien vuosien 2020 ja 2021 vastaavaan ajankohtaan nähden. Merkittävä osuuksien nousu johtuu erityisesti kuntouttavan työtoiminnan palvelussa olleiden vähentymisestä, koska palvelu ei ole ollutkaan työnhakijoille oikea-aikaista. Tavoitteena on vuoden 2022 aikana saada Muhoksen työmarkkinatuen maksuosuudet laskusuuntaisiksi ohjaamalla työnhakijat oikeisiin ja oikea-aikaisiin palveluihin, jotta kuntoutuminen ja työelämään suuntautuminen on tosiasiallisesti mahdollista.

Kuvio 64. Työmarkkinatuen kuntaosuuden kehitys ennen kokeiluvuotta ja kokeiluvuonna, Muhos. Lähde: Kela. Työttömyysturvan käsittelyjärjestelmästä muodostetut aineistot (kokonaisaineisto).

Kehittämisen tarpeita

Muhoksella on ollut vuosia samankaltainen toimintatapa työllisyydenhoidossa. **Mahdollisuus osallistua kuntakokeiluun on asettanut Muhoksella suuria tavoitteita ja kehittämistarpeita yhteneväisten palveluiden rakentamiseksi.** Kuntakokeilun aikana on havaittu seuraavia kehittämiskohteita:

- **Kunnan toimialojen välinen yhteistyö työllisyydenhoidossa.** Muhoksella on tällä hetkellä säännölliset tapaamiset teknisen puolen kanssa, johon on ohjattu runsaasti tukityöllistettyjä.
- **Opinnollistamisen vahvistaminen** (kuntouttava työtoiminta, palkkatukityöllistäminen kunnassa, työkokeilut). Yhteistyössä valmennuspajat ja Muhoksen alueen oppilaitokset.
- **Oppilaitosyhteistyön kehittäminen** Muhoksen ammatillista koulutusta vailla olevien, työttömien ja alanvaihtajien tarpeisiin. Erityisesti opinnollistamisen, koulutuskokeiluiden ja alueen työnantajien tarpeiden esille tuominen oppilaitoksiin.
- **Etsivän nuorisotyöntekijän kontaktointi** (tavoittamattomat nuoret). Tällä hetkellä etsivä nuoristyö on tehnyt irrallisempaa työtä Muhoksella, eikä varsinaista yhteistyötä työllisyydenhoidon kanssa ole vielä ollut.

Kehittämisen tarpeisiin vastataan muun muassa jäsentämällä uudelleen yhden kunnan omavalmentajan työnkuvaa lisäämällä siihen koordinaatiotehtäviä.

10. Oulu

Oululaisia kuntakokeilun asiakkaita palvelee BusinessOulun Työllisyyspalvelut ja Elinkeinopalvelut. Työllisyyspalvelut organisoitiin kuntakokeilun alussa neljäksi palveluyksiköksi: Alkuvaiheen palvelut, Osaaminen ja rekrytointi, Työhön poluttavat palvelut sekä Tuet ja maksatus. Yksiköissä on tiimejä, joihin asiakkaat ohjautuvat sen mukaan, millaista tukea he tarvitsevat työllistymisessään.

Kokeilun ensimmäisenä vuonna kehityskokonaisuuksia ovat olleet muun muassa syvennetty palvelutarpeenarvio asiakkuuden alkuvaiheessa, asiakkaan kasvokkain kohtaaminen ja kokonaisvaltaisen tilanteen huomiointi, moniammatillisuus tarvittaessa jo työnhaun alussa, laaja palveluneuvonta (BusinessAseman toiminta ja eri palvelukanavat), työmarkkinoiden tarpeisiin vastaaminen, yritys- ja oppilaitosyhteistyö (Pesti-yksikkö, Isku-tiimi), digitaalinen työkalu osaamisen tunnistamisen ja kohtauttamisen tueksi sekä työ- ja toimintakyvyn arvioimiseksi (Hakosalo-järjestelmä), rekrytointitilaisuudet ja -tapahtumat, työllistymistä edistävä monialainen työkykykonsultaatio, Palveluintegraatio osatyökykyisille -hanke PALO sekä yhteistyö Kelan kanssa vaikeimmin työllistyvien asiakasprosesseissa.

Kuntakokeilun talous ja henkilöstö

Kuntakokeiluun siirtyi kuntien työnjohdon alle henkilöstöresursseja sekä päätösoikeus työllisyysmäärärahojen käyttöön kokeilujen asiakasvolyyymien mukaisesti. Työ- ja elinkeinoministeriö edellytti kokeiluun lähdetessä, että myös kunnat tuovat kokeiluun omia panoksia palvelutason nostamiseksi ja palveluiden kehittämiseksi. Kuntien oman resursoinnin viitearvona ministeriö käyttää vuositasolla vähintään 15 %:n tasoa vuoden 2018 työmarkkinatukimenoista käsittäen kokeiluun kohdentuvan henkilötyöpanoksen, kehittämispanoksen sekä muut kuin lakisääteiset palvelut kokeilun asiakkaille.

Kokeiluun mukaan lähteneiden Oulun seudun kuntien yhteenlasketut työmarkkinatuen kuntaosuudet vuonna 2018 olivat yhteensä 24,6 miljoonaa euroa, josta 15 %:n osuus oli yhteensä 3,7 miljoonaa euroa. Tästä Oulun osuus oli 3,4 miljoonaa euroa.

Talouden raportointikausi on aina kalenterivuosi, joten kokeilun ensimmäisen vuoden raportointi talouden kannalta on hieman hankalaa, koska kokeilu käynnistyi kesken kalenterivuoden. Voidaan kuitenkin sanoa, että Oulun kaupungin oma taloudellinen panostus kuntakokeiluun on merkittävää henkilöstömäärällä ja kustannuksilla mitattuna. BusinessOulun Työllisyyspalveluissa työskenteli ennen kokeilua 67 henkilöä, ja kokeilun alkaessa rekrytoitiin 20 uutta henkilöä lisää. Heistä teki asiakaspalvelutyötä noin 60 henkilöä. Kunnan työntekijöiden lisäksi kuntakokeilutyötä tekevät TE-toimistosta siirretyt työntekijät. Vuonna 2021

Oulun seudun kuntakokeiluun siirrettiin TE-toimistosta työntekijöitä 74. Siirtyvien määrää lisättiin kokeilun aikana siten, että keväällä 2022 heitä oli 103.

Oulun kaupunki panosti taloudellisesti työllisyyskokeiluun ensimmäisenä toimintavuonna (3/2021–2/2022) yli 13 000 000 euroa. Summassa on mukana myös palveluita, joita kaupunki toteutti jo ennen kokeilua, mutta jotka se yhdisti osaksi kokeilua kokeilun aikana. Ajanjaksolla Oulussa maksettiin työllistymistä edistäviä avustuksia (kuntalisät yhdistyksille ja yrityksille, kaupunkitutkityöllistämisen kulut, tutor-avustukset sekä nuorten kesäsetelit ja kesätyöt) noin 6 000 000 euroa. Henkilöstökustannukset olivat noin 4 700 000 euroa. Kokonaiskustannusten lisäksi kaikkien Työllisyyspalvelujen hankkeiden nettokustannukset olivat vuonna 2021 yhteensä hieman yli miljoona euroa.

On kuitenkin huomioitava, että kokeilukuntien taloudellinen panostus kokeiluun alkoi jo ennen kokeilun käynnistymistä lisäbudjetoimalla. Lisäbudjetin tarpeeseen johtivat muun muassa kokeilun aloituksen ajankohdan siirtyminen useamman kerran ja varautuminen tilojen riittävyyteen ja henkilöstön palkkaamiseen ajoissa ennen kokeilua. Kuluja lisäpanostuksena kokeiluun syntyi ajalla 3/2020–2/2021 yhteensä noin 400 000 euroa.

Kunnat ovat tuoneet kokeiluun merkittäviä taloudellisia panostuksia lakisääteisten työllisyysneuvonnan tehtäviensä lisäksi, mutta laki ei edellytä tämän rahoituksen käyttöä valtiolta siirtyneiden tehtävien hoitamiseen, vaan ajatus on koordinoita lisäarvoa tuottaen yhteen te-palveluja ja kuntien yleisen toimialan mukaisia työllisyyspalveluja. Tähän on sitouduttu vuonna 2019 kuntakokeiluhakemuksessa. Mikäli kunnat joutuvat käyttämään lisäpanostukseksi ajateltuja resursseja valtion kunnille siirtämiin tehtäviin, kokeilun lähtökohtana ollut koordinaation ja tehtävien yhteen liittämisen lisäarvo jää vaatimattomaksi.

Hankkeet ja kehittämissalkut kokeilun toiminnassa

Osana kuntakokeilun toimintaa ovat eri hankkeet ja kehittämissalkut. Työllistymistä edistävät kehittämissalkut toteutetaan osana **Työllä hyvinvointia -kehittämissalkku**a, jonka tavoitteiksi on asetettu: 1) Uudet työpaikat, 2) Elinvoimainen asenne (painopisteenä mm. nuorisotyöttömyyden vähentäminen) ja 3) Työn ja tekijän kohtaaminen (painopisteenä mm. pitkäaikaistyöttömyyden vähentäminen ja osaamisen kehittäminen). Kaikkien Työllisyyspalvelujen hankkeiden nettokustannukset olivat vuonna 2021 yhteensä hieman yli miljoona euroa.

Työllä hyvinvointia -kehittämissalkku on **yksi kaupunkistrategian toimenpide- ja toteuttamisohjelmista johdetuista kehittämissalkuista**, jonka toiminnan päämääränä on saavuttaa työllä hyvinvointia ja työllistämistä elinvoimaa. Kehittämissalkun painopisteitä ohjaavat myös elinkeinopoliittinen toimenpideohjelma sekä työllisyyden ekosysteemin strategiset painopisteet.

Keskeinen projekteihin sisältynyt näkökulma on myös työllisyyden kuntakokeilu ja siihen liittyvät tavoitteet ja yhteistyö. Työllisyyden kuntakokeilussa tavoitteena on nykyistä tehokkaammin edistää työttömien työnhakijoiden työllistymistä ja koulutukseen ohjautumista sekä tuoda uusia ratkaisuja osaavan työvoiman saatavuuteen.

Työllisyysprojekteilla tavoitellaan kaupungin elinvoimaisuuden ja sosiaalisen tasapainon ylläpitämistä. Näihin erilaisiin painopisteisiin on osaltaan pyritty vastaamaan myös projektitoiminnan kautta tapahtuvalla työllistämällä sekä uusilla projekteissa kehitettävillä toimintamalleilla.

Työllä hyvinvointia kehittämissalkussa oli **maaliskuun 2021 ja helmikuun 2022 välisenä aikana käynnissä yhteensä 26 projektia.** Oulun kaupungin eri palvelualueiden toteuttamia projekteja oli yhteensä yhdeksän: Työllisyyspalveluilla viisi, työllisyys- ja hyvinvointipalveluiden yhteistyöprojekteja yksi, sivistys- ja kulttuuripalveluilla kaksi ja konsernihallinnolla yksi projekti. Eri yhteistyökumppaneiden toteuttamia rahoitusprojekteja oli yhteensä 17. Kaikista rahoitusprojekteista kahdeksan toteutettiin työllisyysmäärärahalta. Kaupunginhallituksen kehittämissalkkujen määrärahalta oli käynnissä yksitoista projektia, joista yhteistyö- ja rahoitusprojekteja oli yhdeksän ja kaupungin toteuttamia projekteja yksi. Rahoitusprojekteja ovat toteuttaneet pääsääntöisesti oululaiset yleishyödylliset yhdistykset, säätiöt sekä alueen oppilaitokset.

Kehittämissalkun projektien lisäksi Työllisyyspalveluissa on **tehty yhteistyötä monien muiden alueella toimivien projektien kanssa.** On osallistuttu useiden eri projektien suunnitteluun sekä ohjausryhmätyöskentelyyn. Lisäksi projekteista on viestitty eteenpäin eri tahoille ja erityisesti asiakkaille, sekä asiakkaita on ohjattu projektien tuottamien palveluiden pariin.

Hankkeet tukevat toiminnallaan kokeilun tavoitteiden työvoiman kohtaanto ja osaamisen vahvistaminen, työhön kuntoutuminen ja työllistyvyyden edistäminen sekä tehostettu asiakasohjaus ja palveluekosysteeminen kehittyminen toteutumista. Ajalla 3/2021–2/2022 työllä hyvinvointia - kehittämissalkussa toteutettiin seuraavia hankkeita:

BusinessOulun Työllisyyspalveluiden toteuttamista projekteista jatkui **Oulun kaupunkiseudun työllisyyskokeilun tukihanke**, jossa tavoitteena on tukea Oulun seudun kuntakokeiluun liittyvää muutosprosessia varmistamalla, että kokeiluorganisaation johto ja sitä toteuttava henkilöstö saavat ajantasaista tietoa sekä uusia välineitä asiakaspalvelutyön toteuttamiseksi ja kehittämiseksi kokeilun tavoitteiden suuntaisesti.

6Aika **Osaamo -projektissa** tavoitteena on kehittää uusia palveluja ja ratkaisuja, jotka tehostavat työllistymistä ja koulutukseen ohjautumista. Toisena päätavoitteena on helpottaa uusilla ratkaisuilla työnantajien rekrytointitarpeita ja osaavan työvoiman saatavuutta. **EtäAsema**-projektissa tavoitteena on

yksilöiden ja yhteisöjen sekä välillisesti myös alueen yritysten digitaalisen oppimisen tukeminen muuttuvissa yhteiskunnallisissa tilanteissa. **Kohtaantoa Valmennuksella** -projektissa tavoitteena oli erityisesti työn ja työvoiman kohtaannon edistäminen. Tavoitteen saavuttamiseksi projektissa kehitettiin ja hankittiin erilaisia valmennuksia työnhakijoille. Valmennuksia toteutettiin asiakaslähtöisesti luomalla valmennuksista mahdollisimman kestäviä polkuja kohti työmarkkinoita.

TyöAsema -projektin tavoitteena oli parantaa osallistujien digitalisaatioon ja ICT-alaan liittyvä taitoja, innostaa osallistujia hakeutumaan alan opintoihin sekä tehdä tunnetuksi Ouluun avattua BusinessAsemaa. Projektissa käynnistettiin ryhmiä, joissa osallistujat pääsivät kehittämään ohjelmoinnin taitojaan ja tutustumaan ohjelmistosuunnittelijan työhön käytännössä. Projektissa järjestettiin myös ohjelmoinnin valmennusohjelmia, sekä työpajoja BusinessAsemalla sijaitsevassa Fablabissa.

Työllisyys- ja hyvinvointipalveluiden yhteistyöprojekti, **Palveluintegraatiomalli osatyökykyisille (Palo)** -projekti on osa valtakunnallista työkykyohjelmaa. Palo-projektin tavoitteena on saavuttaa monialainen ja integroitu palvelumalli, jossa osatyökykyisten työttömien työkyvyn tuen tarve tunnistetaan, ja jossa palvelut sekä palvelupolut toimivat asiakaslähtöisesti. Sivistys- ja kulttuuripalveluissa jatkui **Maahanmuuttajien osaamiskeskus –projekti**. Projektissa kehitetään keskitetty verkostomaisesti ja moniammatillisesti toimiva osaamisen kehittämisen ja työllistämisen palveluiden malli kaikille oululaisille vieraskielisille. Sivistys- ja kulttuuripalveluiden toteuttamassa **Luovuus +** -projektissa tähdättiin nuorten ja muiden heikossa työmarkkina-asetuksessa olevien työllistymisen edistämiseen sekä luovien alojen toimintakentän vahvistamiseen Oulun alueella uusia työllistymiskeinoja kehittäen. Konsernihallinnossa alkoi **Hankinnoilla työllistämisen vauhditus Oulussa** -projekti. Projekti on osa kansallista hankinnoilla työllistämisen vauhditusohjelmaa, joka tähtää siihen, että julkisilla hankinnoilla tuettaisiin entistä paremmin työllistymistä. Projektin tavoitteena on hankinnoilla työllistämisen toimintamallin jalkauttaminen ja vakiinnuttaminen sekä Oulun kaupungin toimijoiden osaamisen tason nosto hankinnoilla työllistämässä.

Rahoitusprojekteista Yritetään yhdessä ry toteutti kolmea projektia. **Ekologisia, Sosiaalisia ja Inhimillisiä toimintamalleja etsimässä** -projektissa pyritään laajentamaan aikaisemmin kehitettyjä toimintamuotoja kiertotalouteen ja pitkäaikaistyöttömien työllistämiseen liittyen, sekä laajentamaan ja löytämään uusia työllistämisen muotoja yhteistyössä kansainvälisten kumppanien kanssa. **Luonto työllistää** -projektin tarkoituksena on kehittää ympäristöarvot huomioonottavaa matkailua yhdessä pienten yritysten ja Oulun kaupungin kanssa. Projektin avulla nuoret syrjäytymisvaarassa olevat sekä pitkäaikaistyöttömät saavat mahdollisesti ensikosketuksensa matkailusektorin toihin. **TYÖ-VOIMAKSI** -projektin taustalla on työvoiman kohtaantohaasteet mm. rakennusalalla, kiinteistöhoitoalalla, ravintola-alalla ja digiviestinnän alalla. Hankkeen tavoitteena on auttaa pitkäaikaistyöttömiä työllistymään, sekä synnyttää yritysverkosto edelleen sijoituksiin ja madaltaa yritysten kynnystä rekrytoida pitkäaikaistyöttömiä. Oulun Diakonissalaitoksen säätiön

Merke - merkityksellinen elämä -projektissa päätavoitteena on vahvistaa syrjäytyneiden ja syrjäytymisvaarassa olevien ihmisten sosiaalista kuntoutumista, terveyttä ja toimintakykyä luoden edellytyksiä jatkopoluille.

Nuorten ystävät ry:n **Täsmävalmennuksella töihin – Adapteri** -projektissa kohderyhmänä on kaikki työikäiset pitkään työttömänä olleet henkilöt. Projektissa vastataan alueelliseen kohtaanto-ongelmaan tukemalla työnantajia ja työnhakijoita yhteisesti räätälöidyn täsmävalmennuksen avulla. **Generation Work** -projekti on Phoenix ry:n ja Startup Refugees verkoston toteuttama maahanmuuttajaopiskelijoille suunnattu projekti, jossa tavoitteena on kehittää tehokkaat tukitoimet maahanmuuttajanuorten työllistämiseksi opintojen ohella tehtäviin työtehtäviin sekä kesä-, keikka- ja sesonkitöihin. Pohjois-Pohjanmaan liikunta ry:n **Työtä hyvässä seurassa** -projektissa tavoitteena on edistää erityisesti nuorten ja yli 54-vuotiaiden työttömien, pitkäaikaistyöttömien sekä osatyökykyisten työllistymismahdollisuuksia liikunta- ja urheiluseuroissa sekä muissa liikuntaa edistävissä yhdistyksissä.

Lasten ja Nuorten säätiö hallinnoi **Tulevaisuussafari** -projektia, jonka toimintaa Oulussa toteuttaa Kulttuuriosuuskunta Ilme. Projektissa työelämän ulkopuolella olevien nuorten työ- ja toimintakykyä vahvistetaan tulevaisuudentutkimuksen ja soveltavan teatterin keinoin. Tervarit juniorit ry:n **Eteenpäin Oulussa** -projektin tavoitteena on aktivoida alueen työnhakijoita ja työelämän ulkopuolella olevia henkilöitä aktiiviseen työnhakuun tai opiskelemaan hakeutumiseen. Oulun Diakonissalaitoksen säätiön **Varmastartti** -projektissa oli tavoitteena kehittää matalan kynnyksen toimintamalli haastavassa elämäntilanteessa olevien nuorten koulutukseen pääsyn helpottamiseksi ja nopeuttamiseksi. Rahoitusprojekteista Oulun yliopiston ja Oulun ammattikorkeakoulun yhteisen **Pathways to Business** -projektin päätavoitteena on kehittää uusi toimintamalli vastamaan korkeakoulutettujen työttömien työnhakijoiden ja valmistumassa olevien korkeakouluopiskelijoiden varhaisten yrittäjyysvalmiuksien kehittämisen ja tukitarpeeseen.

Prikka kiertoon - työllisyyden, osallisuuden ja kiertotalouden kehittämishankkeessa tarjotaan erilaisia sosiaalisen työllistämisen mahdollisuuksia työelämän ulkopuolella, haasteellisessa työmarkkina-asemassa oleville oululaisille. Tavoitteena on työllistymiseen liittyvän kohtaannon parantaminen ja alueen elinvoimaisuuden edistäminen hävikkiruuan jakamiseen keskittyvän logistiikkakeskuksen ja sen yhteyteen rakentuvien työllisyyttä ja kiertotaloutta tukevien toimintojen avulla. Projektin päätoteuttajana on Helsingin Diakonissalaitoksen säätiö, ja osatoteuttajia ovat Oulun kaupunki, Oulun Diakonissalaitoksen säätiö, Oulun evankelisluterilainen seurakuntayhtymä, DIAK ammattikorkeakoulu Oy. Lintulammen asukas yhdistyksellä on menossa kaksi rahoitusprojektiä. **Lähellä sinua** -projektissa tarjotaan ammatilliseen tutkintoon johtava koulutus oppisopimuksella sellaiselle alalle (lähihoitaja, lähiavustaja), jossa työllistymisnäkymät ovat erinomaiset. Tähän projektiin linkittyvässä **Lähiavustajakoulutus** -projektissa tavoitteena on kehittää

projektiin osallistuvien osaamista niin, että he osallistumisen jälkeen työllistyvät avoimille työmarkkinoille, tai halutessaan hakeutuvat myöhemmin jatkokoulutukseen.

Pohjois-Suomen omatoimisen työllistymisen tuki PSOTTY ry:n **Momentum**-projektissa keskeisenä tavoitteena on pohjoissuomalaisten korkeakoulutettujen työnhakijoiden työnhakuosaamisen sekä työelämätaitojen monipuolinen kehittäminen. Tavoitteena on myös työnhakijoiden aktivoiminen, verkostoitumisen ja mahdollisten alanvaihtojen tukeminen sekä syrjäytymisen ehkäiseminen. **Uusia polkuja työhön ja elämään** -projektissa vahvistetaan erityistä tukea tarvitsevien lasten vanhempien työkykyä työhön valmennuksen kehittämisen sekä muiden työllistymistä tukevien toimenpiteiden avulla. Projektia toteuttaa Oulun seudun omaishoitajat ry. Oulun Diakonnissalaitoksen säätiön toteuttaman **SoteStartti - tuetusti sote-alalle** – projektin taustalla on sote-alan kasvava työvoimapula, joka näkyy rekrytointihaasteena myös Oulun alueella. Tavoitteena on lisätä kohderyhmän arjen- ja elämänhallintaa, sosiaalista kuntoutumista, osallisuutta, yhdenvertaisuutta sekä työ- ja toimintakykyä, sekä mahdollisuuksien mukaan rakentaa henkilökohtaista urapolkua eteenpäin.

Asiakkaiden tieto- ja neuvontapalvelut

Kuntakokeilun asiakkaita on palveltu useita eri palvelutapoja- ja kanavia käyttäen. Oulussa tapahtuvassa tieto- ja neuvontapalvelussa asiakas on voinut käydä paikan päällä BusinessAsemalla, soittaa palvelunumeroon, ottaa yhteyttä työnhakijan oma asiointi -palvelun kautta tai olla suoraan yhteydessä henkilökohtaiseen asiakastyöntekijäänsä (omavalmentajat, ohjaajat). Lisäksi Oulun kaupungin verkkosivuilla olevaa OuluBottia on opetettu vastaamaan työnhakua ja yrittäjyyttä koskeviin kysymyksiin. Työnhakija-asiakkailta on ollut käytettävissä myös TE-palvelujen valtakunnallinen asiakaspalvelupuhelin.

BusinessAsema

Oulun kaupungin sekä yritys- että työnhakija-asiakkaiden kasvokkaisena palvelupaikkana toimii BusinessAsema. **BusinessAsema oli toiminnassa koko ensimmäisen kokeiluvuoden haastavasta koronatilanteesta huolimatta.** Asemalla asiakkaita palvelivat BusinessOulun elinkeino- ja työllisyyspalvelut, TE-palvelujen yrityspalvelut, OSAO Ovi, Yrityskylä Yläkoulu, 4H Business Lab, Oulun Seudun Uusyrittäjäkeskus sekä kahvila-ravintola Antell Asema. Lisäksi Kela ja talousneuvonta tuottavat palvelua säännöllisesti sekä työnhakija- että yrittäjäasiakkaille. Uutena palveluna aloitettiin marraskuussa 2021 Yrityskummien viikoittainen läsnäolo Asemalla.

BusinessAseman säännöllisesti toistuvia tapahtumia olivat muun muassa rekrytointitapahtuma JobCorner ja kansainvälisille oululaisille suunnattu verkostoitumistilaisuus Pure Networking. **Asemalla järjestetyt valmennukset ovat keskittyneet työnhakuun sekä myyntiin ja markkinointiin.**

Työllisyys- ja elinkeinoasioissa asiakaspalvelu tapahtuu **palveluneuvonnassa**. Palveluneuvonnassa paikan päällä asioi kokeilun ensimmäisenä vuonna yhteensä lähes **2350 asiakasta**. Lisäksi asiakkaita palveltiin puhelimitse ja chatissa. Suuri osa asiakkaiden asioista koski työllisyysasioita, kuten työttömyysturvaneuvontaa, yleistä ohjausta, työnhaussa avustamista ja asiakirjojen vastaanottamista. Asiakkaita palveltiin myös **Oulun kaupungin Oulu10-palveluissa**. Siellä vastattuja tai eteenpäin ohjattuja puheluita asiakkaan valitsemassa aihekategoriassa ”työllisyyspalvelut” oli ensimmäisenä toimintavuonna lähes **2300 kappaletta**.

OuluBotti

Kuntakokeilun ensimmäisen toimintavuoden aikana kehitettiin Oulun kaupungin OuluBottia vastaamaan työttömyyteen, työllistymiseen, kuntakokeiluun ja elinkeinopalveluihin liittyviin kysymyksiin. **OuluBot toimii Oulun kaupungin ja BusinessOulun verkkosivuilla**. Kuntakokeilun ensimmäisenä vuonna BusinessOulun verkkosivuilta aloitettiin **noin 550 keskustelua** OuluBotin kanssa. Toiminto käynnistyi huhtikuun alussa 2021.

Asiakasmäärien kehitys

Kuntakokeilun asiakasmäärien kehitystä seurataan Työnvälitystilastojen ja URA-järjestelmästä suoraan saatavien lukumäärien mukaisesti kuntatason lisäksi palveluyksikkö-, tiimi- ja työntekijäkohtaisesti. Vuosiraportissa esitetään luvut kuntatasolla.

Työnhakijat, työttömät työnhakijat, rakennetyöttömät

Maaliskuun 2021 lopusta helmikuun 2022 loppuun oululaisten asiakkaiden **kokonais määrä kasvoi lähes tuhannella**, ja oli korkeimmillaan helmikuun 2022 lopussa. Asiakasmäärä ei ole laskenut alle 13 000 henkilön huhtikuun 2021 jälkeen. Asiakasmäärän kehitys eräissä ryhmissä esitetään kuviossa 65.

Kokonaisasiakasmäärä koostuu kaikista niistä asiakkaista, jotka ovat työnhakijoina riippumatta heidän työllisyystilanteestaan. He voivat olla muun muassa työttömiä, lomautettuja, työssäkäyviä, opiskelijoita ja työvoiman ulkopuolella.

Työttömien työnhakijoiden (työtön ja lomautettu) **lukumäärä on vähentynyt** maaliskuun 2021 lopusta helmikuun 2022 loppuun **reilulla tuhannella**. Lasku on ollut tasaista lukuun ottamatta määrän tyypillistä kasvua kesäkuussa ja joulukuussa.

Pitkäaikaistyöttömien²² määrä maaliskuun lopussa oli 3441 henkilöä. Määrä kasvoi heinäkuun loppuun saakka (3892), minkä jälkeen se lähti laskuun. Kokeiluvuoden aikana pitkäaikaistyöttömien määrä ei ole

²² Pitkäaikaistyöttömiksi lasketaan henkilöt, jotka ovat olleet yhtäjaksoisesti työttöminä työnhakijoina vähintään 12 kuukautta

kuitenkaan palautunut lähtötasolle, ja oli helmikuun lopussa 3662 henkilöä. **Pitkäaikaistyöttömien osuus työttömistä työnhakijoista kasvoi kokeiluvuoden aikana noin seitsemän prosenttiyksikköä.** Osuus oli maaliskuun lopussa noin 37 % ja helmikuun lopussa noin 44 %.

Rakennetyöttömien²³ määrä laski maaliskuun 2021 lopusta helmikuun loppuun 2,5 %. Rakennetyöttömien määrässä suurimman ryhmän muodostavat pitkäaikaistyöttömät. Heitä oli maaliskuussa noin 61 % ja helmikuussa noin 66 % rakennetyöttömistä. Rakennetyöttömien määrän vähenemistä selittääkin muiden kuin pitkäaikaistyöttömien määrän kehitys.

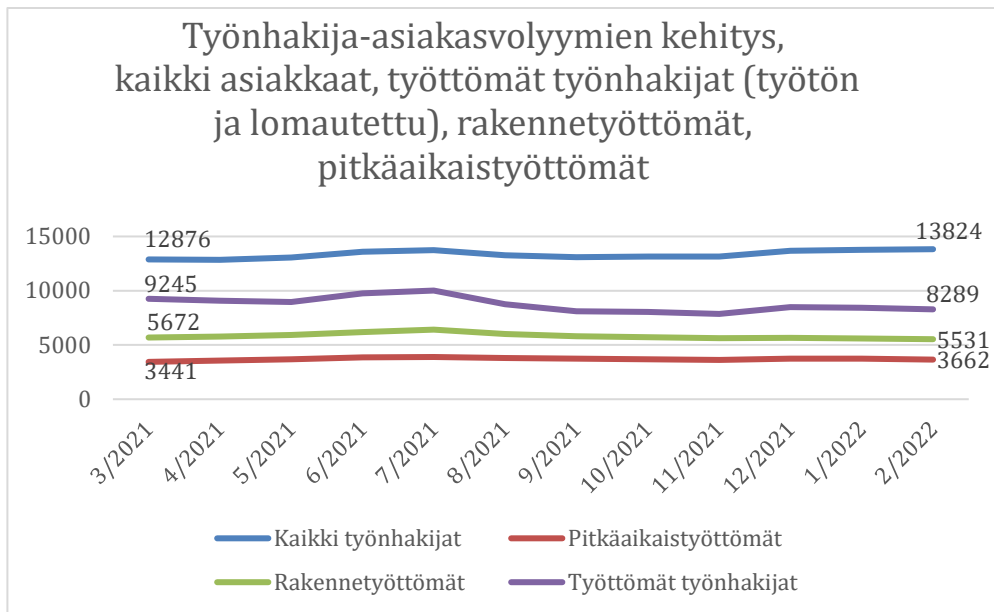
Rakennetyöttömien joukosta **rinnasteisten pitkäaikaistyöttömien²⁴ määrä laski** maaliskuun lopun 2021 tilanteesta (1010) helmikuun lopun 2022 (915) lähes sadalla henkilöllä. **Palveluilta palveluille siirtyneissä²⁵ tapahtui laskua** maaliskuun lopun 2021 tilanteesta (232) helmikuun lopun 2022 tilanteeseen (192) 40 henkilöä. **Palveluilta työttömäksi²⁶ määrissä tapahtui myönteistä kehitystä.** Maaliskuun 2021 lopussa sellaisia asiakkaita, jotka eivät olleet työllistyneet kolme kuukautta palvelun päättymisen jälkeen oli 989. Nämä asiakkaat ovat olleet palveluissa ennen kuntakokeilua. Kuntakokeiluajana palvelunsa aloittaneista palveluilta työttömäksi jääneiden määrä alkoi laskea lukuun ottamatta kesä-heinäkuun kasvua. Helmikuussa 2022 palveluilta työttömäksi jääneitä oli 805.

²³ Rakennetyöttömiin kuuluvat pitkäaikaistyöttömät, rinnasteiset pitkäaikaistyöttömät, toimenpiteiltä työttömäksi jääneet sekä toimenpiteiltä uusille toimenpiteille sijoittuneet. Rinnasteisilla pitkäaikaistyöttömillä tarkoitetaan työttömiä työnhakijoita, jotka ovat olleet viimeisen 16 kuukauden aikana vähintään 12 kuukautta työttöminä.

²⁴ Rinnasteisilla pitkäaikaistyöttömillä tarkoitetaan työttömiä työnhakijoita, jotka ovat olleet viimeisen 16 kuukauden aikana vähintään 12 kuukautta työttöminä.

²⁵ Palveluilta palveluille sijoittuneisiin lasketaan henkilöt, jotka ovat vähintään toista kertaa jossakin palvelussa laskentapäivänä ja he ovat edeltävän 16 kuukauden aikana olleet yhteensä 12 kuukautta joko työttömänä työnhakijana tai jossakin palvelussa.

²⁶ Palveluilta työttömäksi jääneisiin lasketaan palvelun päättäneet, jotka eivät ole 3 kuukauden kuluttua palvelun päättymisen jälkeen työllistyneet, vaan ovat palanneet uudelleen työttömiksi työnhakijoiksi.

Kuvio 65. Työnhakija-asiakasvolyymien kehitys, asiakkaan kotikunta Oulu: kaikki työnhakija-asiakkaat, työttömät työnhakijat, pitkäaikaistyöttömät, rakennetyöttömät. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

Nuorten palvelut ja ikäryhmittäinen asiakasmäärien kehitys

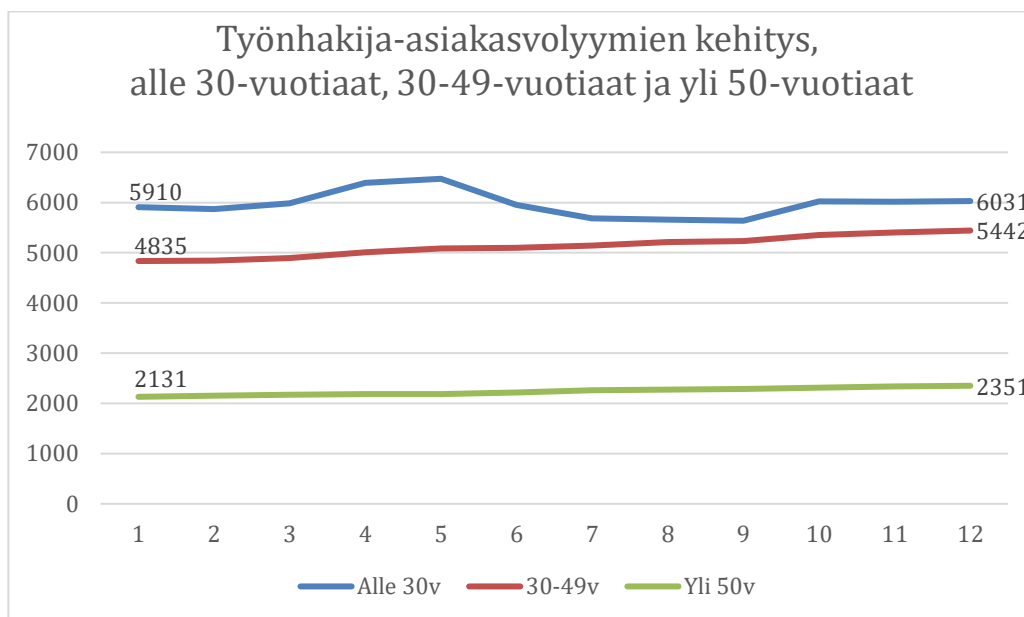
Alle 30-vuotiaat olivat yksi iso kuntakokeiluihin siirretyistä asiakasryhmistä. Oulussa nuorten työllisyyspalveluja tarjotaan kuntakokeilun käynnistyttyä kaikissa työllisyyspalveluiden palveluyksiköissä nuoren palvelutarpeesta riippuen. Kuitenkin **alle 25-vuotiaiden työllistymisessään tukea tarvitsevien nuorten kuntakokeiluun liittyvät työllistymistä edistävät palvelut on pääosin keskitetty osaksi Byströmin Ohjaamon monialaista kokonaisuutta**. Alle 30-vuotiaat nuoret voivat halutessaan hyödyntää Byströmin Ohjaamon eri toimijoiden palveluja kuten ennen kokeiluakin. Vuoden 2021 aikana tehtiin tiivistä yhteistyötä Byströmin Ohjaamon toimijoiden kanssa, jotta kuntakokeilu ja sen mukanaan tuomat muutokset työllisyyspalveluiden organisoitumiseen saatiin mahdollisimman hyvin sovitettua osaksi Ohjaamoja ja sen toimintaperiaatteita. Lisäksi määriteltiin yhdessä nuorten palvelutarpeen arviointia, jotta yhteinen näkemys nuorten ohjaamisesta työllisyyspalveluihin löydetään ja ohjautuminen on selkeää niin nuorille kuin työntekijöillekin.

Nuorten työelämään tutustumista ja pääsemistä tuetaan myös taloudellisesti. Nuorten kesätyöllistymistä tuetaan kesätyösetelien, kaupungin omien kesätyöpaikkojen ja kesärittäjyyden tukemisen avulla. Kesätyösetelillä tuetaan 15–17-vuotiaiden nuorten työllistymistä alueen yrityksiin ja yhdistyksiin. Lisäksi 17–24-vuotiaiden kesärittäjyyttä tuetaan kesätyösetelin suuruisella summalla. Oulun kaupungin palvelualueilla ja liikelaitoksissa tarjotaan kesätöitä yli 18-vuotiaille opiskelijoille.

Työnhakijoiden ikäryhmittäisessä tarkastelussa voidaan käyttää erilaisia ikäluokituksia. Esimerkiksi nuorisotyöttömyyden ikärajaa alle 25-vuotta käytetään usein yhtenä ikäjakona. Tässä yhteydessä alimmaksi ikärajaksi on otettu alle 30-vuotiaat, koska he muodostivat yhden suuren ryhmän kokeilualueille siirrettävistä asiakkaista. Vanhemmista ikäluokista on usein käytetty jakoa yli 50- tai yli 55-vuotiaat. Raportissa tarkastellaan ikärajana yli 50-vuotiaat. Ikäryhmittäinen tarkastelu esitetään kuviossa 66.

Alle 30-vuotiaiden määrä on pysynyt lähes samana lukuun ottamatta kesäkuulle ja joulukuulle ajoittuvaa opintojen päättymisiä ja työnhakijoiden määrän kasvua. Alle 30-vuotiaiden lukumäärä oli maaliskuussa 2021 noin 5900 ja helmikuun 2022 lopussa noin 6030. Korkeimmillaan alle 30-vuotiaiden määrä kävi heinäkuussa (lähes 6500) ja alimmillaan määrä oli marraskuussa (noin 5640). **Prosentuaalisesti määrä kasvoi kaksi prosenttia tarkasteluajana.**

30–49-vuotiaiden määrässä sen sijaan tapahtui kasvua lähes 13 %. Myös **yli 50-vuotiaiden määrä kasvoi.** Kasvua oli noin **10 %.** Oululaisten kuntakokeiluasiakkaiden asiakasmäärän kasvu on tapahtunut erityisesti yli 30-vuotiaiden ikäluokassa.

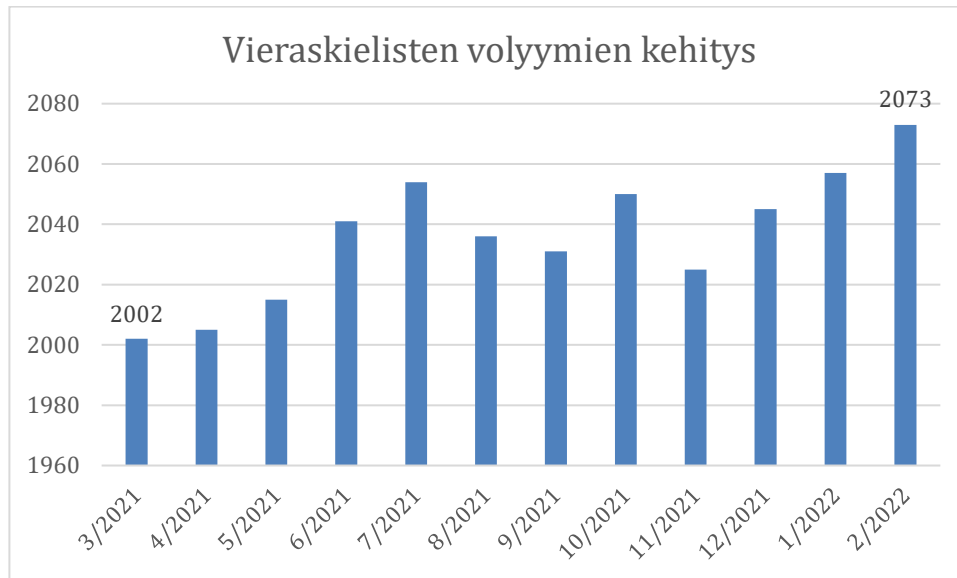

Kuvio 66. Työnhakija-asiakasvolyymien kehitys, asiakkaan kotikunta Oulu, alle 30-vuotiaat, 30–49-vuotiaat ja yli 50-vuotiaat. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

Maahanmuuttajien ja kotoutumisajan asiakkaiden palvelut ja vieraskielisten määrän kehitys

Yksi kuntakokeiluihin siirrettävistä asiakasryhmistä oli maahanmuuttajat. Asiakassirroissa 'maahanmuuttajaa' tarkasteltiin kansalaisuuden (muu kuin suomi) ja äidinkielen (muu kuin suomi, ruotsi, saame) mukaan. Tilastoissa vastaavaa maahanmuuttajan määrittymistä on vaikea tehdä. Työnvälitystilastoissa käytetty käsite on 'ulkomaalainen', jota tarkastellaan kansalaisuuden pohjalta. Tässä aihetta tarkastellaan kielivalinnan perusteella asiakkaan kielen ollessa 'muut kielinimet' kuin suomi ja ruotsi.

Vieraskielisten asiakkaiden määrä kasvoi ensimmäisen kokeiluvuoden aikana lähes neljä prosenttia. Kuitenkin heidän osuutensa kaikista työnhakija-asiakkaista pysyi lähes samana, ja osuus oli maaliskuun lopussa 2021 noin 16 % ja helmikuun 2022 lopussa 15 %. Vieraskielisten työnhakija-asiakkaiden määrän kehitystä kuvataan kuviossa 67.

Kuvio 67. Vieraskielisten työnhakija-asiakkaiden volyyymien kehitys, Oulu. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

Työllisyyspalveluissa maahanmuuttajia palvelee eri palvelutiimeissä heidän palvelutarpeestaan riippuen. **Kotoutumisajalla olevat asiakkaat palvelee keskitetysti koko kokeilun alueelta Oulun Koto-tiimissä.** Koto-ajan jälkeen asiakas siirtyy palvelutarvettaan vastaavaan tiimiin.

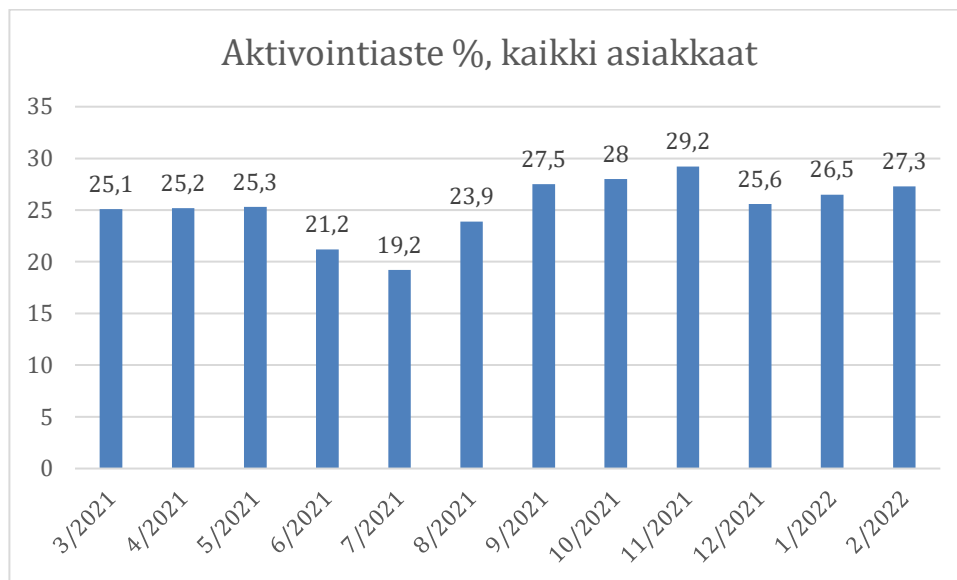
Koto-tiimi tekee **laajaa verkostotyötä kansallisesti** TE-toimistojen ja kuntakokeilujen maahanmuuttajapalvelujen verkoston sekä Työllisyyden kuntakokeilujen kotoasiantuntijoiden verkoston kanssa. **Alueellisesti** verkostotyötä tehdään kotoutumiskoulutusta järjestävien oppilaitosten sekä maahanmuuttajille- ja vieraskielisille palveluja tarjoavien hankkeiden ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa **sekä oman organisaation sisällä** BusinessOulun Työllisyyspalvelujen maahanmuuttaja- ja vieraskielisten verkostossa. Tavoitteena on **tarjota kotoutumisajalla oleville vaikuttavia palveluja, jotka vahvistavat maahanmuuttajien työllisyyttä, kielitaitoa ja osallisuutta yhteiskuntaan.** Laajemmin tarkasteltuna **päämääränä on edistää tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta sekä myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken.**

Aktivointiaste

Aktivointiaste kuvaa työvoimapolitiisissa aktiivipalveluissa (työvoimakoulutus, työnhaku-, työhön- ja uravalmennus, palkkatuettu työ, työ- ja koulutuskokeilu, starttiraha, kuntouttava työtoiminta, omaehtoinen

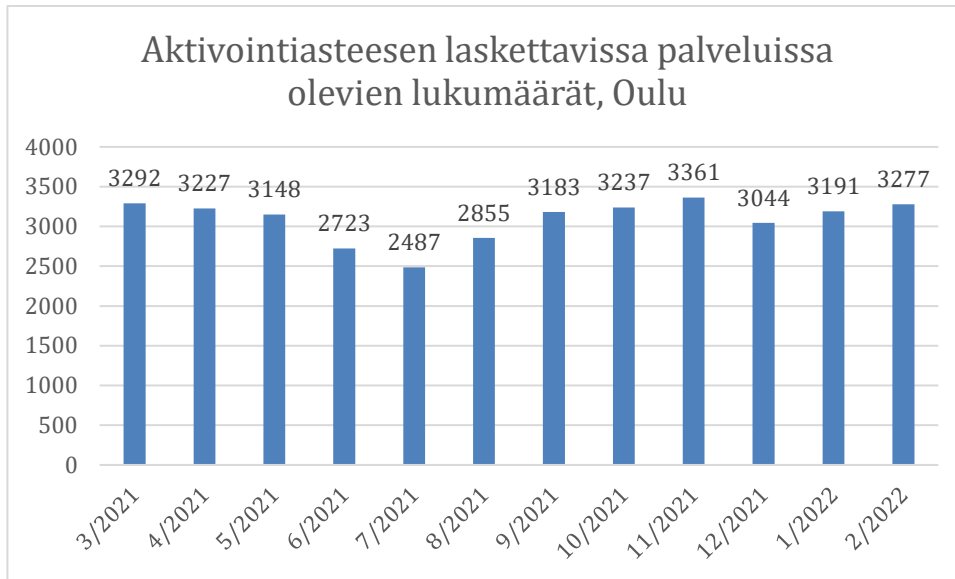
opiskelu, vuorotteluvapaa) olevien työnhakijoiden osuutta työttömien ja palveluissa olevien summasta. Aktivointiaste ilmaisee, kuinka moni niin kutsun laajan työttömyyden (työttömät työnhakijat ja palveluissa olevat työnhakijat) piirissä olevista henkilöistä on aktiivipalveluissa, eikä niin kutsutusti passiivityöttömyydessä.

Oulun aktivointiasteen kehitys esitetään kuviossa 68. **Aktivointiaste on noussut tasaisesti kokeilun ensimmäisen vuoden aikana lukuun ottamatta kesä-heinäkuun ja joulukuun aktivointiasteen laskua.** Lasku johtuu siitä, että työttömien työnhakijoiden määrä kasvaa tuolloin, ja iso osa palveluista on joko tauolla tai päättynyt ennen kesäkautta tai vuodenvaihdetta. Henkilöstön vähäisemmän määrän vuoksi kesäkaudella myös palveluihin ohjaaminen hidastuu. **Aktivointiaste kasvoi kokeilujen alusta helmikuun 2022 loppuun lähes 9 %.**

Kuvio 68: Aktivointiaste, Oulu. Lähde Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

Aktivointiasteeseen laskettavissa palveluissa olevien kuukausittaisessa lukumääräisessä kehityksessä (ks. kuvio 69) ei ole suuria eroja lukuun ottamatta normaalia kesä-, heinä- ja joulukuun määrien vähenemistä. Kun kyseiset kuukaudet jätetään huomioimatta, kuukausien kuukausittainen keskiarvo vaihteli noin 3140–3360 palveluissa olevan välillä.

Kuvio 69: Työvoimapolitiittisissa aktiivipalveluissa olevien lukumäärien kuukausittainen keskiarvo, Oulu. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

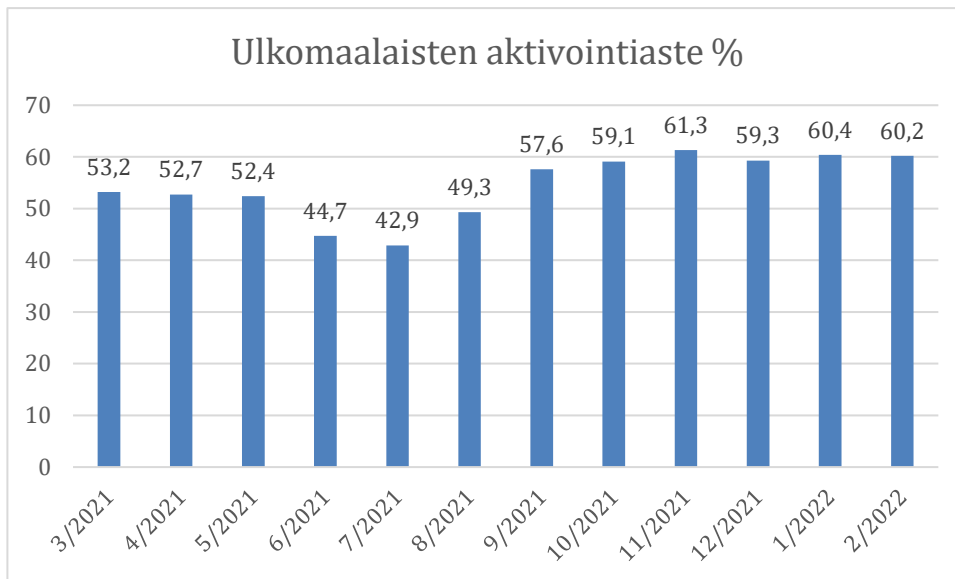
Pitkäaikaistyöttömien aktivointiasteessa (kuvio 70) tapahtui **merkittävää nousua maaliskuun 2021 tilanteeseen nähden syyskuusta joulukuuhun**. Tammikuussa 2022 näkyi samanaikaisesti tapahtunut työttömien työnhakijoiden määrän kasvu vuoden lopulla ja etteivät palvelut olleet käynnistyneet täydellä teholla vuodenvaihteen jälkeen. Helmikuun 2022 lopussa tilanne oli lähes sama kuin maaliskuun 2021 lopussa.

Kuvio 70. Pitkäaikaistyöttömien aktivointiaste, Oulu. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

Ulkomaalaisten aktivointiaste (ks. kuvio 71) lähti hienoiseen laskuun kokeiluvuoden alussa, mutta kesä-heinäkuun normaalin kausivaihtelun jälkeen se nousi merkittävästi ollen helmikuun 2022 lopussa 7

prosenttiyksikköä suurempi kuin ensimmäisenä kokeilukuukautena. Ulkomaalaisten aktivointiasteen korkeaa prosenttiosuutta selittää kotoutuja-asiakkaiden kotoutumisajan velvoittavat kotoutumiskoulutukset.

Kuvio 71. Ulkomaalaisten aktivointiaste, Oulu. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

Kokeilun tavoitteellinen toiminta kohti päämäärää

Oulun seudun kuntakokeilun päämäärään, pitkäaikaistyöttömyyden vähenemiseen, pyritään toiminnalle määriteltyjen tavoiteltavien tulosten ja niiden vaikutusten kautta. Oulun seudun kuntakokeilun tavoiteltavia tuloksia ovat:

- **Työvoiman kohtaanto ja osaamisen vahvistaminen**
- **Tehostettu asiakasohjaus ja palveluekosysteemin yhteistyön vahvistaminen**
- **Työhön kuntoutuminen ja työllistyvyyden edistäminen**
- **Tiedolla johtamisen kehittäminen ja tiedolla johdetut asiakasprosessit**

Seuraavaksi kuvataan kuntakokeilun toimintaa näihin tuloksiin tähtäämiseksi. Tavoitteisiin liittyvät mittaritiedot eivät pääosin ole julkisia.

Työvoiman kohtaanto ja osaamisen vahvistaminen:

Työnantajayhteistyö vahvistuu ja kyetään vastaamaan paremmin työnantajien tarpeisiin

Työpaikkojen kohdennetaan osuvammin työnhakijoille

Työnhakijoita ohjataan tehokkaammin oikeaan ja työmarkkinoiden tarpeita vastaavaan koulutukseen

Työllisyyskokeilun tavoitteena on nykyistä tehokkaammin edistää työttömien työnhakijoiden työllistymistä ja koulutukseen ohjautumista sekä tuoda uusia ratkaisuja osaavan työvoiman saatavuuteen. Erityisesti halutaan parantaa pidempään työttömänä olleiden ja heikossa työmarkkina-asemassa olevien pääsyä työmarkkinoille.

Kuntakokeilun toimintavuoden aikana **työnantajien rekrytointiprosessien helpottamiseksi on rakennettu työnantajien palveluprosessi ja muotoiltu palvelulupausta. Yhteisistä toimintatavoista on sovittu ja perehdytetty henkilöstöä.** Työllisyyspalvelut ja **Pesti-tiimi** ovat rakentaneet yhteistyötään ja sopineet vastuista osana työnantajien palvelua. Osaksi työllisyyspalveluja muodostettiin myös **Isku-ryhmä**. Loppuvuodesta käyttöön saatiin **digitaalinen työkalu** Hakosalo, jonka kautta on **helpompi tunnistaa työnhakijoiden osaamista** ja täten **tehostaa sopivien tekijöiden löytymistä työnantajien osaamistarpeisiin.** Järjestelmä hyödyntää myös tekoälyä, joka etsii ja ehdottaa työnhakijoiden osaamista vastaavia työpaikkoja.

Pesti-yksikkö

Pesti-yksikön toiminta käynnistyi vuoden 2021 aikana **työllisyys- ja elinkeinopalvelujen rajapintaan vahvistamaan työnantajien ja työntekijöiden kohtaamista.** Pesti-yksikkö tekee laajaa yhteistyötä alueen yritysten ja oppilaitosten kanssa. Yritysten työvoiman saatavuudesta vastaavan yksikön keskeisiksi toiminta-alueiksi ovat vakiintuneet räätälöidyt palvelut osaajahankintaan, osaamistarpeiden kartoittaminen, Oulu Talent Hubin toiminta ja Työn Taitajat Oulu. Toimintaa leimaa vahvasti **verkostotyö**. Yritysten tarpeisiin perustuen toteutettiin erilaisia kampanjoita rekrytointiin tueksi ja esimerkiksi hoiva-alan kiinnostavuuden lisäämiseksi. **Toiminta on linkitetty vahvasti myös Oulun innovaatioallianssin läpileikkaavaan ekosysteemiin Yrittäjyys, osaaminen ja elinikäinen oppiminen.** Ensimmäisen kokonaisen toimintavuoden aikana kehitettiin operatiivisen toiminnan ohella yhteisen toiminnan prosesseja BusinessOulun elinkeino- ja työllisyyspalveluiden kanssa synergiaetujen hyödyntämiseksi.

Talent Boost -toiminta on ulkomaisten osaajien houkuttelua ja sijoittumista Oulun alueen yrityksiin ja tutkimusorganisaatioihin, joissa osaajien puute rajoittaa jo kasvua. Työtä on tehty laajalla yhteistyöllä korkeakoulujen, työvoimaviranomaisten, TEM:n, Business Finlandin ja yritysten kanssa. Yksi tärkeistä

toimenpiteistä vuonna 2021 oli myös www.oulutalenthub.fi, johon on koottu kaikki olennainen tieto kansainvälisille osaajille sekä rekrytointeja tekeville yrityksille.

Työn Taitajat -toimintamallin tavoitteena on varmistaa yrityksiin ja muihin alueen organisaatioihin tarvittavaa osaamista oikea-aikaisesti. Tässä Oulussa kehitetyssä toimintamallissa **nuoret saavat tietoa eri ammasteista, yrittäjyydestä ja työelämätaidoista**. Toiminnassa huomioidaan erityisesti työvoimapula-alat ja ennakoitaan tulevaisuuden osaamistarpeita kohtaantohaasteiden välttämiseksi. Ensimmäisenä toimintakautena Työn Taitajien tilaisuudet tavoittivat 1888 lukiolaista ja syksyn 2021 aikana myös 345 yläkoululaista. Työn Taitajat -tuotteita on kaksi: Työelämäpäivä ja Työelämäoppitunti. Tapahtumissa on kerrottu yli 50 uratarinaa eri kokoisista useiden eri toimialojen yrityksistä ja organisaatioista.

Isku-ryhmä

Osaksi työllisyyspalveluja muodostettiin Isku-ryhmä tukemaan työnantajayhteistyötä. Ryhmä koostuu Työllisyyspalvelujen eri tiimien työnhakija-asiakastyötä tekevästä henkilöstä. Toimintamallin avulla saadaan vietyä **tehokkaammin tietoa työnantajien rekrytointitarpeista osaksi työnhakija-asiakasrajapintaa työskenteleviä ja nopeutettua sopivien hakijoiden löytymistä työnantajien toimeksiantoihin**.

JobCorner

Yhtenä uutena tapahtumakonseptina luotiin **JobCorner ja JobCorner Extra, jotka ovat maksuttomia matalan kynnyksen rekrytointipalveluja työnantajan ja työnhakijan kohtauttamiseksi**. JobCornerit järjestetään BusinessAsemalla kerran viikossa, ja tuolloin yksi yritys pääsee jututtamaan ja haastattelemaan työnhakijoita ja rekrytoimaan uusia osaajia riveihinsä. JobCorner Extra -rekrytointitilaisuus puolestaan räätälöidään työnantajan toiveiden mukaisesti. Tilaisuus voidaan esimerkiksi järjestää työnantajan toivomana ajankohtana tai haastateltavilta voidaan haluttaessa pyytää työhakemukset etukäteen. Tilaisuudet ja toimintamallia toteutetaan yhteistyössä TE-toimiston kanssa ja molempien organisaatioiden asiakkaille. Ensimmäisen kuntakokeiluvuoden aikana JobCornereita hyödynsi 18 yritystä ja noin 145 henkilöasiakasta.

Työvoimakoulutukset, koulutustarpeiden määrittely ja osaamisen kehittämisen tarpeiden tunnistaminen

Osaamisen tunnistamiseksi ja osaamistarpeiden kehittämisen tueksi kuntakokeilussa otettiin loppuvuodesta 2021 käyttöön **digitaalinen työkalu** Hakosalo. Työkalu auttaa sopivien osaajien ja työpaikkojen kohtauttamisessa. Sekä asiakastyötä tekevät että työnhakijat itse voivat tunnistaa asiakkaan osaamista ja mahdollisia osaamisen kehittämisen tarpeita.

Osaamistarpeiden kokoamisen toimintamallia ja yhteistyötä on rakennettu yhteistyössä kokeilukuntien, ELY-keskuksen ja TE-toimiston kanssa. ELY-keskuksen ja TE-toimiston kanssa on sovittu hankinta-

aikatauluihin sopivat osaamis- ja koulutustarpeiden toimittamisen ajankohdat sekä säännölliset kuukausipalaverit tarpeista ja hankinnoista keskustelemiseksi ja toteutuneiden koulutusten seuraamiseksi. Kuntakokeilussa on pyritty luomaan **uudenlaista yhteistyömallia liittyen työvoimakoulutusten opiskelijavalintoihin ja kuntakokeilun rooliin koulutuksiin ohjautumisissa**. Yhteistyön tiivistäminen TE-toimiston ja oppilaitosten kanssa opiskelijavalintoihin liittyvissä teemoissa voisi tuoda paremmin näkymää työvoimakoulutuksiin ja opiskelijavalintoihin liittyen ja tätä kautta voitaisiin löytää ratkaisuja ongelmakohtiin tai eväitä työvoimakoulutusten kehittämiseen ja suuntaamiseen. **Nyt kuntakokeilulla on heikko näkymä taustalla oleviin ohjauksellisiin haasteisiin ja näin ollen myös vähäiset mahdollisuudet osallistua haasteiden ratkomiseen.**

Oppilaitosyhteistyöverkosto

Oppilaitosyhteistyöverkostossa on edustus Oulun alueen ammatillisista oppilaitoksista ja korkeakouluista, Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalveluista sekä BusinessOulusta ja TE-toimistosta. Oppilaitosyhteistyöverkoston työn tavoitteena on mm. tukea työnhakija-asiakkaiden sujuvia jatkopolkuja koulutukseen, kehittää yhteisiä käytänteitä työelämäyhteistyöhön ja opintojen nivelvaiheisiin, käydä keskustelua ajankohtaisista aiheista sekä tukea kuntakokeilun osaamisen kehittämisen tavoitteita. Oppilaitosyhteistyöverkosto on aloittanut työskentelynsä jo ennen kuntakokeilun käynnistymistä ja on kokoontunut kuntakokeilun aikana neljä kertaa. Aiheina on ollut mm. opinnollistaminen, työnhakijoille suunnatun tapahtuman suunnittelu sekä tutustumiskäynti BusinessAsemalla. Lisäksi oppilaitoksille järjestettiin kaksi info- ja keskustelutilaisuutta ”Oppilaitosyhteistyön rajapintoja kuntakokeilussa”, jotka tavoitti yhteensä lähes sata kuulijaa.

Koulutuskokeilu

Loppuvuodesta 2021 käynnistettiin **koulutuskokeilu-palvelun käytön laajentamiseen liittyvä kehittämistyö**. Tavoitteena on parantaa palvelun käyttömahdollisuutta ja käytön määrää etenkin osana korkeakouluopintoihin tutustumista ja ohjautumista. Yhteistyötä tehdään niin oppilaitosten kuin TE-toimiston kanssa. Asiakasmäärän kasvattamiseksi on järjestetty koulutuskokeiluinfo työnhakija-asiakkaille, perehdytykset asiakastyötä tekeville ja on tunnistettu palvelusta hyötyviä asiakaskohderyhmiä. **Koulutuskokeilua ei alueella ole aiemmin juurikaan käytetty. Kuntakokeilussa asiakasohjautumista koulutuskokeiluihin on saatu kasvatettua** ja vuoden 2021 heinäkuusta helmikuuhun 2022 koulutuskokeilupäiviä on kertynyt asiakkaille 56.

Pohjois-Pohjamaan alueen puitesopimukset koulutuskokeilusta ovat voimassa vuoden 2022 loppuun saakka. Näin ollen keskustelut alueen korkeakoulujen kanssa koulutuskokeilun laajentamisesta korkeakouluihin käynnistetään kevään 2022 aikana.

Opinnollistaminen

Opinnollistaminen tarkoittaa **aikaisemmin hankitun osaamisen näkyväksi tekemistä**. Sen tavoitteena on työnhakijan olemassa olevan osaamisen tunnistaminen ja uuden osaamisen kartuttaminen. Työnhakija saa opinnollistamisen tuloksena osaamistodistuksen. Osaamistodistuksen pohjalta osaaminen tunnistetaan ja työnhakija voi päästä näyttöön osoittamaan osaamisensa tutkintotodistuksen saamiseksi oppilaitoksesta.

Osana kuntouttavaa työtoimintaa käytössä olevaa **opinnollistamista laajennettiin osaksi muita palveluja**; työkokeilua ja palkkatuetun työtä. Vuoden aikana vietiin läpi opinnollistamisen palvelumuotoilun työpajat, joihin osallistui BusinessOulun henkilöstöä, toimijoita niin kaupungin yksiköistä, yhdistyksistä, oppilaitoksista kuin myös yrityskentältä. Palvelumuotoilun tuloksena syntyi **opinnollistamisen toimintamalli 1.0**, jonka pohjalta laajentamistyötä jatketaan. Opinnollistamisen laajentamisen pilotointi aloitettiin yhteistyössä Oulun kaupungin eri yksiköiden ja järjestötoimijoiden kanssa (mukana 10 toimijaa). Loppuvuodesta käynnistettiin myös opinnollistamisen laajentamisen pilotointi osaksi yrityksissä tapahtuvia työkokeiluja ja palkkatuetun työtä (mukana kaksi yritystä). Oppilaitosten kanssa käynnistettiin neuvottelut opinnollistamisen yhteistyötä ja yhteiskehittämisestä ja asiaa koskevista sopimuksista.

Opinnollistamisen työryhmässä on tehty **seudullista yhteistyötä** Kempeleen, Iin, Tyrnävän ja Oulun kesken opinnollistamisen kehittämiseksi ja käynnistetty **Työkykypassin pilotointi** yhteistyössä Saku ry:n kanssa.

Opinnollistamisen asiakasmäärien lisäämiseksi jokaisesta BusinessOulun työllisyyspalveluiden tiimistä on nimetty **opinnollistamisen mentori**, jonka tehtävänä on mm. käynnistää opinnollistamisen asiakastyö oman tiimin sisällä sekä toimia tukena opinnollistamisen polun varrella. Kuntakokeilun aikana opinnollistamisen asiakasmäärät ovat nousseet varsin hitaasti. Opinnollistamisen on aloittanut vuoden aikana 10 henkilöä, joista 8 on saanut osaamistodistuksen, lopulla prosessin ollessa vielä kesken. Opinnollistamisen päätyttyä opinnollistamista hyödyntäneistä osa on aloittanut opiskelun, osa on jatkanut kuntouttavassa työtoiminnassa, osa on aloittanut palkkatuetun työn, osa on jatkanut työnhakua. **Opinnollistamisen mataliin asiakasmääriin ovat todennäköisesti osaltaan vaikuttaneet asiakastyötä tekevien suuret asiakasmäärät, työntekijävaihdokset ja opinnollistamisen rooli asiakkaille vapaaehtoisena palveluna.**

Työhön kuntoutuminen ja työllistyvyyden edistäminen:

Palveluintegraation tehostuminen ja moniammatillisuuden vahvistuminen erityisesti niille asiakkaille joille työllistyminen ei ole heti mahdollista

Monialaiseen ja moniammatilliseen yhteistyöhön sitoutuminen vahvistuu sekä yhteistyön tehostuu erityisesti ennaltaehkäisyssä (ts. poikkihallinnollisen työtavan vahvistuminen)

Osallisuuden ja aktiivisuuden lisääntyminen asiakkaila, joilla työllistyminen ei ole realistisin vaihtoehto

Kuntouttava työtoiminta

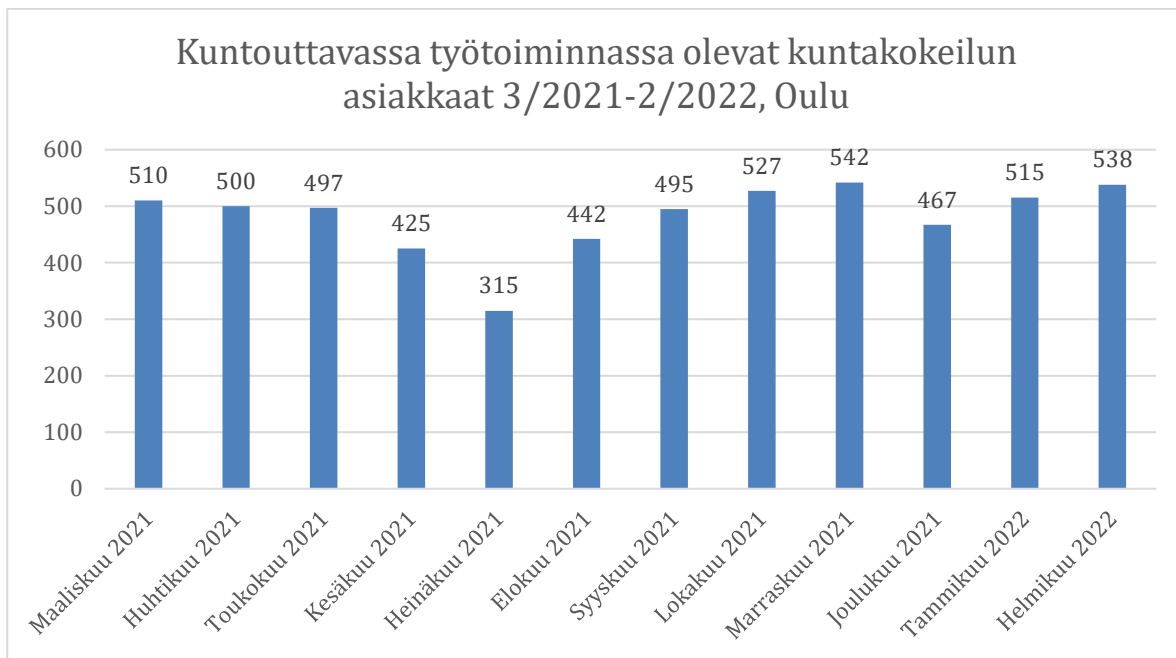
Kuntouttava työtoiminta on **kunnan järjestämää sosiaalipalvelua**, jonka järjestäminen **perustuu lakiin kuntouttavasta työtoiminnasta** (Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 2.3.2001/189). Kuntouttavan työtoiminnan **tavoitteena on parantaa pitkään jatkuneen työttömyyden perusteella työmarkkinatukea tai toimeentulotukea saavan henkilön edellytyksiä työllistyä avoimille työmarkkinoille sekä edistää hänen mahdollisuuksiaan osallistua koulutukseen ja julkisiin työvoimapalveluihin**. Kuntouttavan työtoiminnan aikana arvioidaan asiakkaan palvelutarvetta ja tilanteessa tapahtuneita muutoksia ja työstetään asiakkaan suunnitelmaa. Kuntouttavan työtoiminnan jakso on vähintään kolme kuukautta ja enintään 24 kuukautta pitkä. Kuntouttavan työtoiminnan palvelukokonaisuus sisältää henkilön elämänhallintaa sekä työ- ja toimintakykyä edistäviä palveluita. Palveluihin voi kuulua yksilö- ja ryhmämuotoista toimintaa, jota voidaan toteuttaa erilaisissa toimintaympäristöissä. Palveluun tulee sisältyä aina henkilön tarvitsema tuki ja ohjaus. Kuntouttava työtoiminta on **monialaista**. Sosiaalihuollon ammattihenkilön vastuulla on kuntouttavan työtoiminnan palveluun osallistuvan asiakkaan palveluprosessi (sosiaalihuoltolaki). **Kuntouttava työtoiminta sovitetaan yhteen henkilön tarvitsemien sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalvelujen, julkisten työvoimapalvelujen sekä muiden palvelujen ja tukitoimien kanssa.**

Oulun kaupungissa kuntouttavaa työtoimintaa toteutettiin ensimmäisenä kokeiluvuonna **verkostomallin mukaisesti työllisyyspalveluiden ja hyvinvointipalveluiden yhteistyönä**. Työllisyyspalveluilla on kuntouttavan työtoiminnan järjestämisessä koordinoiva rooli, joka pitää sisällään mm. sopimusyhteistyön eri toimijoiden kanssa, avustusten maksamisen, valtionkorvaustenhakemisen sekä toiminnan raportoinnin ja seurannan. **Kuntouttavaa työtoimintaa järjestetään monituottajamalliin, yleishyödyllisyyteen ja kumppanuuteen perustuen yksilömuotoisena sekä ryhmämuotoisena työtoimintana Oulun kaupungin omissa yksiköissä, kolmannen sektorin toiminnan piirissä sekä marginaalisesti valtion yksiköissä.** Työllisyyspalveluiden sosiaaliohjaajien/ohjaajien asiakkuudessa on henkilöt, joilla kuntouttava työtoiminta

on pääsääntöisesti opintoihin ja työelämään suuntaavaa. Sosiaalipalveluihin ohjautuvat asiakkaat, joilla palvelu painottuu enemmän elämänhallintaa ja osallisuutta vahvistavaan työtoimintaan.

Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvia kirjataan useaan tietojärjestelmään. Kuviossa 72 esitetään kuntouttavassa työtoiminnassa olevien määrät ajalla 3/2021–2/2022 perustuen TEM:n Työnvälitystilastoon, joka kuvaa sitä, montako asiakasta kuntouttavassa työtoiminnassa on tilaston poimintahetkellä (kuukauden viimeinen arkipäivä).

Kuntouttavassa työtoiminnassa näkyy sama kausivaihtelu kuin muidenkin palvelujen kohdalla. Lokamarraskuussa on hienoista nousua maaliskuun lopun tilanteeseen nähden.

Kuvio 72. Kuntouttavassa työtoiminnassa olevien asiakkaiden lukumääräinen kehitys kuun lopun tilanteen mukaan, Oulu. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

PALO-hankkeen toiminta

PALO-hanke (Palveluintegraatio osatyökykyisille) on osa hallituksen työkykyohjelmaa, jossa **etsitään ratkaisuja osatyökyisten työllistymisen ongelmiin**. Työelämän ulkopuolella arvioidaan olevan 65 000 osatyökykyistä, jotka arvioivat kykenevänsä työhön ja haluaisivat työskennellä. Tavoitteena on tukea heidän työllistymistään ja työssä jaksamista tarkoituksenmukaisilla ja yksilöllisillä palveluilla. PALOn asiakkaita ovat sekä Oulun seudun kuntakokeilun että TE-toimiston osatyökykyiset työttömät työnhakijat.

PALO-hankkeessa **kehitettiin** sosiaalihuollon asiakkaiden sekä vaikeasti työllistyvien ja paljon palveluja tarvitsevien asiakkaiden työllistymistä tukevaa **palvelupolkua lisäämällä työhön sijoittumista edistäviä toimia ja toimijoiden välistä yhteistyötä**. Hankkeessa otettiin käyttöön **laatukriteereihin perustuva tuettu**

työhönvalmennus, joka tutkitusti edistää tasa-arvoisia mahdollisuuksia osallistua työelämään. Työhönvalmentajan tuella lisättiin työnantajan, työntekijän ja työyhteisön välistä **aktiivista yhteistyötä ja vuoropuhelua työpaikalla**. Lisäksi yhteistyötä tehtiin mm. **Kelan** kanssa taloudellisiin tukiin ja kuntoutukseen liittyen. Taloudellisten etuuskien ja palkan yhteensovittaminen on tärkeää, jotta työllistäminen ja työn vastaanottaminen on kaikissa tilanteissa kannattavaa.

PALO-hankkeen **palveluintegraatiomallia** pilotoitiin Tuiran hyvinvointikeskuksessa ja BusinessOulun työllisyyspalveluissa. Malli **perustuu yhteisövaikuttavuuden periaatteiden noudattamiseen**. Monialaista yhteistyötä lisättiin perustamalla **yhden yhteydenoton periaatteella toimiva monialainen työikäisten koordinaatio**, jonka tehtävänä oli varmistaa, että asiakas saa tarvitsemansa yhteensovitettut palvelut ja toimijat tilanteensa edistämiseen. **Työikäisten koordinaatiota ollaan laajentamassa kaikkiin Oulun hyvinvointikeskuksiin**. Malliin liittyvä työikäisten johtotiimi koostuu eri organisaatioiden avaintoimijoista, joiden tehtävänä on käsitellä toiminnasta saatua palautetta ja tukea tarpeenmukaisia muutoksia toiminnassa. Palvelumallia on kehitetty tulevat sote- ja työllisyysuudistukset huomioiden ja yhteistyötä on tehty mm. POPsoten kanssa. PALO-hanke toteuttaa vahvasti sekä työhön kuntoutumisen ja työllistyvyyden edistämisen että tehostettu asiakasohjaus ja palveluekosysteemin yhteistyön vahvistamisen -tavoitteita.

TYP:n työkykykonsultaatio

Kuntakokeilussa toteutettiin TYP-työkykytiimin (TYP=työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu) konsultaatioverkostoja pilottina, jossa mahdollistettiin konsultaatio kuntakokeilun asiakaspalvelutiimeille, sosiaali- ja terveystyöpalveluille sekä TE-palveluille. Konsultaatioita oli mahdollisuus hyödyntää tilanteessa, jossa asiakkaan omavalmentajalle tai omatyöntekijälle nousi huoli asiakkaan tilanteesta ja asiakkaan jatkosuunnitelma oli epäselvä. Konsultaatiossa TYPin työkykytiimin toimijat kartoittivat asiakkaan kokonaistilannetta monialaisesti, esimerkiksi: onko tarvetta kokonaisvaltaisemmalle työ- ja toimintakyvyn arvioinnille, onko tarvetta selvittää kuntoutusmahdollisuuksia tai onko aikaisemmista palveluista suosituksia/suunnitelmia, jotka hyvä huomioida. Konsultaatioverkostot käynnistettiin toukokuussa 2021. Verkostot toteutuivat TYP:ssa ja niihin on osallistunut asiakas, omatyöntekijä(t), Kelan työkykyneuvoja, TYP:n terveydenhoitaja, tarvittaessa TYP:n sosiaaliohjaaja, mikäli asiakkaalla ei ollut omaa sosiaaliohjaajaa/sosiaalityöntekijää ja tarvittaessa asiakkaan muu tukihenkilö. Asiakkaan eri palveluiden tiedot olivat käytettävissä samassa tilassa verkostossa (sosiaalityö, TE-palvelut, työllisyyspalvelut, Kela ja terveydenhuolto). Kun asiakkaalta saatiin suostumus tietojen vaihtoon etukäteen, työntekijöillä on ollut mahdollisuus perehtyä etukäteen oman asiakastietojärjestelmän kautta asiakkaan tilanteeseen, mikä tehosti verkostoon käytettävää aikaa. Konsultaation pohjalta asiakkaan jatkopolkua lähdettiin rakentamaan asiakkaan palvelutarpeen mukaisesti palveluihin, kuten työelämään tukeviin palveluihin. Lisäksi sovittiin, että omatyöntekijä seuraa suunnitelman etenemistä ja tarvittaessa sopii uuden tapaamisen

verkostoon. Työkyvyn ja kuntoutustarpeen jatkoarvioinneissa hyödynnettiin TYP terveydenhuollon palvelua (terveydenhoitaja ja lääkäri). Konsultaation tuloksena laadittiin yhteinen asiakassuunnitelma/jatkosuunnitelma ja suunnitelma kirjattiin asiakkaan kaikkien tahojen asiakastietojärjestelmiin.

Tehostettu asiakasohjaus ja palveluekosysteemin yhteistyön vahvistaminen

Tehostettu asiakasohjaus ja palveluekosysteemin yhteistyön vahvistaminen:

Oulun alueella toimivat työllisyystoimijat ovat sopineet **Työllisyyden ekosysteemin kumppanuussopimuksen** jo ennen kuntakokeilujen alkamista, ja sopimuksen mukaista yhteistyötä jatkettiin kokeiluvuoden aikana. Sopimuksen osapuolia ovat Oulun kaupunki (BusinessOulu, hyvinvointipalvelut, sivistys- ja kulttuuripalvelut), Pohjois-Pohjanmaan liitto, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, Pohjois-Pohjanmaan TE-toimisto ja Kelan Pohjoinen vakuutuspiiri. Keskeisiä aiheita kokeilun toimintavuoden aikana olivat muun muassa kuntakokeilu, osatyökykyisten PALO-hanke ja monialainen yhteistyö.

Työvoiman kohtaannon edistämiseksi erityisesti rekrytointipalveluyksikkö tapasi säännöllisesti alueen muiden kuntakokeilujen, Pohjois-Pohjanmaan TE-toimiston ja ELY-keskuksen toimijoiden kanssa, jotta saatiin rakennettua **yhtenäistä palvelumallia työnantajille** ja vältettyä työnantajien tarvetta asioida usealla taholla. Vuoden aikana sovittiin yhteisestä yhteydenottojen vasteajasta sekä toimintamallista työnantajien toimeksiantoihin vastaamisessa ja sopivien työnhakijoiden etsimisessä niin kuntakokeilun kuin TE-toimiston työnhakija-asiakkaista.

Asiakkaiden **sähköisten palvelujen käyttöä on tuettu** BusinessAsemalla järjestetyillä pop up -digiohjauksilla, joihin asiakkaat ovat voineet tulla ilman aikavarusta. Kokeilussa hankittiin myös Hakosalon järjestelmä tukemaan oman osaamisen tunnistamista, auttamaan sopivien työpaikkojen löytymisessä ja kartoittamaan työ- ja toimintakykyä. Hakosalon käyttöön järjestettiin ohjausta useina viikkoina loppuvuodesta 2021.

Oulun kaupungissa yhteistyötä on tehty eri hallinnonalojen kanssa. **Kuntouttavaa työtoimintaa** toteutettiin verkostomallin mukaisesti **työllisyyspalvelujen ja hyvinvointipalvelujen yhteistyönä**. Vuonna 2021 tehtiin

yhteistyötä 35 eri kolmannen sektorin kumppanin kanssa (yhteistyösopimus kuntouttavasta työtoiminnasta), joista 16:n kanssa on toteutunut 30 työtoimintaryhmää (aktivointiyhteistyösopimus). Oulun kaupungin omissa yksiköissä toteutettavaa kuntouttavan työtoiminnan ohjausta tuettiin Tutor-koulutuksella ja Tutor-avustuksella.

Sähköistä asiointia on kehitetty myös verkostotoimijoiden keskinäiseen asiointiin. E-asiointi otettiin käyttöön kuntouttavan työtoiminnan avustusten hakemisessa ja maksatuksessa toukokuussa 2021. Kuntalisien (kaupungin tuki yhdistyksille ja yrityksille niiden työllistäessä työttömiä henkilöitä palkkatuella) eAsioinnin kehittämistyö aloitettiin marraskuussa 2021 ja sen kehittäminen ja käyttöönoton valmistelu jatkuu edelleen. Lisäksi käynnistettiin kuntalisien palvelumuotoiluprojekti, jossa prosesseja kehitetään edelleen asiakaslähtöisemmiksi.

Yhteisötalotoiminta mahdollistaa sekä alueen asukkaiden ja järjestötoimijoiden toimintaa että työnhakijoiden työllistymistä. Toimintavuonna **yhteistyö työllisyyspalveluiden ja sivistys- ja kulttuuripalveluiden välillä** jatkui Honkapirtin yhteisötalolla, jossa toimi kolme kuntouttavan työtoiminnan ryhmää ja oululaisten asukkaiden liikuntavälinelainaamo. **Liikuntapalveluissa** oli työllisyyspalveluiden tuella liikuntakoordinaattori ohjaamassa liikuntaneuvojaksi oppisopimuksella opiskelevia työntekijöitä ja koordinoimassa työttömien liikunnan tukemista.

Maahanmuuttajien, vieraskielisten ja kotoutumisajan asiakkaiden palveluja kehitettiin laajasti eri verkostoissa, esimerkiksi niin kutsuttujen ylikotoutujien palveluja kuntakokeilun sisäisesti perustetussa palveluverkostossa. Yhteisiä toimintatapoja kehitettiin myös alueen muiden toimijoiden kanssa (esimerkiksi Maahanmuuttajien osaamiskeskus).

Kotoutumisasiakkaita palveleva Koto-tiimi tekee **laajaa verkostotyötä kansallisesti** TE-toimistojen ja kuntakokeilujen maahanmuuttajapalvelujen verkoston sekä Työllisyyden kuntakokeilujen kotoasiantuntijoiden verkoston kanssa. **Alueellisesti** verkostotyötä tehdään kotoutumiskoulutusta järjestävien oppilaitosten sekä maahanmuuttajille- ja vieraskielisille palveluja tarjoavien hankkeiden ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa **sekä oman organisaation sisällä** BusinessOulun Työllisyyspalvelujen maahanmuuttaja- ja vieraskielisten verkostossa. Tavoitteena on **tarjota kotoutumisajalla oleville vaikuttavia palveluja, jotka vahvistavat maahanmuuttajien työllisyyttä, kielitaitoa ja osallisuutta yhteiskuntaan.** Laajemmin tarkasteltuna **päämääränä on edistää tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta sekä myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken.**

1000 päivää työmarkkinatukea saaneiden yhteistyöpilotti Kelan kanssa

Yksi kokeiluvuoden aikana olleista toimintamallin kokeiluista oli yhteistyöpilotti Kelan kanssa. Pilotin kohderyhmää olivat yli 1000 päivää työmarkkinatukea saaneet asiakkaat. Pilotin tavoitteena oli yhteisen toimintamallin luominen palvelujen, toimenpiteiden ja etuuksien yhteensovittamiseksi. Kuntakokeilun ja Kelan yhteistyön tarkoituksena oli saada aikaan **pysyvämpiä ratkaisuja asiakkaan tilanteeseen**, toisin sanoen konkreettisia toimenpiteitä, joihin asiakas sitoutuu ja jotka aidosti edistävät hänen tilannettaan.

Toimintamallin laatimisen lisäksi **koottiin tilastotietoja** 1000 päivää työmarkkinatukea saaneista ja luotiin tarkka seuranta pilottiin osallistuneista ja sen ulkopuolelle jääneistä vertailuryhmänä tavoitteena kehittää myös seuranta ja mittarointia. Pilottiin osallistuivat kuntakokeilusta Työstartti- ja Työkyky (TYP) tiimit ja Kelasta toimeentuloturvan ja kuntoutuspalvelujen edustajat. Työstartti –tiimi: asiakaskohderyhmä pilottiin osallistuneiden omavalmentajan ja työkykykoordinaattorin vähintään 1000 pv työmarkkinatukea saaneet työnhakija-asiakkaat (N=378). Työkyky –tiimi: asiakaskohderyhmä sairauspäivärahaa 300 pv + 1000 päivää työmarkkinatukea saaneet, jotka Kelan työkykyneuvojan, TYP työkykykoordinaattori ja sosiaalityöntekijän asiakkaana (N=26).

Yhteisen toimintamallin luomiseksi pilottiin osallistuvat työntekijät hyödynsivät **mikro-labra työskentelyä**, jossa aitojen asiakastapausten avulla luotiin yhteinen toimintamalli Kelan ja kuntakokeilun yhteistyölle. Pilotilla oli lisäksi säännöllisesti kokoontuva ohjausryhmä.

Tiedolla johtamisen kehittäminen ja tiedolla johdetut asiakasprosessit

Tiedolla johdetut asiakasprosessit:

Asiakkaiden yksilöllisestä työ- ja toimintakyvystä sekä osaamisesta on saatavilla ajantasainen tieto ja tavoitteet on pilkottu osatavoitteisiin

Edistymisen seuranta on sujuvaa ja asiakkaan tarpeiden täyttymistä ja siirtymiä seurataan (palveluketjut on kuvattu ml. palvelukartat)

Asiakastyytyväisyys kasvaa

Yksi Oulun seudun kuntakokeilun tavoitteista on työllisyydenhoidon tiedolla johtamisen kehittäminen sisältäen asiakasprosessien kehittämisen yhä enemmän tiedolla johdetuiksi. Kehittäminen ja kokeiluun valmistautuminen aloitettiin hyvissä ajoin ennen kokeilun virallista aloitusta maaliskuussa 2021 laatimalla kokeilulle tavoitteet ja mittaristoa.

Tavoitteet ja mittaristo oli tarpeen täsmentää ja muokata jäsentyneeseen muotoon, ja tätä työtä tehtiin neljässä tiedolla johtamisen työpajassa kaksi kertaa ennen kokeilun alkua ja kaksi kertaa kokeilun

ensimmäisen vuoden aikana. BusinessOulun Työllisyyspalveluista työpajoihin osallistuivat kokeilun johto, palvelupäälliköt ja tiimiesimiehet sekä verkostot ja hallinto -yksikön edustajat.

Ensimmäisessä ja toisessa työpajassa tunnistettiin kokeilun päämääriin liittyen nykytila, määriteltiin tavoiteltu muutos ja se, mitä kokeilussa tulisi oppia. Lisäksi selvitettiin sen hetkistä osallistujien käsitystä ja tietämystä kansallisella ja kokeilutasolla kokeilujen tavoitteista ja seurannasta sekä erityisen haastavana koettuja asioita kokeilujen tiedolla johtamisessa. Osallistujat arvioivat myös kokeilun vaikutuksia omaan työhönsä, kokeilun toimenpiteiden tuloksia ja kokeilujen mitattavuutta.

Työpajoissa keskityttiin seuraavaksi **valtakunnalliseen kokeilujen mittaristoon** ja oman tiimin tai palveluyksikön mahdollisuuteen vaikuttaa kyseiseen mittariin. Samalla tunnistettiin myös niitä haasteita, joita niihin vaikuttamiseen liittyi. Työryhmissä työsti kokeilun operatiivisen toiminnan mittaristo täydennykseksi valtakunnalliselle kaikkia kokeiluja koskevalle mittaristolle.

Tiedolla johtamisen neljäs työpaja alkuvuonna 2022 keskittyi **itsearviointiin** teemaan perehtymiseen sekä kartoittamaan pienryhmissä, mistä aihealueista kokeilussa tarvitaan itsearviointitietoa. Työpajassa arvioitiin tiedonsaannin tilannetta ja itsearviointitiedon tarpeita tiimikohtaisesti ja seutukunnat yhteisesti.

Ensimmäisenä kokeiluvuonna kehittämistoiminnassa merkittävä rooli oli sen kehityksen seuraamisella ja siihen reagoimisella, millaista tietoa ja missä muodossa kuntakokeilut saavat käyttöönsä. Työ- ja elinkeinoministeriö sekä ELY-keskusten ja TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskus KEHA toteuttivat kuntakokeiluille seurantaan varten **Power BI -sovelluksia**, joissa eri asioita pystyi seuraamaan. Kehitystyö tapahtui kuitenkin kohtuullisen hitaasti, ja tiimi- ja virkailijakohtaista tietoa alettiin saada vasta yli puoli vuotta kokeilujen alun jälkeen. Samoin kuntakokeilujen mahdollisuus saada niin kutsuttua raakadataa (URA-järjestelmästä olevaa asiakasdataa, jota ei ole valmiiksi jalostettu tietyksi tietokokonaisuudeksi, vaan dataa pystyy itse käsittelemään) oli hyvin pitkään epäselvää ja varmistui kokeilujen käynnistyttyä. **Tiedonsaannin hitaus ja muuttuva tieto datan saannista kokeilujen käyttöön vaikeutti seurannan valmistelua ja seurantatiedon systemaattista keräämistä.** Lisäksi se aiheutti vaikeuksia hahmottaa, mitä seurantatyökaluja ja mitä tietoa kunnat saavat valmiina käyttöönsä ja mitä seurantaan liittyviä asioita on syytä tehdä itse. **Ensimmäinen toimintavuosi näyttäytykin erityisesti tiedolla johtamiseen tarvittavien työkalujen kehittämisenä.**

Toiminnan johtamisessa ja seurannassa kerran kuukaudessa ja kolmen viikon viiveellä ilmestyvä Työnvälitystilasto tiettyine mittareineen on liian karkea. KEHA-keskuksen sovellukset eivät puolestaan tarjonneet kaikkea tarpeellista tietoa joko sisällöllisesti tai tarkastelutasoltaan. Toimintavuoden aikana Oulussa **kehitettiin useita omia Power BI -sovelluksia tukemaan asiakasanalyysissä ja operatiivisessa johtamisessa.**

Operatiivista johtoa ja henkilöstöä varten **kehitetiin organisaation sisäistä raportointia** yhteistyössä työllisyyspalvelujen päällikön, kuntakokeilun projektipäällikön, palvelupäälliköiden ja tiimiesimiesten kanssa. Sisäistä raportointia toteutetaan säännöllisesti kuukausittain sekä johdon (toiminnan suuret linjat) että tiimien käyttöön (tiimikohtaiset tiedot tehdystä työstä ja työn tuloksista, esimerkiksi asiakkaiden määräaikaishaastattelut). Sisäinen raportti on koko henkilöstön saatavilla ja sitä kehitetään jatkuvasti.

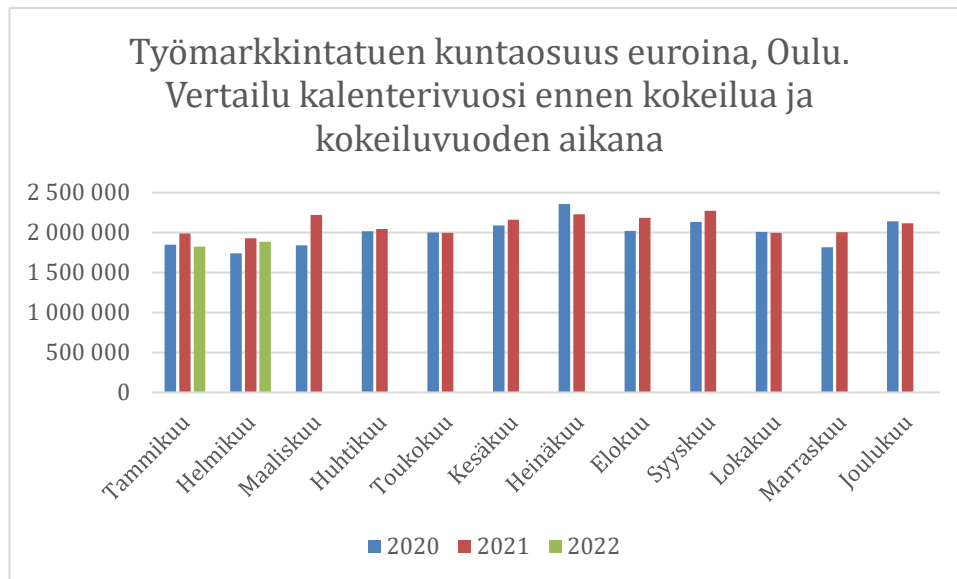
Tiedolla johtaminen on pyritty saamaan osaksi organisaation arjen tukemista säännöllisillä palaverikäytännöillä ja tiedolla johtamisen asiantuntijan osallistumisella eri kokouksiin, joissa seurantaan liittyvät asiat ovat asialistalla, tai niitä on mahdollisuus kokouksessa käsitellä. Kokeilun johto ja organisaation esihenkilöt ovat myös voineet hyödyntää seurantaan tekevien työntekijöiden työpanosta erillisillä tilastopyynnöillä. Tiedolla johtamisen kehittämistä on mahdollistanut Oulun kaupunkiseudun työllisyyskokeilun tukihanke (ESR-hanke).

Asiakasprosessien tiedolla johtamista ovat vaikeuttaneet asiakkaiden puutteelliset ja vanhentuneet tiedot URA-järjestelmässä. Asiakkaiden siirtymiä, edistymistä ja palvelujen vaikuttavuutta on myös haasteellista seurata URA-järjestelmässä olevien tietojen pohjalta, ja kuntakokeilulaki kieltää rinnakkaisjärjestelmien käytön. Esimerkiksi Oulussa palvelupolun seuranta olisi voitu rakentaa omaan järjestelmään, mikäli se olisi lain puitteissa ollut mahdollista.

Oulun seudun kuntakokeilu oli **mukana osana TE-palvelut 2024-uudistusta tietojärjestelmät ja kokonaisarkkitehtuuri -valmisteluryhmän (KATI) selvityshanketta** (mukana TEM, Pohjois-Pohjamaan TE-toimisto, Kela Pohjoinen vakuutuspiiri ja Oulun seudun kuntakokeilu). Selvityshankkeessa kuvattiin nykyinen Oulun seudun työllisyshoidon palvelujärjestelmän tieto- ja toiminta-arkkitehtuuri ja sen keskeiset haasteet sekä selvitettiin keskeisten toimijoiden näkemys tavoitetilasta huomioiden muut meneillään olevat uudistukset kuten sote-uudistus.

Työmarkkinatuen kuntaosuuden väheneminen

Oulun kaupungissa työmarkkinatuen kuntaosuus oli vuonna 2020 yhteensä noin 24 017 000 euroa (keskimäärin 2 001 439 euroa /kuukaudessa) ja vuonna 2021 yhteensä noin 25 141 000 euroa (keskimäärin 2 095 087 euroa kuukaudessa). Alkuvuonna 2022 suunta oli laskeva edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan nähden. Kuntaosuudessa ovat mukana kaikkien osuuden piirissä olevien henkilöiden maksut olivatpa he kuntakokeilun tai TE-toimiston asiakkaita. Kuntaosuuden kehitys kuvataan kuviossa 73.

Kuvio 73. Työmarkkintatuen kuntaosuuden kehitys ennen kokeiluvuotta ja kokeiluvuonna, Oulu. Lähde: Kela. Työttömyysturvan käsittelyjärjestelmästä muodostetut aineistot (kokonaisaineisto).

11. Tyrnävä

Työllisyyden kuntakokeilut käynnistyivät osana hallituksen työllisyystoimia 1.3.2021. Työllisyyskokeiluissa osa TE-palvelujen asiakkaista siirrettiin kuntien palveluihin. Kuntakokeilun asiakkaaksi tulivat, ja kokeilujen aikana tulevat, työnhakijaksi ilmoittautuneet asiakkaat, joiden *kotikunta on kuntakokeilussa mukana* ja hän on *työtön, lomautettu, työllistettynä oleva* tai *työllistymistä edistävässä palvelussa* ja lisäksi jokin seuraavista ehdoista täyttyy:

- asiakkaalla ei ole oikeutta ansiopäivärahaan, vaan hän saa työmarkkinatukea tai peruspäivärahaa Kelasta.
- äidinkieli on muu kuin suomi, ruotsi tai saame tai kansalaisuus on muu kuin Suomi
- asiakas on alle 30-vuotias.

Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan: **”Työllisyyskokeilujen tavoitteena on nykyistä tehokkaammin edistää työttömien työnhakijoiden työllistymistä ja koulutukseen ohjautumista ja tuoda uusia ratkaisuja osaavan työvoiman saatavuuteen. Kokeilujen tarkoituksena on parantaa erityisesti pidempään työttömänä olleiden ja heikommassa työmarkkina-asemassa olevien pääsyä työmarkkinoille. Kokeiluissa kehitetään työnhakijoille tarjottavia työllistymistä tukevia palveluja ja palvelumalleja, joiden avulla voidaan nykyistä paremmin tunnistaa ja ratkaista asiakkaiden yksilölliset palvelutarpeet, työllistymisen esteet sekä osaamisen kehittämistarpeet”²⁷.**

Oulun seudun kuntakokeilussa tavoitteita on määritelty yllä olevaa kuvausta täsmällisemmin. Ylätason tavoitteena on pitkäaikaistyöttömyyden vähentyminen. Pitkäaikaistyöttömyyden vähentymisen tavoite ei tarkoita, että toiminnan huomio olisi vain pitkäaikaistyöttömissä. Huomioiduksi tulevat kaikki työttömät, koska pitkäaikaistyöttömyyttä lähestytään kolmesta näkökulmasta: pitkäaikaistyöttömyyden ehkäisy, pitkäaikaistyöttömyyden katkeaminen ja pitkäaikaistyöttömyyden päättyminen.

Kokeilun päämäärään, pitkäaikaistyöttömyyden vähenemiseen, pyritään toiminnalle määriteltyjen tavoiteltavien tulosten ja niiden vaikutusten kautta. Oulun seudun kuntakokeilun tavoiteltavia tuloksia ovat:

- ***Työvoiman kohtaanto ja osaamisen vahvistaminen***
- ***Tehostettu asiakasohjaus ja palveluekosysteemin yhteistyön vahvistaminen***
- ***Työhön kuntoutuminen ja työllistyvyyden edistäminen***
- ***Tiedolla johtamisen kehittäminen ja tiedolla johdetut asiakasprosessit***

Epäsuorana tavoitteena nähdään kunnan työmarkkinatuen maksuosuuden aleneminen tehtyjen toimien vaikutuksesta. Seuraavaksi kuvataan sanallisesti Tyrnävän toimintaa ensimmäisenä kokeiluvuonna (3/2021–

²⁷ <https://tem.fi/tyollisyyskokeilut>; HE 84/2020 ja HE 114/2020

2/2022) näiden tavoitteiden saavuttamiseksi sekä esitetään toimintojen heijastuminen numeeriseen kehitykseen työ- ja elinkeinoministeriön laatiman mittariston valossa.

Tyrnävän työllisyyden kuntakokeilun ensimmäistä vuotta on haastanut TE-toimistosta siirtyneiden resurssien vaihtuvuus, jonka vuoksi kunnan on täytynyt hoitaa itse arvioitua suurempaa osuutta valtion JTYP-lain mukaisista tehtävistä. Tyrnävän kunta on ollut kokonaan ilman omavalmentajaa loppuvuodesta 2021. Uusien omavalmentajien perehdyttäminen on ontunut riittämättömien henkilöstövoimavarojen vuoksi. Kokeilua on haastanut myös lisääntyvät asiakasmäärät, kun TE-toimistosta virtaa asiakaskuntaa kokeilukuntaan. Kuntakokeilun alkua varjostaneet haastatteluvelat saatiin kuitenkin tasapainoon ensimmäinen vuoden aikana. **Monialainen ja moniammatillinen yhteistyö Tyrnävän työllisyyspalveluiden, terveystyöpalvelujen, TYP-verkoston sekä Kelan kanssa on sujunut erinomaisesti.**

Pienen kunnan näkökulmasta tiettyjen tehtävien, kuten omaehtoisten opintojen seuranta, palkkatukihakemuksien käsitteleminen ja kotouttamisen keskittäminen Ouluun, on ollut toimiva ratkaisu. Myös tiedolla johtamisen, viestinnän, koulutusten ja perehdytysten koordinoimien sekä ict-ratkaisujen keskittäminen Ouluun on mahdollistanut sen, että pienellä kunnalla jää aikaa myös olennaiseen, eli asiakastyöhön. Tyrnävän kunnalla ei ole ollut omia hankkeita työllisyystoimintaan liittyen, mutta myös Oulun koordinoimia hankkeita on hyödynnetty, kuten PALO-hanketta.

Henkilöstömäärän kehitys

Asiakastyön henkilöstömäärä on vaihdellut ensimmäisen toimintavuoden aikana 1,20 htv:n ja 1 htv:n välillä. Maaliskuusta marraskuuhun asiakastyötä tekivät TE-toimistotaustainen omavalmentaja (perusresurssi) 0,70 htv sekä kunnan oma työntekijä 0,5 htv. Tammikuussa 2022 niin kutsuttuna Poma-resurssina tuli lisäys 0,5 htv, mutta kunta oli ilman perusresurssia (0,7 htv) joulukuusta alkaen jonkin aikaa. Lisäksi aktivointisuunnitelmien ja monialaisten työllistymissuunnitelmien laadinnassa on ollut mukana sosiaalityöntekijä 0,20 htv:n panostuksella. Verkostoon kuuluu lisäksi nuorten paja, aikuisten kuntouttava työtoiminta, terveystyöpalvelut, mielenterveystyöpalvelut sekä päihdetyöntekijä.

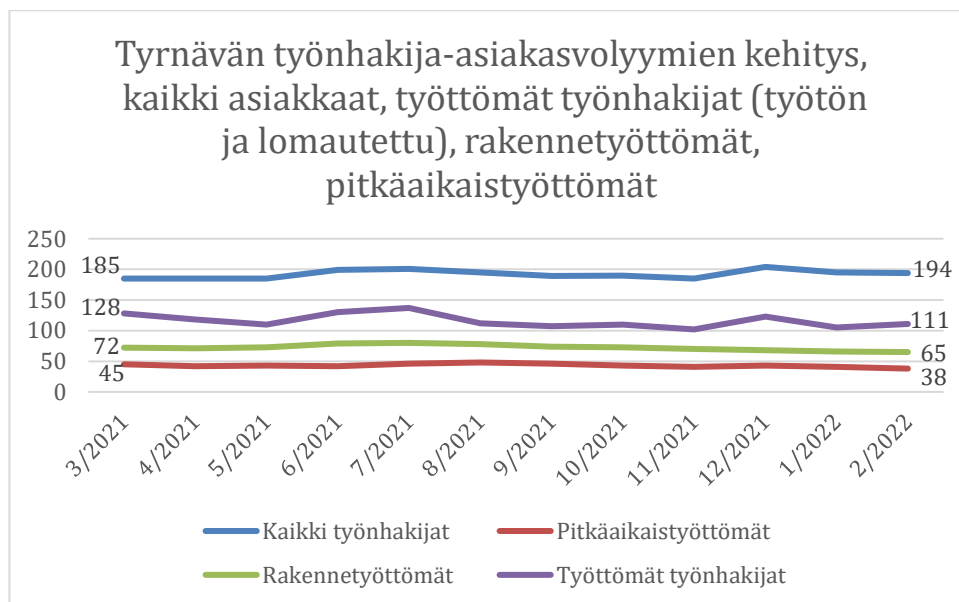
Tyrnävälle sovittu TE-palvelutaustaisten henkilöresurssien määrä (0,70 htv + 0,50 htv) ei ole siis toteutunut yhdenjaksoisesti ensimmäisen kokeiluvuoden aikana. Kunnan henkilöresurssi on ollut suuruudeltaan 0,50 htv. Kunnan resurssilla on paikattu TE-palveluiden resurssia tilanteessa, kun kunta oli ilman omavalmentajaa sekä, kun uudet omavalmentajat ovat olleet perehtymisvaiheessa työtehtäviinsä. Perehdytyksessä on hyödynnetty etenkin BusinessOulun koordinoimia opintopiirejä, perehdytysvideoita ja TKK:n alustaa.

Kunnan oma rahallinen panostus kuntakokeiluun koostuu sovituista yhteisten toimintojen kustannusten jakamisesta Oulun seudun työllisyyden kuntakokeilussa sekä työ- ja elinkeinosuunnittelijan työpanoksesta

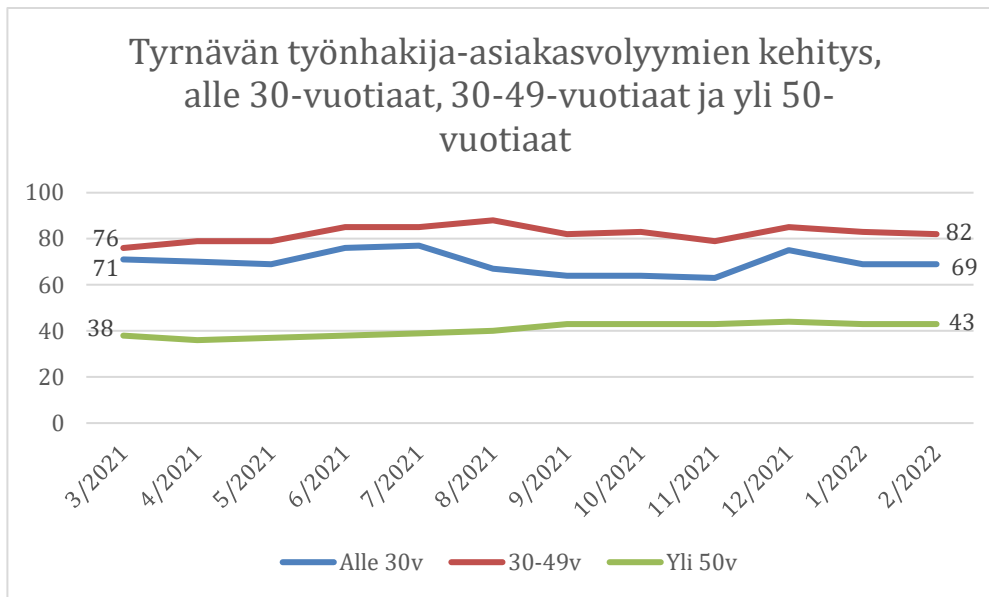
(0,50 htv) kuntakokeiluun. Työpanos on todellisuudessa ollut paljon enemmän välillä 9.12.2021 – 28.2.2022 puuttuvien henkilöresurssien vuoksi. Tyrnävän maksuosuus yhteisten toimintojen jakamisen kustannuksista ovat olleet 3387 € sekä kuntakokeiluun valmistautumisesta 2 328 €.

Asiaksmäärien ja työllisyyden kehitys

Lukumääräisesti kaikkien työnhakijoiden määrä on kasvanut yhdeksällä (9) henkilöllä, mutta työttömien työnhakijoiden, pitkäaikaistyöttömien ja rakennetyöttömien määrät ovat laskeneet ajalla maaliskuusta 2021 helmikuuhun 2022. Lukumääräinen kehitys on esitetty kuviossa 74. Ikäryhmittäisessä tarkastelussa alle 30-vuotiaiden asiakkaiden määrä on laskenut kahdella (2), 30–49-vuotiaiden asiakkaiden määrä nousut kuudella (6) ja yli 50-vuotiaiden asiakkaiden määrä nousut viidellä (5) asiakkaalla tarkastelujakson aikana (kuvio 75).

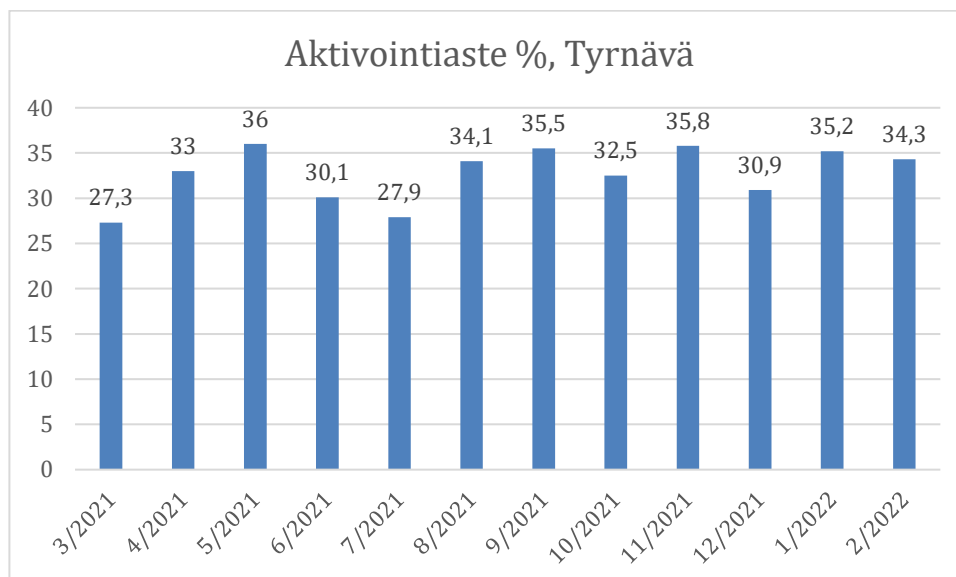

Kuvio 74. Tyrnävän työnhakija-asiakasvolyymien kehitys: kaikki työnhakija-asiakkaat, työttömät työnhakijat, pitkäaikaistyöttömät, rakennetyöttömät. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

Kuvio 75. Tyrnävän työnhakija-asiakasvolyymien kehitys alle 30-vuotiaat, 30–49-vuotiaat ja yli 50-vuotiaat. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

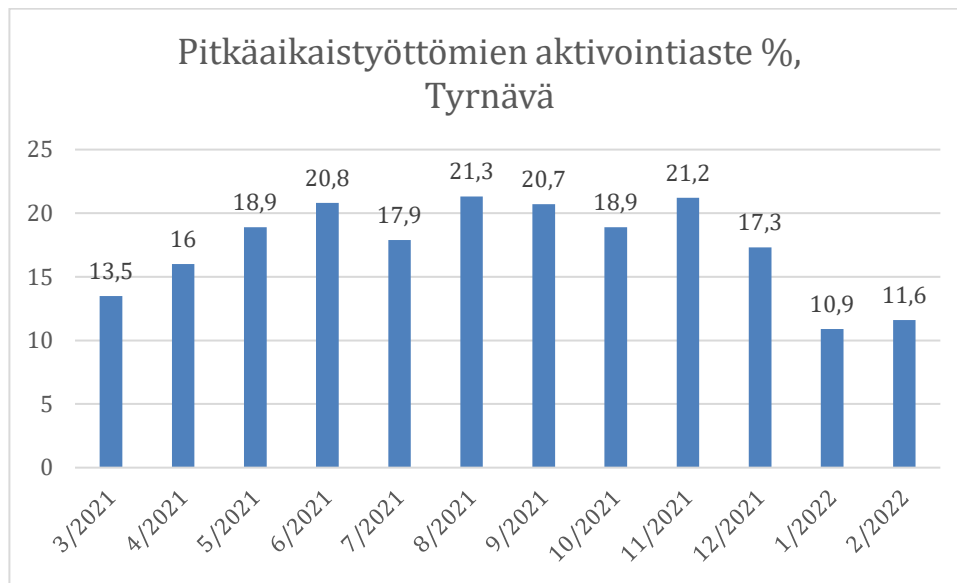
Henkilöresurssien määrä näkyy välittömästi pienen kunnan aktivointiasteessa. Heinäkuussa kuntakoikeilussa työskenteli vain 0,70 htv:n henkilöresurssi. Sosiaalityöntekijän kesäloman aikana aktivointisuunnitelmat ja monialaiset työllistymissuunnitelmat olivat pysähdyksissä. Joulukuussa Tyrnävän kunta oli ilman omavalmentajaa. Tammikuussa 2022 aloitti 0,50 htv:n työpanoksella uusi POMA:n (Pohjoismainen työvoimapalvelumalli) henkilöresurssi. Tämä näkyi välittömästi positiivisesti aktivointiasteessakin (kuvio 76).

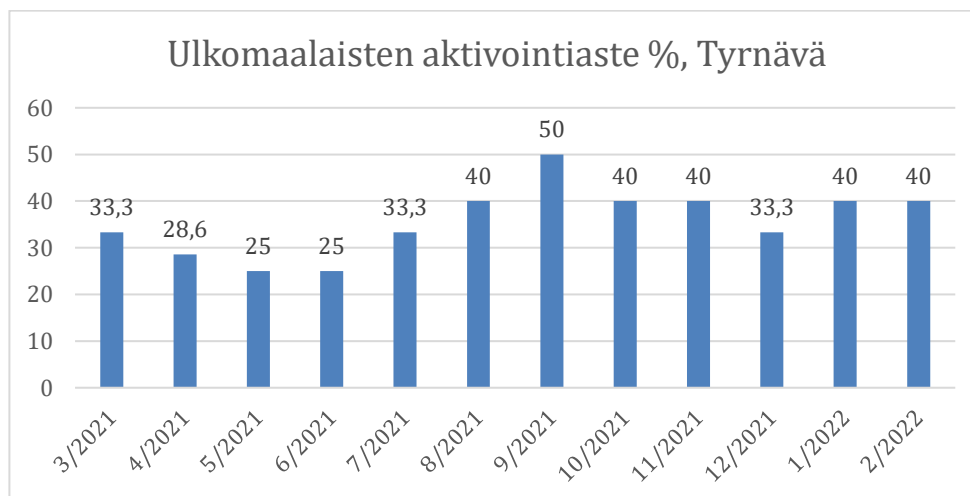
Kuvio 76. Aktivointiaste, Tyrnävä. Lähde Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

Kun kaikki aktivoitavissa olevat pitkäaikaistyöttömät on aktivoitu, jäljelle jäävät henkilöt, joita ei pystytä auttamaan pelkästään työllisyyspalveluiden käytettävissä olevilla keinolla. Terveysongelmat, pitkät

välimatkat, syrjäkylillä asuminen, harvakseltaan kulkeva julkinen liikenne, työpaikkojen ja työllistymistä edistävien palvelujen pieni määrä ja rakennetyöttömyys selittävät osaltaan pitkäaikaistyöttömien aktiivointiasteen tippumisen kokeilun edetessä (kuvio 77). Asiakkailta on monisyisiä ongelmia, johon yksittäisellä toiminnalla ei saada muutosta. Osa asiakkaista on myös väärän etuuden piirissä esimerkiksi, kun sairauspäiväraha-oikeus on päättynyt tai takana on useita eläkehylyjä. Työnhakutaidot saattavat myös olla puutteellisia. Paikalliselle ja yksilölliselle työhönvalmennukselle olisi tarvetta.

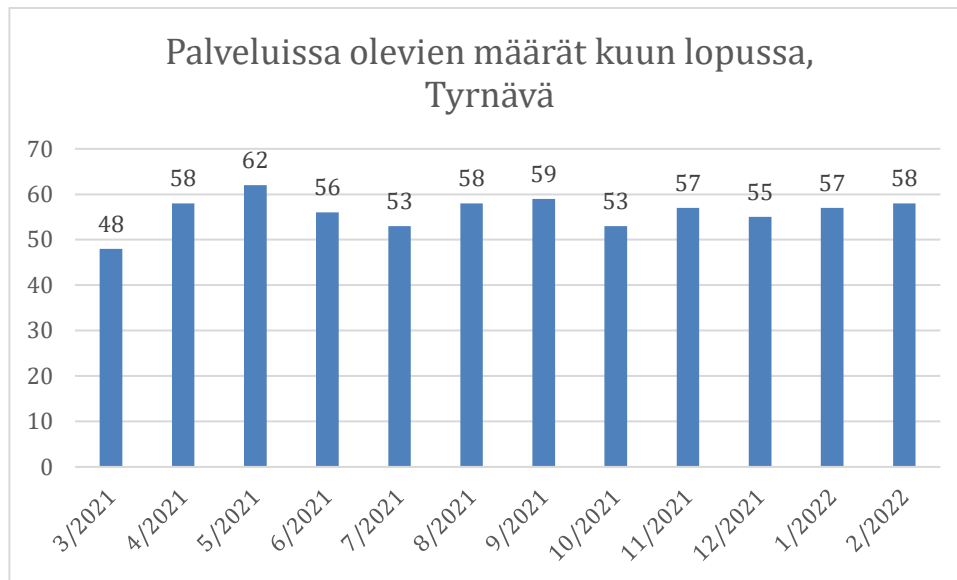

Kuvio 77. Aktiivointiaste, pitkäaikaistyöttömät, Tyrnävä. Lähde Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto. Tilastokeskuksen tilaston (31.12.2021) mukaan Tyrnävällä on 45 vieraskielistä asukasta. Kuntakokeilussa vieraskielisten asiakasmäärät ovat pienet. Ulkomaalaisten (muu kuin suomenkansalaisuus) aktiivointiaste on noussut tarkastelujakson aikana 6,7 prosenttiyksiköllä (kuvio 78).

Kuvio 78. Aktiivointiaste, ulkomaalaiset, Tyrnävä. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

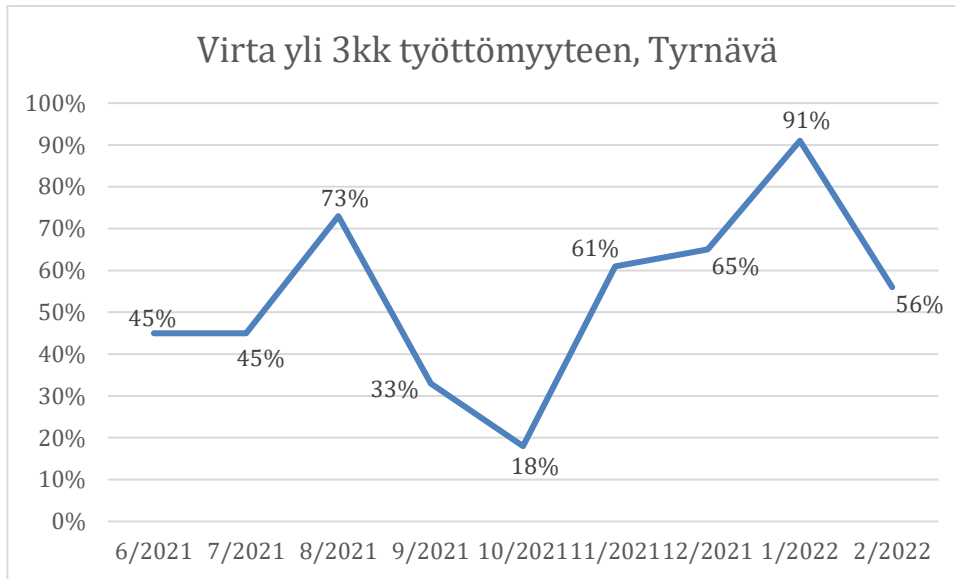
Tyrnäväläisiä työttömiä työnhakijoita on ollut palveluissa eniten mm. työvoimakoulutuksissa, palkkatukitoissa, kuntouttavassa työtoiminnassa ja omaehtoisissa opinnoissa työttömyysetuudella. Asiakkaita ei ole juuri ohjautunut koulutuskokeiluihin, työhönvalmennuksiin, uravalmennuksiin tai starttirahan piiriin. Palveluissa olevien asiakkaiden määrä on vaihdellut tarkastelujakson aikana kuukausittain 48 ja 62 asiakkaan välillä (kuvio 79).

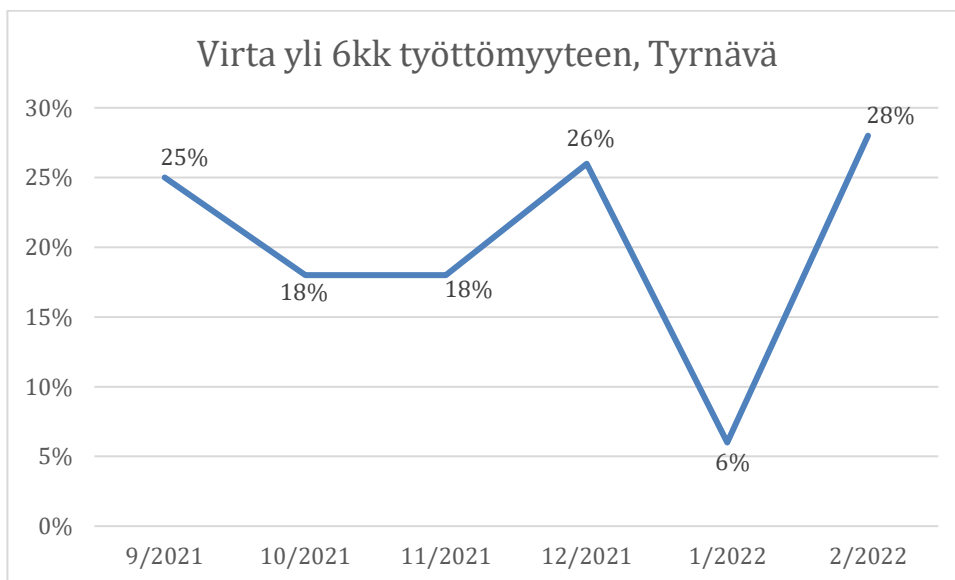
Kuvio 79. Palveluissa olevien määrät kuukauden lopussa, Tyrnävä. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

Tyrnäväläisten työttömien virta yli kolme kuukautta kestävään työttömyyteen on vaihdellut suuresti vuodenaikojen välillä. Työttömistä keskimäärin noin puolet on työllistynyt, aloittanut palveluissa tai koulutuksessa, tai heidän työttömyytensä kertymä on muutoin katkennut työttömyyden kolmen ensimmäisen kuukauden aikana. Vaihteluväli on kuitenkin suurta, mikä selittynee osittain työttömyyden kausivaihtelulla (kuvio 80).

Tyrnäväläisten työttömien virta yli 6 kuukautta kestävään työttömyyteen on melko säännöllistä. Heinäkuussa 2021 työttömäksi jääneistä oli kuitenkin vain 6 % työttömänä työnhakijana vielä tammikuussa 2022. Työttömistä keskimäärin noin viidesosalla työttömyys on kestänyt vähintään 6 kuukautta (kuvio 81).

Kuvio 80. Työttömyyden virta yli 3 kuukauden työttömyyteen, Tyrnävä. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

Kuvio 81. Työttömyyden virta yli 6 kuukauden työttömyyteen, Tyrnävä. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto.

Työvoiman kohtaanto ja osaamisen vahvistaminen

Tyrnävällä työnantajia on neuvottu palkkatuen maksatukseen sekä palkkatukiprosessiin/oppisopimuksiin liittyvissä asioissa. Työnantajilta on myös tiedusteltu työkokeilupaiikkoja ja työnantajia on neuvottu työkokeiluun liittyvissä asioissa. Lisäksi työnantajille on etsitty ja esitelty sopivia työntekijäehdokkaita kuntakokeilun asiakkaista.

Työhön kuntoutumisen ja työllistyvyyden edistäminen

Asiakkaan ympärille on rakennettu tarvittaessa **auttavien ammattilaisten** verkosto, johon asiakkaan lisäksi kutsutaan muut tärkeät toimijat. Työllistymissuunnitelman laadinnassa ovat olleet mukana asiakkaan tarpeen mukaisesti esimerkiksi lääkäri, psykiatri, psykiatrinen sairaanhoitaja, päihdehoitaja, kuntouttavan työtoiminnan ohjaaja, sosiaalityöntekijä ja Kelan TYP-työkykyneuvoja.

Kuntouttavaa työtoimintaa järjestetään nuorten paja Koivulassa arkipäivisin. Aikuisten kuntouttavan työtoiminnan ryhmät kokoontuvat tiistaisin Temmeksellä ja perjantaisin kylällä Tyrnävällä. Asiakkaita ohjautuu kuntouttavaan työtoimintaan myös kunnan yksiköihin kuten siivouspalveluihin, ikäihmisten palveluihin, kouluille ja kunnantalon sentraaliin. Yhdistyksissä ei ole ollut asiakkaita kuntakokeilun ensimmäisenä vuotena.

Tyrnävän kunta on tehnyt yhteistyötä **Oulun koordinoiman osatyökykyisiin kohdentuvan** PALO-hankkeen kanssa työkyvyn tuki -koulutuksen tiimoilta. Tyrnävä osallistui ryhmätyöskentelytehtävän tekemiseen PALO-hankkeen kanssa.

TYP-työskentelyä (Työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu) tekee Tyrnävällä sosiaalityöntekijä (noin 0,20 htv), työ- ja elinkeinosuunnittelija, TE-palveluiden omavalmentaja ja Kelan TYP-työkyvyn neuvoja/ratkaisuasiantuntija. Tarvittaessa verkostoon osallistuu esimerkiksi kuntouttavan työtoiminnan ohjaaja tai psykiatrinen sairaanhoitaja. TYP asiakkuudessa Tyrnävällä kuntakokeilussa on noin 30 henkilöä.

Työkykypassia, **Kykyviisaria** ja opinnollistamista hyödynnetään nuorten pajalla. Opinnollistamisessa yhteistyökumppanina toimii kouluttajan puolelta etenkin Ammattiopisto Luovi. Tavoite on, että Kykyviisaria käytettäisiin enemmän myös työllisyyden kuntakokeilussa.

Tehostettu asiakasohjaus ja palveluekosysteemin yhteistyön vahvistaminen

Yhteistyö Kelan kanssa sujuu erinomaisesti — on kyse sitten TYP-asiakkaasta tai aktivointisuunnitelman piirissä olevasta asiakkaasta. Asiakkaita ohjataan tarvittaessa myös työttömien terveystarkastukseen, Kelan ammatilliseen kuntoutus selvitykseen tai työkyvyn asiantuntija-arviointeihin, joita tuottavat Verve, Mehiläinen, Koulutusavain Oy ja Oulun Psykiatriakeskus Oy.

Asiakkaita neuvotaan sähköisessä asiointissa, mikäli siihen on tarvetta. Vuonna 2023 käynnistyvien hyvinvointialueiden ja kuntakokeilualueiden lakisääteistä asiakaspalvelun yhdyspintaa alettiin pohjustaa eri verkostoissa ja työ jatkuu edelleen (mm. TYP-verkosto, työkyvyn tuki -webinaarit ja hyvinvointijohtamisen katsaukset).

Tiedolla johtamisen kehittäminen ja tiedolla johdetut asiakasprosessit

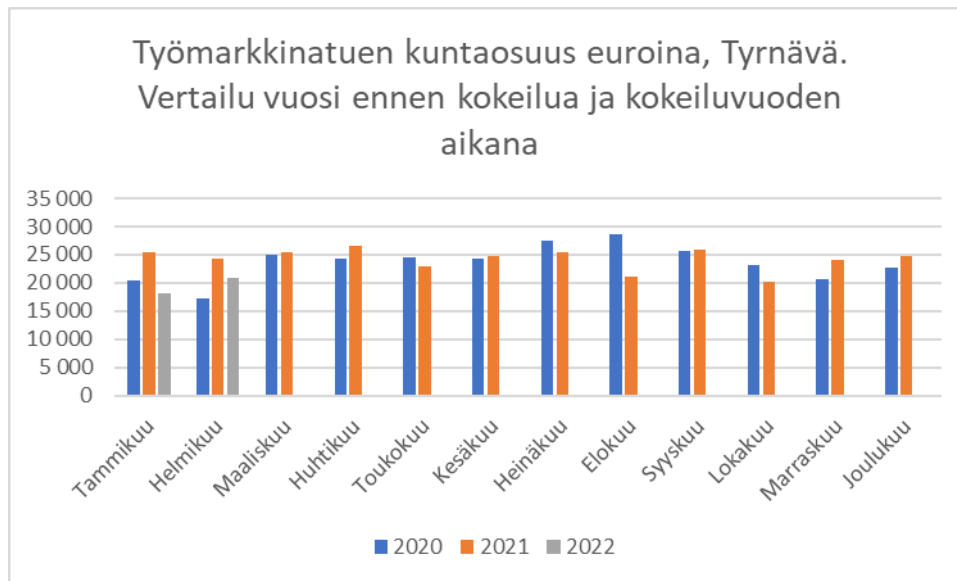
Asiakkaiden yksilöllinen työ- ja toimintakyky sekä osaaminen merkitään asiakastietojärjestelmä URA:an (myöhemmin Työmarkkinatori) niiltä osin, kuin niillä on merkitystä asiakkaan työn tai koulutukseen haun kannalta. Osatavoitteiden asettaminen ja seuranta on sujuvaa silloin, kun yhteistyö eri sidosryhmien kanssa on sujuvaa. Kehitettävää yhteistyössä olisi etenkin tilanteessa, jossa asiakkaalla on esimerkiksi Kelan maksusitoumus yksityiselle kuntoutuksen asiantuntijalle tai, jos asiakkaalle on tehty tutkimusjaksoja sairaanhoitopiirissä. Tavoitteiden asettamisen kannalta olisi tärkeää, että kaikki asiakkaan kanssa työskentelevät saataisiin saman pyöreän pöydän ääreen säännöllisesti. Tällä hetkellä tieto katkeaa kunnan ja etenkin yksityisten palveluntuottajien välillä.

Työmarkkinatuen kuntaosuus

Kuntakokeilujen epäsuorana tavoitteena on vaikuttaa työmarkkinatuen kuntaosuuden vähenemiseen. Tyrnävällä työmarkkinatuen kuntaosuuden maksut olivat 280 120 euroa ajalla maaliskuu 2021 - helmikuu 2022. Vuotta aiemmin (2020–2021) vastaavana ajankohtana osuus oli 296 138 euroa. Kuviossa 82 esitetään kuntaosuuden maksuosuuden kehitys kuukausittain kalenterivuosina 2020, 2021 ja 2022. Summissa ovat mukana kaikki maksuosuuden piiriin kuuluvat henkilöt riippumatta siitä, ovatko he kuntakokeilun vai TE-toimiston asiakkaita.

Kuukausitasolla tarkasteltuna työmarkkinatukien kuntaosuusmaksut eivät ole lähteneet laskuun odotetusti kuntakokeilun ensimmäisen vuoden aikana. Kuitenkin tammi-helmikuussa 2022 maksun suuruus on pienempi kuin kahtena aiempina vuonna. Maksujen määrään on vaikuttanut myös koronaepidemia, kun yrittäjät ovat voineet saada työmarkkinatukea 2/2022 saakka, mikäli yritystoiminta on kärsinyt koronaepidemian takia. Kuntaosuuslistalla on myös osa-aikatyötä tekeviä työnhakijoita, jotka saavat soviteltua työttömyysetuutta. Osa-aikatyössä tunnit voivat jäädä hyvin pieniksi, jos kyseessä on esimerkiksi nollatuntisopimus tai tarvittaessa töihin kutsuttavan työsopimus.

Kuntaosuuslistalla 1000 päivää työmarkkinatukea saaneiden määrä on kasvanut huolestuttavasti. Silloin työn puuttuminen ei ole asiakkaan huolista suurin, vaan aivan muut asiat kuten terveys, elämänhallinta tai taloudellinen ahdinko. Asiakkaan polku voi olla hyvinkin pitkä, kun selvitetään, onko kuntoutumisen mahdollisuuksia työelämään vielä olemassa.

Kuvio 82. Työmarkkinatuen kuntaosuuden kehitys ennen kokeiluvuotta ja kokeiluvuonna (1.3.2021 - 28.2.2022), Tyrnävä. Lähde: Kela. Työttömyysturvan käsittelyjärjestelmästä muodostetut aineistot (kokonaisaineisto)

Kohti tulevaa

Asiakastyötä tekevien henkilöressurssien pieni määrä suhteessa työkuormaan on huolestuttanut ensimmäisen kokeiluvuoden aikana. Tulevaisuus näyttää raportin kirjoittamisen aikaan valoisammalta, sillä kunnan omaa henkilöressurssia on vahvistettu huhtikuusta 2022 alkaen. Kuntakokeilun toista vuotta Tyrnävällä on ollut aloittamassa neljä työntekijää, joista kaksi on kunnan työntekijöitä (0,50 htv + 0,50 htv) ja kaksi TE-palveluiden omavalmentajia (0,50 htv + 0,70 htv), eli yhteensä 2,2 htv. Uusi asiakaspalvelumalli 2.5.2022 on otettu vastaan uteliaiin mielin sekä valmistautuminen vuoden 2024 muutokseen on aloitettu, kun TE-palvelut siirretään kuntien järjestämisvastuulle. Huolta ja kysymyksiä aiheuttaa hyvinvointialueuudistuksen myötä sosiaalityöntekijän ja terveyspalvelujen siirtyminen hyvinvointialueelle. Toimiiko monialainen yhteistyö jatkossa yhtä sujuvasti kuin nyt? Saadaanko asiakasajat aktivointisuunnitelmien ja TYP-suunnitelmien laadintaan sovittua yhtä jouhevasti kuin tällä hetkellä? Katkeavatko palveluketjut?

12. Yhteenveto

Toiminnallisen muutoksen näkökulmasta Oulun seudun kuntakokeilun ensimmäinen vuosi oli yhteisen rakentamisen vuosi. Vuotta leimasi uuden opettelu, uudet työkaverit, uudet toimintamallit, yhteinen suunnittelu, epävarmuus, kokeileva toiminta ja halu uudistua. Oulun seudun kokeilussa oli ensimmäisen vuoden aikana karkeasti puolet valtion virkamiehiä ja puolet kunnan työntekijöitä. Kahden eri organisaation sulautuminen ei ole yksinkertainen asia. Siksi yhden vuoden jälkeen on liian ennenaikaista arvioida organisaatiokulttuurin muutosta, joka vie vuosia. Nyt on kuitenkin jo nähtävillä, että molemmista organisaatiosta voidaan oppia paljon. Uusi, tuleva julkisen sektorin työllisyydenhoidon toimintamalli rakentuu ajan kuluessa, arjen asiakastyössä päivä kerrallaan.

Tilastollisesti tarkasteltuna ja yleisesti ottaen Oulun seudun kuntakokeilun kuntien ensimmäinen toimintavuosi näyttäytyy hyvän kehityksen vuotena:

- **Kaikissa kokeilukunnissa työttömyysaste laski**
- **Lähes kaikissa kokeilukunnissa nuorisotyöttömyys laski**
- **Laajan työttömyyden piiriin kuuluvien asiakkaiden määrä laski 7 %**
- **Työttömien osuus kaikista kokeilun työnhakija-asiakkaista väheni**
- **Rakennetyöttömien määrä laski noin 2 %**
- **Aktivointiaste nousi noin 2,5 prosenttiyksikköä**
- **Asiakastytyväisyys kehittyi myönteisesti**

Ensimmäinen vuosi jättää myös haasteita tuleviin kokeiluvuosiin:

- **Kokonaisasiakasmäärän kasvu**
- **Pitkäaikaistyöttömien määrä ja osuus työttömistä työnhakijoista kasvoi**
- **Työnhaun kesto pitkittyi**

Kaikissa kokeilun alueen kunnissa työttömyysaste laski, vaikkei sitä voida pitää suorana seurauksena työllisyyskokeilusta. Työttömyysasteessa ei voida erottaa kuntakokeilua, vaan se lasketaan kaikkien kunnan työttömien työnhakijoiden osuudesta työvoimasta. Työttömyysasteen myönteinen kehitys on tapahtunut koko valtakunnassa ja johtunee pikemminkin yleisestä työmarkkinoiden vilkastumisesta koronavuosien jälkeen kuin sinänsä työllisyyskokeiluista. Voidaan kuitenkin todeta, että mitä todennäköisimmin Oulun seudun kuntakokeilussa työllisyyskokeilun toimilla on ollut positiivista vaikutusta työllisyyskehitykseen erityisesti pienissä kunnissa, joissa työllisyyskokeilu on tuodut uusia mahdollisuuksia työnhakija-asiakkaiden palvelujen järjestämiseen ja verkostotyöhön eri toimijoiden kanssa (ks. tarkemmin kuntakohtaiset kappaleet). On myös merkille pantava, että esimerkiksi Muhoksen kunnalla oli käynnistysvaikeuksia kokeilun aloituksessa

ja toiminnassa resurssivajeiden vuoksi loppuvuoteen 2021 saakka. Sen työttömyysaste laski ajalla 3/2021–2/2022 vähiten kaikista Oulun seudun kokeilualan kunnista — vain 0,4 prosenttiyksikköä. Esimerkiksi kokeilussa hyvin vauhtiin päässeissä kunnissa Limingassa vastaava luku oli -3,2, lissä -2,5 ja Kempeleessä -1,8. Oulussa työttömyysaste laski -2,5 prosenttiyksikköä.

Yksi kuntakokeiluihin siirrettävistä asiakasryhmistä oli alle 30-vuotiaat. Ensimmäisen kokeiluvuoden aikana Oulun seudun kuntakokeilukunnissa **nuorisotyöttömyys** (lasketaan alle 25-vuotiaista) **laski kaikissa muissa paitsi Muhoksen kunnassa** (kasvu +1,2 prosenttiyksikköä). Nuorisotyöttömyys laski Oulussa -4,8; lissä -1,3; Kempeleessä -0,9; Limingassa -10,7; Tyrnävällä -3,10; Hailuodossa -7,7 ja Lumijoella -14,3 prosenttiyksikköä maaliskuusta 2021 helmikuuhun 2022. Laskua selittää muun muassa oppivelvollisuusikä nostaminen 18 ikävuoteen.

Laaja työttömyys kuvaa työttömyysastetta laajemmin avoimien työmarkkinoiden työpaikkaa vaille olevien lukumäärää, ja sen tarkastelussa voidaan erottaa kuntakokeilun kohderyhmä. Laajan työttömyyden piiriin lasketaan työttömänä työnhakijana olevat sekä työvoimapolitiittisissa aktivointiasteeseen laskettavissa palveluissa olevat henkilöt. Oulun seudun kuntakokeilualueella **laajan työttömyyden piirissä olevien asiakkaiden määrä laski noin 7 prosenttia maaliskuusta 2021 helmikuuhun 2022**. Laskua selittää erityisesti työttömien työnhakijoiden määrän väheneminen.

Ensimmäisen toimintavuoden aikana 3/2021–2/2022 kuntakokeilun **työnhakija-asiakkaiden määrä nousi lähes 1100 henkilöllä**. Kuntakokeilun asiakasmäärän kasvu on tapahtunut erityisesti yli 30-vuotiaiden ikäluokassa. Vieraskielisten asiakkaiden määrä kasvoi koko kokeilualueella ensimmäisen kokeiluvuoden aikana hieman yli kolme prosenttia. Kuitenkin heidän osuutensa kaikista työnhakija-asiakkaista pysyi lähes samana. Ensimmäisen toimintavuoden aikana kuntakokeilussa oli **työnhakija-asiakkaana keskimäärin 15 690 eri asiakasta kuukaudessa**.

Asiakasmäärän kasvussa on kuitenkin huomattava, että asiakkaiden työllisyystilanteet (työllisyysstatus) poikkesivat toisistaan maaliskuun lopun ja helmikuun lopun vertailuajankohtina. **Työttömien osuus kaikista työnhakija-asiakkaista oli helmikuun 2022 lopussa 9 prosenttiyksikköä pienempi kuin maaliskuun 2021 lopussa. Suurin muutos on yleisillä työmarkkinoilla työssä käyvien osuuden 11 prosenttiyksikön kasvulla.** Kasvua selittävät muun muassa se, että lähtötaso on matala, koska työssä käyvät työnhakijat jäivät TE-toimistoon; osa-aikatyötä tekevien määrän kasvu (työssä olevaksi merkittiin tarkasteluajalla yli 4 viikkotyötuntia töissä käyvä); työllistyminen; se, että myös työssä käyvät ilmoittautuvat työnhakijaksi ja työllistyneet jättävät työnhakunsa voimaan. Työssä olevien osuus on kasvanut erityisesti alle 30-vuotiaiden ikäryhmässä.

Kun tarkastellaan työhakija-asiakkaita eri tilastollisissa kategoriassa **työttömien työnhakijoiden** (työtön ja lomautettu) **lukumäärä on vähentynyt** maaliskuun 2021 lopusta helmikuun 2022 loppuun **lähes 1100 henkilöllä**. Sen sijaan kunnianhimoista tavoitetta **pitkäaikaistyöttömien määrän vähentymistä ei työllisyyskokeilussa ensimmäisenä toimintavuonna vielä onnistuttu tavoittamaan, vaan heidän määränsä kasvoi 5,6 %**. **Pitkäaikaistyöttömien osuus työttömistä työnhakijoista kasvoi noin seitsemän prosenttiyksikköä**. Positiivista oli kuitenkin se, että ajalla heinäkuusta marraskuuhun 2021 nähtiin lukumäärän laskua. Loppuvuonna pitkäaikaistyöttömien lukumäärä lähti nousuun. Jää nähtäväksi, jatkuuko syksyn suotuisa kehitys ja vuodenvaihteen lukumäärän kasvu olisi vain hetkellistä.

Pelkästään pitkäaikaistyöttömien määrän tarkastelu antaa liian suppean kuvan pitkittyneestä työttömyydestä, koska se huomioi vain 12 *yhtäjaksoisen* työttömyyden. Pitkäaikaistyöttömät kuuluvat **rakennetyöttömiin, joiden kokonaismäärä laski Oulun seudun kuntakokeilussa maaliskuun 2021 lopusta helmikuun 2022 loppuun 2 %**.

Kokeilujen laajana tavoitteena on **tuoda uusia ratkaisuja osaavan työvoiman saatavuuteen**. Oulun seudun kuntakokeilussa tehtiin useita toimenpiteitä tavoitteen eteen yhtäältä työnantajaprosessien ja toimintamallien kehittämisessä, toisaalta työnhakijoiden osaamistasoa nostavien palvelujen kehittämisessä ja palveluihin ohjaamisessa. **Kokeilujen yhtenä tarkoituksena on myös parantaa erityisesti pidempään työttömänä olleiden ja heikommassa työmarkkina-asemassa olevien pääsyä työmarkkinoille**. Oulun seudun kuntakokeilussa tavoitteeseen panostettiin muun muassa erilaisilla kokeilujen sisäisillä kokeiluilla, joita suunnattiin kohderyhmän asiakkaille. Työkykyohjelmaan kuuluva Palveluintegraatio osatyökykyisille (PALO) -hanke edistää osatyökykyisten palvelupolkua, yhteistyötä sote-sektorille ja laatukriteereihin perustuvaa työhönvalmennusta. Kolmas laaja kokeiluille asetettu tavoite on **kehittää työnhakijoille tarjottavia työllistymistä tukevia palveluja ja palvelumalleja, joiden avulla voidaan nykyistä paremmin tunnistaa ja ratkaista asiakkaiden yksilölliset palvelutarpeet, työllistymisen esteet sekä osaamisen kehittämistarpeet**. Koko kuntakokeilun ajan kaikissa Oulun seudun kuntakokeilun kunnissa on muotoiltu ja kehitetty yhä sujuvammaksi asiakkaan palvelupolkua ja -mallia (muun muassa omavalmentaja-malli). Yksilöllisten palvelu- ja osaamisen kehittämisen tarpeiden tunnistamiseksi otettiin käyttöön sähköinen työkalu asiakkaille ja asiakastyötä tekeville. Tavoitteen edistämiseksi käytössä oli myös muita asiakastyön työkaluja, esimerkiksi työ- ja toimintakyvyn kartoittamiseen Kykyviisari.

LIITTEET

LIITE 1. Kuntakokeilun tavoitteet ja vaikuttavuusarvioinnin malli

Oulun seudun kuntakokeilun seuranta perustuu sille asetetuille tavoitteille ja vaikuttavuusarvioinnin malliin. Kokeilun tavoitteet määriteltiin syksyllä 2020 pohjautuen työ- ja elinkeinoministeriön kokeiluille asettamiin tavoitteisiin: ”Työllisyyskokeilujen tavoitteena on nykyistä tehokkaammin edistää työttömien työnhakijoiden työllistymistä ja koulutukseen ohjautumista ja tuoda uusia ratkaisuja osaavan työvoiman saatavuuteen. Kokeilujen tarkoituksena on parantaa erityisesti pidempään työttömänä olleiden ja heikommassa työmarkkina-asemassa olevien pääsyä työmarkkinoille. Kokeiluissa kehitetään työnhakijoille tarjottavia työllistymistä tukevia palveluja ja palvelumalleja, joiden avulla voidaan nykyistä paremmin tunnistaa ja ratkaista asiakkaiden yksilölliset palvelutarpeet, työllistymisen esteet sekä osaamisen kehittämistarpeet”²⁸ sekä erityisesti Oulun seudun kuntien hakemukseen kokeilualueeksi. Hakemuksessa Oulun seudun kuntakokeilun tavoitteet tiivistettiin seuraavasti: **Työnhakijan nopeampi ohjautuminen työhön tai hänen tarpeensa mukaiseen työllistymistä edistävään koulutukseen tai palveluun; tehokkaampi vastaaminen yritysten rekrytointitarpeisiin; järjestelmän yksinkertaistaminen ja päällekkäisyyksien poistaminen.**

Hakemuksen mainittuja tavoitteita määriteltiin, täsmennettiin ja mittaristoa suunniteltiin kokeiluun valmistautumisen aikana. Valmisteluun osallistuivat seutukuntien edustajat, Oulun kaupungin BusinessOulun työllisyyspalvelujen johto ja esihenkilöstö, Kelan, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen, TE-palvelujen ja Oulun kaupungin hyvinvointipalvelujen edustajat, jotka kokoontuivat tiedolla johtamisen kehittämisryhmässä ja seutukuntapalaverissa. Lisäksi valmisteluvaiheessa kokoontui datatyörykkösen ryhmä, jossa tarkasteltiin datalähteitä.

Kokeilun täsmälliset tavoitteet esiteltiin ja hyväksyttiin kokeilun johtoryhmässä 29.10.2020 seuraavassa muodossa.

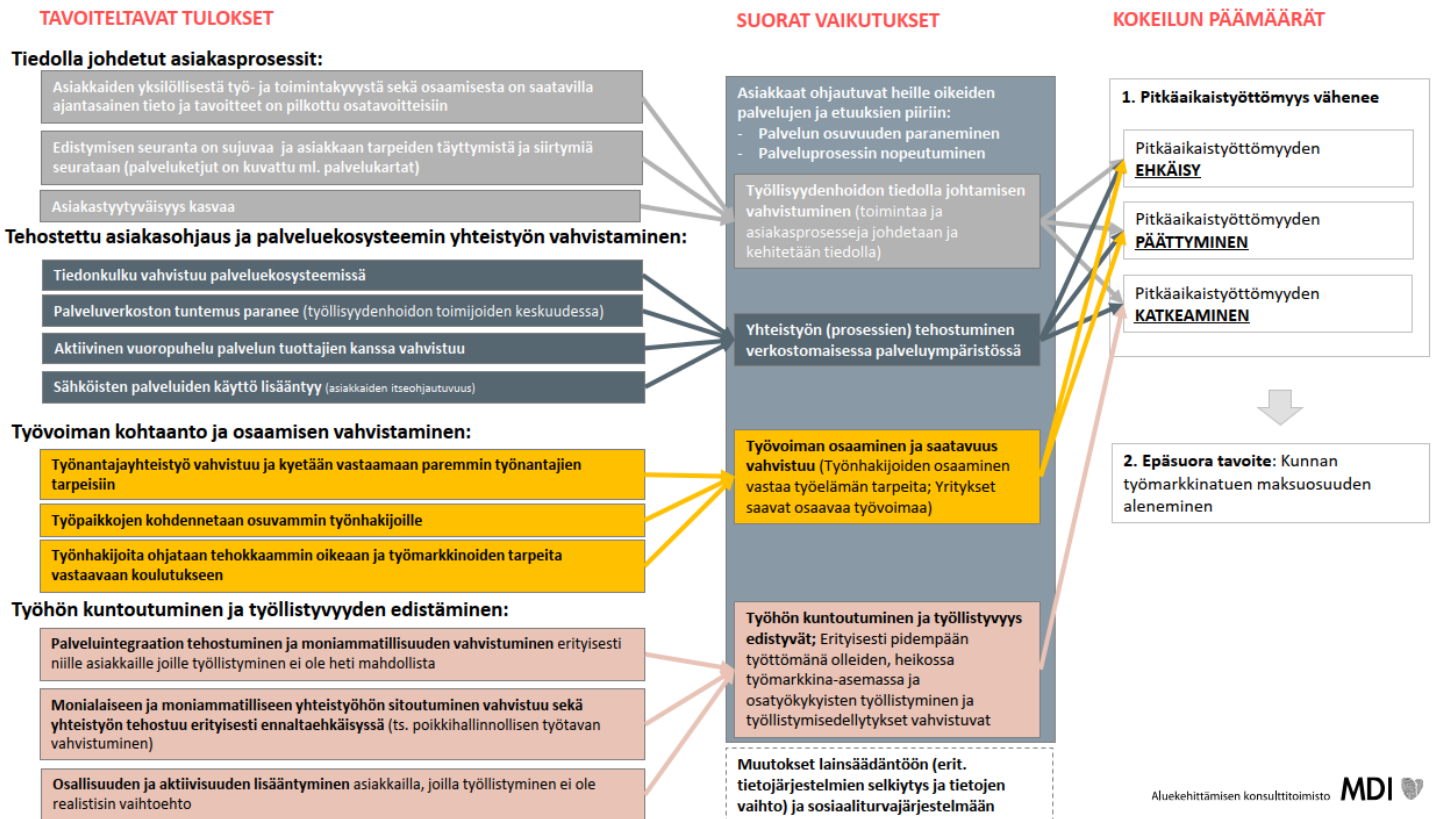
- Ylätason tavoitteena pitkäaikaistyöttömyyden väheneminen
 - pitkäaikaistyöttömyyden ehkäisy
 - pitkäaikaistyöttömyyden katkeaminen
 - pitkäaikaistyöttömyyden päättymisen

- Ylätavoitteen lisäksi kuntakokeilussa seurattavina ja raportoitavina tavoitteina ovat:
 - työvoiman osaamisen ja saatavuuden vahvistaminen
 - työhön kuntoutumisen ja työllistyvyyden edistäminen
 - yhteistyön sujuvoittaminen verkostomaisessa palveluympäristössä
 - työllisyyden tiedolla johtamisen kehittäminen

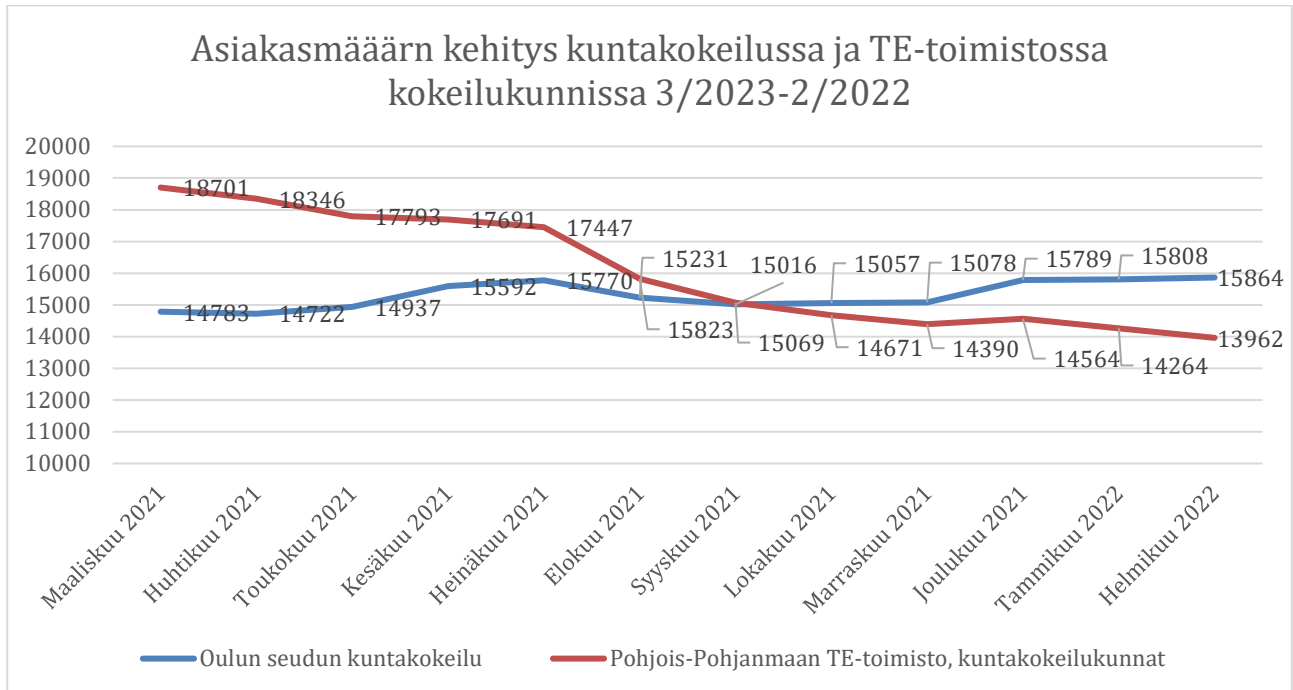
²⁸ <https://tem.fi/tyollisyyskokeilut>; HE 84/2020 ja HE 114/2020

Tavoitteita työstettiin eteenpäin kolmessa yhteisessä tiedolla johtamisen työpajassa, joista jokaiseen osallistuivat seutukuntien edustajat, BusinessOulun Työllisyyspalvelujen kokeilun johto, palvelupäälliköt ja tiimiesihenkilöt sekä verkostot ja hallinto -yksikön edustajat. Kahteen ensimmäiseen ylätasoon tavoitteita käsitelleeseen työpajaan osallistuivat myös TE-toimiston ja ELY-keskuksen osallistujat.

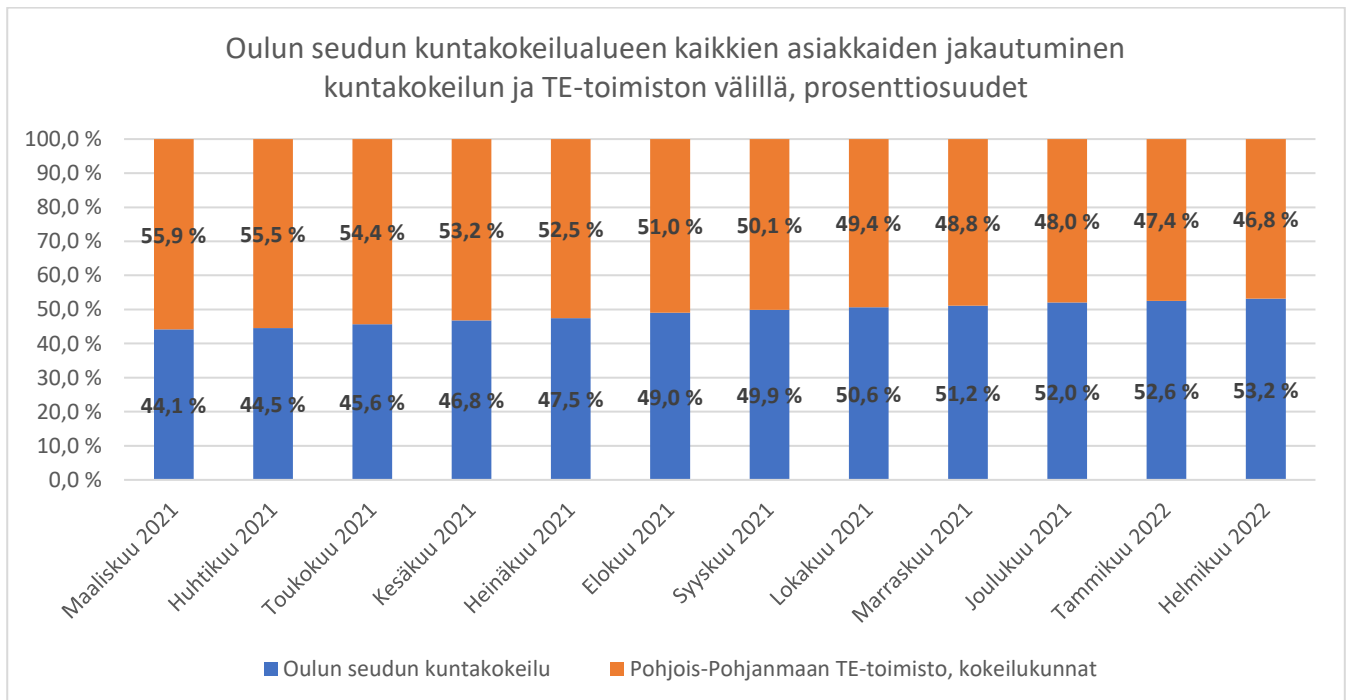
Tiedolla johtamisen työpajoissa tavoitteita ja mittareita tarkennettiin siten, että lopputuloksen syntyi kuntakokeilun seurannalle viitekehyyksi vaikuttavuusarvioinnin malli.

LIITE 2. Asiakasmäärän kehitys Oulun seudun kuntakokeilussa ja Pohjois-Pohjanmaan TE-toimistossa kokeilualueen kunnissa

Kuvio 1. Asiakasmäärän kehitys Oulun seudun kuntakokeilussa ja TE-toimistossa kokeilualueen kunnissa 3/2021–2/2022. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto

Kuvio 2. Asiakasmäärän kehityksen prosentuaalinen jakauma Oulun seudun kuntakokeilussa ja TE-toimistossa kokeilualueen kunnissa 3/2021–2/2022. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto